

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣັງຕໍ່າຮາ ສົ່ງຄມຕາສຕົ້ນແລະມນຸ່ຍຕາສຕົ້ນ

ບັນດາ ๒ ດັບນັດ ๒

ມកຣາຄມ ۲۵۰۹

ສ ບາທ

- * ນහາຮກັບກາຮເມືອງໃຫຍ
- * ບໍ່ມີຫາກາວິຈ້ຍທີ່ອກາຮ
ຈາກກຣມໃນໃຫຍ
- * ຂາວໃຫຍມຸສລິມກາດໄຕ້
- * ວິເຄຣາະໜ້ອບຄູ່ມືບຸ້ນູກາດອື່ສານ
- * ກຳເນີດມໜາຍານ
- * ຮູ້ສູງບາລຈອມພລ ປ. ພົບລສົງຄຣາມ
- * ເຫຍນວຣຣນ
- * ວິທຍານີພນໍມໝາວິທຍາລັ້ຍ
ຕີຣີນຕີຣີນທຣວິໂຣແມ(ປະສານມີຕາ)

ສມາຄມສົ່ງຄມຕາສຕົ້ນແຫ່ງປະເທດໄທ

**จุดสสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นวารสารทาง
วิชาการของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์
เพื่อเผยแพร่ศิลปวิทยาการในแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
และ เพื่อเป็นเอกสารอ้างประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา**

คณะกรรมการ

กาญจน์ สมเกียรติกุล	เสาวรศ ณ บางช้าง
ชลธิรา กลักษณ์	ถนนวงษ์ สุไชรักษ์
ทรงยศ แวงษ์	ทักษิณ เจริญเดช
นิศา นาพีพงษ์	ปรานี วงศ์เกศ
ยิพา ชุมจันทร์	รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์
สมบัติ จันทร์วงศ์	อanhayชัย ปฏิพักษ์ฯ

กรรมการ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ	บัณฑร อ่อนดำเนิน
--------------------	------------------

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พิพิธเดนก ๘๙ - ๙๗ แพร่วงสรรพศาสตร์ ถนนทะนาฯ กรุงเทพมหานคร
โดยรักษ์ ๒๒๖๔๐ นายสุจิท วงศ์เกศ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๔๐๘

**จุดสสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ออกจำหน่าย
ละ ๕ เล่ม ราคาขายปลีกเล่มละ ๕ บาท ติดต่อโดยตรงได้ที่
สำนักงานบริษัทสยามปริพันธ์ จำกัด ๑๕ - ๑๖ ตรอกนกร
ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๑๕๑๐**

จุลสารโครงการทำราก สัมคมต้าสตาร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสัมคมต้าสตาร์แห่งประเทศไทย

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒

มกราคม ๒๕๖๙

สารบัญ

คำนำ

๓

รัฐศาสตร์

๔

ทหารกับการเมืองไทย

๕

นิยมทางการวิจัยหรือการจารกรรมในไทย

๖

การประท้วงของนักศึกษาฯ

๗

ชาวไทยมุสลิมภาคใต้

๘

สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา

๙

ศาสนา กับการเมือง : วิเคราะห์ขบดັບມືນ

๑๐

หน่วยงานกับการปกป้องห้องถูน

๑๑

กำเนิดเมษาyan

๑๒

ประวัติศาสตร์

๑๓

รัฐบาลสมัยแรกของจอมพลป. พิบูลสงคราม

๑๔

การเปลี่ยนรัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงคราม

๑๕

เทียนวรรษ

๑๖

เชียงใหม่และการรวมอันชาติศูนย์กลาง (ต่อ)

๑๗

ไทย – จีน

๑๘

เศรษฐศาสตร์

๑๙

การวางแผนการศึกษาในเมืองไทย

๒๐

วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ

๒๑

คำนำ

จุลสารโครงการตำราฯ ฉบับนี้ออกมารั้นปีใหม่ ๒๕๖๘ พอดี กั้งนั้นคณะกรรมการจัดขึ้นดื่มด่ำโอกาส
ชายพรมายังท่านผู้อ่านและสมาชิกทุกท่าน ขอให้ประสมความสุขสวัสดิ์ตลอดไป

ในหนังสือเล่มนี้ เราเก็บรวบรวมเรื่องที่ต้องการนำเสนอเรื่องทั่วๆ ในทางวิชาการสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ได้อย่างเข้มข้นดังที่ได้พยายามทำกันมา เราได้คัดเรื่องซึ่งคิดว่าจะเป็นประโยชน์ในการช่วย
ให้เกิดความคิดและความเข้าใจในสังคมไทยของเรา ถึงเช่นเรื่องที่ทางการบ้านการเมือง เรื่องนี้อยู่ทางการวิจัย
เรื่องชาวไทยมุสลิมภาคใต้ เรื่องเกี่ยวกับทางศาสนา และเรื่องทางประวัติศาสตร์ เช่นเรื่องเกี่ยวกับจอมพล
ป. พิบูลสงครามและเทียนนวารุณ ซึ่งถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเรื่องที่ยังไก้
ท้าเรื่อยๆ และยังเป็นเรื่องที่เราพูดถึงกันอยู่เสมอๆ นั่นเอง

แน่นอน บทความทั้งหมดนี้เป็นข้อความที่ได้มาจากทั่วประเทศ ซึ่งก็ย่อมาจากทั่วประเทศของทัศนคติของชาว
ทั่วประเทศเป็นส่วนใหญ่ และเราก็ไม่ประสงค์ที่จะให้ทัศนคติเหล่านี้ทำหน้าที่แทนทัศนคติของคนไทย
ทั้งมวล แต่ถ้ายังไงก็ตาม เราเข้าใจว่าการพึ่งทัศนคติของคนอื่น อาจจะช่วยให้เราพิจารณาหรือมองทัศน์ของ
ได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งก็อาจจะช่วยเบิกความรู้หรือการเสาะแสวงหาความรู้ ให้แก่เราได้บ้างในบันปลาย

ในการจัดทำ จุลสารโครงการตำราฯ นั้นบังได้ว่าเราประสมความสำเร็จในแต่ละภาระในแต่ละหน่วยพื้นที่
(แต่ก็ยังขาดทุนเบ็นส่วนใหญ่) และได้รับการต้อนรับจากผู้อ่านจำนวนมาก ถึงจะเห็นได้จากมีผู้ขอ
สมัครเป็นสมาชิกเป็นจำนวนพอสมควร แต่ถ้ายังไงก็ตามในบางครั้งเราอาจจะประสบปัญหาการหาบุคลากร
มาลง หรือปัญหาการหาคนเก็บความจากภาษาทั่วประเทศ ถังนั้น คณะกรรมการจัดขึ้นได้ขอเรียน
มาอีกรอบหนึ่งว่า ถ้าหากท่านผู้อ่านพบบหความจากทั่วประเทศ (ไม่ว่าเป็นภาษาใด) และเห็นว่าสนใจ
จะเข้าร่วมโครงการ ให้รับรู้ โปรดกรุณาช่วยบอกให้เราทราบด้วย หรือถ้าหากท่านจะเก็บความ
ส่งไปให้เรา เราจะมีค่าสมนาคุณท่านบังคับตามสมควร

หวังว่าคงจะได้รับความสนใจจากท่าน และพบกันใหม่ในฉบับหน้าอีก ๓ เดือนถัดไป

ทหารกับการเมืองไทย

ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับประเทศคือพัฒนาอีกหลาย ๆ ประเทศในเขตลากิน อเมริกา แอฟริกา และเอเชีย ในแห่งที่ว่า เมื่อพูดถึงการเมืองของประเทศไทยก็ต้องไม่ได้ที่จะต้องพูดถึงบทบาทของทหาร ในกรณีของไทย รวมถึงชนเผ่าชนออกหนีออกจากไปอีกอย่างหนึ่งคือ ทหารมีส่วนเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมและคุณค่าในการเมืองเป็นอย่างมาก อีกทั้งทหารก็ยังมีภูมิหลังทางสังคม – เศรษฐกิจ เป็นพวากเดียวกับข้าราชการพลเรือนอีกด้วย ในหลายกรณีทหารกับพลเรือนก็เป็นคนในคราบถูกเดียวกันด้วยช้า ผู้นำทางทหารมักจะเข้า ออก ๆ ในวงการเมืองตลอดเวลาไม่ขาดสาย โดยเฉพาะในช่วง ๒๕ ปีภายหลังปฏิวัติ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๗๕ กองทัพยกเบื้องสถาบันเดียวที่ผูกขาดอำนาจการเมืองไว้เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การจะเข้าใจการเมืองของประเทศไทยแห่งนี้ได้ต้องจำเป็นจะต้องศึกษาประวัติศาสตร์ การจัดการของผู้นำทหาร ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองกับสถาบันทางฝ่ายรัฐบาล (ระบบราชการ) เป็นพื้นฐานเสียก่อน อีกทั้งยังจะต้องเข้าใจความขัดแย้งอันเนื่องมาจากน้ำหน้าการแบ่งสรรอำนาจ อิทธิ

ผลประโยชน์ในหมู่ชนชั้นปักรองด้วยกันเอง ภายใต้สถานการณ์ที่ประชาชนต้องจากหนังสือพิมพ์ จากรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ฯลฯ ยังคงเป็นพลังที่อยู่ในปีกเบี่ยงก่อตัว เหลือเกิน แม้ว่าจะเข้าโลกันเกิดขึ้นอย่างผลบันฯ ผลลัพธ์ ฯ ในบางยุคบางสมัยก็ตาม

ข้อสรุปเกตบ้างประการ

ทางประวัติศาสตร์

จากกล่าวได้ว่า ข้าราชการทหารกับข้าราชการพลเรือนในยุคบ้านจุนต่างกันมีที่มาหรือภูมิหลังเดียวกัน นั่นก็คือ คนทั้งสองพวกเป็นผู้ที่ฟูฟักตัวเองขึ้นมาจากระบบราชการดั้งเดิม ผู้นำทางการเมืองทุกคนก็มักจะต้องเป็นทหาร สามารถรวมและเป็นผู้นำกองทัพได้ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม สังคมไทยเรา ก็ยังไม่มีชั้นนักกรอบดังเช่นบางชาติในยุโรปยุคก่อน ๆ โดยทางปฏิบัติชนชั้นปักรองก็คือ พวากที่อยู่ในเวทีของระบบราชการ และทุกคนไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือนต่างก็ภักดีต่อราชบัลลังก์โดยเสนอนหักัน

ในยุคก่อนนั้น แม้ว่าทหารกับพลเรือนจะมีบทบาทไม่ต่างกันมากนัก แต่ทหารก็มี

ลักษณะเฉพาะท้าอยู่ ๒ ประการ ซึ่งได้พัฒนาเป็นมรดก千古ของมาถึงทุกวันนี้คือ ประการแรก ทหารมีชื่อศักดิ์ตำแหน่งเป็นรูปแบบหรือสัญลักษณ์ที่ใช้เรียกต่างจากพลเรือนมาก และประการที่สอง โดยประเพณีดังเดิมก็จะให้ทหารมีตำแหน่งสูงทางการเมืองด้วย ทั้งสองประการนี้เป็นความแตกต่างกันทางรูปแบบเท่านั้น โดยทางปฏิบัติยังมีความแตกต่างกันอีกมากมาย เช่น ในยุคของการรวมชาติดังต่อไปนี้ ได้เกิดมีทหารอาชีพขึ้น สถาบันทางทหารเริ่มแยกตัวออกเด่นชัด มีการรวมอำนาจเข้าสู่หนึ่งกลาโงของสถาบันพร้อม ๆ กับการเกิดสถาบันทหารพวกนักมีความรู้สึกชาตินิยมเกิดขึ้นอีกด้วย ขณะเดียวกันระบบทหารก็จะเป็นเรื่องการเมืองเสียมาก พวกราชโ/or สจจะได้รับตำแหน่งผู้นำทางทหารมาตั้งแต่ตน เช่นในปี ๒๔๘๙ กษัตริย์กำหนดให้มกุฎราชกุมารดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองทัพบก เป็นต้น

งานสร้างกองทัพให้กันสมัยเป็นสิ่งสำคัญในยุคของการรวมชาติดังกล่าว แม้ว่าจะเป็นกองทัพเล็กๆ แต่ไทยก็สามารถอาสาไปร่วมรบกับฝ่ายพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ได้อย่างภาคภูมิ และผลของวีกรรมครั้งนักได้กล่าวเป็นข้ออ้างสำคัญในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญา กับต่างประเทศในตอนทันทีควรจะ ๑๙๒๐ ก่อนปี ๒๔๗๕ ความสัมพันธ์ระหว่าง

หน่วยต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นไปอย่างไม่เข้ารูป เข้าอยกันนัก บัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้ากระทรวงกับฝ่ายกษัตริย์ได้เข้ามาอย่างรุนแรง ความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างทหารกับพลเรือนໄว้ได้ช้าๆ ราوا ฝ่ายรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงก็พยายามดึงอำนาจและบประมาณจากสถาบันกษัตริย์ ความขัดแย้งในช่วงนี้จึงเป็นเรื่องของการที่หน่วยต่าง ๆ ต่างมุ่งหมายจะเข้าไปมีอิทธิพลเหนือสถาบันกษัตริย์ และขณะเดียวกันในระยะก่อนปี ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นี้ ความต้องการพัฒนาประเทศ การรักษาเอกราช และการแก้ไขสนธิสัญญา ได้ถูกยกมาเป็นจุดสนใจร่วมกับของทุกคน จึงได้อำพรางความแตกต่างระหว่างฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหารลงอีกต่อหนึ่ง และในช่วงดังกล่าว นักเป็นช่วงที่ฝ่ายกษัตริย์ผู้ขาดอำนาจและครอบงำตำแหน่งสูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้การตั้งหัวหน้าราชการทั้งทัพและพลเรือนทั่วไปใช้ฝ่ายกษัตริย์ก็เริ่มเป็นปฏิบัติปกติ กับฝ่ายกษัตริย์อย่างเห็นได้ชัด และในกรณีนี้ก็ยังได้เก็บช่องความขัดแย้งที่อาจมีขึ้นระหว่างฝ่ายทหารกับพลเรือนเอาไว้อีกเช่นกันด้วย

บุครัฐธรรมนูญ

หลัง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

บ้ำจัยสำคัญอันหนึ่งของปี ๒๔

มิถุนายน ๒๕๗๔ ก็คือ การที่บันทึกของระบบการเลื่อนขั้นทางสังคมไปสู่จุดยอดในระบบราชการอันมีผลทำให้นายทหาร “หัวอก” ที่เคยไปเรียนมาจากยุโรปบังเกิดความไม่พอใจและรู้สึกถูกต้องอย่างหนักเป็นอย่างมาก เพราะฝ่ายเจ้าเป็นผู้กุมทำแน่นสำคัญๆ และอำนาจในการตัดสินสุดยอดไว้ทั้งหมด แม้แต่พระยาพหลฯ ซึ่งเป็นผู้นำคนหนึ่งของกัยั้งแสดงความน้อยอ่อนน้อมใจอย่างมากว่า เทศุที่ตนเข้าร่วมปฏิวัติเพื่อบังเกิดความรู้สึกว่าพวกเจ้ากำลังใช้อำนาจมาตราใหญ่ในวงราชการ ทำงานตามอำเภอใจ ไม่พึงความเห็นจากผู้น้อยที่ช้ำไปกว่าตน ในทันที ๒๕๗๓ กระทรวงคลาโนมยังถูกตั้งบประมวลออกไปอีกมานมาย ซึ่งมีผลทำให้พระองค์เจ้าบวรเดชผู้เป็นเจ้ากระทรวงอยู่ถึงกับยกย่องลาออกจากราชการ การตัดงบของทหารและการถอยออกของพระองค์เจ้าบวรเดชครั้งนี้มีความสำคัญแก่การเมืองไทยขนาดนั้นมาก เพราะมันได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ฝ่ายทหารมากขึ้นทุกขณะ

แม้ว่าความคิดในการปฏิวัติจะได้เคยพูดถึงกันที่ประชุมก่อนหลายปี แต่ก็ยังเหมือนว่าคณะกรรมการราชภัฏจะไม่ได้วางแผนไว้อย่างแน่ชัด เผยว่าจะทำอะไรบ้างภายหลังการปฏิวัติ แนวโน้มความสำเร็จในการปฏิวัติย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายกำลังทหาร สมาชิกคณะกรรมการปฏิวัติที่เป็นพลเรือนก็ไม่ได้คัดค้านที่จะให้ทหารเข้ามาร่วม ทุกคน

ทั่งยังคงความหวังมาฝากไว้กับทหารทั้งนั้น และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็สมจริงดังว่า จุดนี้เองจึงเป็นจุดที่ทหารได้กระโจนเข้าสู่ชีวิตการเมืองไทยในยุคใหม่เป็นครั้งแรก ในช่วงหลังปฏิวัติใหม่ๆ เป็นระยะที่บ้านเมืองคับขัน คณะราษฎร จึงจำเป็นต้องตั้ง “สีทหารเสือ” เป็นผู้ “รักษาพระนคร” แต่อย่างไรก็ตาม ทหารก็ยังไม่ได้นั่งบล็อกก์อย่างแท้จริง ฝ่ายพลเรือนยังคงคุมทำแน่นสำคัญๆ ไว้ สมาชิกสภาพผู้แทนที่คณะกรรมการปฏิวัติแต่งตั้งขึ้นจำนวน ๗๐ นาย ก็มีทหารอยู่เพียง ๑๖ นาย นายกฯ คนแรกก็เป็นพลเรือน รัฐธรรมนูญฉบับแรกก็ช่วยกันเขียนโดยพลเรือน และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ร่วมรัฐธรรมนูญถาวรก็เป็นพลเรือนเสียส่วนใหญ่อีกด้วยกัน ภาวะเช่นนี้น่าจะเชื่อได้ว่า พลเรือนจะกำชับทำการเมืองได้ ได้ถ้าเขาร่วมทั้งกันคิด แต่ก็มีเสียดายที่ได้เกิดความแตกแยกขึ้นเสียก่อนระหว่างพวกหัวก้าวหน้าผู้เป็นมั�สมองของการปฏิวัติ กับพวกอนุรักษ์ฯ เช่น พระยานโนฯ ผู้ไม่รู้ไม่เห็น กับการปฏิวัติแต่ได้รับเชิญให้เป็นนายกฯ การแตกแยกนี้ปรากฏว่าอย่างชัดเป็นครั้งแรกเมื่อทันที ๒๕๗๖ เมื่อนายปรีดี เสนอโค้ก้าโครงเศรษฐกิจ อันมีผลทำให้เกิดการขัดแย้งทางความคิดและผลประโยชน์ระหว่างฝ่ายเจ้าและขุนนาง กับพวกหัวก้าวหน้า จนทำให้พระยานโนฯ ใช้เป็นข้ออ้างกระทำการยุบสภาเสีย ต่อ

มารวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๗๖ “สีที่หารเตือ” ก็ยื่นใบลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าห้องการเมืองและ การทหาร เจ้าวันต่อมาคือในวันที่ ๒๐ ม.ย. ๗๖ ทหารชุดหนึ่งก็รู้ประหารรัฐบาลโน่นฯ เสีย เด็กพะยะพาหดฯ ก็ให้เขียนเป็นนายกฯ สืบต่อมา (๙๕๗๖-๙๕๘๑)

ในช่วงรัฐบาลพะยะพาหดฯ นี้เป็นระยะที่เกิดความขัดแย้งภายในระหว่างทหาร ด้วยกันเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกันหลวงพิบูลสงคราม นายทหารหนุ่มแห่งคณะราษฎร์ ก็กำลังก่อร่างสร้างตัวขึ้นมา ในปี ๙๕๗๗ ก็ได้เป็นรัฐมนตรีกลาโหม และในช่วงนี้เองกองทัพบกก็ได้รับการปรับปรุงเป็นอย่างมาก งบประมาณได้รับเพิ่มขึ้นเป็น ๒ เท่าจากเดิม ทั้งนี้เพื่อระหสังพบูลฯ มองเห็นความสำคัญของสถาบันทหารมากกว่าอื่นใด หลวงพิบูลฯ สร้างบารมีแข็งกับผู้นำฝ่ายพลเรือน คือ นายปรีดี เว้อยามานสามารถแข่งได้ในปี ๙๕๘๑ เมื่อขึ้นเป็นนายกฯ ที่ต่อจากพะยะพาหดฯ

รัฐบาลจอมพล ป. ในช่วงปี ๙๕๘๑-๙๕๘๗ สามารถรอบรับการเมืองของประเทศไทยไว้ได้โดยเด็ดขาด จอมพล ป. เริ่มสร้างอาณาจักรทหารขึ้น นำนโยบายชาตินิยมมาใช้ เรียก รัฐคินແກນคืนจากฝรั่งเศส ในปี ๙๕๘๔ ก็เข้าร่วมเป็นสหายสังคมกับญี่ปุ่น นโยบาย เช่นนี้แม้ว่าฝ่ายพลเรือนจะไม่เห็นด้วย แต่ก็ต้องจำใจให้ความร่วมมือ จนหนักเข้าก็ออก

กันไปทีละคนสองคนเหลือแต่ทหารเท่านั้นในเวทีการเมือง

กองทัพบก

ในระยะหลังสังคมโลกครั้งที่ ๒

แม้จอมพล ป. จะร่วมรับเคียงบ่าเคียงไหล่กับญี่ปุ่นอย่างแข็งขัน แต่เนื่องจากสถานการณ์สังคมร้ายได้เปลี่ยนแปลงไป ญี่ปุ่นทำท่าจะจะแพ้แน่ ในปี ๙๕๘๗ รัฐบาลจอมพล ป. ก็เลิกมีอันต้องถูกฝ่ายพลเรือนที่ไม่เห็นด้วยปลดออกจากไป และนั่นก็บนเบื้องครั้งแรกที่สถานะของกองทัพบกถูกท้าทายอย่างจริงจังนั้นตั้งแต่ปี ๙๕๘๕ เป็นต้นมา พร้อมๆ กับการอ่อน化 เวทีการเมืองของจอมพล ป. ฝ่ายทหารก็เริ่มหันอ่อนอิทธิพลลงเรื่อยๆ เห็นได้จากนับแต่ปี ๙๕๘๗-๙๕๙๐ มีนายทหารเพียง ๕ คนเท่านั้น ได้เป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีทั้ง ๘ ชุด และในช่วงนี้เองฝ่ายพลเรือนนำโดยนายปรีดี พนมยงค์ ก็กลับเข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง ผลงานชั้นสำคัญที่ปรีดีและคณะทำไว้ก็คือ รัฐธรรมนูญ ๙๕๘๗ รัฐธรรมนูญฉบับนี้แสดงออกชัดเจนว่าฝ่ายพลเรือนที่จะตัดขาดหัวหน้าห้องการเมือง โดยในมาตรา ๖๖ บัญญัติไว้ว่า “รัฐมนตรีท้องไม่เป็นข้าราชการปกติ” แต่อย่างไรก็ตามด้วยความสนับสนุนวุฒิality ที่ด้าน ในปี ๙๕๙๐ ทหารก็ยกขวนขับนับรัฐบาลพลเรือน (หลวง

ธำรงฯ) ออกไป ในจำนวนผู้นำรัฐประหารทั้ง ๓๖ คนปรากฏว่าเป็นทหารบกเสีย ๓๓ คน ทหารอากาศ ๒ คน และ ๑ คนเป็นตำรวจ

ข้ออ้างของรัฐประหารครั้งนี้ก็หนีไม่พ้นการขอเป็นอีกศิวน้ำข้าวเข้ามานำแก้ไขสถานการณ์ เมื่อว่าทหารบกซึ่งเป็นผู้นำการรัฐประหารจะพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจของตนก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทหารตัวยั่งทั้งสามเหล่าทัพและนักการเมืองกลุ่มนี้จะเห็นด้วยทั้งหมด เห็นได้จากการเกิดกบฏในปี ๒๕๔๒ และกบฏแม่น้ำดันในปี ๒๕๔๔ เมื่อถ้มเดิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๗ ลงแล้ว คณะทหารก็นำรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๔ มาใช้อีกครั้งหนึ่ง รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้ให้อำนาจรัฐบาลแต่งตั้งสมนาคัญสถาปตัวให้ก่อการ ทั้งวิธีการต่างๆ เหล่านี้ กองทัพบกเข้าครอบงำการเมืองไทยไว้อย่างสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ภายในกองทัพบกก็มิใช่ว่าจะราบรื่นที่เดียว หากแต่ยังมีการแก่งแย่งอำนาจกันระหว่างกลุ่มการเมืองทั้งสาม คือ กลุ่มจอมพล ป., กลุ่มพิน ชุณหวัฒ ร่วมกับ ผ่า ศรีyanนท์ และกลุ่ม สุนทร์ ธรรมรัชต์ ผู้นำของกลุ่มทั้ง ๓ ต่างก็มีความสัมพันธ์และอิทธิพลในกองทัพบกไม่เท่ากัน จอมพล ป. นั้นเองที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองในรายแรกของรัฐประหาร ๒๕๔๐ ในตอน

ปลายสมัย อำนาจของจอมพล ป. ในกองทัพบกก็ร่อยหรองไป จอมพล ป. กลายเป็นทัวรานำใจระหว่างวัย ๒ กลุ่ม สำหรับกลุ่มพิน-ผ่า นั้น ในระยะแรกพินก็มีชื่อเสียงในกองทัพบก แต่ต่อๆ มา ก็หมดความอิทธิพลลง เช่นเดียวกับจอมพล ป. จะมีกำลังสนับสนุนอยู่ก็ในวงการตำรวจซึ่งมีเพาเป็นผู้นำ ตลอดจนถึงในหมู่สมาชิกสภาพางกลุ่ม และกลุ่มทางเศรษฐกิจอื่นๆ ส่วนกลุ่มสุนทร์ ธรรมรัชต์ นั้นดูจะเด่นกว่ากลุ่มคู่แข่งมาก สุนทร์ ธรรมรัชต์ สร้างทัวเรียงขึ้นมาในกองทัพบก โดยอาศัยสถานการณ์และความสามารถส่วนตัว เช่นเดียวกับจอมพล ป. ในยุคหลังปี ๒๕๔๔ สุนทร์ ธรรมรัชต์ ได้ขึ้นมาจนเป็นผู้บัญชาการกองทัพบกแทนจอมพลพิน ขณะเดียวกันคู่แข่งตัวสำคัญของสุนทร์ ก็คือ ผ่า ศรีyanนท์ แต่ฐานะกำลังของสุนทร์ มีมากกว่า ในช่วงปี ๒๕๔๘-๒๕๕๐ สุนทร์ ก็มีอิทธิพลเหนือกลุ่มนี้ทั้งหมด เพราะได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากกองทัพบก ในเดือนกันยายน ๒๕๕๐ นั้นเอง สุนทร์ ธรรมรัชต์ ตั้งตัวเองเป็นผู้พิชิตความสุกปราก นำทหารบกเข้ามายึดรัฐบาลจอมพล ป. ออกไป จากนั้น สุนทร์ ก็ตั้งรัฐบาลที่นั้นมาอีก ๒ ชุด คือ รัฐบาลพจน์ สารสิน และรัฐบาลอนุม กิตติชาร ตามลำดับ แต่ด้วยความยุ่งยากทางการเมืองและเศรษฐกิจ ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๑ สุนทร์ ก็กลับเข้ามายึดอำนาจแล้วทั้งคืนเป็นผู้เด็ดขาด

แต่นั่นมา

ผลงานของรัฐบาลสุขศึกษาช่วงนั้น ก็คือ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวในเดือนมกราคม ๒๕๐๒ ซึ่งให้อำนาจรัฐบาลในการแต่งตั้งรัฐสภาพัฒนาที่ ๒ อย่าง คือ ทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติและร่างรัฐธรรมนูญผลงานอื่น ๆ ก็ เช่นการจับสมาชิกสภาพะนักหนังสือพิมพ์บางคนเข้าตัวร่าง หรือไม่เกยิ่งทั้งเตียเลย

กองทัพบก

ในฐานะที่เป็นองค์กรการเมือง

มองในแง่การเมือง กองทัพกันบก เป็นองค์กรที่ได้เปรียกว่าองค์กรอื่นมาก ที่เป็นเช่นนี้ไม่ใช่ เพราะมีกำลังอาวุธเป็นปัจจัยสำคัญแต่อาวุธไม่อาจจะมีความหมายได้เลย ปัจจัยที่ทำให้กองทัพบกได้เปรียบก็คือ

ประการแรก ลักษณะการจัดตั้งองค์การของกองทัพบกเป็นแบบสายการบังคับบัญชาจากเบื้องบนลงล่างโดยตรง ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับทัศนคติของคนไทยในแง่ที่ว่า คนไทยนั้นมักจะเข้าใจว่า ในสังคมหรือกลุ่มคนจะต้องมีผู้บังคับบัญชาหรือผู้ทรงอำนาจกับผู้อยู่ใต้ท่านเจ้าเสมอ และผู้บังคับบัญชาจะให้ผู้ใต้ท่านเจ้าคนไหนเป็นอะไร (มีคำแห่งอะไร) ก็ยอมได้ เช่นเดียวกัน ในกองทัพบกผู้บังคับบัญชาจะให้ลูกน้องมีคำแห่ง

ให้นำได้ทั้งนั้น และกองทัพก็จะเรียกร้องความก้าวไปของไทย ทุกคนก็ยอมรับ ซึ่งก็ เช่นเดียวกับแบบแผนประเพณีที่ยึดถือกันในทางสังคมดังเดิมว่า ผู้ที่มีฐานะเหนือกว่าจะต้องได้รับการเคารพนับถือและความก้าวจากผู้ที่ต่ำกว่า ข้อสรุปคงกล่าวได้เลย ได้นำผลการวิจัยที่หมู่บ้านบางชัน โดยนักวิชาการจากคอร์แนลมาเป็นเครื่องสนับสนุนความคิดของตน

ประการที่ ๒ กองทัพสามารถสร้างเอกภาพและความสามัคคีขึ้นได้มากกว่า โดยเหตุที่มีเครื่องแบบ สัญญาลักษณ์ คำแห่ง เป็นแทนกลางให้คนยอมรับ และกองทัพบก ก็จะรับคนที่มีสิ่งดังกล่าวไว้เป็นพวากเดียวกับ กัน ทุกคนจะสามารถคาดหวังการยอมรับฐานะของตนในกองทัพบกได้ เกียรติยศและชั้นทางรุ่นของกองทัพบก ก็คือ เกียรติยศและชั้นทางรุ่นของทุกคน และยิ่งกองทัพบกเป็นผู้ปักป้องแผ่นดินด้วยแล้ว ก็ดูเหมือนว่าความรู้สึกเหล่านี้จะยิ่งมีมากขึ้น

ประการที่ ๓ การรับราชการทหารได้ถูกต้องไปเป็นอาชีพที่มั่นคงของคนไทย กองทัพบกสามารถสะสมกำลังคน อาชญาทธรณ์ และพัฒนาหลักฐานศาสตร์ตลอดมา จึงสามารถที่จะระดมสิ่งเหล่านี้เพื่อต่อต้านประเทศสัมบูรณ์ได้ทุกสถานการณ์ ซึ่งองค์กรอื่นทำไม่ได้

ประการที่ ๔ ตั้งแต่ยุครัฐธรรมนูญ

เป็นคันม้า กระ trgวงกลาโหมมีอิสระมากขึ้น
และกองทัพบก็เป็นผู้ครอบงำกระ trgวงนี้เสีย
เป็นส่วนใหญ่ การบริหารงานในกระ trgวง
เป็นไปตามสายบังคับบัญชาแบบทหาร โดย
เครื่องครัด การเสนอของบประมาณในสภาก็
ไม่ค้องพูดกันมาก ไม่มีโครงล้าแสดงความ
ช่องใจต่อรายจ่ายของกลาโหม และในวงบ
ประมาณหงั่นหมดก็ปรากฏว่ากองทัพบกได้มาก
กว่าเพื่อน

นอกจากนั้นกระวงกลาโหมยังมีอิสระ
ที่จะประกอบการได้ ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับทางทหาร
อันเป็นผลในการเพิ่มรายได้อีกด้วย เช่น ทำ
กิจการน้ำมัน สินค้าหนังสัตว์ แก้ว ผ้าขน
สัตว์ อาหารกระป่อง มีสถานีวิทยุเป็นของ
ทัวเอง มีหุ้นในธนาคารทหารเป็นส่วนใหญ่
เป็นกัน ความเป็นอิสระของกลาโหมที่สำคัญ
มากอีกอย่างหนึ่งก็คือ การมีศักดิ์ทหารของทัว

ประการสุดท้าย กลาโหมสามารถรับ
บุคคลเข้าบารุง และฝึกอบรมได้อย่างอิสระเป็น
ทั้งของทัวเรง โดยเฉพาะ กองทัพกมลสตาบัน
ทางทหารเป็นเอกเทศ (เช่น ร.ร. นายร้อย
พระจุลจอมเกล้า) เหตุนี้จึงสามารถคัดเลือก
บุคคล และอบรมให้มีทักษัณคติต่อการเมืองไป
ในทางใดก็ได้ตามความต้องการ

นอกจากนี้ในการที่จะอธิบายบทบาท
ของทบทวนการเมือง เรายังจำเป็นที่จะต้อง^{พิจารณาถึงสิ่งที่ทบทวนยึดเห็นไว้อย่างประการ}

เป็นทันว่า ประการแรก ทหารมีทักษัณคิดต่อ
ประเทศชาติในเมืองที่ถือว่า ตนเป็นผู้รักษา^๑
เกียรติยศของชาติ บ้องกันชาติ และเป็น^๒
สัญญาลักษณ์ของสถานภาพแห่งชาติในการ
เมืองระหว่างประเทศ ประการที่สอง ทหาร
ยึดคิดต่อว่า จะต้องรักษาหน้าที่ รักเกียรติยศ^๓
และรักชาติ ประการที่สาม การอบรมของ
ทหารเน้นที่การปฏิบัติการและการเป็นผู้นำ^๔
โดยลักษณะเช่นนี้ ทหารจึงคิดว่าจะสามารถ
ของชาติขึ้นอยู่กับตนเป็นสำคัญ และเกิดความ
เชื่อว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การที่มีความ
สำคัญยิ่งต่ออนาคตและเกียรติภูมิของชาติ เรา
จึงมักจะเห็นได้ว่า ทหารจะไม่รอที่จะกระทำการใดๆ^๕ ถ้าคนคิดว่าการกระทำนั้นจะเป็น^๖
ประโยชน์ต่อชาติ เพราะในความคิดของทหาร
สิ่งที่ดีสำหรับกองทัพมาก็คือสิ่งที่ดีสำหรับประเทศ^๗
ชาติคือวันนี้เอง

ในระดับต่างไป คือ พวกราชการ
ธรรมชาติที่ถูกเกณฑ์เข้ามา พวกรัฐมีภูมิ
หลังเหมือนๆ กัน คือ มีประสบการณ์แคบๆ
ในวงจำกัดบ้านของตน มีการศึกษาอย่าง
มากก็ชั้นประถมศึกษา ในระหว่าง ๒ ปีที่
เป็นท่าเรือนท่อรักษ์ได้รับการอบรมให้จรรยา
ภักดีต่อผู้บังคับบัญชา ท่านจะทึ่มต่อการเมือง
จึงเป็นไปในรูปแบบเดียวกันหมด และท่าเรือน
พวกรัฐมีเหมือนกันเป็นยังไงในกระดานหมากรุกของ
ผู้นำ (ท่าเรือน) ทางการเมือง นั่นเอง

ในการเต้นเกมการเมืองในระบอบราช การ ทหารโดยเฉพาะกองทัพบกเองก็มีบ้ำจัย เอื้ออำนวยที่จะสร้างอำนาจให้แก่สถาบันของ ก้าวได้มาก

ประการแรก ที่เดียวกองทัพบกสามารถ ยึดครองเมืองหลวงได้ทั้งหมด ด้วยการมีกอง พล ๑ เป็นผู้บังคับบัญชา ประกอบกับยังมี ระบบการสื่อสารที่รวดเร็วในระหว่างหน่วย ทหารด้วยกันอีกด้วย เมื่อจะไม่มีการเบิดเผยแพร่ ว่ามีหน่วยทหารอยู่ท่าไครในกรุงเทพฯ แต่เรา ก็เชื่อได้แน่ๆ ว่า ทหารมีจำนวนมากกว่ากลุ่ม อื่นใดทั้งหมด การมีหน่วยทหารอยู่ในกรุง เทพฯ เช่นนี้ ทำให้กองทัพบกกระทำการ สำเร็จมาแล้วทุกรั้ง ไม่ว่าจะเป็นการปราบ กบฎ หรือยึดอำนาจเตี้ยเร่อง นับตั้งแต่ ๒๔๗๕ มาที่เดียว ก้าวอย่างที่เห็นได้ก็เช่นการปราบ กบฏบวรเดช และกบฏทหารเรือในยุคต่อมา

ประการที่สอง ทหารเป็นองค์การที่ ยังไหญูมากหงในด้านสถานะและขนาด บรรดา นายทหารก็มีเวลาว่างมากกว่าหน่วยงานอื่น ๆ ในอันที่จะเตรียมแผนการณ์กระทำการใดๆ ทั้ง ในทางลับและไม่ลับ เช่น การบังคับภัยจาก ภายนอก ตลอดจนถึงการปฏิบัติได้ในวง การเมืองภายใน ในบางกรณีทหารก็ถูกใช้ เป็นเครื่องมือของนโยบายการทุกอีกด้วย แต่ อย่างไรก็ตาม เท่าที่ผ่านมาก็เป็นที่น่าสงสัย เหมือนกันว่าทหารเป็นเครื่องมือบังคับประ

เทศได้จริงหรือเปล่า เพราะในหลายกรณีได้ พิสูจน์ให้เห็นว่านโยบายการทุกมีความสำคัญ กว่ากำลังทหาร เช่น ในระยะตนศวรรษ ๒๐ ที่ไทยถูกฝรั่งเศสและอังกฤษบีบ เป็นตน ยังใน โลกบ่าจุบันแสดงทางการเมืองระหว่างประเทศไทย ได้เปลี่ยนไป ชาติกรรมของหลายประเทศไทย รวมทั้งไทยมีส่วนพัวพันอยู่กับอเมริกาและจีน มาก โดยนายเพื่อความอยู่รอดกันน่าจะได้ปรับเปลี่ยนไปให้ทันการณ์ แต่ทหารไทยก็ไม่เคย พิสูจน์ความสามารถข้อนี้เลย

ประการที่สาม โดยพัฒนาของทหาร ก็คือผู้รักษาความสงบภายในประเทศ ทหารโดยเฉพะกองทัพบกจะลาดพร้อมที่จะใช้หน้าที่ ดังกล่าวเป็นข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรม ให้แก่การกระทำการของตนได้ทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็น การคว่ำรัฐบาล การบังคับบัญชีและ การปราบปรามการปฏิวัติช้อน ซึ่งการณ์เหล่านี้ กองทัพบก (อ้างว่า) ทำไปในนามของ “ความ สงบสุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อย ของประเทศไทย” ทั้งสิ้น

กลobiay

ของกองทัพบก

ความสำเร็จของกองทัพบกได้สร้างสิ่ง หนึ่งให้แก่การเมืองไทย คือ แนวโน้มในการ ใช้อำนาจเผด็จการเพื่อการแก้บัญชา ในหลาย กรณี คนไทยจะต้องรับทหารให้เข้ามาระลิง

อำนาจเพื่อแก้สถานการณ์เฉพาะหน้า แต่ในความรู้สึกทั่วไปที่หารกไม่ค่อยจะมีความชอบธรรมนัก อย่างไรก็ตาม แบบแผนการใช้อำนาจของกองทัพบก็ได้ถูกยกเป็นประเพณีของสังคมไปเสียแล้ว การแยกส่วนบัญชีรายรับรายจ่ายในบัญชีรายรับรายจ่ายของราชการเมืองในปี ๒๕๗๔ โดยทั่วของมันเองก็เป็นการล้มดังความเชื่อในเรื่องการก้มหัวยอมรับอำนาจจากเบื้องสูงโดยไม่ปริปาก แต่หลังจากนั้นกองทัพบกเองก็ไม่วายที่จะสร้างทักษิณให้เข่นขึ้นมาใหม่อีก กัน ในการเข้าไปผูกพันกับกลุ่มอื่น กองทัพบกต้องการบังคับให้กลุ่มเหล่านั้นอยู่ใต้อำนาจตนมากกว่าที่จะล้มล้างกลุ่มเหล่านั้นเสีย และนายทหารผู้นำที่ไม่มีความคิดที่จะปฏิริหารบสังคมเศรษฐกิจโดย ยังคงเป็นพวกรุกษ์นิยมและพวกรปฏิริยาเสียมากกว่า นายทหารเหล่านั้นคิดแต่เพียงว่าจะต้องปกครองประเทศโดยใช้ระบบราชการเป็นเครื่องมือ เมื่อทหารรู้ว่าอำนาจ

ของตนไม่ถูกต้องตามกฎหมายพระญาติคัดค้านท้าทายจากคนบางส่วน ทหารก็จะแสดงให้เห็นว่าตนไม่ใช่นักเด็กจากการด้วยการหยิบยื่นรัฐธรรมนูญให้ แต่ธีการเข่นนักก่อจลาจลเป็นผลร้ายแก่ทหารเอง เพราะทหารไม่สามารถจะควบคุมสมาชิกสภาก็ได้รับเลือกตั้งเข้ามาตามรัฐธรรมนูญนั้นได้ จะควบคุมได้ก็แต่สมาชิกประเภทที่ทหารเป็นผู้แต่งตั้งเท่านั้น ทหารจึงก้องเปลี่ยนไหว้ใหม่ด้วยการยื่นโอนทำเนแห่งสิทธิพิเศษและสิ่งนั้นให้แก่คนที่จะมาคัดค้านอำนาจของตน และธีการเข่นนักก่อจลาจลได้ผล เพราะสามารถบีบปากและบนสายตาของคนเหล่านั้นออกไปจากพฤติกรรมของทหารได้ชั่วคราว

สกสค์ นำพลสุขสันต์

เก็บความจาก David A. Wilson, "The Military In Thai Politics" ใน John J. Johnson (ed.), *The Role of the Military in Underdeveloped Countries* (Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1962).

วารสารธรรมศาสตร์

ฉบับใหม่ เดือนมกราคม ๒๕๑๙

ว่าด้วยประวัติศาสตร์

บัญหาการวิจัย หรือการจารกรรมในไทย

เอกสารนี้จุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนโครงการพัฒนาของสหรัฐอเมริกาต่อประเทศไทย ฯ ในโลกที่สามารถอย่างประเทศที่พัฒนา ซึ่งเป็นแบบแผนของแนวคิดการอนันมีกำลังทหารหนอยู่เบื้องหลังนั้น ทำให้รัฐบาลของประเทศไทยด้อยพัฒนาเหล่านั้นอย่างๆ แยกตัวเหินห่างจากประชาชนมากยิ่งขึ้นทุกที่ เนื่องจากรัฐบาลของประเทศไทยเหล่านี้ท้องรับผิดชอบต่อความต้องการของประชาชนอีกต่อไป ไม่เหมือนกับรัฐบาลของประเทศที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือตามโครงการพัฒนาของสหรัฐอเมริกา พร้อมกันนั้นก็จะชี้แนะให้เห็นว่า บรรดาคนกวิชาการที่ให้ความช่วยเหลือต่อรัฐบาลสหรัฐฯ ในการให้ความสนับสนุนและดำเนินนโยบายต่างๆ ในประเทศไทยด้อยพัฒนานั้น นำไปสู่การสูญเสียอิสรภาพทางวิชาการของพากເຂາຍย่างไร รวมทั้งก่อให้เกิดความประอึกประโคนในการต้องประนีประนอมกับข้อเรียกร้องอิสรภาพทางวิชาการของเหล่านักศึกษาที่บรรดาคนกวิชาการเหล่านี้ต้องประสบอย่างไร

ในปี ๑๗๖๕ กระทรวงกลาโหมไม่สามารถปักบิดโครงการ คามเมลต์ ซึ่งเป็นเด็กเพ gere กับนบทบทของบรรดาคนกวิชาการทางสังคมศาสตร์ในการค้นคว้าวิจัยเพื่อต่อต้านขบวนการก่อการร้ายในกลุ่มประเทศไทย ณ เมริกาให้อีกต่อไป และนับแต่บัดนั้นเป็นทันมา ที่ปรากฏบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของบรรดาคนกวิชาการทางค้านสังคมศาสตร์ซึ่งมีส่วนเกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัยการต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศไทย ฯ ทั่วโลก โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเดือนพฤษภาคม ปี ๑๗๖๗ หนังสือพิมพ์ นวยอร์คไทมส์ ได้รายงานเกี่ยวกับศูนย์วิจัยและพัฒนาทางทหารไทย—อเมริกันว่ามีสมาชิกในโครงการ เอจิล (Agile) ซึ่งขึ้นกับโครงการวิจัยผู้เชี่ยวชาญทางค้านต่อต้านการก่อการร้ายทั่วโลกของเพน塔กอนประจำเดือน๕๗ คน บุคคลเหล่านี้เป็นนักมนุษยวิทยา นักวิศวกร และนักวิจัยในสาขาต่างๆ หนึ่งในสามส่วนของโครงการวิจัยเกี่ยวกับประชาชนไทยและสภาพแวดล้อม และภายใต้โครงการนี้ได้ซักนำให้บรรดาผู้เชี่ยว

ชาญและนักวิจัยแห่งเข้ามาร่วมทำงานวิจัยในภูมิภาค น้อย่างมากตาม ถึงกับมีผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งกล่าวว่า “เดียนส์สูตรเก่าๆ เกี่ยวกับการปรบปรามผู้ก่อการร้ายที่ว่าต้องใช้กำลังทหาร ๑๐ คนต่อผู้ก่อการร้าย ๑ คนนั้นเปลี่ยนไปเป็นว่า ต้องใช้นักมานุษย์วิทยา ๑๐ คนต่อผู้ก่อการร้าย ๑ คนแล้ว”

สมครามเวียดนามก็ก่อให้เกิดความจำเป็นทางความรู้ด้านสังคมศาสตร์อย่างมาก ในเดือนสิงหาคม ปี ๑๙๖๘ วารสาร อเมริกัน แอนโกรไปโลจิสท์ ถึงกับประกาศรับสมัครนักมนุษย์วิทยาที่สนใจไปทำงานในเวียดนาม เพื่อทำวิจัยทางทหาร ในเรื่องอิทธิพลของสภาพแวดล้อม เป้าหมายของการทำราชการรัฐ เพื่อเสนอปฏิบัติการที่จำเป็น และอื่นๆ

อย่างไรก็ตี ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานทางทหารของรัฐบาลกับพวกรักษาการที่ทำงานให้นั้นเห็นได้ชัดเจนว่ามีการคิดคู่ เชื่อมโยงกันกับบรรดามหาวิทยาลัยที่สำคัญๆ ทั้งหลาย ในสหราชอาณาจักรเพื่อทำวิจัยต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศไทยผ่านหน่วยงาน เอไอดี สิ่งนี้นำไปสู่การประท้วงขัดแย้งระหว่างนักวิชาการพวกรักษาการนักศึกษาเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองและทางศีลธรรมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้าย ส่วนใหญ่นักวิชา

การต้านสังคมศาสตร์พวกรักษาการนี้จะทำงานเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า “การพัฒนา” และ “การพัฒนา” กับ “การต่อต้านการก่อการร้าย” ในหน่วยงานเช่น คณะกรรมการแห่งนำทางวิชาการสำหรับประเทศไทย (เออเชี๊ที) ซึ่งเป็นองค์กรที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันในหมู่นักศึกษาเป็นอันมาก องค์การนี้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๑๙๖๖ โดยการร่วมมือกันระหว่าง ยูซี-แอลดเอย (มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียแห่งลอสแองเจลิส) กับ เอไอดี ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของมหาวิทยาลัย มูลนิธิเอกชน หรือโดยสถาบันอื่นๆ เพื่อแนะนำโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อองค์กรการเอไอดี ซึ่งปฏิบัติการในประเทศไทยร่วมกันกับองค์กรยุทธอม ผู้ทำงานส่วนใหญ่ในองค์กรนี้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะภูมิภาคในด้านต่างๆ ที่มาจากการมหาวิทยาลัยชั้นนำในสหราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นทางด้านมนุษย์วิทยา ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การศึกษา เศรษฐศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเกษตร และรัฐศาสตร์

ในเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายนั้น นายไอลวิ ชอร์อวิทซ์ ได้พูดถึงโครงการความปลอดภัยชี้ว่า วุฒิสมาชิกฟูลไบรท์ ประธานคณะกรรมการว่าด้วยความสัมพันธ์

ระหว่างประเทศ พูดว่าโครงการต่อต้านการก่อการร้ายต่าง ๆ เช่น โครงการความปลอดภัย นี้ สะท้อนให้เห็นความเป็นปฏิกริยา ความล้าหลัง และการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงซึ่ง ทำให้ความเชื่อใจเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายมีสมมติฐานว่า ขบวนการปฏิวัติได้ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์ของ สหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น ทำให้สหราชอาณาจักร เตรียม รับมือด้วยการเข้าไปปะส่วนอนุเคราะห์หรือร่วม ด้วย ถ้ามีอะไรที่ต้องหาทางสกัดกั้นและ ป่วนปramaเสีย

นอกจากนี้บัญชาความช่วยเหลือตาม โครงการ “พัฒนา” ขององค์การเอไอดีนั้น มีความสับซ้อนซ้อนเกินกว่าที่จะคาดคิดกัน เพราะเป็นที่น่าถกเถียงกันได้มากว่า การ ช่วยเหลือเพื่อพัฒนาของเอไอดีนั้น เป็นการ ช่วยเหลือเพื่อการช่วยเหลือจริง ๆ หรือไม่ หรือว่าเป็นเพียงองค์การที่รับภาระทางด้าน นโยบายต่างประเทศและนโยบายทางค้านทหาร ของสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตามความช่วยเหลือ และการพัฒนาเป็นจากบังหน้า ตัวอย่างเช่น การช่วยเหลือขององค์การนี้ในเวียดนามได้ เอไอดีจะไม่ให้ความสนับสนุนแก่โครงการ พัฒนาในหมู่บ้านตามชนบทแต่อย่างใด ไม่ ว่าโครงการดังกล่าวจะสามารถรับรองและให้ หลักประกันทางด้านผลสำเร็จอย่างมากมายก็ ตาม หากว่าผลของโครงการพัฒนานั้นจะก่อ

ให้เกิดความเสียหายและพ่ายแพ้แก่องค์การ ที่ต่อพวกแนวร่วมปลดแอกแห่งชาติ นอกจากนั้นส่วนใหญ่ของการช่วยเหลือทางเทคนิคประ มาณถึง ๗๕% โดยเฉพาะในรายของประเทศไทย ไทยถูกใช้ไปในโครงการต่อต้านการก่อการร้าย ไม่ใช่เพื่อการพัฒนา และส่วนใหญ่ของเงิน ช่วยเหลือนี้ใช้ไปในภาคเหนือและภาคตะวัน ออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ของปัญหา ทั้งนี้เป็นการเบิดเผยของนาย โรเบิร์ท เอช. โนเตอร์ นักบริหารชั้นสูงขององค์การเอไอดี ในฐานะพยานที่หน้าคณะอนุกรรมการว่าด้วย ปฏิบัติการด้านต่างประเทศและข่าวสารรัฐบาล ในวันที่ ๑๖ เดือนมิถุนายน ปี ๑๙๖๘ โดย สรุปว่า องค์การเอไอดีเป็นองค์การบังหน้า ขององค์การสันราชการลับกลางซึ่งอยู่เบื้องนั้น

อย่างไรก็ได้ การช่วยเหลือทางด้าน เงินทองขององค์การเอไอดีแม้จะมีอยู่บ้าง ก็ เป็นไปเพื่อรักษาและก่อให้เกิดความมั่นคง เชึ่งแรงแก่ระบบการเมืองที่เป็นอยู่ ส่วน โครงการใดๆ ที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงใน แบบที่นอกเหนือจากโครงร่างที่กำหนดโดย เอไอดีไว้แล้ว โดยเฉพาะจากกลุ่มที่ไม่เห็น ด้วยกับแบบแผนการพัฒนาของเอไอดีนั้น ก็ จะถูกจำกัดไว้ในขอบเขตภายใต้ระบบการจัด การทางการเมืองที่มิอยู่แล้วเท่านั้น

ในขณะที่พวกบุ่วนการปลดแอกแห่ง ชาติในเวียดนามได้ดำเนินการพัฒนาระดับ

หน่วยบ้านในลักษณะที่เป็นการจัดองค์การทางด้านการเมือง สังคม และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ในเมืองทุก ดั้งนั้น โครงการพัฒนาขององค์การ เอไอคีที่ไม่ได้พิจารณาในด้านที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทาง โครงสร้างและจัดองค์การ ใหม่ของสังคม โดยเฉพาะในแนวทางตามระบบสังคมนิยม ซึ่งผู้ทำงานให้องค์การนี้มัก อ้างว่าเป็นความเป็นกลางทางการเมืองนั้นจึง ไม่เป็นความจริง แต่ตรงกันข้าม บรรดาผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนานั้นก็จะเลือก ข้างในการมีส่วนเปลี่ยนแปลงทิศทางการพัฒนา ของประเทศไทยอยู่เสมอ และในประเทศไทย การมีส่วนเกี่ยวข้องในลักษณะเช่นนี้เท่ากับ การมีส่วนร่วมในการปักธงชนบทสันนิษฐาน ประโภชันของบริษัทเอมริกันในกรุงเทพฯ รวมทั้งฐานทัพของเอมริกันที่สร้างขึ้นเพื่อการ ทำสิ่งงานในเวียดนามและลาว นี้เป็นข้อเท็จ จริงที่ยืนยันว่าสิ่งที่เรียกว่าความเป็นกลางทาง การเมืองในแผนการพัฒนาใดๆ นั้นเป็นสิ่งที่ ไม่น่าเชื่อถือโดยสิ้นเชิง

วุฒิสมานาชิกฟูลไบรท์กล่าวว่า การแทรกแซงกิจการภายในด้านสังคม เศรษฐกิจ และทางด้านการเมืองในประเทศไทย ฯ นั้น เป็นผลมาจากการ “อยหังการในอำนาจ” ของ ศหรัฐอเมริกา และนายสกีวน วิสแวน ถึง กับกล่าวว่า เมื่อเทียบกันแล้ว ศหรัฐฯ ส่งพวกร ทหารและพวกรถทหารออกไปจากการแทรก

แซงประเทศไทย ฯ เคล้ายแล้วเพียงหนึ่งคนท่อ สิบแปดเดือน ในขณะที่ส่งพวกรเอไอคี พวกร มิชชันนารี นักวิชาการมหาวิทยาลัย เอเย่นต์ ชีไอเอ เข้าไปแทรกแซงเป็นปกติอยู่ทุกวัน

การที่ศหรัฐอเมริกามีโลกทัศน์ที่เห็น ว่าสถานการณ์โลกเป็นไปในแบบที่มีแต่ “พวกร เรอา” กับ “พวกรเข้า” และมองเห็นว่าประเทศไทย เป็นกลางทั้งหลาย เช่น ลาว กัมพูชา หรือ เทนชาเนีย ถ้าไม่อยู่ในฐานะที่นำสังสัยกัน บทบาทคุกคามต่อศหรัฐฯ เช่นนี้ จึงอาจจะเป็น การไม่เดียงสาเกินไปที่คิดว่า บรรดาตัวแทน อเมริกันในภาคพื้นทะเลทั้งหลายจะกำลังปฏิ บัติหน้าที่ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวกับการท่อสู้ทางด้าน อุดมการณ์อย่างใด

บรรดาโครงการพัฒนาทั้งหลาย เช่น ที่ดำเนินงานโดยองค์การเอไอคีนั้นบ่อมีผล อย่างลึกซึ้งในประเทศไทยด้วยพัฒนา กล่าวคือ แทนที่จะทำให้เกิดความแข็งแรงมั่นคงแก่รัฐ บาลกลาง ในบางครั้งกลับเป็นการบ่อนทำลาย ความสัมพันธ์และความจงรักภักดีที่ประชาชน เคยมีต่อรัฐบาลเสียด้วยซ้ำไป เช่น ในกรณี ของประเทศไทย เป็นที่อกเดียงกันว่า การ ช่วยเหลือตามโครงการเอไอคีนั้น ก่อให้เกิด สถานการณ์ที่ตัดขาดรัฐบาลออกจากภาระ ผิดชอบต่อประชาชน กล่าวคือทำให้เจ้าหน้า ที่ของรัฐบาลกลางประจำท้องถิ่นรู้สึกจงรักภักดี

ท่อรัฐบาลกลางในกรุงเทพฯ มากกว่าจะตระหนักในความรับผิดชอบต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น ในขณะที่รัฐบาลกลางไม่มีความรับผิดชอบต่อประชาชน เนื่องจากไม่จำเป็นต้องพึงพาอาศัยการสนับสนุนจากพวากษาในแม่ข่องภาษีอกราชเท่าไนก็ หากแต่เมื่อที่จะรับผิดชอบกับรัฐบาลที่ว่าซึ่งทันมากกว่า ในฐานะเป็นแหล่งของกองเงินกองทองสำหรับเป็นบประมาณในการบริหารประเทศ และถ้าทำให้รัฐบาลเกิดภาระหนักที่ในการต้องมาเอาไว้ใส่ดำเนินการกับความช่วยเหลือต่างๆ เหล่านี้อย่างมากมายเกินกว่าความจำเป็น โดยสรุป ก็คือ การช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาตั้งกล่าวก่อให้เกิดความห่วงเหินกันระหว่างรัฐบาลไทย กับประชาชนเสียมากกว่า ลักษณะเช่นนี้ไม่เพียงแต่จะเกิดขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น หากยังเกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ ที่รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลของสหรัฐอเมริกาในแบบเดียวกัน อีกด้วย

แท้สิ่งที่น่าเยาะหยันก็คือ ทั้งๆ ที่สหรัฐอเมริกาได้เพิ่มความช่วยเหลือตามโครงสร้างพัฒนาในระดับหมู่บ้านที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจและการผลิตนั้นเอง กลับเกิดความไม่พอใจในส่วนภูมิภาคคนนี้ๆ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการเพิ่มการก่อการร้ายขึ้นอีกด้วย เพราะว่าในชุมชนและภูมิภาคใดก็ตามซึ่งเริ่มต้นที่จะพัฒนา ย่อมต้องการความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทั้ง

ด้านการเมืองและเศรษฐกิจในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากชนบทไทยก็มีสภาพเช่นเดียวกับชนบทของประเทศต้อยพัฒนาอื่นๆ ซึ่งถูกครอบงำจากส่วนกลาง ดังนั้นความต้องการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในชนบทจึงก่อให้เกิดการประท้วงขัดแย้งและถูกถือเป็นการคุกคามต่อรัฐบาลกลาง ซึ่งผลก็คือ ทางฝ่ายรัฐบาลกลางจะปล่อยไว้ไม่ได้ จึงมีการสังหารและเข่นฆ่าผู้นำท้องถิ่นเพื่อเป็นการตัดไฟแตกต้นลม สำหรับการท้าทายอำนาจของรัฐบาล รวมไปถึงการหั่นระเบิดนาปาล์มทำลายหมู่บ้านด้วย นี่เป็นพยานแห่งความพยายามของสหรัฐอเมริกาในนโยบายที่บิดเบือนแบบแผนการพัฒนาของประเทศต้อยพัฒนาอันน้ำไปสู่การลงเลือดและสังคมรากกลางเมือง

สิ่งเหล่านี้ควรได้รับความสนใจและการตรวจสอบอย่างจริงรับ เพราะทุกวันนี้ องค์การทางทหาร องค์การเอไอดี รวมทั้งองค์การซีไอเอ ก็ยังคงใช้แบบแผนนี้ในการดำเนินการพัฒนาในประเทศต้อยพัฒนาต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นความผิดพลาดและเป็นการบิดเบือนด้วยกันทั้งสิ้น อันที่จริงการพัฒนาโดยฯ ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้นจำเป็นที่จะต้องก่อให้เกิดการ “ได” และการ “ให” ในส่วนต่างๆ ของสังคมเสมอ แต่เนื่องจากมีการเน้นในด้านความสำคัญของอิทธิพลทหารมากเกินไป

ทำให้การได้และการให้ในบางส่วนเสียความสมดุลย์ไป การได้หรือความพยายามที่จะเอาในบางประดิ่นกลับกล้ายังมาเป็นเรื่องของการก่อการร้าย และการบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ ทั้งอย่างที่ได้ในการกลั่นเกลือขึ้นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย บรรดาผู้ก่อการเมืองในภาคนั้นพบช่องทางในการเรียกร้องความต้องการของท้องถิ่นผ่านระบบที่ถูกกฎหมายแบบรัฐสภาในยุคที่ประจวบเหมาะกับการช่วยเหลือทางการเงินและทางทหารในประเทศไทยของสหรัฐอเมริกา แต่ความต้องการหรือข้อเรียกร้องนั้นถูกเก็บกักไว้โดยพวกในกรุงเทพฯ และที่มาพวgn ที่ถูกตีตราว่าเป็นกลุ่มผู้แทนรัฐสภาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือของขบวนการกองโจรก่อการร้ายไทยใน

ภายใต้โลกทัศน์ที่เห็นทุกอย่างในเทอมของความมั่นคงปลอดภัย ทำให้โครงการของรัฐบาลสหรัฐฯ เป็นไปในแม่ข่ายนำให้บรรดาผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายเข้าไปมีส่วนในการกำหนดและดำเนินนโยบายซึ่งเป็นการแทรกแซงต่อบัญชาเศรษฐกิจและการเมืองภายในของประเทศไทยที่สหรัฐฯ มีส่วนพัวพันด้วย ในเชิงของการทำให้รัฐบาลท้องถิ่นเหล่านั้น “ตอบสนอง” ต่อบัญชาภายในมากกว่าการ “แก้บัญชา” ตามเป้าประสงค์ที่องค์การเอื้อดีและสหรัฐอเมริกาได้กำหนดไว้ สิ่งนี้นำไปสู่การรักษาสถานภาพเดิมของ

ระบบผลประโยชน์ต่างๆ ปัจจุบันสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองไม่ได้เปลี่ยนแปลง ซึ่งย่อมนำไปสู่การก่อขึ้นแห่งและการแสวงผลประโยชน์ในที่สุด สหรัฐอเมริกาซึ่งมีแนวโน้มในการผูกพันกับรัฐบาลท้องถิ่นในเชิงผลประโยชน์ อันนำไปสู่ความเห็นที่ทางกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาลในประเทศไทยนั้นฯ ยอมแบร์ความหมายของการได้และให้อย่างปักดิสัญญาในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาเป็นการก่อการร้าย สมความกลางเมือง และสมความปฏิวัติของประชาชนต่อรัฐบาลที่ไม่ได้รับเลือก และมีสถานะเป็นเครื่องบานลุ่น

สิ่งที่น่าจะได้ถูกกันในที่นี้คือ หากว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในระดับกว้างและก่อให้เกิดความอิสระแก่ประเทศไทยนั้น เป็นผลมาจากการประยุทธ์ของบริษัทอเมริกันมาเป็นของรัฐและลูกทอนการควบคุมรัฐบาลในประเทศไทยอย่างพัฒนาของสหรัฐฯ แล้วจะก่อให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาคงจะได้รับประโยชน์มากกว่าหากว่าดำเนินการ “ต่อต้านปราบปราม” การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างใดๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อความเป็นอิสระของประเทศไทยและการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อยังแบบแผนการพัฒนาขององค์การเอื้อดีทั้งอยู่บนพื้นฐานของสถิติรากพื้นซึ่งเชื่อว่าความขัดแย้งหากันเป็นอันตรายต่อการพัฒนาแล้ว ก็อาจจะ

เห็นต่อไปได้ว่า องค์การเอไอดีให้ความสำคัญ ท่อสีงที่เรียกว่าเสถียรภาพมากกว่าความไม่ เสนอภัยและความอยุธยธรรมที่เกิดขึ้นในโลกที่ สามอย่างมาก many การเน้นในเรื่องเสถียรภาพ ทำให้รัฐบาลสหราชอาณาจักรให้ความช่วยเหลือทาง ทหารและสำรวจแก่ประเทศไทยล้านน้อย่างมหา ศาล ซึ่งย่อมาจากความติดโควิดของพัฒนา ทางด้านการเมือง จึงเชื่อได้มากว่า โครงการ ช่วยเหลือของอเมริกามุ่งจะสนับสนุนและส่ง เสริมระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและ เศรษฐกิจอย่างขอบธรรมในหมู่ประชาชนทั่ว ไป สถานการณ์เช่นนี้ไม่ใช่สิ่งใหม่แต่ยังไก หากแต่เป็นการคล้ายคลึงกันที่เกิดขึ้นในสหราช อาณาจักรเองมาแล้ว ระหว่างสังคมส่วนที่เจริญ มาก ๆ กับสังคมในบางส่วนที่ล้าหลังมาก ๆ ความช่วยเหลือของรัฐบาลกลางนั้นก่อให้เกิด ผลไม่ต่างไปจากที่เกิดในประเทศไทยด้วย พัฒนา

การเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องของนักวิชา
การกับโครงการต่อต้านการก่อการ
ร้ายกับการพัฒนา บรรดานักวิชาการ ที่มีส่วนสมรู้ร่วมคิดกับรัฐบาลอเมริกันในการ ดำเนินนโยบายตามภาคพื้นทะเล ไม่ว่าจะ ในฐานะของผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิจัยนั้น ได้รับ การวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากจากบุคคลที่คุ้น

กระหนนกตกลงกันโดยนายของรัฐบาลอเมริกัน เกี่ยวกับเอกสารชี้วันออกเดียงได้หรือในภูมิภาค ที่ต้องพัฒนาอื่น ๆ โดยเฉพาะจากนักศึกษาทั้ง หลายชั้นไม่พอใจกับบทบาทของบรรดาศาสตราจารย์ที่มีส่วนใน เอเชียที่ มีบางครั้งถูกกับ เรียนจดหมายไปลงในจดหมายเหตุของสมาคม คอร์แนลไทยว่า จำเพาะพวกที่มีจตใจถึงโคลล์ ทหารเท่านั้น จึงจะเห็นได้ว่า ระบบความ ปลดภัยในหมู่บ้านตามชนบทของประเทศไทย ด้วยพัฒนาจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวิชา ที่ว่าด้วยการพัฒนา อันที่จริงวิชาที่ศึกษา เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และมนุษยวิทยาไม่น่า มีส่วนเกี่ยวข้องไร้กับสิ่งที่เรียกว่า “ความมั่นคง ปลดภัย” ของหมู่บ้านไทย ซึ่งเป็นโครงการ ร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทยกับสหราชอาณาจักร ในการลอกแบบระบบการบังคับหมู่บ้านที่ใช้ ในเวียดนามได้มาใช้ในไทย

การโดยวิทยุเข้ามีส่วนก็มาจากเจ้า หน้าที่อเมริกันที่ทำงานในโครงการเอไอดีด้วย เพราะกระหนนกถึงบัญชาทางด้านศิลธรรมและ ความเป็นจริงที่ว่า การมาช่วยเหลือพัฒนา เพื่อหันเหการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ไปตามแนวทางที่กำหนดไว้เฉพาะนั้น กลับมีผลในการทำลายมากกว่า บางคนถึงกับ กล่าวว่า ประเทศไทยจัดตั้งรับผลกระทบโดยนาย ที่ผิดพลาดมากกว่าเจ้าหน้าที่ในโครงการเอไอดี ซึ่งหลังจากปฏิบัติงานในช่วงระยะหนึ่งก็สามารถ

กลับไปนีชีวิทยอย่างสงบสุขและสนับสนุนเกิดเมืองนอนของเข้า และบางคนก็เห็นว่า ถ้าไม่ถูกกำหนดค่าวินโยบายทางด้านทหาร เขา ยินดีที่จะเบิดโอกาสที่จะให้มีการได้และการให้อ่ายงปัจจิธรรมด้ฯ มากกว่าที่จะถือเป็นการคุกคาม หากว่าการเปลี่ยนแปลงใดๆนั้นไม่เป็นไปตามที่นักการพัฒนาของยังคงการเอื้อตี

ส่วนบรรดานักวิชาการนั้นก็อุบอาจไว้ไม่ยอมให้สาธารณะนั้นได้รับรู้ข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับความผิดพลาดในการดำเนินนโยบาย ค่างประเทศของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการที่เข้าไปนีส่วนขุนเลี้ยงระบบเด็กจากการในประเทศด้วยพัฒนาทั้งหลาย เพราะพวทน์กลัวว่าจะสูญเสียแหล่งสนับสนุนเงินทุนในการทำวิจัยที่เคยได้จากรัฐบาล ไม่ใช่เป็นผลมาจากการความยุ่งยากของสาธารณะนั้นในการทำความเข้าใจกับความผิดพลาดของการดำเนินนโยบาย ค่างประเทศในเชิงทัศนอุปนิธิ์ได้ ทั้งสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว สิ่งที่กำลังทำอยู่ และในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตแต่อย่างใด เพราะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่สหรัฐฯ มีท่อเวียดนามนั้นได้รับการเบิดเผยามหน้าหนังสือพิมพ์และปรากฏในรูปของนวนิยายเป็นจำนวนมากแล้ว

นอกจากนั้น ยังมีการบรรจุการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี และโครงสร้างพัฒนา ซึ่งบรรดานักวิชาการก่อนๆ ได้กระ

ทำการแก้ไขในหลักสูตรมหาวิทยาลัยเป็นการถาวร เพื่อที่ว่านักวิชาการรุ่นใหม่ ๆ ผู้ได้สืบทอดภารกิจทางด้านนี้จะได้รับรู้ว่ามีการทำอะไรไปแล้วบ้าง ดังนั้นบรรดานโยบายที่ผิดพลาด ค่าง ๆ ซึ่งเคยดำเนินการโดยนักวิชาการในรุ่นก่อน ๆ ก็จะถูกถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่อุปถัมภ์ เป็นรุ่น ๆ เรื่อยไป สิ่งเหล่านี้ยังทำให้ความสัมพันธ์ในทางวิเคราะห์ใจกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาที่เข้าใจว่าอะไรเป็นอะไรแล้วร้ายลงไปอีก ผลสุดท้ายแล้วกลับก่อให้เกิดผลเสียกับประเทศชาติและรัฐบาล ซึ่งบรรดานักวิชาการผู้อาจจะหวังดีเห็นใจช่วยเหลือท้องถิ่นเปล่าลงไปในวัฒนธรรมความสับสนอลหม่านของประเทศ อันเกิดจากนโยบายและโครงการความช่วยเหลือที่ผิดพลาด

แต่นักวิชาการบางคนซึ่งร่วมในโครงการเอื้อตี หรือองค์กรชีเดก (กลุ่มแนวโน้มการพัฒนาเชิงรัฐ) อาจกล่าวว่าที่พวทน์มีส่วนในการทำวิจัยโครงการต่อต้านการก่อการร้ายนั้นเพื่อจะได้มีส่วนในการกำหนดนโยบายของรัฐบาลให้มีมนุษยธรรมบ้าง อย่างไรก็ได้ คำกล่าวอ้างแห่งนี้มีอยู่หนึ่งสัญญาครอใช้กันแน่ เพราะประการแรก คุณค่าในทางวิชาการของผลงานของพวทน์กับวิชาการรับจ้างพวทน์ถูกลดลง เหลือเพียงการจ้างงานซึ่งจ่ายโดยรัฐบาลให้ทำงานในองค์กรประเทศชีเดก หรือเอื้อตี ประการที่สอง องค์การเหล่านี้

ถูกคุณโดยบาร์คนักวิชาการหรือผู้ชำนาญการซึ่งมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลโดยใกล้ชิดอยู่แล้ว ยังกว่านั้น ขอบเขตของกิจกรรมที่พอกันกับการห่วงค์เหล่านี้ยังถูกบีบตัวให้แค่ลงคนทำงานในส่วนเล็กๆ และมีสิทธิรับรู้เฉพาะงานของตนเท่านั้น ด้วยการคำนึงถึงประเด็นเหล่านี้ องค์การเอไอค์ จึงเน้นการวิจัยในส่วนที่ส่วนสำคัญที่ของการต่อต้านการก่อการร้าย ขณะที่พยายามบังคับประเด็นทางวิชาการไปในส่วนที่พิจารณาเห็นแล้วว่าจะเป็นประโยชน์น้อยกว่า ก่อนนโยบายของสหรัฐฯ จะนั่นรายงานชั้นแรกของเออเอชีที จึงเป็นเรื่องของอำนาจและการบริหารท้องถิ่นในประเทศไทย แต่ก็ยังเป็นที่สังเกตได้ว่ามีส่วนสัมพันธ์อยู่บ้างกับกิจกรรมด้านต่อต้านการก่อการร้าย

นอกจากนั้น ก็ไม่ควรที่จะละเลยในการพิจารณาบทบาทของการวิจัยประเทศประยุกต์เกี่ยวกับ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การเอไอค์ในภูมิภาคและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะย่อมมีความแตกต่างกันในระหว่างการวิจัยชนบทของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งไม่ได้หวังที่จะให้ทางปารีสเพิ่มอัตราการควบคุมอย่างกระชับยิ่งขึ้น ผิดกับการวิจัยหมู่บ้านในชนบทไทย ซึ่งมีเป้าหมายให้ทางกรุงเทพฯ สามารถเพิ่มความมั่นคงแข็งแรงในการควบคุมมากยิ่งขึ้น ในแห่งนี้แล้วการท่วจัยทางด้านสังคมศาสตร์ของนัก

สังคมศาสตร์ชาวอาเมริกันนับวันก็จะเป็นที่ยืนคืนอย่างในหมู่คนไทยเช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในเวียดนามแล้ว

ศาสตราจารย์ เกวิต มาร์ ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์เวียดนามกล่าวว่า บรรดาผู้แทนของรัฐบาลก็จะจัดให้มีการประชุมทางวิชาการเพื่อบรรยายในหัวข้อการหันเหความสนใจในทางที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล ศาสตราจารย์คนใดก็ตามซึ่งสนใจในการศึกษาพื้นภูมิภาคที่มี “ประโยชน์” และแสดงความสนใจให้เป็นที่ปรากฏในการสัมมนาหรือการประชุมทางวิชาการซึ่งสนับสนุนโดยองค์การเอไอค์ และแนะนำให้ลูกศิษย์ลูกหาศึกษาในเรื่องราวนั้น ๆ นักจดหมายไม่พ้นไปจากความครอบงำของเจ้าหน้าที่รัฐบาลสหรัฐฯ หรือจากเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำทางทหาร กล่าวโดยเพิ่มเติม ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในหมู่นักศึกษา ซึ่งจบหลักสูตรเกี่ยวกับประเทศไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ที่ต้องเป็น “ประโยชน์” หากว่าต้องการเงินทองในการทำวิจัยก็จะได้รับการอุดหนุนอย่างง่ายมาก เมื่อเทียบกับผู้ที่ต้องการทุนวิจัยสำหรับภูมิภาคที่ถือว่า “ไม่เร่งด่วน” ตามศักย์ของนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ เนกภูมิภาคที่อยู่ในความสนใจอย่างยิ่งขณะนี้ก็จะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ไม่ใช่ของใหม่แต่อย่างใด เพราะว่าไม่แตกต่างกับการที่รัฐบาลเบอร์ลินให้ความสนับสนุนที่การศึกษาพวก

ซึ่งมีกิจ เนื่องจากสังสัยต่อพหุภัยในบ้าน ๑๙๕๐ ปัจจุบันพวกราศาสตร์อาจารย์แห่งสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับเอเชีย กับบรรดานักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งหลายก็กำลังสังสัยข้องใจชาวเอเชีย เป็นกำลัง พวกรักน้อยนับถ้วนต่างประเทศทางด้าน เอเชียของรัฐบาลหรือเมริการในฐานะผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเอเชียและผู้ชำนาญพิเศษ ผู้ร่วงโครงการให้มีใช้ ระเบิดนานาลี อาชญากรรม ตามบุคคล ร่างแผนการณ์ทำลายบ้านและคนไม่กำหนดเขตต่อสู้ ร่างแผนการณ์รังควานและหยุดยั่ง สร้างค่ายผู้ลี้ภัยสองครามตามแผนการณ์ แฮมเลตส์ เปลี่ยนแปลงระบบบัวตันธรรมและชีวิตชุมชนทั้งหมดเพียงเพื่อรัฐบาลที่ไม่ได้รับเลือกตั้ง รัฐบาลที่ก่อขึ้นโดย เพราะเห็นว่า ผลประโยชน์ของสหรัฐเมริการได้เข้าไปผูกพัน กับรัฐบาลเหล่านั้นอย่างไม่สามารถได้ถอนออก มาได้ นี่เป็นถ้อยคำที่น่าขยะแขยง แต่เรา ก็มองไม่見ว่าเป็นยุคแห่งความโถโครก และ มีความ โดยเฉพาะสำหรับชาวเอเชียทั้งมวล

แน่นอนบัญชาเหล่านี้ไม่ใช่สิ่งที่จะแก้ไขได่ง่ายๆ โดยเฉพาะผู้ที่ทำวิจัยเรื่องเอเชีย และผู้ที่ทำการฝึกสอนบรรดาเจ้าหน้าที่เมริกัน หรือผู้ปฏิบัติงานในโครงการพัฒนาในต่างประเทศ หากต้องตรวจสอบด้วยความพินิจพิ

เคราะห์กันตามห้องเรียนในมหาวิทยาลัยต่างๆ อย่างจริงจัง เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่เพียงเกี่ยวกับบัญชาทางด้านศีลธรรมของทั้งผู้เรียนและผู้สอนเท่านั้น หากยังพาดพิงไปถึงผลทางการเมืองที่จะตกกับหลักสูตรในทางสังคมศาสตร์ อีกด้วย

อย่างไรก็ต้องทั้งเป็นที่เข้าใจกันในปัจจุบันให้แจ่มชัดว่า ไม่มีสิ่งที่เรียกว่าความเป็นกลางในเรื่องการทำวิจัยที่เกี่ยวกับบัญชา การพัฒนา ดังนั้นกิจการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องเอเชียทั่วโลกจะเดินทางให้เจ็บปวดทุกประการเพื่อบอกเล่ากับบรรดานักศึกษา มหาชนอยู่เมริกัน และภูมิสมាជิค เกี่ยวกับสิ่งที่รัฐบาลกำลังทำอยู่และโดยเฉพาะที่ทำกับประเทศไทยและเอเชียทั่วโลกจะเดินทางให้เจ็บปวดทุกประการเพื่อบอกเล่ากับมหาชนที่จะได้รับรู้ว่าอะไรกำลังเกิดขึ้นจริงๆ จากรัฐบาลหรือ และทางฝ่ายทหาร หรือบรรดาผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการทั้งหลาย จนกระทั้งสายเกินกว่าที่จะหลีกเลี่ยงสังคมเวียดนามอีกต่อไป

อันวะชัย ปฏิพักษ์ฯ

เก็บความจาก Ronald A. Witton, "Western Social Science and Development: A Research Dilemma in Thailand," สังคมศาสตร์ปริภัณฑ์ ๔:๓, ธันวาคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๑๓-๒๕๑๔

สมาชิกจุลสารโครงการดำรง ถ้าหากยังไม่ได้รับหนังสือเล่มใด โปรดติดต่อ
นายชาญวิทย์ เกษมกรกิริ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การประท้วงของนักศึกษา และความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ในประเทศไทย

การประท้วงและการต่อสู้ทางการเมืองของนักศึกษาได้ผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ ในระบบการเมืองของหลายประเทศในเอเชีย เช่น การห้ามอำนาจของประธานาธิบดีชิงมันรี แห่งเกาหลีใต้และการถูกออกของนายกรัฐมนตรีคิชิ แห่งญี่ปุ่น ในปี ค.ศ. ๑๙๖๐ วาระสุดท้ายของประธานาธิบดีชูการ์โน แห่งอินโดนีเซียในปี ๑๙๖๕ ส่วนการประท้วงอย่างรุนแรงของนักศึกษาในพีลิปปินส์ในระยะหลัง ๆ ของทศวรรษ ๑๙๖๐ นั้น ได้ก่อให้เกิดการกระทำตอบโต้ในระบบรวมอำนาจของประธานาธิบดีมาคอส การประท้วงของนักศึกษามหาวิทยาลัยทั้งโดยวิธีรุนแรงและสันติ ทำให้เกิดผลสะท้อนทางการเมืองในอินเดีย ปากีสถาน พม่า ลังกา มาเลเซีย และสิงคโปร์ นอกจากนักศึกษาในประเทศไทย เท่านั้น ที่ไม่มีอิทธิพลทางการเมืองใด ๆ ที่สำคัญ จนกระทั่งถึงกันทศวรรษ ๑๙๗๐ ก่อนหน้านั้น กลุ่มนักเรียนไทยในปารีสซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์เป็นหัวหน้า เป็นตัวจัดการสัมมนาที่นำไปสู่การสั่นสุดของระบบสมบูรณ์แบบ

ญาติธิราช ในเดือนมิถุนายนปี ๑๙๓๒ และการสนับสนุนจากนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง (ซึ่งเดิมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ในกรุงเทพฯ ก็เป็นกำลังสำคัญสำหรับนายปรีดี และผู้นำผลเรือนทดสอบระยะเวลาแห่งความยุ่งยากในตอนนั้น ๆ ของระบบปกครองที่ร้ายกาจให้รู้ธรรมนูญ กิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษาได้สลายไปเกือบสิ้น เชิงเนื้องจากระบบอำนาจเด็ดขาดของทหารซึ่งเริ่มขึ้นในปี ๑๙๓๘ ในปี ๑๙๔๗ นิติบุคคลทางการเมืองมหาวิทยาลัยได้ทำการประท้วงการเลือกตั้งในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยเดินขบวน หน้าทำเนียบนายกรัฐมนตรี เรียกร้องให้รื้อบาลลotaok ทั้งนี้ ด้วยความรู้เห็นเป็นใจของจอมพลสุธรรม ธนรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบก แต่ก็ต้องการจะบังคับครองแบบรวมอำนาจของทหารโดยจอมพลสุธรรม และจอมพลถนอม กิตติขจร ทำให้นักศึกษาไม่มีบทบาทอะไรอีก

นักศึกษาไทยเริ่มมีบทบาททางการเมืองหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใน

เดือนมิถุนายน ปี ๑๙๖๘ และมีส่วนในการเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ๑๙๖๙ ทั้งโดยบางกลุ่มก็สังเกตการณ์ในการเลือกตั้ง บางกลุ่มก็หาเสียงให้พรรคราชินีบุตรย์ ซึ่งเป็นพรรคร้ายค้านของรัฐบาลจนผลดูน้อมหลังจากนั้นก็เริ่มมีการประท้วงอยู่ ๆ เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาซึ่งสูงหลายแห่งในกรุงเทพฯ แต่ส่วนใหญ่เป็นการประท้วงผู้บริหารงานของมหาวิทยาลัย เพื่อศักดิ์ศรีและโอกาสในการทำงานทำเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว เช่น วิทยาลัยหลายแห่งท้องการให้รัฐบาลเลื่อนวิทยฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย หรืออาจเกี่ยวกับการสอบเข้า การสอบໄล์ ระเบียนว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษาและการคyorรับเข้าในวงการศึกษา ในปี ๑๙๗๒ เป็นช่วงเวลาที่พลังนักศึกษาได้อุบัติขึ้นในประเทศไทย นักศึกษาเริ่มหันมาประท้วงผู้นำและนโยบายของรัฐบาลมากขึ้น ซึ่งผู้เขียนได้จำแนกสาเหตุไว้หลายประการด้วยกัน คือ

สาเหตุประการแรกที่สำคัญที่สุดคือ จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมากมายในรอบสิบปี ที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องมาจากการแพร่หนาเชิงเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเริ่มในต้นทศวรรษ ๑๙๖๐ รัฐบาลใช้เงินมากกว่า ๓๐% ของงบประมาณแต่ละปีเพื่อขยายการศึกษาของชาติ อันเป็นเหตุให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนมัธยม นักศึกษาวิชาชีพ และนักศึกษามหาวิทยา

ลัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อปี ๑๙๖๑ รัฐบาลได้อนุมัติให้สร้างมหาวิทยาลัยภูมิภาคในจังหวัดต่างๆ เพิ่มขึ้นจากมหาวิทยาลัย ๕ แห่งในกรุงเทพฯ คือ เชียงใหม่ ขอนแก่น ชั้งเริ่มรับนักศึกษาได้ในปี ๑๙๖๔ และสงขลา ในปี ๑๙๗๐ มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงในกรุงเทพฯ เพื่อรับผู้ที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยอีก ๕ แห่งไม่ได้ ซึ่งในปี ๑๙๗๒ มีนักศึกษาลงทะเบียนในมหาวิทยาลัยห้าแห่ง ๕๐,๐๐๐ คน ยังกว่านั้นยังมีนักศึกษาไทยอีกประมาณ ๕๐,๐๐๐ คนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ ในสหราชอาณาจักร รวมถึงในประเทศญี่ปุ่น อังกฤษ ออสเตรเลีย พลีบูน์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ในปี ๑๙๗๒ มีการจัดตั้งศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยมีศูนย์กลางอยู่ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะตัวแทนของนักศึกษาจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ คนจากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ๑๗ แห่งทั่วประเทศไทย

สาเหตุประการที่สองของความไม่สงบของนักศึกษา คือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยคือพัฒนาทั่วๆ ไป นักศึกษาได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดและหลักการของทางตะวันตกซึ่งแตกต่างจากความเป็นอยู่ที่มีมาแต่เดิม ความมุ่งหมายของนักศึกษาแต่ละคนคือต้องการที่จะรับราชการเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว และมีคุณมายร่วมกันคือต้องการที่จะเปลี่ยนรูปการเมืองของไทยให้เข้าสู่การปกครองแบบ

ประชาชนปั่นไถอย่างต่อรัฐธรรมนูญ เมื่อทำให้แห่งราชการมีจำนวนจำกัดและนักศึกษาไม่สามารถที่จะเปลี่ยนระบบการเมืองให้ไปสู่ประชาธิปไตยที่แท้จริงได้ก่อให้เกิดความผิดหวัง และความไม่สงบขึ้น

สาเหตุประการที่สามคือ เศรษฐกิจของประเทศไทยกำลัง ผลผลิตรวมของชาติ (GNP) เพิ่มขึ้นเพียง ๖% ในปี ๑๙๗๐ และ ๑๙๗๑ แต่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็นประมานาดหนึ่งล้านคน ยังกว่าหนึ่งห้าหมื่นเปอร์เซ็นต์ ซึ่งทำให้จำนวนข้าวที่ส่งออกนอกประเทศต้องลดลง นอกจากนี้ยังมีบุญหาเศรษฐกิจอื่นๆ อีก เช่น บุญหาร่องการขาดแคลนที่อยู่อาศัย บุญหาน้ำมันและภาวะเน่าเสียของน้ำและอากาศ ซึ่งทำให้นักศึกษาไม่พอใจและเริ่มโ久มต่อผู้นำรัฐบาลในระดับสูง

สาเหตุประการที่สี่คือ ปฏิวัติราษฎร์ต่อต้านของนักศึกษาหลังจากที่รัฐบาลเลิกกลั่นกรองตามรัฐธรรมนูญ ในเดือนพฤษภาคม ๑๙๗๑ รัฐบาลยอมแพตตอนมีได้ทำการประหารและนำเอาระบอบอำนาจเด็กขาดมาใช้ใหม่โดยการยุบสภา ยกเลิกรัฐธรรมนูญปี ๑๙๖๘ และประกาศกฎอัยการศึก รัฐบาลชุดนี้ใช้อำนาจเด็กขาดมากกว่ารัฐบาลทหารชุดอื่นๆ แต่ก็ได้ดำเนินการปราบปรามเฉพาะพวกที่ใช้วิธีรุนแรงในอันที่จะล้มล้างรัฐบาลเท่านั้น โดยมิได้ดำเนินการเฉียบขาดกับเหล่านักศึกษาและฝ่าย

คงกันข้างอย่างจริงจังเหมือนกับในເກຫລືໄຕເວີຍຄະນາໄຕ ເຊມຣ ອິນໂໂນເຊີຍ ແລະ ພຶລິປ ປິບນໍສ ກາຍໃຕ້ສະຖານການຮັດຈັກລ່າວ້າແຍງທີ່ນັກສຶກຂາໄດ້ພົມຍາມກ່ອນໃຫ້ເກີດຄວາມເປົ້າຢັ້ງແປດງທາງການເນື່ອງໜີ້

ผู้นำของนักศึกษาได้กระหนนกົງລົງອິທີ-ພລທາງການເນື່ອງໜີ້ນັກສຶກຂາແຫ່ງປະເທດໄທຢູ່ໃນເດືອນພຸດຍະກິດ ๑๙๗๒ ເພື່ອຫຼຳກັນສິນຄ້າຜູ້ປຸ່ນພຽ້ງທີ່ເສັນອ້າງເວີຍກວ້ອງຕ່າງໆ ຕ່ອຮູ້ບາລ໌ສັງກິໄດ້ຮັບການກອບສົນຍ່ອຍໆ ຮອງນາຍກົງລົງນິກົມພລປະກາສ ຈາກສີຍອກລ່າວ່ານັກສຶກຂາແຫ່ນເປັນຜູ້ທີ່ມີຄວາມຮັກຫຬຕີ ເມື່ອຄັນພບວ່າໄທເຮົາດຸລູຍ໌ການກັກບັນຜູ້ປຸ່ນກີ່ທັງການທີ່ຈະສົ່ງເສົມສິນຄ້າໄທຢູ່ເພື່ອປະຫຍດຮ່າຍຂອງປະເທດ ຕ່ອຈາກນັ້ນທີ່ຮູ້ບາລ໌ໄທຢະຮູ້ບາລ໌ຜູ້ປຸ່ນທ່ານກີ່ດຳນີ້ມາຕຽກກ່າວ່າ ເບີນການຄລ້ອຍທານ້ອງເວີຍກວ້ອງຂອງນັກສຶກຂາ ຈາກຄວາມສໍາເລັກຮັ້ງໜີ້ເອົາໃຫ້ຜູ້ນຳຂອງນັກສຶກຂາເຮັມຫັນມາປະກັບກັບຮູ້ບາລ໌ໂດຍກ່ຽວມາຂຶ້ນ ໂດຍເລັພາຍ່ອຍ່າງຍິ່ງເມື່ອຮູ້ບາລ໌ອອກປະກາກທີ່ ๒๙๙ ຊົ່ງເພີ່ມອໍານາຈໃຫ້ແກ່ຝ່າຍບວກໃນອັນທີ່ຈະເຫັນຄວບຄຸມຝ່າຍທຸລາການ ຄື່ອ ຮູ້ມົນຕົວວ່າການກະທຽວຢູ່ທີ່ຮ່າຍ ຈະດຳຮັງຕໍ່ແກ່ນຳປະຫານຂອງຄະະກົມການທຸລາການແຫ່ນທີ່ຈະເປັນປະຫານທີ່ລາຍງົງກາຍ່ອງທີ່ເຄີຍເປັນມາແຕ່ກ່ອນ ນັກສຶກຂາ ລາຍຮ້ອຍຄົນໄດ້ໜຸ່ມນຸ່ມກັນທີ່ຫາວິທາຍາລັ້ນຮຽນ-

ศาสตร์ เพื่อทำการประท้วงและได้รับความสนับสนุนจากหนังสือพิมพ์ พวกที่มีอาชีพเกี่ยวกับกฎหมายและข้าราชการทุกๆ ภาคทั้งหลาย ในที่สุดรัฐบาลได้ประกาศยกเลิกประกาศฉบับนี้เสีย หลังจากนั้น การประท้วงของนักศึกษาได้มุ่งตรงถึงบัญหาการเมืองมากขึ้น เป็นทันท่วงที่ การคอร์รัปชันของรัฐบาล เช่น “กรณีทุ่งใหญ่” ซึ่งเกี่ยวกับอุบัติเหตุ เครื่องบิน เสลิคอลเปเตอร์ของทหาร กองบินบริษัท สายการบินทุกสายการและตำรวจซึ่งผู้ใหญ่หลายนายกลับจากถ้าสัตว์ในบ้านสวน กิจกรรมแคนไทร์กับพม่า การประท้วงของนักศึกษา (และหนังสือพิมพ์) ทำให้รัฐบาลต้องเปลี่ยนการทำที่จากการแฉลงว่า กลุ่มข้าราชการทหารเหล่านั้นอยู่ในระหว่างปฏิบัติราชการลับ มาเป็นการพิจารณาสืบสวนคดีนี้ ในเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจนักศึกษาเรียกร้องให้รัฐบาลขยายการค้าต่างประเทศ ควบคุมเงินเพื่อและให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มกฎหมายบังคับสำหรับบริษัทต่างประเทศที่มาลงทุนในประเทศไทยด้วย นอกจากนี้มีความไม่พอใจของนักศึกษาเกี่ยวกับฐานทัพอเมริกันในประเทศไทย เป็นทัน

ในปี ก.ศ. ๑๙๗๓ ขบวนการต่อสู้ของนักศึกษาได้กระจายออกไปแต่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ในเดือนมกราคม นักศึกษาจำนวน ๑,๕๐๐ คนของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเดินขบวนเรียกร้องให้ยังการบริหารดีลากอก ที่มานักศึกษา

วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์จำนวน ๒,๐๐๐ คน ทำการประท้วงการบริหารงานของวิทยาลัย ในเดือนมิถุนายน มีการเดินขบวนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อประท้วงการที่นักศึกษา ๙ คน ถูกกลับชื่อเนื่องจากสิ่งพิมพ์ที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เมื่อมีการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ รัฐบาลจึงสั่งปิดมหาวิทยาลัยทั้ง ๖ แห่ง ภายในวันเดียวกันและกล่าวหาว่าเป็นการยุยงของมือก่อการ

นักศึกษาใช้วิธีรุนแรงเป็นครั้งแรกในการประท้วงเรื่องของการบริหารดีมหัววิทยาลัยรามคำแหง กองกำลังตำรวจน้ำต้องยกเข้าบังคับทำเนียบนายกรัฐมนตรี ต่อจากนั้น ได้มีการประท้วงของนิสิตกุศลฯ เรื่องการรับนักเรียนทหาร ๑๒ คน โดยไม่มีการสอบเข้าบันราคนิสิตได้นัดหยุดเรียนและเรียกร้องให้รัฐบาลถอยออกในทันเดือนตุลาคม ตำรวจน้ำจับนักศึกษา ๑๒ คน รวมทั้งเลขาธิการศูนย์นิสิตนักศึกษาในข้อหาล้มล้างรัฐบาล

ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม การประจันหน้าระหว่างนักศึกษากับรัฐบาล ได้ระเบิดขึ้นจนคล้ายไปเป็นความรุนแรง ซึ่งทำให้กรุงเทพฯ ต้องตกอยู่ในภาวะ慌张กันไป ๒ วัน นักศึกษาได้ต่อสู้กับตำรวจน้ำเพื่อทำการรัฐบาลถอย แห่ง โดยปราศจากอาวุธนอกจากระเบิดขวดที่ใช้ขว้างท่อสู้กับพวกทหาร และเสียชีวิตไปประมาณ ๒๕๓ รายคน เหตุการณ์ที่ลุกคาม

ออกไปทำให้นักศึกษาซึ่งแต่เดิมเรียกร้องแค่เพียงให้ปลดอยนักศึกษา ๑๒ คนที่ถูกจับกุมและให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ขยายการเรียกร้องของตนให้นายกรัฐมนตรีถ้าหากจากคำแนะนำผู้บัญชาการทหารสูงสุดตัวยัง ความรุนแรงดังกล่าวคือยังคงเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขอรับให้ทุกฝ่ายยุติการท้อสู้ เพื่อให้บ้านเมืองกลับคืนสู่ภาวะปกติ และแก่งตึง นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ที่ปรึกษาใกล้ชิดของพระองค์และอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นนายกรัฐมนตรี แทน จอมพลถนอม การต่อสู้ที่ลงเมื่อวิทยุประกาศว่า ทั้ง ๓ คน คือ จอมพลถนอม, จอมพลประภาส, และพันเอกณรงค์ (บุตรชายของจอมพลถนอม) ได้หนีออกนอกประเทศไทยไปแล้วภายใน ๒ วันถัดมา นายสัญญา ได้ตั้งคณะกรรมการรัฐมนตรีจำนวน ๑๕ คน ซึ่งในจำนวนนี้มีข้าราชการทหารเพียง ๓ คน และให้สัญญาว่าจะให้มีรัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งภายใน ๖ เดือน

การประท้วงของนักศึกษาซึ่งระเบิดขึ้น เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม อาจารือกไว้ในประวัติศาสตร์ไทยว่าเป็นหัวเสียหัวต่อที่สำคัญพอๆ กับการเจรจาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับอังกฤษในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. ๑๘๕๕ เกี่ยวกับสนธิสัญญาที่ “ไม่เท่าเทียมกัน” ฉบับแรกซึ่งเป็นการเบิกประเทศไทยให้แก่

อิทธิพลตะวันตกเป็นครั้งแรก หรือรัฐประหารของ “ผู้ก่อการ” ในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๑๙๓๒ ซึ่งล้มถังระบบสมบูรณ์ยาสิกธิราช ถ้าประเทศไทยไม่มีสถาบันกษัตริย์ การจลาจลของนักศึกษาซึ่งโคนระบอบทหารของจอมพลถนอม อาจเป็นเครื่องหมายของการสันตุขของ “สาธารณรัฐ” หนึ่งและการเริ่มต้นของอีกสาธารณรัฐหนึ่งก็ได้ การท้อสู้และการสัญเสียชีวิชั่งนำไปสู่การปกครองด้วยรัฐบาลพลเรือนชุดแรกในรอบ ๑๙ ปีนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันและไม่เคยมีมาก่อน ราชอาณาจักรไทย มีรัฐประหารคั้ยกองทัพและรถถังหลายครั้งนับ ตั้งแต่ปี ๑๙๓๒ แท้ผู้นำทางการเมืองก็ประสบความสำเร็จทุกครั้ง โดยปราศจากความรุนแรงและการองเรือด ไม่มีการเสียชีวิตในการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองนับแต่ “กบฏแม่นชัตตัน” ในเดือนมิถุนายน ๑๙๔๑ ซึ่งมีการต่อสู้ระหว่างฝ่ายทหารเรือและทหารบกของจอมพล ป. ดึงกระนันก์ตาม การประท้วงของนักศึกษาในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๑๙๗๓ เป็นสิ่งที่ใหม่จริงๆ สำหรับการเมืองไทย ชาวไทยทุกคนมีความสำนึกร่วมกันว่า ระบบทหารที่มั่นคงที่สุดระบบหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกโคนล้มลงนิใช่โดยกลุ่มทหารอิอกลุ่มนี้ หรือโดยอำนาจจากภายนอกประเทศไทย แต่โดยกลุ่มนักศึกษาซึ่งปราศจากอาชญากรรมที่เรียกร้องเพียงให้เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่ทันไม่พึงพอใจ

และรูปแบบรัฐบาลให้ทันสมัยกว่าเด่านั้น

เป็นการยกที่จะทำนายอนาคตของการเมืองไทย เพราะยังมีความไม่แน่นอนและความเปลี่ยนแปลงอีกมาก แต่เมื่อบริจัยหนึ่งซึ่งผู้เขียนค่อนข้างเชื่อมั่นว่าจะคงรูปเดิมกือธิ์ทั้งหมด การเมืองของไทยใช้จัดการกับปัญหาต่างๆ ของประเทศ คือเป็นวิธีที่เข้าถึงปัญหาแบบนักปฏิบัติมิใช่นักทฤษฎี เช่นนายกรัฐมนตรีคนใหม่กล่าวว่าการสันสุดของระบบบทบาทไม่ได้เป็นการแก้ไขสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคม แต่ทุกๆ คนจะต้องช่วยกันในการพัฒนาชาติ หากทุกคนยอมรับหลักการประชาธิบัติไทยทุกคนก็ต้องสามารถมีส่วนในการแก้ไขปัญหาของชาติด้วย และอีกบúa หนึ่งก็คือบทบาทของผู้นำทั้งในทางการเมือง เพราะบúa บุญยังไม่มีระบบพรรคการเมืองที่มั่นคงและมีพลังยึดเหนี่ยวพอยที่จะมาแทนที่กลุ่มทั้งได้ ผู้เขียนทำนายว่า พลเอกกฤษณ์ สีວรา ซึ่งเป็น “บุรุษหมายเลขสาม” ในระบบบทบาทของจอมพลตนนอม อาจขึ้นมาครองอำนาจได้ หรืออาจเป็นพลอากาศเอกทวี จุลสารพาร์ย ซึ่งมีอิทธิพลเช่นกัน ในรัฐบาลของจอมพลตนนอม และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีกลาโหมในรัฐบาลชุดบúa บัน หรือนายทหารชั้นผู้ใหญ่อีกหลายนาย แต่ถึงกระนั้นก็ตาม การขึ้นมามีอำนาจทางการเมืองของผู้นำทั้งหมด อาจจะเงียบกว่าและนี-

บทบาทในทางอ้อมมากกว่าที่แล้ว ๆ มา ทั้งนี้ เพราะเหตุการณ์ในวันที่ ๑๕ ตุลาคม เป็นตัวอย่างอันดีแล้วว่าระบบบทบาทนั้นมิใช่ว่าจะเปลี่ยนแปลงโดยพลเรือนไม่ได้ กลุ่มทหารอาจะมีอำนาจขึ้นมาอีกในอนาคต แต่ยังเป็นที่สังสัยว่าจะเข้มงวดเช่นในอดีตหรือไม่ ผู้นำทหารอาจต้องประนีประนอม และยอมรับพั่งความคิดเห็นจากฝ่ายค้านที่เป็นผลเรือนมากกว่านี้ และมีความตั้งใจมากกว่านี้ในอันที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้เข้าสู่การปกครองตามระบบบริหารรัฐมนตรีอย่างแท้จริง

สิ่งที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของประมวลกึกอือ ผลแห่งการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีบทบาทเพิ่มขึ้นในทางการเมือง ในระหว่างการจลาจล นักศึกษาใช้พระราชวังของพระองค์เป็นที่สืบภัยจากทหารและตำรวจ และรายงานข่าวที่เชื่อถือได้กล่าวว่าพระองค์ทรงมีส่วนสำคัญในการขอร้องให้ถอนพลดนอม และ จอมพลประภาส เดินทางออกไปนอกราชประเทศ พระราชดำเนินสทางวิทยุกระจายเสียงและการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีใหม่เป็นบúa จัยสำคัญที่ทำให้บ้านเมืองกลับคืนสู่ความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ฐานะแห่งความเป็นสัญญาลักษณ์และความยุติธรรมนั้นจะเป็นเครื่องจำกัดบทบาททางการเมืองของสถาบันกษัตริย์ แต่ในอนาคตพระองค์อาจทรงใช้อิทธิพลในการจำกัดอำนาจของผู้นำ

ทหาร และเป็นศูนย์รวมความสามัคคีในขณะที่ผู้นำผลเรื่องกำลังหาประสบการณ์ในการปกครองประเทศไทยซึ่งอาจกินเวลาอย่างน้อย ๒๐ ปีข้างไปก็ได้

สำหรับอิทธิพลทางการเมืองของนักศึกษาในอนาคตนั้นยังเป็นที่น่าสนใจอยู่ นักศึกษาให้ช่วยก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและมีส่วนสำคัญในอันที่จะนำระบบการเมืองไทยเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่บทบาทในอนาคตของนักศึกษายังไม่กระฉับนัก นักศึกษาไม่สามารถที่จะเข้าร่วมในคณะกรรมการ หรือมีตำแหน่งสำคัญ ๆ ได้ และยังไม่มีโครงสร้างขององค์การที่เข้มแข็งพอที่จะเป็นฐานทางการเมืองที่มั่นคง หรือมีประสบการณ์เพียงพอในการบริหารประเทศได้ ถึงกระนั้นก็ตาม อิทธิพลอีกหลายประการของนักศึกษาที่มีต่อการเมืองไทย ก็อาจจะอุบัติขึ้นได้ในอนาคต เช่น ด้านการคอร์รัปชันหรือการกระทำที่ผิดไปจากประชาธิปไตยของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม นักศึกษาจะสามารถใช้อิทธิพลของตนให้บังเกิดผลมากที่สุดในทางการเมืองเมื่อการประท้วงและการเรียกร้องของคนนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง โดยประชาชนผลเรื่องและกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ในประเทศไทย ตั้งเช่นที่มีตัวอย่างมาแล้วจากการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นและประกาศคณะกรรมการปฏิรูปบัญชี ๒๘๙ นักศึกษา

ยังอาจใช้อิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงนโยบายบางอย่างของรัฐบาล เช่น การที่บังคับให้ทำงานเป็นจำนวนมากอาจทำให้รัฐบาลต้องพัฒนานโยบายเศรษฐกิจและการศึกษาเสียใหม่ เป็นทันว่าอาจต้องจำกัดจำนวนนักศึกษาที่เข้าศึกษาท่อในมหาวิทยาลัยให้ลดน้อยลงและเพิ่มการศึกษาด้านวิชาชีพให้มากขึ้นซึ่งเป็นความต้องการรับด้วยของประเทศไทย นอกจากนี้นักศึกษายังจะต้องการให้รัฐบาลดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างรอบคอบ มิให้ผูกพันกับสหประชาติ เพียงประเทศเดียว แต่ต้องการให้รัฐบาลปรับปรุงความสัมพันธ์กับจีนคอมมูนิสต์และประเทศไทยคอมมูนิสต์อื่น ๆ รวมทั้งประเทศไทยเพื่อนบ้านในอาเซียนทั่วโลกเดียวกันได้ด้วย

รัฐบาลชุดปัจจุบันได้สนับสนุนความต้องการของนักศึกษาแล้วในบางเรื่อง เป็นทันว่าความคุ้มภาวะเงินเพื่อการศึกษา การขนส่ง การคมนาคม รวมทั้งเบ็ดการเจรจากับจีนคอมมูนิสต์ เพื่อย้ายการค้าและการลงทุนเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ทำความตกลงกับสหประชาติ เรื่องสหประชาติ จะค่อย ๆ ถอนเจ้าหน้าที่ทางทหารออกไป พร้อมกับแสวงหาสู่ทางที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์กับเวียดนามเนื่องพยาภัยเข้าไปมีส่วนมากขึ้นในความร่วมมือและองค์การส่วนภูมิภาค เช่น ASEAN และในระดับองค์การระหว่างประเทศ เช่น สห-

ประชาชาติค้าย ทั้งนักศึกษาและรัฐบาลต่างกัน
ทอกลงร่วมกันเกี่ยวกับเบื้องหนายของนโยบายทั้ง
ภายในและภายนอกประเทศไทย

มหาวิทยาลัย De Pauw, มีนาคม
๑๙๗๓

ปัจจินภิชิต

นักศึกษาไทยในต้นปี ๑๙๗๔ ได้กลับ^๑
เข้าศึกษาและดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาของ
ตนตามปกติ และโดยทั่ว ๆ ไปมีความพึงพอใจ
ใจต่อการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
แต่งตั้งสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ จำนวน ๒,๓๔๖
คน โดยเลือกจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ รวมทั้ง
นักเรียน นักธุรกิจ ชาวนา ศิลปิน และคน
ขับรถรับจ้าง เพื่อที่จะเลือกสมาชิกสภานิติ

บัญญัติแห่งชาติและรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ว่า
ในจำนวนสมาชิกสมัชชาแห่งชาติเหล่านี้ จะไม่มี
นักศึกษาเข้าร่วมด้วยกันตาม แต่จำนวนข้าราชการทั้งหมดก็ไม่เกิน ๑๐% ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด นอกเหนือจากการศึกษาตามปกติ
ของนักศึกษาแล้ว ก็มีการประท้วงการนำเยื่อön
ของนายกรัฐมนตรี ท่านากะ แห่งญี่ปุ่น และ
การแต่งตั้ง ดร. วิลเลียม คินท์เนอร์ ให้เป็นเอกอัครราชทูตสหราชอาณาจักรประจำประเทศไทย ซึ่งภูมิ
หลังทางทหารและราชการลับของ ดร. คินท์-
เนอร์ ได้เป็นที่ระแวงของบรรดานักศึกษาหัว
รุนแรงทั้งหลาย

มีนาคม ๑๙๗๔

เอกสาร ๘ นางช้าง เก็บความจาก Frank C.
Darling, "Student Protest and Political Change
in Thailand" Pacific Affairs, Spring 1974

วางแผนแล้ว

ยูโภเนีย ของ ทอมัส มอร์
สมบัติ จันทรวงศ์ แปล
(สำนักพิมพ์ พิมเสน จัดพิมพ์)

วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย

ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ แต่ง
(สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพาณิช จัดพิมพ์)

ชาวไทยมุสลิมภาคใต้

ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ส่วนมากอาศัยอยู่ในสنجหวัคคี บีททานี ยะลา นราธิวาส และสตูล แต่เดิมในสามจังหวัดคือ บีททานี ยะลา และนราธิวาสเท่านั้นที่อาจกล่าวได้ว่า ชาวไทยมุสลิมมีลักษณะแตกต่างจากชาวไทยพุทธอย่างสมบูรณ์ เพราะในสตูลนั้นถึงแม่ว่า ชาวไทยมุสลิมจะมีเชื้อชาติการเด่นกว่า ชนบทประเพณี ศาสนา และรักษาขอบเขตการแห่งงานไว้ภายในหมู่บ้าน แท้กึ้งพุกภาษาไทยกันได้เป็นส่วนมาก นอกเหนือนี้แล้ว สตูลยังอยู่ห่างจากสามจังหวัดอิสลามที่เหลืออยู่โดยมีจังหวัดสงขลาซึ่งเป็นเขตพุทธชนกันกลางอยู่ บัญหาชนกลุ่มน้อยซึ่งมีชาติที่แตกต่างออกไปและอยู่ในที่ๆ ซึ่งเป็นไปได้บัญญาโกรผู้ร้าย และการแบ่งแยกดินแดนจึงเป็นบัญหาเฉพาะในเขตสามจังหวัดให้สุดเป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ดี บัญหาเรื่องเอกสารของประเทศที่เกี่ยวข้องดินแดนสามจังหวัดนั้นบันไดว่าเป็นบัญหาที่รุนแรงอยู่ไม่น้อย เพราะเป็นเรื่องที่มีประวัติศาสตร์นับย้อนหลังกลับไปได้ไกลมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะท้องเป็นที่เข้าใจกันว่า บัญหาเรื่องสามจังหวัดภาคใต้นั้นไม่ใช่บัญหาระหว่างการที่ชาวไทยมุสลิมและ

ชาวไทยพุทธนับถือศาสนาต่างกันแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ยังเป็นบัญหาระหว่างความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างชาวไทยมุสลิมและรัฐบาลไทยด้วย กล่าวคือ ทางฝ่ายรัฐบาลไทยไม่เน้นใจในความจริงภักดีทางการเมืองของชาวไทยมุสลิม คือ ระหว่างไปว่าชาวไทยมุสลิมจะผิดไปกับมาเลเซียมากกว่าไทย ทางด้านชาวไทยมุสลิมก็กลัวว่ารัฐบาลไทยพยายามจะกลืนพวกคนเข้าไปโดยการพยายามเปลี่ยนวัฒนธรรม ชนบทประเพณี สถาบันภาษาและอารวัตถึงศาสนาด้วย นอกเหนือนี้บัญหานี้ถูกทำให้ยุ่งยากขึ้นด้วยองค์ประกอบทางด้านสังคม กล่าวคือ สามจังหวัดภาคใต้นั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นชุมชนชนบทที่โถกเถื่า夷 เขกชุมชนใหญ่ๆ มีน้อยเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ทางใต้ด้วยกัน ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดภาคใต้สัญจารไปมาติดต่อกันเฉพาะแต่ในเขตนี้และไม่ค่อยออกไปยังเขตอื่นๆ ซึ่งเป็นเขตพุทธ เศรษฐกิจของเขตส่วนใหญ่ก็อาศัยการปลูกยางพาราเป็นหลัก รองลงมาคือ มะพร้าว การประมง และการปลูกผลไม้รายได้ของท้องถิ่นมีน้อย (เว้นแต่ยะลา) เพราะการค้าและธุรกิจมีขนาดจำกัด นอกจาก

นี้แล้วความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจก็จะเหมือนว่า จะไปรวมอยู่ที่นักธุรกิจชาวไทยเชื้อสายจีนและ ข้าราชการบ้านคนซึ่งเป็นพุทธด้วยกันเท่านั้น ทั้งข้าราชการในสามจังหวัดนี้ก็เป็นชาวไทย พุทธเสียเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ชาวพื้นเมือง คูเมืองนิ่งว่าจะให้ความสนใจกับเรื่องศาสนา อิสลามของตนเห็นอีกเรื่องอื่นใด

ในปัจจุบันรัฐบาลไทยเริ่มให้ความสนใจ ในการบัญชาทางภาคใต้มากขึ้นกว่าเดิมก่อนโดย ก่อนในอดีตนั้นรู้สึกว่ารัฐบาลจะมุ่งไปให้ความสนใจ ใจกับบัญชาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ ภาคเหนือมากกว่าภาคอื่น ๆ แต่บัญชาทางภาคใต้ก็เหมือนว่าจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เสมือนมา เพราะเห็นไปด้วยกลุ่มต่าง ๆ ที่ต่อ ท้าทายอำนาจของรัฐบาลจากส่วนกลาง อย่างน้อย ที่สุดในขณะนี้ก็มิอยู่สามกันไม่ได้ ด้วยกันที่ มีอยู่ในภาคใต้ก่อนก่อการและตอนได้สุด พวกร แรกนั้นก็เหมือนว่าจะได้รับการสนับสนุนจาก คอมมิวนิสต์ไทย พวกรนี้มีเขตปฏิบัติการอยู่ที่ แท่นครรภิธรรมราษฎร์ ไปถึงอำเภอสะเตาในเขต จังหวัดสงขลา พวกรที่สองได้แก่พวกรคอมมิวนิสต์ลายยา ซึ่งปฏิบัติการอยู่ที่ชายแดนระหว่าง ไทยและมาเลเซียคันตะวันออก ส่วนพวกรที่ สามก็คือการแบ่งแยกดินแดนในสามจังหวัด ดังกล่าว

บัญชาที่รัฐบาลไทยเป็นห่วงมากที่สุด ก็คือการที่กลุ่มคอมมิวนิสต์กลุ่มใหญ่หนึ่งจะ

แทรกแซงเข้าไปทางพวกรแบ่งแยกดินแดน และใช้บัญชาเรื่องชนหมู่น้อยเป็นจุดก่อความ ยุ่งยากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะของ สร้างและวิธีปฏิบัติงานของแท้จะกลุ่มที่กล่าวมา แล้วจะพบได้ว่า เรื่องนี้ใช้ง่ายอย่างนั้น เช่น บัญชาเรื่องคอมมิวนิสต์ไทยในภาคใต้นั้น สำหรับ ผู้คนที่รู้จักก็จะใช้คำว่า “คอมมิวนิสต์” อย่างพร่าเพรือ ทั้ง ๆ ที่ความความเป็นจริง แล้ว การปฏิบัติงานแบบผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ไทยในภาคใต้นั้น เพิ่งจะเริ่มนี้ขึ้นเมื่อ ประมาณ ๔-๕ ปีมานี้เอง จริงอยู่ พวกรคอมมิวนิสต์ไทยและคอมมิวนิสต์มลายาคงมีความสัมพันธ์กันอยู่บ้าง แต่พวกรคอมมิวนิสต์ไทยนั้นก็ ไม่ใช่ว่าจะสามารถเข้ากันได้อย่าง สะดวก กับ พวกรแบ่งแยกดินแดน ดังจะเห็นได้ว่า พรรครัฐ คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้โฆษณาถึง การสนับสนุนให้เข้ามาตั่งตามมีความเป็นอิสระ ของตนเองกับพวกรแบ่งแยกดินแดนทางใต้ ใน ขณะเดียวกัน พวกรแบ่งแยกดินแดน ก็เหมือน ว่าจะไม่ล่วงรู้ถึงการโฆษณาของพรรครัฐคอมมิวนิสต์ว่าด้วยนโยบายดังกล่าว สำหรับพรรครัฐ คอมมิวนิสต์มลายานั้นแล้วก็เหมือนว่าจะยึดมั่น ในนโยบาย แสวงหาที่พักในเขตไทยเป็นใหญ่ อย่างเดียว และถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะพยายาม ปราบปรามคอมมิวนิสต์มลายาอย่างเข้มข้น ยัง อาจเป็นเพราะภูกัดดัน โดยรัฐบาลมาเลเซีย ก็ยังคงที่หนึ่งก็ตาม นอกจากนี้แล้ว พรรครัฐ

คอมมิวนิสต์นลญาหรือจرجีนก็จะสนใจกับการโฆษณาในหมู่ชาวจีนทันได้ และไม่สนใจชาวไทยสูงสุด

ในขณะเดียวกันในกลุ่มพวกรบเบ่งแยกคินเดนก็มีความคิดเห็นขัดกันอยู่ไม่น้อย พวกรหัสนั้นเห็นว่าชาวไทยสูงสุดมีความฉลาดมาก ทุกอย่างที่รู้บาลไทยมอบให้ในด้านการฝึกอบรมและการเลื่อนฐานะทางลังกมเพื่อเป็นฐานต่อรองกับรัฐบาลไทยให้ได้มาซึ่งความเป็นอิสระในการบริหารงานส่วนท้องถิ่น เช่น ในรูปของสมพันธ์รัฐ แต่ในทางปฏิบัตินั้นรัฐบาลไทยมักมีแนวโน้มที่จะรวมอำนาจการปกครองมากยิ่งขึ้นเมื่อเกิดเหตุไม่สงบขึ้น จึงไม่น่าแปลกใจอะไรที่จะมีอีกกลุ่มหนึ่งที่อยากให้มีการปฏิวัติแยกคินเดนออกไปเสียเลย แต่ในหมู่พวกรหัสก็มีแนวความคิดที่แตกต่างกันออกไปอีก คือ บางพวกรหัสเน้นเรื่องความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้ที่นับถืออิสลาม แต่บางก็�认ว่าคนจะให้มีสาธารณรัฐนี้เป็นเอกเทศไปเลย โดยวางแผนไว้ว่า สาธารณรัฐนี้จะตั้งต้นในอนาคตนั้น จะต้องประกอบด้วยสิ่งที่นับถืออิสลาม และบางส่วนของจังหวัดสงขลาทั้งนี้เพื่อบรังกันมีให้สุดถูกเบ่งแยกออกไป

เป็นที่น่าสังเกตว่า พวกรหัสปฏิวัติรุ่นก่อนที่สนับสนุนความคิดเรื่องสาธารณรัฐนี้ แต่พอต้นนี้ไม่ได้ดำเนินต่องคงคือประกอบเศรษฐกิจของสาธารณรัฐดังกล่าวโดยคือให้ความสำนึกแต่เฉพาะองค์ประกอบทางศาสนาเท่านั้น ทั้งๆ

ที่สังฆภัตภากได้มีความสามารถทางเศรษฐกิจโดยส่วนรวมน้อยมาก การเพิกเฉยความสนใจต่อบุญทางโลกนี้มีความคุกคามไปกับความรู้สึกว่า ชุมชนไทยสูงสุดนั้นแยกต่างหากออกจากสังคมอื่นและความรู้สึกว่าชนกลุ่มนี้ไม่อาจเข้าใจบุญทางของตนได้เลย เมมแต่ชาวสูงสุดในมาเลเซียหรือชาวไทยสูงสุดในภาคกลางการมองเฉพาะตัวเองของพวกรหัสในการแบ่งแยกคินเดนรุ่นก่อน ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยผู้นำทางศาสนาและครูโรงเรียนปอเนาะนี้จัดตั้งว่าเป็นนักอ่อนสำคัญอย่างหนึ่งของชุมชน การเบ่งแยกคินเดนทำให้ไม่อาจได้รับความร่วมมือจากภายนอกกลุ่มของตนได้ และผู้ที่เห็นด้วยกับความคิดคังกล่าวยังส่วนใหญ่ก็เป็นคนจนและผู้ไร้การศึกษา

นอกจากนี้จากกลุ่มดังกล่าวแล้วก็ยังมีกลุ่มปฏิบัติการรับชี้ชูเหมือนว่าจะแยกออกจากกลุ่มเบ่งแยกคินเดน แต่อาศัยเหตุเรื่องการเบ่งแยกคินเดนเหมือนๆ กัน กลุ่มนี้มีโครงสร้างและผู้นำที่ค่อนข้างเป็นรูปแบบร่างมากและผู้นำของกลุ่มนี้ก็อาจได้แก่ 槃ยะชีนีเขตปฏิบัติการอยู่ระหว่างราชวิสาส ยะลาและบัตทานีบางส่วน ดูประสันของกลุ่มปฏิบัติการรับนี้อยู่ที่การผูกไว้รับให้ชาวบ้านแต่พวกรหัสร่วมมือกับจารธรรมดำเนินการลักษณะไปเรียกว่า ฯลฯ อยู่ด้วย

ความสำเร็จในอนาคตของชุมชนการแบ่งแยกคินเดนในภาคใต้นั้นยังคงห่างไกล

อยู่มาก แต่ปรากฏการณ์ใหม่ซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีผลต่อขบวนการดังกล่าวที่น่าสนใจยิ่งก็คือ การเพิ่มจำนวนของชาวไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษาในเขตสามจังหวัดนี้ ที่จริงแล้วนโยบายให้การศึกษาและความเชื่อของรัฐบาลไทยที่ว่า ความจริงรักภักดีทางการเมืองจะเกิดขึ้นถ้าบุคคลได้รับการศึกษาและสามารถพูดภาษาไทยนั้นอาจจะธรรมชาติเกินไป แต่การที่พวกแบ่งแยกดินแดนพยาจามขัดขวางนโยบายดังกล่าวอย่างรุนแรง เช่น การลักครุไปเรียกค่าไถ่ ฯลฯ แสดงว่าพวกรู้เองก็ล้วนความสำเร็จของนโยบายของรัฐบาลอยู่ไม่น้อย อย่างไรก็ดี บัญหอยู่ที่ว่า ชาวไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษานั้นจะเอ็นเอียงไปข้างใคร ถึงแม้ว่าจะเป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ เช่น จากอิหร่าน สถาบัน และมาเลเซียนั้นมีแนวโน้มที่จะเอ็นเอียงไปข้างพวกแบ่งแยกดินแดนมากกว่าชาวไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษาแบบไทย หรือสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย นอกจากนี้ การที่รัฐบาลไทยกีดกันพวกรู้และชาวไทยมุสลิมที่เหมาะสมสมไม่ให้ดำรงตำแหน่งบริหารในเขตสามจังหวัดก็น่ากลัวว่า จะยึดทำให้เกิดบัญหารุนแรงมากขึ้น อย่างไรก็ดี ชาวไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษาสูงก็มีบัญหาในการทำตัวให้เข้ากับพวกรักปฏิวัติเดิม โดยเฉพาะความเห็นในเรื่องการศึกษา และบัญหารือภูมิหลังของแต่ละบุคคลอยู่ แต่ก็พอจะ

เป็นที่คาดคะเนได้ว่า ถ้าชาวไทยมุสลิมรุ่นใหม่นี้และพวกรู้นำเก่าๆสามารถต่อรวมกันได้ ขบวนการแบ่งแยกดินแดนก็คงมีช่องทางที่จะคงคุกคามอื่นๆ เข้ามายังมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการร่วมมือกันกับพรรคอนมิวนิสต์ไทย และการขอความร่วมมือจากต่างประเทศ เพราะในหมู่คนรุ่นใหม่นั้นมีการยึดมั่นในหลักการทางศาสนาและการศึกษาแบบเดิมน้อยกว่าคนรุ่นเก่ามาก

แต่ในขณะเดียวกัน ชาวไทยมุสลิมที่ได้รับการศึกษา ก็อาจจะเอียงมาข้างกลุ่มที่เรียกร้องความเป็นอิสระภายในขอบเขต โดยที่ยังสนับสนุนพวกปฏิวัติแบ่งแยกดินแดนเพื่อใช้เป็นส่วนในการต่อรองกับรัฐบาลไทยก็ได้ เพราะนอกเหนือจากเขตสามจังหวัดดังกล่าวแล้วก็ไม่มีการกีดกันชาวไทยมุสลิมที่มีคุณวุฒิและความสามารถถึงระดับแท่อย่างใด แต่เวลาที่ยังอยู่อีกห่างไกลพอดีก็ควรกัวว่าที่เราจะรู้ได้แน่ว่าอะไรเป็นอะไร ในขณะเดียวกันสถาบันการณ์โดยทั่วๆ ไปคงจะดำเนินต่อไปอย่างที่เป็นมา เพราะพวกแบ่งแยกดินแดนนี้จะบุนนี้เชื่อว่าตนจะได้รับความสนับสนุนจากประชาชนก็ต่อเมื่อตนได้พิสูจน์ให้เห็นว่าตนแข็งแรงและตนจะไม่ได้รับความสนับสนุนเลยถ้าตนอ่อนแอ

สมบติ จันทร์วงศ์ เก็บความจาก Astri Suhrke
The Thai-Muslim Border Provinces: Some
National Security Aspects. Studies of
Contemporary Thailand. (Research School
of Pacific Studies, Australian National
University Canberra, 1973) pp. 295-311

ศาสนากับการเมือง วิเคราะห์ขบดีมุ่งบุญภาคอีสาน ร.ศ. ๑๒๑

ผู้เขียนได้นำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทยตอนที่เกี่ยวกับขบดีมุ่งบุญภาคอีสาน ซึ่งเกิดขึ้นในปี ๒๕๔๔ - ๔๕ มาทำ การวิเคราะห์แนวความคิดเรื่อง ผู้มุ่งบุญ เพื่อ ที่จะชี้ให้เห็นว่า การมุ่งบุญตามคิดนิยมของ พุทธศาสนานั้น ทำให้คนมีอำนาจทางการ เมืองได้อย่างไร วัตถุประสงค์สำคัญของบท ความนี้ ก็คือ การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง ศาสนา กับการเมืองในสังคมไทย

คำนำ

ปัจจุบัน เมื่อมีการกล่าวถึงพุทธศาสนา ในประเทศไทย ก็ตาม เราอาจแบ่งคนที่มอง พุทธศาสนาออกเป็น ๒ พวก คือ พวกมอง พุทธศาสนาตามหลักคำสอน และยุคการที่ จำกัดไว้ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ เรายัง เรียกพุทธศาสนาซึ่งได้รับการมองแบบนี้ว่า textual หรือ theological Buddhism ส่วนอีก พวกหนึ่งมองพุทธศาสนาตามที่ประชาชนใน ประเทศไทยนั้น ๆ ถือว่าเป็นพุทธศาสนา เมื่อจะ ไม่ร่วมกับหลักคำสอนและยุคการที่จำกัดไว้ ในพระไตรปิฎกและคัมภีร์อื่น ๆ ก็ตาม เรา

เรียกพุทธศาสนาที่ได้รับการมองแบบนี้ว่า popular Buddhism

ผู้เขียนซึ่งมองพุทธศาสนาจากทรรศนะ ของนักสังคมวิทยาศาสตร์ จึงมองพุทธศาสนา ในความหมาย popular Buddhism โดยให้ เหตุผลแบบนักสังคมวิทยาศาสตร์ว่า เมื่อยุค การอันแท้จริงของพุทธศาสนาจะมุ่งคัดทุกๆ ทั้งปวงโดยมุ่งพระนิพพานเป็นเบ้าหมาย แต่ โดยความเป็นจริง พุทธศาสนาิกชนชาวไทย ส่วนมากต้องการเพียงแค่ทุกๆ ให้น้อยลงไปเท่านั้น ไม่ค่อยมีผู้ให้วัณนิพพานกันนัก ถ้า หากพูดกันตามภาษาสมัยใหม่แล้ว ก็คือ ทฤษฎี นิพพาน เป็นอุดมการที่แท้จริงของพุทธศาสนา แต่ไม่ได้เป็นทฤษฎีที่ชาวไทยสนใจ ทั้งนี้ เพราะชาวไทยสนใจแต่ทฤษฎีเรื่องกรรม เท่านั้น ดังนั้นเราจึงถือว่าทฤษฎีเรื่องกรรม เป็นทฤษฎีที่จะนำมาอธิบายสังคมไทยและการ กระทำในสังคมไทยได้ดีกว่าทฤษฎีนิพพาน

๑. ความเชื่อเรื่องบุญในสังคมไทย

ความเชื่อทางศาสนาที่แท้จริงของพุทธศาสนาิกชนชาวไทย คือ ความเชื่อในกฎแห่ง

กรรม ซึ่งระบุไว้ว่า กรรมหรือการกระทำมี ๒ อย่าง คือ กรรมดีและกรรมชั่ว กรรมดี ก่อให้เกิดบุญ กรรมชั่วก่อให้เกิดบาป กรรมที่เราทำกันไว้ในชาติก่อนจะส่งผลมาถึงเราในชาตินี้ ดังนั้นการที่คนเรามีสภาพแล่ฐานะ ในชาตินี้ไม่เท่ากันนั้นเป็น เพราะเราทำกรรม ดีกรรมชั่วไว้ไม่เหมือนกัน ดังนั้น คนที่ทำกรรมดีไว้มากจะมีทุกข์น้อย ส่วนคนทำกรรมชั่วไว้มากจะมีทุกข์มาก คนเรานั้นจะต้อง เสวยผลของกรรมทั้งดีและชั่ว จะผิดกันก็ได้ เพียงว่ากรรมดีมากหรือกรรมชั่วมากเท่า นั้น พิจารณาความเชื่อเรื่องบุญตามกฎหมาย แห่ง กรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่า คนไทยเชื่อรัก กันเรื่องกรรมในชาติปางก่อนมาขอรับความ ไม่เสมอภาคของคนในสังคม ประเด็นที่สำคัญ ที่สุดในเรื่องกฎหมายแห่งกรรมก็คือคนไทยเชื่อว่า เราไม่อาจหลีกเลี่ยงผลของกรรมที่ทำไว้ใน ชาติก่อนไปได้

ตามกฎหมายแห่งกรรมนี้ กรรมที่เราทำไว้ ในชาตินี้จะส่งผลให้เราในชาตินี้ต่อไป ผู้ เขียนวิเคราะห์ว่า แม้ว่าคนไทยจะไม่ทราบว่า ในชาติก่อนตนได้ทำกรรมอะไรไว้บ้าง ซึ่ง ก่อให้เกิดความไม่แน่ใจในชีวิตของตนเอง เนื่องจากบางครั้งก็มีสุข บางครั้งก็มีทุกข์สลับ กันไป แต่คนไทยก็มิได้นั่งปลงอนิจังค犹豫 รับผลกรรมในชาติก่อนของตน trig กันข้าม คนไทยกลับพยายามทำกรรมดี โดยการทำ

บุญ และประพฤติเด็ดขาดในความคิดศีลธรรม โดยหวังที่จะได้ไปเสวยผลในชาตินี้อยู่เสมอ การทำเช่นนี้ก็ได้ว่า คนไทยได้พยายามปรับ ปรุงชีวิตความเป็นอยู่ในชาตินี้โดยไม่รู้ตัว อัน นี้ก็ เพราะอิทธิพลของความเชื่อในเรื่องแห่ง กรรมไม่พ้นนั้นเอง

จากความเชื่อเรื่องบุญตามกฎหมายแห่งกรรม ก็กล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า บุญเป็นผล ของกรรมดีที่ทำมาในชาติก่อน ซึ่งส่งผลมาถึง ในชาตินี้ และบุญยังเป็นผลของกรรมดีในชาตินี้ ซึ่งจะส่งผลไปถึงชาตินี้อีกด้วย แต่ประ เดิมสำคัญเกี่ยวกับบุญในเรื่องหลักแห่งกรรม ก็คือ การทำกรรมดีไว้ผู้นั้นก็จะได้รับผลกรรม ของตัวเอง

แต่ความเชื่อเรื่องบุญที่แท้จริงของพุทธ ศาสนาชนชาวไทยยังขยายต่อไปอีกว่า คนที่ ทำบุญในชาตินี้ผลบุญ จะตกอยู่แก่ผู้ทำและผู้ อื่นทั้งที่เคยไปแล้วและยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งผู้ทำ ต้องการอุทิศผลบุญให้ ซึ่งหมายความว่า คนที่ ไม่ได้ทำบุญด้วยตัวเองอาจอาศัยผลบุญของผู้ อื่นได้

๒.บุญกับอำนาจทางการเมืองในอดีต

การที่พุทธศาสนาชนชาวไทยมีความ เชื่อว่าบุญที่ทำไว้ในชาติก่อนจะส่งผลมาถึง ชาตินี้ โดยทำให้ผู้ที่ได้ทำบุญไว้ในชาติก่อน มีความทุกข์น้อยในชาตินี้ และบุญที่เกิดจาก

ความประพฤติอยู่ในศีล ในธรรม ในชาตินี้อาจแบ่งให้ผู้อื่น เห็นเอง ทำให้เกิดความเชื่อในเรื่องผู้มีบุญขึ้น โดยที่พุทธศาสนาชนชาวไทย มีความเชื่อต่อไปว่า ผู้มีบุญ คือบุคคลที่ได้ทำบุญไว้มากในชาติก่อน และสามารถนำผลบุญของตนมาแบ่งให้ผู้อื่นในชาตินี้ได้

ตามความเชื่อนี้ บุคคลที่ได้อ่าวีเป็นผู้มีบุญจริง เป็นบุคคลพิเศษจริงๆ เพราะเป็นผู้ทำบุญไว้ในชาติก่อนมากกว่าผู้อื่น ดังนั้นการที่บุคคลใดจะเป็นผู้มีบุญตามความเชื่อเรื่องนี้ จำเป็นจะต้องได้รับการยอมรับจากผู้อื่นว่าเป็นผู้มีบุญ และผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้มีบุญจะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นจะต้องแสดงให้เห็นว่าตนมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคนธรรมดาสามัญ ซึ่งไม่มีบุญ

ในสมัยโบราณ ชาวไทยเชื่อกันว่า ผู้ที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินปกรองประเทศไทย ได้จะต้องเป็นผู้ที่ได้ทำบุญไว้มากในชาติก่อน ดังนั้นจึงถือกันว่าพระเจ้าแผ่นดินก็คือ ผู้มีบุญนั่นเอง ทั้ง เพราะพระเจ้าแผ่นดินมีลักษณะพิเศษแตกจากคนธรรมดางาม ซึ่งไม่มีบุญโดยที่พระองค์ทรงสามารถขึ้นครองราชบัลลังก์ได้สำเร็จ ผ่านพิธีราชาภิเษกเป็นพระเจ้าแผ่นดิน มีพระราชวังเป็นที่ประทับ มีฉลองพระองค์เป็นพิเศษ และประกอบพระราชพิธีบังอย่างที่พระเจ้าแผ่นดินเท่านั้นจึงทำได้ ชาวไทยสมัยโบราณยังเชื่อต่อไปอีกว่า ความร่ม

เย็นเป็นสุขภายในประเทศไทยนั้นอยู่กับประมาณของบุญที่พระเจ้าแผ่นดินจะแบ่งบันให้แก่พสกนิกรของพระองค์เป็นสำคัญ ดังนั้นมีพระเจ้าแผ่นดินปกรองบ้านเมืองร่วมเย็นเป็นสุก็ถือกันว่า พระเจ้าแผ่นดินยังมีบุญมากพอที่จะแบ่งบันให้พสกนิกรของพระองค์ แต่ถ้าหากมีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น เช่น โรคระบาด และภัยธรรมชาติ ก็จะถือกันว่า พระเจ้าแผ่นดินมีบุญไม่มากพอที่จะแบ่งบันให้แก่พสกนิกรของพระองค์ ดังนั้นพระเจ้าแผ่นดินจึงต้องทรงบำเพ็ญบุญเพิ่มขึ้นเพื่อรองบ helf ภารณร้ายแรงให้หมดไป จะเห็นได้ว่าในการที่จะทำให้บ้านเมืองร่มเย็น เป็นสุข และเจริญ รุ่งเรืองอยู่ตลอดไป พระเจ้าแผ่นดินก็ต้องทรงบำเพ็ญบุญอยู่เสมอ

ในการการเมืองจึงถือได้ว่า แนวความคิดเรื่องผู้มีบุญเป็น อุดมการทาง การเมืองของประเทศไทยสมัยก่อนอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุดมการดังเดิมในทางการเมืองของไทย ดังนั้นประเทศไทยจึงมีกษัตริย์ปกครองโดยความสงบเรียบร้อย เนื่องจากชาวไทย มีอุดมการณ์ร่วมกัน จึงไม่ค่อยมีราชภูมิลุกขึ้นท้าทายอำนาจทางการเมืองของกษัตริย์บ่อยครั้นนัก ซึ่งถ้าหากมีการท้าทายอำนาจจากกษัตริย์โดยราชภูมิแล้ว ก็ถือได้ว่าเป็นการท้าทายอุดมการโดยตรง

อย่างไรก็ตาม การท้าทายอำนาจ

กษัตริย์โดยราชภารก์เกิดขึ้นเป็นบางครั้งบางคราว แต่ที่นับได้ว่าร้ายแรงที่สุด ก็คือ ฉบับผู้มีบุญภาคอีสาน ซึ่งกิจขันเมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๕ ซึ่งถือว่าเป็นการท้าทายอุดมการทางการเมืองของไทยโดยตรง สถานะของขบถเนื่องจากคนลาวในริเวณซึ่งบังคับนั้นได้แก่ภาคอีสานของไทย และภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทย เกิดมีความรู้สึกขึ้นว่า สิ่งที่พูดเข้าได้ประسنอยู่ในขณะนั้นบ่งให้เห็นชัดว่า โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของลาวกำลังถูกคุกคามอย่างร้ายแรงเห็นได้จากการที่คนลาวส่วนหนึ่งตกไปอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส และฝรั่งเศสก็กำลังขยายการปกครองของตนเข้าไปในดินแดนของประเทศไทยให้กว้างขวางออกไป ขณะเดียวกันอำนาจของเจ้านายลาวถูกน้อยลง เนื่องจากข้าราชการไทยเริ่มเข้าไปแทรกแซงในการปกครองท้องถิ่นยังขึ้น คนลาวดังกล่าวมีความเห็นว่า การที่ฝรั่งเศสและไทยแผ่อำนาจการปกครองเข้าไปเช่นนี้ มีผลทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจดังเดิมของคนลาว โดยเฉพาะการค้าวัวควาย ซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญในภาคอีสานได้รับผลกระทบกระเทือนเป็นอย่างมากนั่นคือ การค้าขายวัวควายได้ลดลงไปอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เนื่องจากข้าราชการไทยออกกฎหมายที่ต่างๆ มากมายประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง คนลาวภาคอีสานต้องสูญเสียตลาดรับซื้อวัว

ควายในประเทศไทยและประเทศลาวไปหลายแห่งเนื่องจากดินแดนดังกล่าวตกไปอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส ยิ่งกว่านั้นในระยะนี้ การทำงานในภาคอีสานก็ไม่ได้ผลติดต่อ กันเป็นเวลาหลายปี ทำให้สภาพของสังคมในภาคอีสานเลวร้ายยิ่งขึ้น ดังนั้นคนลาวเหล่านี้จึงคิดว่าถึงเวลาแล้วที่จะสร้างสังคมและวัฒนธรรมของคนลาวขึ้นใหม่ โดยการเข้าเป็นพระราชวงศ์ของบุคคลซึ่งอ้างตนเองว่าเป็นผู้มีบุญ

ปรากฏว่า ก่อนที่คนลาวส่วนมากจะยอมเข้าเป็นพระราชวงศ์ของผู้มีบุญนั้น เรื่องราวเกี่ยวกับผู้มีบุญได้แพร่เข้าไปในกลุ่มคนลาวโดยทั่วไป จนทำให้คนลาวส่วนมากเชื่อว่า ท่อเต็มไปจะเกิดเพทกัยใหญ่หลวง กรวคทรวยจะถล่มเป็นทางลงคำและเงิน ส่วนทางคำและเงินจะถล่มเป็นกรวดทราย น้ำเต้าและพื้กทองจะถล่มเป็นหัวเป็นม้า ความและหมูจะถล่มเป็นยักษ์กินคน ทั่วไหจะถล่มเป็นน้ำในท่อนแรกคนลาวเชื่อว่าต่อไปว่าเมื่อเกิดเพทกัย พากข้าราชการไทยจะถูกยกยักษ์กินหรือไม่ก็ถูกล้มพ่ายพัดล้มตายไป ส่วนคนลาวจะปลดปล่อย เนื่องจากคนลาวมีความรู้ในการทำพิธีบ่องกัน เทวร้ายดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ต่อมานคนลาวกลับหันมาเชื่อกันว่า จะมีผู้มีบุญปรากฏขึ้นหลายคนเพื่อนำคนลาวกลุกขึ้นต่อสู้กับฝรั่งเศสและไทย ผู้มีบุญคนหนึ่งในจำนวนหลายคน

ที่จะมาเป็นหัวหน้ากันล้วนนั้น ถือกันว่าเป็นพระเจ้าธรรมิกราชกลับพระชาติมาเกิด เนื่องจากผู้มีบุญเหล่านี้เป็นผู้กระทำแต่คุณงามความดีและมีบุญมาก ผู้มีบุญจึงจะพากันล่าวรับชนะ ฝรั่งเศสและไทยได้ในที่สุด หลังจากชั่วโมงแล้ว ผู้มีบุญเหล่านี้จะช่วยกันสร้างอาณาจักรล้ำขึ้นใหม่ และแบ่งหน้าที่กันปกครองตามหัวเมืองใหญ่ๆ คือ เวียงจันทน์ ราชบุรี อุบล และอยุธยา

สิ่งที่ผู้เขียนสนใจต้องการค้าตอบ ก็คือคนสามวิถีความเชื่อในเรื่องผู้มีบุญกันโดยย่างไร ซึ่งก็ได้ค้าตอบจากตอนหนึ่งในพระนิพนธ์ของสมเด็จกรมพระยาดำรงฯ ซึ่งบรรยายถึงลักษณะพิเศษของผู้มีบุญไว้ว่า มีคนผู้หนึ่งคงตัวเองขึ้นเป็นผู้วิเศษในเมืองหลวงอีสาน ตามคำบอกเล่าของผู้ที่เคยพบกับคนผู้นี้ ปรากฏว่าเข้าเป็นคนพื้นเมืองนั่นเอง และคงเคยบวชพระมาเพราสูญเสียใช้ค่าพาเทวนทร์ และรหั่มานต์ให้แก่ผู้ไปขอความช่วยเหลือ ในตอนแรกคนผู้นี้จะสามารถศึกษาเรียนรู้ภาษาและนุ่งขาวห่มขาว ไม่ว่าคนผู้นี้จะไปที่ไหน จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบทุกครั้งว่าเกิดเหตุภัยใหญ่หลวงขึ้นในไม้ชั้น

จากข้อความดังกล่าววนนั่นเอง ผู้เขียนวิเคราะห์ว่า ข้อความในพระนิพนธ์ได้กล่าวว่า ผู้มีบุญได้ยอดอ้างตัวว่าเป็นผู้วิเศษ ซึ่งหมายถึงผู้ที่สามารถทำอะไรได้นอกเหนือกฎหมาย

ธรรมชาติ จะเห็นต่อไปอีก คนที่ยอดอ้างตัวว่าเป็นผู้วิเศษนั้นมักจะเป็นพระ หรือผู้ที่เคยบวชพระมาแล้ว เพราะผู้ที่ปราภูในพระนิพนธ์ ก็ปราภูว่าเคยเป็นพระมาก่อน ยิ่งกว่านั้นยังปฏิบัติอยู่ในศิริในธรรมรวมทั้งเจริญภวนาอยู่เป็นประจำ แต่การที่เคยเป็นพระมา ก็ การรักษาศีลและเจริญภวนา ก็ มิได้ทำบุคคลผู้นั้นนำมาร้องทันเป็นผู้วิเศษแต่อย่างใด การที่บุคคลนั้น ได้วัสดุการยอมรับว่าเป็นผู้วิเศษ ก็ เพราะเขามีความสามารถใช้เวทมนตร์ คถาอาคมเสก เป็น และรักนามนั่นให้แก่ผู้มาขอความช่วยเหลือนั่นเอง ดังนั้น ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ผู้มีบุญหรือผู้วิเศษในกรณีได้แสดงให้เห็นว่า คนมีลักษณะพิเศษกว่าคนธรรมดามัญช่องไม่มีบุญ

ตามประวัติศาสตร์ ปรากฏว่าขบดผู้มีบุญภาคอีสานถูกปราบปรามลงให้ในที่สุด แม้ความสามารถจะอันมิอาจได้ว่า การที่ขบดผู้มีบุญประสบความประชัยครั้งนั้น เป็นเพราะทางฝ่ายข้าราชการไทยใช้อาวุธที่ดีกว่าก็ตาม แต่เราอาจจะล่าวได้เช่นกันว่า อุดมการเรื่องผู้มีบุญไม่อาจใช้เป็นอุดมการที่จะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงทางการเมืองได้อีกต่อไป ซึ่งเห็นชัดจากการที่ขบดผู้มีบุญไม่สามารถใช้อำนาจยกเหมือนธรรมชาติ เอาชนะฝ่ายข้าราชการไทยได้ ดังนั้นจึงปรากฏว่ามีคนลัวในภาคอีสานบางคนหันไปขอความ

ช่วยเหลือจากฝรั่งเศษมาช่วยรบกับไทย แต่เผอญฝรั่งเศสไม่ช่วยเนื่องจากไม่ต้องการขยายอำนาจอีกต่อไป

อุดมการเรื่องผู้มีบุญได้พิสูจน์ให้เห็นว่าไม่อาจจะนำมายใช้เป็นอุดมการทางการเมืองของไทยอีกต่อไป ดังนั้นในรัฐสมัยของพระองค์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพยายามสร้างอุดมการขึ้นใหม่อันจะนำมายังความมั่นคงทางการเมืองภายใต้ประเทศไทย

๓. บุญกับอำนาจทางการเมือง ในปัจจุบัน

บันทึกของทางราชการเกี่ยวกับขบวนผู้มีบุญภาคอีสานในสมัยนั้นมักจะกล่าวว่า การที่เกิดขบวนผู้มีบุญขึ้นในภาคอีสานนั้นเป็นเพราะคนอีสานส่วนมากเป็นคนบ้าเดือนโง่ขาดเปาบัญญา ซึ่งความจริงผู้เขียนเห็นว่า ขบวนผู้มีบุญภาคอีสาน ไม่ได้เกิดจากความโง่ขาดเปาบัญญาของคนอีสาน แต่เกิดจากการที่คนอีสานไม่พอใจต่อการที่ข้าราชการไทยนำวิถีชีวิตแบบใหม่ไปปลูกฝังให้แก่คนอีสานถ่างหากล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนอีสานไม่พอใจต่อการที่ข้าราชการไทยนำวิถีชีวิตแบบใหม่ไปปลูกฝังให้แก่คนอีสานถ่างหากล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนอีสานไม่พอใจต่อการที่ข้าราชการไทยนำวัฒนธรรมล้าหลังที่เป็นวิถีชีวิตของชนอยู่แล้ว จึงได้ทำการขึ้นช่วงในรูปของขบวนผู้มีบุญขึ้น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบดีว่า ขบวนผู้มีบุญอีสานเกิดจากช่องว่างทางวัฒนธรรม วิถีใต้เกิดจากความโง่ขาดเปาบัญญาตามความเห็นของข้าราชการของพระองค์ จึงได้ทรงพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะปิดกั้นช่องว่างทางวัฒนธรรม โดยการปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์และการขยายการศึกษาภาคบังคับครอบคลุมไปถึงภาคต่างๆ ทุกภาคร่วมทั้งภาคอีสานด้วย

กล่าวได้ว่าความพยายามในการที่จะปิดช่องว่างทางวัฒนธรรมระหว่างคนลาว กับคนไทย ซึ่งเริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ มาสำเร็จผลเต็มที่ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ การถอนช่องว่างทางวัฒนธรรมของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ การสร้างอุดมการทางการเมืองขึ้นใหม่ให้เป็นที่ยอมรับในระหว่างคนอีสาน อุดมการใหม่นั้นถึง ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ พระมหากรุณาธิคุณเป็นพระประมุขของชาติ เพราะพระองค์มีบุญญาธิการมากกว่าใครๆ ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ที่พระมหากรุณาธิคุณมอบให้ทำหน้าที่ปกครองแทนและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีฐานะเป็นข้าราชการหรือข้าราชกุลของพระมหากรุณาธิคุย อุดมการทางการเมืองใหม่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสร้างขึ้นและรับไว้ชัดเจนในหนังสือเรียนของเด็กนักเรียนชั้นปฐม นอกจากนั้นยังอาจเห็นได้จากพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งมัก

จะมีพุทธรูปและพระบรมฉายาลักษณ์ของพระเจ้าแผ่นดินตั้งไว้ที่โถงบูชา ยันแสดงถึงแนวความคิดที่ว่า พระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ที่มีบุญมากกว่าผู้ใดทั้งสิ้น ก่อตัวอึกประการหนึ่งก็คือผู้ที่มีบุญเท่านั้นจึงจะเป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง

ผู้เขียนคงเป็นข้อสังเกตว่า อุดมการทางการเมืองใหม่ของไทยถูกไปแล้วก็ไม่เห็นมีอะไรแตกต่างจากอุดมการทางการเมืองดั้งเดิมของไทยเลย นักวิชาการตะวันตกเป็นจำนวนไม่น้อยเชื่อเช่นนี้ แต่ตามความเป็นจริงแล้วผู้เขียนมีความเห็นว่า มีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างอุดมการทางการเมืองดั้งเดิม และอุดมการทางการเมืองใหม่ของไทย

อุดมการทางการเมืองดั้งเดิมของไทยถือว่า พระมหากษัตริย์สามารถใช้บุญญาธิการเพื่อวัดประสิทธิภาพการเมืองได้ ทั้งนี้ เพราะประชาชนเชื่อว่าการที่พระมหากษัตริย์ปกครองบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการปกครองทั่วทั้งบ้าน เมือง เดียวกัน ประชาชนไม่ได้รับผลประโยชน์จากการปกครอง ถือว่าพระมหากษัตริย์หมอบุญที่จะแบ่งบ้านให้ประชาชน

ส่วนอุดมการทางการเมืองใหม่ของไทย ซึ่งเริ่มต้นแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมาจนเห็นได้จากความเชื่อของประชาชนชาวไทยโดยทั่วไปว่า การปกครองนั้นมีได้ก่ออยู่กับกษัตริย์ แต่อยู่กับผู้นำทางการเมือง ดังนั้น กระบวนการใน การแยกอำนาจทางการเมืองออกจากบุญของกษัตริย์ตามอุดมการใหม่ได้เริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา และสมถุทธิผลเต็มที่ในการปฏิวัติปี ๒๔๗๕ ซึ่งเปลี่ยนการปกครองจากสมบูรณ์แบบทิพธิราชมาเป็นการปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ให้รัฐธรรมนูญในระบบการปกครองแบบใหม่ พระมหากษัตริย์จึงถูกยกย่องให้อยู่เหนือการเมืองซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ เป็นต้นมา

ผู้เขียนกล่าวว่า การยกพระมหากษัตริย์ให้อยู่เหนือการเมืองนี้เอง ถือว่าเป็นการแยกเอารាយอำนาจทางการเมืองออกจากบุญของพระมหากษัตริย์โดยสิ้นเชิง บังคับ ประชาชนชาวไทยทั่วไปจึงมองบุญของพระมหากษัตริย์ในรูปใหม่ โดยมองในด้านทัวอย่างทางศิลธรรม มิได้มองว่าเป็นอำนาจทางการเมืองอีกต่อไป เช่นถือกันว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเอกอัครศาสดาปัลเมร์ของพุทธศาสนา และให้การส่งเสริมศึกษาอื่น ๆ ภายใต้ประเภทการมองบุญของพระมหากษัตริย์ในแบบใหม่นี้ เห็นได้จากถ้อยคำของชาวบ้านผู้หนึ่งในภาคอีสานดังนี้

“พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชทรัพย์

มากเนื่องจากพระองค์ท่านทรงกระทำการรวมที่ไว้ในชาติก่อน เมื่อมีพระราชทรัพย์มากพระองค์จึงมีโอกาสทำบุญได้มากกว่าผู้อื่น”

ผู้เขียนวิเคราะห์ในตอนท้ายของบทความน่าว่า อุดมการทางการเมืองใหม่ของไทยนี้ ทำให้คนไทยหันมาเพ่งบุญหรือกรรมของตนเองมากขึ้น ถ้าหากมองในแง่บวก อุดมการใหม่นี้เป็นปัจจัยกระตุ้นให้คนไทยพยายามเลื่อนฐานะทางสังคมได้ดีกว่าอุดมการเก่า แต่ถ้ามองในแง่ลบ จะเห็นได้ว่า อุดมการใหม่ได้ทำลายบุญหรือกรรมของชาติ ในรูปบุญของพระเจ้าแผ่นดินให้หายไป

จากการวิเคราะห์ของผู้เขียนข้างต้นจะเห็นได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการมีบุญได้รับการตีความหมายใหม่ให้ผิดไปจากเดิมกันนั้น ในการศึกษาศาสนา ถ้าหากจะศึกษาให้ลึกซึ้ง จำเป็นอย่างยิ่งท้องถิ่นที่การตีความหมายของแนวความคิดทางศาสนาในแต่ละยุคแต่ละสมัยควบคู่ไปด้วย จึงจะทราบว่า ศาสนาเมียความสัมพันธ์อย่างแท้จริงกับสังคมอย่างไร

(บัณฑร อ่อนคำ เก็บความจาก Charles F. Keyes “The Power of Merit” ใน Visakha Pula B.E. 2516, หน้า 95-102)

โครงการหนังสือเล่มของสังคมศาสตร์ปริทัศน์

๑ การปฏิวัติของชีลี	(จำนวนหน้าหมดแล้ว)
๒ การปฏิวัติของจีน	(๑๒ นาท)
๓ วีรชนอาเซีย	(๒๐ นาท)
๔ จิตร ภูมิศักดิ์	(๑๙ นาท)
๕ ขบวนการคอมมูนิสต์ไทย	(๒๒ นาท)

อันดับต่อไปที่กำลังจัดพิมพ์

- ๑ คำประการของความรู้สึกใหม่
- ๒ บุนถนนสายอาโนย

หมายเหตุ หมายเลข ๒-๕ ติดต่อสั่งซื้อได้ที่ สารสนเทศ ๑๔-๑๖ 逎รอกนคร ท่าพระจันทร์ โทร. ๒๑๘๐๘

หน้า กับการปรับปรุงการปกครองท้องถิ่น

เทศบาล ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๑๙๘๐ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ถือได้ว่าเป็นการปรับปรุงระบบการปกครองท้องถิ่นครั้งสำคัญอย่างยิ่งในประวัติการปกครองของประเทศไทย เทศบาลมีจุดมุ่งหมายสำคัญ ๒ ประการ คือ การควบคุมท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างราชการกับชาวบ้านในชนบท ปรากฏว่าราชการประสบความสำเร็จเฉพาะจุดมุ่งหมายของการแรก คือ การควบคุมท้องถิ่นเท่านั้น ส่วนจุดมุ่งหมายของการที่สองอันได้แก่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างราชการกับชาวบ้าน ในชนบทนั้นยังห่างไกลจากความเป็นจริงอยู่มาก ทั้งนี้จะเห็นได้จากความพยายามของทางราชการในการปรับปรุงระบบการปกครองท้องถิ่นที่มาอีกหลายครั้งหลายหนาดังจากการจัดตั้งเทศบาลขึ้นใน พ.ศ. ๑๙๘๐

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่ประเทศไทยประสบกับความล้มเหลวในการปรับปรุงระบบการปกครองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โดยที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างราชการกับชาวชนบทได้นั้นอาจเป็น เพราะว่า เมื่อมีการพิจารณาปรับปรุงระบบการปกครองท้องถิ่น ข้าราชการและนักวิชาการที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ มักจะมุ่งปรับปรุงทั่วระบบเท่านั้น เช่น การปรับปรุงข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ให้มีคุณภาพดีขึ้น เป็นต้น โดยมิได้คำนึงถึงปัจจัยทางสังคมประกอบในการพิจารณาปรับปรุงระบบการปกครองท้องถิ่นเลย จึงเป็นธรรมชาติที่จะต้องประสบกับความล้มเหลวอยู่ร่ำไป ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้จะมีการปรับปรุงทั่วข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภายในระบบให้มีคุณภาพดีเพียงใดก็ตาม แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างราชการกับชาวชนบทตามไปด้วย ความจริงมีปัจจัยทางสังคมอีกหลายชั้น มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างราชการกับชาวชนบทที่เราจะต้องคำนึงถึงในการปรับปรุงการปกครองท้องถิ่น

เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยทางสังคมที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างราชการ

กับชาวชนบท ผู้เขียนได้นำหมู่บ้านมาวิเคราะห์ให้คุณเป็นทัวอย่างดังต่อไปนี้

ตามกฎหมาย หมู่บ้าน คือหน่วยการปกครองที่เด็กที่สุด มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครอง ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งโดยรายชื่อในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายระบุไว้ กฎหมายระบุไว้แต่เพียงว่า หมู่บ้านประกอบด้วยบ้านเรือนของราชภราจำนำหนึ่งซึ่งปลูกอยู่ในบริเวณเดียวกัน ในบริเวณที่มีราชภราอยู่หนาแน่น หมู่บ้านต้องมีราชภราไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ คน ส่วนในบริเวณที่ไม่ค่อยมีราชภราอาศัยอยู่ หมู่บ้านจะต้องมีบ้านเรือนของราชภราปลูกอยู่ใกล้กันอย่างน้อย ๕ หลังคาเรือน

ผู้เขียนกล่าวว่าเมื่อพูดถึงหมู่บ้าน ราชการ ก็จะมองหมู่บ้านตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นราชการจะมองแต่เพียงว่า หมู่บ้านมีขนาด (จำนวนประชากร) ไม่เท่ากันค้านเดียวเท่านั้น มิได้พิจารณาความแตกต่างของหมู่บ้านในด้านอื่นอีกเลย ความจริง หมู่บ้านตามกฎหมายดังกล่าวอย่างแท้ต่างของหมู่บ้านในด้านอื่นอีกเลย ความจริง หมู่บ้านตามกฎหมายดังกล่าวอย่างแท้ต่างกันในด้านอื่นๆอีก เช่น รูปของกรรมหมู่บ้านและความสมัพันธ์ทางสังคมภายในหมู่บ้านเป็นตน ทั้งนี้จะเห็นได้จากรายงานการศึกษาชุมชนของนักมานุษย์วิทยาและนักสังคมวิทยา ซึ่งบรรยายถึงรูปของ การทั่วหมู่บ้านและความสมัพันธ์ทางสังคมภายในหมู่บ้านอย่างละเอียด

รายงานการศึกษาชุมชนฉบับแรกเป็นรายงานของ ไม่เคล เมอร์มน ผู้ทำการศึกษาบ้านปีง ซึ่งเป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย เมอร์มนบรรยายถึงบ้านปีงไว้ว่า บ้านปีงเป็นหมู่บ้านที่บ้านเรือนของราชภราปลูกรวมกันอยู่เป็นกระจุกของเห็น ได้เด่นชัดเนื่องจากมีที่นาห้อมล้อมหมู่บ้านทุกด้าน นาเหล่านี้ล้วนเป็นนาของราชภราในหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้วัด และโรงเรียนประจำหมู่บ้าน บ้านปีงเป็นหมู่บ้านของพวกไทยลือโดยที่ราชภราในหมู่บ้านทุกคนเป็นลือ พากไทยลือในบ้านปีงมีพิธีเช่นสรงสังเวยผู้ประจำหมู่ ซึ่งกระทำเป็นประจำทุกปี ในวันทำพิธีพวกไทยลือจะไม่ยอมให้คนภายนอกเข้าไปร่วมด้วย

รายงานการศึกษาชุมชนฉบับสองเป็นรายงาน โซเวิร์ด เค. คอฟเเมน ผู้ทำการศึกษาชุมชนบางขาว (ชื่อปลอม) ซึ่งเป็นชุมชนคงอยู่บริเวณรอบนอกของกรุงเทพฯ ชุมชนบางขาวเป็นชุมชนที่ประกอบด้วยหมู่บ้านที่กำหนดชื่นโดยกฎหมาย ๓ หมู่ตั้งอยู่ติดกันโดยไม่มีเส้นแบ่งเขตชัดเจน ชุมชนบางขาวเป็นชุมชนที่ ราชภรา ปลูกเรือน เป็นแนวยาวเลียบไปตามฝั่งคลองทั้ง ๒ ข้าง คอฟเມันกล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างราชการกับชาวบ้านในชุมชนบางขาวมีน้อยมาก

รายงานการศึกษาชุมชนฉบับสามเป็นรายงานของ ลอริสตัน ชาร์ป ผู้ทำการศึกษา

ชุมชนบางชัน ซึ่งเป็นชุมชนทั้งอยู่บริเวณรอบนอกของกรุงเทพฯ เช่นกัน ชุมชนบางชัน มีรายได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ประมาณ ๓๐๐ หลังคาเรือน ซึ่งจะจัดการรายอยู่ตามผู้คนอย่างจำนวนถึง ๖ คนอย่างเช่นเดียวกัน ชุมชนบางชัน ประกอบด้วย หมู่บ้านที่กำหนดขึ้นตามกฎหมายถึง ๗ หมู่ ซึ่งตั้งอยู่ในตำบล๒ ตำบล และอำเภอ๒ อำเภอ ชาวรปภ.กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ราช การกับ ชาวบ้าน ใน ชุมชนบางชัน มีน้อยมาก

รายงานการศึกษาชุมชนฉบับสืบเนื่อรายงานของ เจริญ อีช. เกมพ์ ผู้ทำการศึกษา บ้านหัวกอก ซึ่งเป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก หมู่บ้านหัวกอกเป็นหมู่บ้านที่กำหนดขึ้นตามกฎหมาย ความจริงหมู่บ้านหัวกอกรวมหมู่บ้าน ๓ หมู่เข้าไว้ด้วยกัน คือ หมู่บ้านหัวกอก หมู่บ้านวังพรอม และหมู่บ้านวังหญ้านาง มีบ้านเรือนของราษฎรทั้งหมด ประมาณ ๒๐๐ หลังคาเรือน แต่หมู่บ้านทั้ง ๓ แยกออกจากกันอย่างเห็นได้ชัด ทั้ง ๓ หมู่ ตั้งอยู่บนผังเมืองหัวกอก บ้านหัวกอกอยู่ทางด้านเหนือ บ้านวังพรอมอยู่ทางด้านใต้ ผู้ใหญ่บ้านเป็นคนบ้านหัวกอก ส่วนวัดและโรงเรียนประจำหมู่บ้านทั้งอยู่ในบ้านวังพรอม ปรากฏว่า เมื่อจะทำบุญหรือส่งถูกไปเรียนหนังสือ ชาวบ้านหัวกอกส่วนมากจะไปทำบุญที่วัดในหมู่บ้านบางสะพาน ซึ่งอยู่ทางด้านเหนือของบ้าน

หัวกอก และส่งถูกไปเรียนที่โรงเรียนในหมู่บ้าน บางสะพานเช่นกัน นอกจากนั้นที่น้ำข้าง ๆ บ้านหัวกอกนั้นเป็นที่นาของชาวบ้านบางสะพาน ส่วนชาวบ้านหัวกอกกลับไปมีนาอยู่ข้างบ้าน วังพรอม

จากรายงานทางมนุษยวิทยาและสังคมวิทยาดังกล่าวข้างต้นเราจะเห็นว่า หมู่บ้านในประเทศไทยมีรูปของการตั้งหมู่บ้านและความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกัน นอกเหนือไปจากความแตกต่างกันในเรื่องขนาด (จำนวนประชากร) ตามที่ระบุของทางราชการ

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ใน การพิจารณาถึงหมู่บ้านในกระบวนการปรับปรุงระบบการปกครองท้องถิ่น เราจึงสามารถพิจารณาได้ถึง ๓ ด้าน คือ ขนาด รูปของการตั้งหมู่บ้าน และ ความสัมพันธ์ทางสังคมภายในหมู่บ้าน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ข้าราชการและนักวิชาการซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการปรับปรุงหมู่บ้านในกระบวนการปรับปรุงระบบการปกครองท้องถิ่น ก็จะพิจารณาอยู่แต่เฉพาะในด้านขนาด และรูปของการตั้งหมู่บ้านเท่านั้น โดยมองข้ามความสัมพันธ์ทางสังคมภายในหมู่บ้านไปอย่างน่าเสียดาย ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนคิดว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมภายในหมู่บ้านเป็นด้านที่สำคัญที่สุดที่จะนำมาพิจารณาประกอบการ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างราชการกับชาวชนบท ทั้งนี้

เพื่อความสมัพนธ์ทางสังคมภายในหมู่บ้าน จะทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดค่าชาวบ้านจะมีความสมัพนธ์กับราชการและโอลกภายนอกอย่างไร ดังจะเห็นได้จากรายงานการศึกษาชุมชน ทั่วโลกถ่วงต้องท่อไปนี้

ในบ้านปิง ปรากฏว่าชาวบ้านมีความสมัพนธ์กันทางสังคมหลักทาง คือ ทางครอบครัวและเครือญาติ ทางชาติพันธุ์โดยการเป็นไทยลือเหมือนกัน ทางศาสนาโดยที่นับถือทั้งพุทธและลัทธิฟิสังเทวะเหมือนกัน มีอาชีพและที่ทำมาหากินเหมือนกันและอยู่ใกล้กันเป็นคัน หมู่บ้านปิงจึงเป็นกลุ่มสังคมที่ค่อนข้างเป็นบีกແเน่นมั่นคง เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มนี้ผลประโยชน์ร่วมกันหลักค้าน เมื่อความสมัพนธ์ทางสังคมภายในหมู่บ้านเป็นเช่นนี้ ความสมัพนธ์ระหว่างชาวบ้านกับราชการเป็นอย่างไรจะเห็นได้จากฐานะบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน เป็นตัวอย่าง ผู้ใหญ่บ้านปิงเป็นตัวแทนของทางราชการปักครองหมู่บ้านปิง แต่หมู่บ้านนี้เผอญเป็นหมู่บ้านที่สามารถจะใช้อิทธิพลกับผู้ใหญ่บ้านให้ทำการบังคับผลประโยชน์ของหมู่บ้าน เมื่อหมู่บ้านขาดกับราชการ ในฐานะที่เป็นตัวแทนของราชการผู้ใหญ่บ้านก็ต้องมีหน้าที่บังคับผลประโยชน์ของทางราชการ เช่นกัน ผู้ใหญ่บ้านปิงจึงถูกบังคับด้วยจากชาวบ้านและการราชการ ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีผู้ใดอยู่ในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านนานนัก และหากคน

เป็นผู้ใหญ่บ้านยาก เพราะไม่มีใครอยากเป็นแม่เหตุการณ์เกี่ยวกับผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านปิง จะเป็นเช่นนี้ก็ต้องดีกว่า ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านแบบนี้มีความสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

สำหรับในชุมชนบางขวดและบางชันนั้น ปรากฏว่าผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นตัวแทนของราชการอย่างเต็มที่ ทั้งๆ ที่ชาวบ้านเป็นคนเลือกขึ้นมา ชุมชนบางขวดและบางชันแตกต่างจากบ้านปิงอย่างน้อย ๒ ประการ คือ ประการแรก ชุมชนบางขวดและบางชัน เป็นชุมชนตามกฎหมาย แท้ไม่ใช่ชุมชนทางสังคมในความหมายที่ว่า คนในชุมชนมิได้รวมเป็นกลุ่มสังคมเดียวกันเหมือนชาวบ้านปิง ประการที่สอง ชาวบังขวดและชาวบังชันมีความสมัพนธ์ทางสังคมระหว่างกันน้อยมาก อย่างเช่นในชุมชนบางขวด คอฟเเมเนกถ่าว่าชาวบังขวดมีความสมัพนธ์ต่อกันทางค้าน คานานและเครือญาติเท่านั้น ดังนั้นในบางขวดจึงไม่มีกลุ่มสังคมระดับหมู่บ้าน ซึ่งสูงกว่ากลุ่มสังคมระดับครอบครัวและเครือญาติ เมื่อไม่มีกลุ่มสังคมระดับหมู่บ้าน จึงไม่มีใครใช้อิทธิพลกับผู้ใหญ่บ้านได้ และผู้ใหญ่บ้านก็ไม่มีกลุ่มที่คนจะทำหน้าที่เป็นหัวหน้า จะเห็นได้ว่า ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านแบบนี้ไม่มีความสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่นแต่อย่างใด ผู้ใหญ่บ้าน

ทำหน้าที่รับคำสั่งราชการงานอกรชากบ้านเท่านั้น

ส่วนในหมู่บ้านหัวกันนั้น เกมพ์ได้กล่าวไว้ว่า ในการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านนั้น ปรากฏว่าชาวบ้านนิยมเลือกบุคคลที่มีประสบการณ์กับโลกภายนอกหมู่บ้าน โดยที่มีความเห็นกันว่า ผู้มีประสบการณ์กับโลกภายนอกจะเป็นผู้ที่มีความสามารถติดต่อ กับราชการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้จะเห็นได้จากการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านหัวกครั้งหนึ่ง ซึ่งกระทำการกันในขณะที่เกมพ์กำลังศึกษาหมู่บ้านนั้นอยู่ ครั้งนั้นมีผู้สมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน ๓ คน ผู้สมัครทั้ง ๓ ล้วนแต่เป็นผู้ถูกเกณฑ์เป็นทหารมาแล้วทุกคน แต่คนที่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน มีประสบการณ์มากกว่าผู้สมัครอื่น ๆ เนื่องจากเคยรับราชการเป็นตัวร่วมภาควิถี ความจริงผู้สมัครทั้ง ๓ มีคุณสมบัติที่ทุกคนในส้ายตาของชาวบ้าน คือ เป็นคนที่น่าเชื่อถือ พนับถือ เป็นคนมีฐานะดี เป็นคนที่ไว้ใจได้ และเป็นคนใจบุญ สุนทาน แต่ผู้ที่ได้รับเลือกต้องผู้อ่อนอยู่ประสบการณ์ คือ มีประสบการณ์กับโลกภายนอกมากกว่าเพื่อนเท่านั้น ดังนั้น ชาวบ้านจึงคิดว่า จะปักครองหมู่บ้านและติดต่อราชการได้ดีกว่าผู้อื่น

เกมพ์กล่าวว่า แม้ชาวบ้านหัวกจะเลือกผู้ใหญ่บ้านที่ตนเห็นว่ามีความสามารถเพียงใด ก็ตาม ก็ปรากฏว่า ผู้ใหญ่บ้านหัวกก็เหมือน

ผู้ใหญ่บ้านและกำนันอื่น ๆ ซึ่งส่วนมากเมื่อมีการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำเดือนมักจะไม่ค่อยได้แสดงความคิดเห็นอะไรในที่ประชุมเลย ได้แต่นั่งฟังข้าราชการอย่างเดียว ผู้ใหญ่บ้านหัวกถือว่าตนเป็นผู้แทนของชาวบ้านมากกว่าจะถือว่าเป็นทัวแทนของราชการ ซึ่งก็ไม่น่าเบ�ก ทั้ง เพราะผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับชาวบ้านหลายทาง เช่น ทางเครือญาติ ทั้งสายโลหิตและการแต่งงาน นอกจากนี้ ในชีวิตรประจำวัน ผู้ใหญ่บ้านหัวกก็มีการพบปะติดต่อกับลูกบ้านเสมอในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ใหญ่บ้านบ้าง ในพิธีกรรมทางศาสนาบ้าง และในการทำมาหากินบ้าง แต่ความสัมพันธ์ทางสังคมของหมู่บ้านหัวกก ยังมีน้อยกว่าหมู่บ้านบึง ทั้ง เพราะสภาพของหมู่บ้านหัวกไม่เหมือนกับหมู่บ้านบึงในบางประการ เช่น หมู่บ้านไม่อุ่นร้อนเป็นกรุงๆ เดียวกัน และที่น้ำไม่อยู่ใกล้กัน ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมในชีวิตรประจำวันน้อยกว่าหมู่บ้านบึง

จากรายงานทางมนุษยวิทยาและสังคมวิทยาข้างต้น เห็นได้ชัดว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมในหมู่บ้านแต่ละแห่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางบริการของชาวบ้านต่างกัน และเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างราชการ กับชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านดังกล่าวข้างต้น

ผู้เขียนกล่าวว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมภายในหมู่บ้านนิใช่แต่จะมีอิทธิพลในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างราช การกับชาวบ้านเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหมู่บ้านอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่าหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบบ้านบึงนักจะเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างเจริญกว่าหมู่อื่นซึ่งไม่ค่อยมีความสัมพันธ์ทางสังคม หล่ายด้านในหมู่ชาวบ้าน

ดังนั้นในการพิจารณาการปรับปรุงการปกครองท้องที่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง

พิจารณาถึงปัจจัยทางด้านสังคมดังกล่าว จึงจะทำให้การปรับปรุงการปกครองมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่งได้แก่ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างราชการกับชาวบ้านนั้นเอง ถ้าหากไม่พิจารณาถึงการปรับปรุงในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ทรัพยากรก็จะใช้ไปในการปรับปรุงก็จะเสียไปเปล่า ๆ โดยมิได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรขึ้นเลย

บัณฑร อ่อนคำ เก็บความจาก Jeremy H Kemp, "Local Administration and the Village in Thailand" ใน สารคดีสาร Vol. 45 No. 2

หนังสือของโครงการต่อราฯ ที่กำลังจัดพิมพ์

เอกสาร

การเมือง – การปกครอง ของไทย

พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๗

ชัยอนันต์ สมุทรณ์ และ ขัตติยา กรณ์สูตร รวบรวม
(สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพาณิช จัดพิมพ์ขึ้นใหม่)

กำเนิดมหายาน โดย ฉัตรสุมาลย์ กนิลสิงห์

ถักษณะอย่างหนึ่งที่พูดเสมอในปุถุชน คือ ถ้ามีการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันในกลุ่มคนมากกว่าสองคนขึ้นไป จะเกิดการแบ่งแยกออกเป็นสองฝ่ายหรือมากกว่านั้น อย่างว่า แต่ในจำนวนคนหมู่มากเลย แม้ในบุคคลคนเดียว ก็ยังมีความคิดแตกแยกขัดแย้งกัน การศึกษาจากหลักอภิธรรม ได้แจ้งแจงให้เราเห็นแล้วว่า จิตของคนเรานั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจนับได้ถึง ๗๙๑ ขณะจิตฟร้อยต่อ นักจิตวิเคราะห์ผู้เป็นที่รักกันทั่วไป ในวงการศึกษา ก็ได้ใช้ให้เห็นอ่อนนาสักัญชองจิตให้สำนึกรู้ ซึ่งอาจบ่งการให้เราทำอะไรลงไปโดยที่จิตสำนึกรู้ไม่อาจจะเข้าใจหรืออธิบายได้เราจึงพอสรุปได้ว่า การขัดแย้งกันในด้านความคิดของบุคคลคนเดียวกันนั้นอาจเกิดขึ้นได้เสมอ ดังนั้นการขัดแย้งกันในกลุ่มชนหมู่มากจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อย่างชัดเจน

ในหมู่พระสงฆ์ที่เข่นกัน ย่อมมีการขัดแย้ง มีความเห็นไม่ตรงกัน เพราะถ้าไม่

ใช้พระอริยสัมมาสัมพุทธเจ้า สมมติสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้มีในปุถุชนทั่วไปนั้นเอง และการแตกแยกในหมู่พระสงฆ์ทั้งหลายนี้ มิได้เป็นของใหม่ เลย แม้ในสมัยที่พระพุทธเจ้ายังดำรงพระชนม์ชีพอยู่ ก็มีการแบ่งแยกหมู่เหล่าขึ้นอย่างน้อยถึงสองครั้ง

ครั้งแรกเมื่อพระเทวทัตทูลขออำนาจสูงสุดในการปกครองสงฆ์ และทูลเสนอว่าภิกษุสงฆ์ควรจะถือข้ออathsarapavibhuti ๕ ข้อ^(๑) คุณนี้ คือ

๑. ให้พระภิกษุสงฆ์ถือธุตงคติ
๒. ให้พระภิกษุสงฆ์ยังชีพโดยการบันฑباتเท่านั้น ไม่ให้รับนิมิต
๓. ให้พระภิกษุนุ่งห่มจีวร ซึ่งทำจากผ้าบังสุกุล มิให้รับผ้าจีวรจากชาวรา瓦ส
๔. ให้พระภิกษุสงฆ์อาภัยอยู่ตามโคนไม้ไม่ต้องเข้าอาภัยในบ้านเรือน
๕. ให้พระภิกษุสงฆ์ละเว้นโดยเด็ดขาดจากการจันอาหารเนื้อและปลา แต่พระพุทธองค์มิได้ทรงเห็นชอบด้วย จึงทรงตอบ

ปฏิเสธข้อเสนอเหล่านั้น^(๑) ตามหลักฐานฝ่าย
เศรษฐกิจกล่าวว่า พระเทวทัตได้พาระนวະ
ภิกขุจำนวน ๕๐๐ รูปผู้ยังไม่เข้าใจถึงพระ
ธรรมวินัยของพระพุทธองค์แยกตัวไปตั้งคบด้วย
ใหม่ ร้อนถึงพระอรหันต์และผู้ใหญ่ คือ พระ
โมคคลัตนะ และพระสารีบุตร ต้องเดินทาง
ไปโปรดพระพุทธเจ้าใหม่เหล่านั้น โดยได้
แสดงธรรมให้ฟังจนเกิดความเลื่อมใสครั้น
แล้วจึงได้นำพระนวະภิกขุเหล่านั้นกลับมาเป็น^(๒)
พระพุทธองค์^(๓)

ที่กล่าวมานี้เป็นหลักฐานทางฝ่ายเตรา
วาท ทำให้เข้าใจว่า การแตกแยกของพระ
ภิกขุสังฆเหล่านั้น เป็นการแตกแยกที่เกิดจาก
ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของพระบวชใหม่ และใน
ที่สุดก็ได้กลับคืนมาเข้าพวກตามเดิม แต่ข้าพ
เจ้าเข้าใจว่า การแตกแยกครั้นนั้น มิใช่ เพราะ

(๑) ทั้งนี้มิได้หมายความว่าจะไม่ทรงโปรดให้พระภิกขุสังฆตือข้อควรปฏิบัติเหล่านั้น แต่อาจทรงเห็นว่าเป็น
ข้อควรที่คิด แต่ไม่ควรกังวลมากับให้ภิกษุสังฆทุกกรุปท้องปฏิบัติตาม เพราะโอกาสและเวลาไม่ได้อยู่ภายใต้เหมือน
กันหมด เช่นในข้อที่เสนอแนะให้มั่งคับพระภิกขุสังฆให้ฉันเฉพาะอาหารมังสวารีตันนี้ก็เป็นสิ่งที่คิด แต่ด้านมาตั้งเป็น
กฎเสียแล้ว พระสงฆ์ก็จะมิได้มีโอกาสเข้าไปสอนธรรมในหมู่ชนที่ยังสภาพอาหารเนื้อสักว่ออยู่ เพราะชนเหล่านั้นมี
นิมิตพระไปลับ ก่ออุปจักอาหารประเภทไข่เชกชินอยู่ด้วย เมื่อพระสงฆ์รับนิมิตที่ไปลับแล้วก็จะมิได้มีโอกาสเทศนา
สั่งสอนให้ชาวบ้านได้เข้าใจในธรรมรสองพระธรรมคำสอนของพระผู้มีพระภาคแล้ว เข้าเหล่านั้นก็จะทราบดีว่า
ควรลงในการเบี้ยตเปียนชีวิৎผู้อื่น เพราะเป็นข้อปฏิบัติที่สำคัญมากขึ้นหนึ่ง มิฉะนั้นคงไม่มีญี่ปุ่นเป็นศัลจข้อแรกขึ้น
เป็นแน่

ที่นี้ ถ้าออกกฎหมายกับว่า ห้ามมิให้พระสงฆ์ฉันเนื้อสักว่อแล้ว ท่านก็ไม่อาจรับนิมนต์จากกลุ่มนี้ที่ยังสภาพเนื้อสักว่อ^(๔)
ได้ จึงกลายเป็นเหตุให้ชาวบ้านเหล่านั้นมิได้ฟังธรรมคำสอน และหมวดโอกาสในการเข้าถึงพระพุทธธรรมได้ เช่นนี้
มิเป็นการซึ้งเส้นทางแก่ชาวบ้านเหล่านั้นหรือ ? พระสงฆ์จึงควรได้มีโอกาสเผยแพร่พระธรรมทั่วไป โดยประจักษากการ
เดอกที่รักผักที่ชั้ง ปราศจากการแบ่งชั้นวรรณะ

(๑) จุดรวม ๗ : ๔, ๕

(๒) คือ พระภิกขุสันโถพุทธเจ้า พระโคนากมนะพุทธเจ้า และ พระกัสตปพุทธเจ้า

ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่เป็นการแตกแยก
จริง ๆ สงฆ์ส่วนหนึ่งที่เห็นพ้องตามข้อเสนอ
ของพระเทวทัตได้แยกตัวออกไปอยู่ตามลำพัง
เรียกตนเองว่าเป็น “ศิษย์ของพระเทวทัต”
ทั้งที่ปรากฏในหลักฐานสมัยพุทธศตวรรษที่
๑๐ ของหลวงจีนพะเตียน ซึ่งได้เดินทางไป
ศึกษาพระธรรมวินัยในประเทศอินเดียและลังกา^(๕)
ตามหลักฐานนั้นท่านบันทึกไว้ว่าได้พบ
กับ “ศิษย์ของพระเทวทัต” จำนวนหนึ่ง^(๖)
พำนักอยู่ใกล้เชตวันวิหาร พระเหล่านั้น มีการ
สวดสรรเสริญพระพุทธเจ้าในอดีตทั้งสามพระ
องค์^(๗) ออยู่เป็นนิจ โดยไม่กล่าวถึงพระสัมมา^(๘)
สัมพุทธเจ้าสมณโคดม

การแตกแยกในหมู่สังฆอีกครั้งหนึ่ง^(๙)
เกิดขึ้นในสมัยที่พระพุทธองค์ประทับอยู่ ณ
เมืองโกสัมพี ครั้นนั้นพระสงฆ์ได้แตกแยก

เป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายวินัยธรรกับฝ่ายธรรมกถิก การะเละวิวาทกันเป็นไปอย่างรุนแรงทั้งทั่วที่และเวลา จนมิอาจร่วงบังได้ ชาวบ้านเจิงได้มาทูลเชิญพระผู้มีพระภาคให้เสด็จไปทรงร่วงบเหตุการณ์นั้น แต่พระพุทธเจ้าเองก็มิอาจทำให้พระสองฝ่ายนั้นเลิกทะเละวิวาทกันได้ พระภิกษุรูปหนึ่งถึงกับห้ามให้พระพุทธองค์เข้าไปยุ่งเกี่ยว ขอให้เป็นหน้าที่ของพระสองฝ่ายนั้นจัดการกันเอง

เหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นผลให้พระพุทธองค์ทรงทรงกระนักในความหน้าด้วยกิเลสของพระเหล่านั้น ในที่สุด เมื่อไม่ทรงสามารถถยศิการะเละวิวาทได้จึงทรงวางพระทัยเป็นอุเบกษา แล้วทรงถือบานตรและจีวรเสด็จออกจากเมืองโภสัมพีไปสู่ความวิเวกแห่งธรรมชาติ

พระพุทธองค์เสด็จไปสู่บ้านป่าลิไล์ก ในระหว่างทางได้พบพระสาวก คือ พระภคุพลก โภณการ พระอนุรุทธ และพระกิมพิโล พระองค์ได้ทรงแสดงธรรมโปรดสัมภาษณ์เหล่านี้ แต่เมื่อได้ทรงพำนักอยู่ด้วย แม้พระสาวกจะได้ทูลเชิญแล้วก็ตาม ณ บ้านป่าลิไล์ก พระองค์ประทับจำพรรษาอยู่โดยได้รับการปฏิบูติจากช้างและลิงเป็นอย่างดี

การแตกแยกของพระสองฝ่ายแห่งเมืองโภสัมพีนั้นส่งบลง ให้ก็ต่อเมื่อชาวบ้านปฏิเสธไม่ยอมใส่มาตราหรือให้ความช่วยเหลืออย่างเดียด้วยหนทางใจที่พระภิกษุเหล่านั้นเป็นคนเหตุให้

พระผู้มีพระภาคทรงได้รับความลำบากถึงกับต้องเสด็จไปประทับในบ้าน ในที่สุดเมื่อถูกบีบ拶หนักเข้าพระภิกษุเหล่านั้นจึงได้ไปผ้าพระพุทธองค์กรอบข้อมา และมีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อุทิความบาก慢ของคลางแคลงใจเสียสั่น ทำให้อคคิดไม่ได้ว่าความสามัคคีป่องคงที่เกิดขึ้นแน่นมได้เกิดขึ้นจากความสำนึกผิดที่แท้จริง หากแต่เป็นเพราชาดาบ้าจัยและยาหารการชบนั้นมากกว่า

เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธ์ปรินิพพานแล้ว เนื่องจากมิได้ทรงแต่งตั้งให้ผู้ใดเป็นศาสดาแทน แต่มีบัวจิม โยวาทให้ยึดถือพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปฏิบูติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการประชุมทำสังคายนา เพื่อให้คณะกรรมการซึ่งชาตว่าหลักปฏิบูติจะใช้ต่อไปนั้น ควรมีอะไรบ้าง สังคายนาครั้งแรกกระทำกันที่เมืองราชคฤห์หลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จดับขันธ์ปรินิพพานไปประมาณ๓๐๖เดือน ท่ามกลางพระอริยสงฆ์จำนวน ๔๐๖ รูป โดยมีพระมหาภัตตสปเดรเป็นประธาน พระอุบาลีเถระเป็นหัวหน้าฝ่ายพระวินัย และพระอานันท์เถระเป็นหัวหน้าฝ่ายพระสูตร ในคราวประชุมสังคายนาครั้งนั้นพระอานันท์ผู้ซึ่งเป็นจักรกลที่สำคัญที่สุดในที่ประชุม ต้องถูกคณะกรรมการที่ทุกกฎในกรณีต่าง ๆ รวม ๘ กรณี ตัวยกัน กรณีหนึ่งจะขอพูดถึงในตอนนี้คือ เมื่อพระอานันท์ได้กล่าวแก่ที่ประชุมสัมผัติ

พระพุทธานุญาตให้คณะสังฆถือสิกขานบทเล็ก
น้อยได้ตามลำดับ ที่ประชุมสังฆไม่แน่ใจว่า
วินัยข้อใดบ้างที่พอจะถือเป็นสิกขานบทเล็กน้อย
จึงย้อนถามพระอานันท์ว่า ให้ทูลถามพระพุทธ
องค์หรือเปล่าว่า วินัยข้อใดที่จะจัดว่าสำคัญ
และวินัยใดไม่สำคัญ ปรากฏว่าพระอานันท์
มิได้ทูลถามไว้ เพราะเหตุที่ประชุมสังฆจึง
ปรับอานบตีแก่พระอานันท์ พระอานันท์เองไม่
เห็นว่า สิ่งที่ถูกกล่าวหาหนึ่นเป็นความผิด แต่
ท่านเป็นผู้รักหมู่คณะ มิต้องการให้เกิดการขัด
แย้งกันขึ้นในหมู่สังฆ โดยเฉพาะในเวลาที่พึง
สัมมารภศาสตร์ใหม่ ๆ จึงยอมรับผิดท่อที่ประ
ชุม ในที่สุดเมื่อไม่อ้าจะคักสนใจได้ว่า สิกข
านบทสำคัญ พระมหากัสตropapeรัปผู้เป็นประ
ชานในที่ประชุมจึงลงมติว่า ไม่ควรมีการตัด
ทอนสิกขานบทใด ๆ ทั้งสิ้น ให้คงรักษาไว้ดัง
เดิม ที่ประชุมลงมติเป็นเอกฉันท์

สังคายนาครั้งที่สอง กระทำกันขึ้นที่
เมืองไฟคาลี หลังจากปฐมนิเทศสังคายนา ๑๐๐ ปี
คือเมื่อปรากฏว่า ในเมืองไฟคาลีนั้น มีพระ
ภิกษุพากหนึ่งมีการปฏิบูธข้ออ้วต์ไม่ถูกต้อง^(๔)
ตามพระวินัยอยู่ ๑๐ ข้อ พระเรวต์เตระ^(๔) จึง
เรียกประชุมโดยได้รับการสนับสนุนจากพระ
เจ้า กaphael กะ แห่งเมืองไฟคาลี พระภิกษุ
จำนวนมากได้เสนอต่อที่ประชุมขอตัดทอน

สิกขานบทเล็กน้อย ๑๐ ข้อนั้น โดยให้เหตุผลว่า
เมื่อครั้งปฐมนิเทศสังคายนานั้น ที่ประชุมมิอาจทก
ลงกันได้ว่า สิกขานบทใดสำคัญ สิกขานบทใดไม่
สำคัญ แต่บัดนี้ทราบแล้วจึงขอเสนอให้ที่
ประชุมเพิกถอนสิกขานบทเล็ก ๆ ๑๐ ข้อ
นั้นเสีย เพื่อเป็นไปตามพระบัญญิโวทของ
พระสมมاسัมพุทธเจ้า สิกขานบทเล็กน้อยที่
เสนอให้เพิกถอนได้ในบางกรณีนั้น มีดังนี้คือ

๑. ห้ามภิกษุรับเงิน หรือใช้ให้ผู้อื่น^(๕)
รับซึ่งกองและเงิน หรือยินดีกองและเงินที่
เขากسبไว้เพื่อตน

๒. ห้ามฉันโภชนาหารที่มิได้ทำวินัย
กรรมไว้ก่อน เมื่อไปในลักษณะบ้าน

๓. ห้ามฉันซองเคียวของฉันในเวลา
วิภาต

๔. ห้ามเอาเกลือที่เก็บสะสมไว้ในเจา
ปนกับซองฉันที่เป็นอาหาร

๕. ห้ามฉันน้ำหมักยันมีสีแดงกังเท่า
นกพิราบ แต่ยังไม่เป็นสุรน้ำไม้

๖. ห้ามฉันโครส๔ อย่างในเวลาวิภาต

๗. ห้ามทำอุโบสถกรรมแก่ภิกษุผู้มา
ภายหลังเมื่อได้เริ่มอุโบสถกรรมไปแล้ว หรือ^(๖)
ถูกไปเสียกลางคัน

๘. ห้ามทำอุโบสถกรรมต่างกัน(แยก
กัน) ในอารามใหญ่มีเสมาเด่นเดียวกัน

(๔) บางแห่งว่าเป็นพระยศ ผู้เป็นศิษย์ของพระอานันท์ ถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ย่อมแสดงว่าเป็นพระเคราะห์อย่าง
มากแล้ว

๙. ห้ามใช้สันถึก (ผ้ารองนั่ง) อันไม่ได้ประมาลกำหนด

๑๐. ห้ามปฏิบัติความอุบัติญาจารย์ ในขณะธรรมเนียมรับซ่วงสืบกันมา พระภิกษุจะเพิกถอนสิกขานบทเหล่านี้โดยถือหลัก

ก. ในข้อ ๑ : ถือเป็นบัญชัยการอาศัยซึ่งกัน และเรียกว่า บัญชัยการ

ข. ในข้อ ๓,๕,๖ : ถือเป็นการฉันยาแก่โโรคที่มีอาการเสียดแทงร่างกายให้ผิดไปจากปกติ เรียกว่า เกสซ์และปานะโภชนี

ค. ในข้อ ๑๐ : ถือเป็นการไม่ขัดต่อวินัย โดยถือเป็นกตเวที

จ. ส่วนสิกขานบทหุกบันที และครุกาบตื่น ๆ ในพระวินัยบัญญัติยังคงรักษาไว้แต่นั่นเพื่อไม่เปลี่ยนแปลง^(๕)

ทั้งนี้สิกขานบททั้งสิบข้อนี้ แม้ฝ่ายมหาayan ก็ยังคงรักษาไว้ไม่ได้ทัดthon ออกจากพระวินัย แต่มีการยกเว้นเป็นบางกรณีในภาคปฏิบัติ

ผลจากการประชุมสังคายนาครั้งนี้ปรากฏว่า พระเถระผู้ใหญ่ในที่ประชุมไม่ยินยอมให้เพิกถอนสิกขานบททั้ง ๑๐ ข้อที่เสนอมาなん

จึงเกิดการแตกแยกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายพระเถระผู้ใหญ่เป็นนิกายที่เรียกว่า สตวาระ (พากพระเถระ) ซึ่งภายหลังกลับไปเป็นทางของธรรมชาตินิกายที่อกหอความดึงบ้ำจุบันนี้

ฝ่ายพระภิกษุทั้งนุ ฯ มีจำนวนประมาณ ๑๐,๐๐๐ รูป เห็นว่าควรให้เพิกถอนสิกขานบท ๑๐ ข้อที่เสนอไป เนื่องพระเถระผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วย จึงแยกออกไปอีกคณะหนึ่ง เรียกตนเองว่า มหาสังฆิกะ หมายถึงคณะสงฆ์ส่วนใหญ่นั่นเอง การประชุมครั้งนั้นเรียกว่า มหาสังฆิก

นี้เป็นสาเหตุการแตกแยกของพระสงฆ์ในศาสนาพุทธครั้งแรก ที่มีบันทึกไว้ในหลักฐานของฝ่ายธรรมชาติ แต่ฝ่ายมหาayan มีได้มีเพียงเท่านั้น ฝ่ายมหาayan ยังมีหลักฐาน^(๖) ซึ่งให้เห็นว่า การแตกแยกครั้งนั้นเนื่องมาจากที่ว่า การประชุมมหาเถรผู้เป็นพระภิกษุเกิดในสมัยพระเจ้าก้าฬาโศกได้อว托อังว่าเป็นผู้บรรลุอรหัตผล ที่ว่าทั้ง ๕ ประการนั้น มีดังนี้คือ

๑. พระอรหันต์อาจกระทำบ้าป่าได้ในขณะไม่รู้สึกตน เช่น การผันตัวเรื่องรามเกียรตีซึ่งเป็นการไม่เจตนา ถือว่าไม่อาบัติ

(๕) จากพระอโศกสูตรกัณฑ์ที่ ๖ กัณฑ์จากหนังสือ ประชุมพระธรรมบรรหามหาayan ของพระอาจารย์จันธรรมสามธิวัตร หน้า ๒๗

(๖) จากบทความของอาจารย์ล่าโนเก็ต เรื่อง "Controversy over the Propositions". ในหนังสือ Gautama Buddha 25 th Centenary และบทความของ G.F. Allen เรื่อง "The Origin of the Mahasanghikas" ในหนังสือ มหาโพธิ Vol. ๖๔ เบอร์ ๔ หน้า ๒๒๕ - ๒๓๒

๒. บุคคลอาจบรรลุพระราชหัตถผล
ได้โดยไม่รู้สึกตนว่าได้บรรลุ

๓. พระราชหัตถ์อาจมีข้อกังขาได้

๔. ผู้ที่รู้ว่าตนบรรลุพระราชหัตถผล
ก็โดยการแนะนำพยากรณ์ของผู้อื่น

๕. พระอวิยมรรคผล จะปรากฏต่อ
เมื่อบุคคลผู้บำเพ็ญเปล่งฤทธิ์
หนอ วุ่นวายจริงหนอ ฯลฯ^(๙)

พระอาจารย์จันธรรมคณาธิการผู้เรียน
เรียงหนังสือ สารตัดธรรมมหาayan อธิบายว่า
ที่ธุกทั้ง ๕ ข้อนี้ พระมหาเทพได้ใช้สั่งสอน
บริวารในภูมิaram ณ กรุงปักลีบุตร และเป็น
เพระผ้ายพระมหាពีระ ได้รับมติเป็นผ้ายถูก
ต้อง พระสงฆ์ธรรมวารีที่ชงส่วนใหญ่เป็นพระ
ธรรมนิจึงท้องแยกตัวออกไปต่างหาก จำเดิม
แต่นั้นมาสังฆมณฑลก็แตกแยกเป็น ๒ ฝ่าย

แต่พระอาจารย์จันธรรมคณาธิการเอง
ก็ซึ่งให้เห็นว่าอุกาจะเป็นการแปลกลอยู่ว่า ถ้า
พระมหาเทพสอนหลักปฏิบัติผิด ๆ เช่นนั้น
จริงแล้ว เหตุใดหลักฐานจากคัมภีร์ วิปัคค
นิกเกศศศร์ จึงกล่าวยกย่องว่าพระมหาเทพ
เป็นมหาบุรุษโดยแท้ แม้พระเจ้าก้าพาโศกก็
ยังทรงนับถือ และนิกริยของท่านก็ยังเป็นนิกริย
ที่ทรงอิทธิผลมากด้วย

ข้าพเจ้ามองกลับมีความเห็นว่า ที่ธุ
ทั้ง ๕ ประการของพระมหาเทพนั้น มิใช่ข้อที่

มหาเทพสอนให้บริวารประพฤติ ปฏิบัติ หาก
เป็นข้อที่พระมหาเทพใช้กล่าวโจนกีพระเคราะ
และพระราชหัตถ์ในสมัยนั้น ซึ่งเป็นคนและพวก
กับตน ว่ายังมิได้เป็นผู้หมกมิเลสจริง และ
ยังมิได้รู้แจ้งจริง

ความคิดเห็นในการตีความหมาย
ของที่ธุกทั้ง ๕ ของพระมหาเทพตามความเห็น
ของพระอาจารย์จันธรรมคณาธิการนั้น น่าจะ
เกิดขึ้นเพราการแปลของฝ่ายจีน ซึ่งแปล
พระคัมภีร์ เกทธธรรมติจักรศศร์ ของพระ
อาจารย์สุ่มิตรจากภาษาสันสกฤตออกสู่ภาษา
จีน โดยพระคันธารนาเจาร์ยกยี แห่งยุค
ราชวงศ์ ถัง ภาษาสันสกฤตนั้นได้ชื่อว่าเป็น
ภาษาที่นี่ ไวยากรณ์สมบูรณ์ที่สุดภาษาหนึ่ง
ส่วนภาษาจีนนั้นเป็นคำโดยล้วน ความละ
เอียดในทางไวยากรณ์แล้วมิอาจจะเทียบกับ
ภาษาสันสกฤตได้ ดังนั้นจึงอาจเป็นเหตุทำให้
เกิดความคิดเห็นในการถ่ายทอดออกสู่
ภาษาจีนและไทยก็เป็นได้ ส่วนอาจารย์ลามโนทต์
และ จี. เอฟอลแลน์นั้น แปลบทความตอนนั้น
โดยตรงจากทันฉบับเดิมออกสู่ภาษาอังกฤษ
และฝรั่งเศส เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษา
ที่มีความละเอียดทั้งทางไวยากรณ์และการใช้
คำมากกว่าภาษาจีน ข้าพเจ้าจึงถือว่าหลักฐาน
ทางภาษาอังกฤษน่าจะเป็นที่เชื่อถือได้มากกว่า
ภาษาจีน

อีกประการหนึ่งถ้าพระมหาเทพย์คือ
ทิฐิทั้ง ๒ เป็นหลักปฏิบัติและสั่งสอนสาวก
ให้เนอยู่ชัดเจนแล้วว่าผิดไปจากพุทธธรรมติ และ
ฝ่ายเถรวาทควรจะได้มีหลักฐานยืนยันในพระ
ไตรปิฎก แต่กลับไม่มี ทรงกันข้ามหลักฐานนั้น
ไปปรากฏในฝ่ายมหายาน จึงทำให้น่าเชื่อยิ่งขึ้น
ว่าทิฐิทั้ง ๒ ของพระมหาเทพนั้น คงเป็น
เหตุผลของฝ่ายมหายานสังฆิกะที่ใช้โถมที่พระธรรม
ผู้ใหญ่มากกว่า ทั้งนี้ย่อมเป็นการเชิดชูการ
ปฏิบัติของฝ่ายพระมหาเทพว่าเป็นผู้เคร่งใน
วินัยบัญญัติ จึงทำให้นิกายของท่านเป็นนิกาย
ที่มีอิทธิพล และได้รับการยกย่องจากพระเจ้า
กาฬาโศกมหาราช ความพ้องกับคัมภีร์ วิวัฒ
คະนิพท์ศศิศาสตร์ ที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น
พิจารณาดูแล้วจะเห็นว่าทิฐิทั้ง ๒ ข้อนี้ เป็น
หลักฐานแสดงว่าพระสงฆ์จำนวนมากในสมัย
นั้นเริ่มนั้นเห JACK ความนิยมในความเป็น
“อรหันต์” เพราะอรหันต์ยังปรากฏว่าอาจล่วง
พระวินัยได้ในขณะไม่รู้สึกตน เช่น การผันถั่ง

การเสพกามจนถึงน้ำอสุจิเคลื่อน แบลว่าใน
ขณะหลับนั้น จิตยังมีความยินดีในการกิเตส
หากไม่มีความหลุดพันโดยสั้นเชิงไว้

นอกจากการบรรลุพระอรหัตผลนั้น
พระอรหันต์ก็ยังมีข้อกังขาสองสิ้น แม้บางครั้ง
ต้องอาศัยผู้อื่นบอกจึงทราบว่าตนได้บรรลุ
ธรรมแล้ว ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นข้อโ久มีฐานะ
แห่งความเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม สังคายนานครที่สองนี้
เป็นบ่อเกิดแห่งการแตกแยกของพระภิกษุสงฆ์
สาวกในพระพุทธศาสนา การแตกแยกกัน
ในหมู่พระสงฆ์นั้นยังคงดำเนินต่อไปโดยมิหยุด
ยั้ง จากการประชุมสังคายนานครที่ ๓
ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชในราชอาณาจักร
พุทธศตวรรษที่ ๓ นั้น ปรากฏว่ามีนิกายต่างๆ
ในศาสนาพุทธที่พ่อจะนับได้อย่างน้อยถึง ๑๙
นิกาย โดยแยกสาขาออกไปจากนิกายสหธรรม
และนิกายมหาสังฆิกะที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น
เอง

การปักครองและการบริหารสยามโบราณ

ผลงานชั้นสำคัญของคุvorช เวลส์
แปลเสร็จเรียบร้อยแล้ว

โดย กานุจัน สมเกียรติกุล และ ยุพา ชุมจันทร์
กำลังอยู่ในระหว่างจัดพิมพ์

รัฐบาลสมัยแรก ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (๒๔๘๑ - ๒๔๘๗)

ในแวดวงวิชาการตะวันตก ส่วนใหญ่
แล้วจะถือว่ารัฐบาลสมัยจอมพลป.พิบูลสงคราม
จากปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ถึง ๒๔๘๗ นั้น เป็น
สมัยที่ไทยกำลังต้องการแพร่ขยายอำนาจและ
เรียกร้องคืนดินแดนที่จากประเทกอังกฤษและ
ฝรั่งเศส โดยสรุปເຄົາວ່າການເມືອງແລະສັກນິ
ໄທຢູ່ໃນຮະຍະນັ້ນຕົກຍຸ້ງປາຍໄດ້ອໍານາຈຂອງຂບວນ
ການຈາຕິນິມ ທັງນີ້ ອາຈະເປັນພຽງວ່າໄທໄດ້
ເຂົ້າໄປຄອບຄອງບຣິເວັດເນື້ອທີ່ ທີ່ເຄີຍເປັນ
ອາຄານີຄົນຂອງປະເທດອັກຖະຊີແລະฝรັງเศສ
ພຣັມທັງຫຼຸດທີ່ວ່າ ໄທຍໄດ້ຮ່ວມມືກັບປຸ່ນ
ປະກາສົງຄຣາມກັບປະເທດສຫຮູ້ອມເມຣິກາແລະ
ອັກຖະຊີອີກດ້ວຍ ແຕ່ການອົງປ່ຽນຫອຍ່າງແຄນ່າ
ນີ້ໄປໝຶກພອ ເພຣະຈຳເປັນທັງກິ່າຍາກາຣ
ເມືອງກາຍໃນຂອງໄທດ້ວຍ ຈຶ່ງຈະກຳໄຫ້ເຮົາ
ສາມາດເຂົ້າໃຈນີ້ໂຍນາຍຕ່າງປະເທດຂອງໄທໄດ້
ໂດຍດ່ອງແກ້ ອົ່ງ ໃນຮະຍະເວລາສີບປັບປັງຈາກ
ການປົງວິກີ ๒๔๗๕ ເປັນຫ່ວງທີ່ການເມືອງກາຍໃນ
ຂອງໄທຍຸ້ງໃນສກາພທີ່ສັບສນແລະໄຟມີເສດີຍກາພ
ພຣັມ ທັງນີ້ເກຣະຈູກົາໂລກົກີໄດ້ປະສົບນັ້ນຫາ
ເກຣະຈູກົາທຸກໆ ທີ່ຈຶ່ງຈະມີຜົນກະຕະກະຫາວຸ

ກະເທືອນຕ່ອລັກນິພະຂອງຮູ້ນາລ ແລະນີ້ໂຍນາຍ
ຕ່າງປະເທດຂອງໄທຍອຍ່າງຫລືກເລີ່ມໄຟໄດ້

ສກາພາກເມືອງຫັ້ງການເປັນແປ່ງ
๒๔๘๕ ເປັນຮະຍະທີ່ກຸລຸ່ມຕ່າງໆ ພຍາຍາມແຍ່ງ
ຊີ່ອໍານາຈແລະແສວງຫາສູ່ທຽກການເມືອງທີ່ຈະອໍານາຍ
ໄໝມີເສດີຍກາພ ຂະນີ້ ການເມືອງໄທຢູ່ໃນຍຸກ
ນີ້ຈຶ່ງມີປ່ຽນຫາການຊັດແຍ້ງຮ່ວງກຸລຸ່ມຫຸ້ນນາງ
ເກ່າແລະພວກເຈົ້ານິມ ກັນກຸລຸ່ມຜູ້ກ່ອກການ ຮ່ວມ
ທີ່ການແຕກແຍກກາຍໃນຂອງກຸລຸ່ມຜູ້ກ່ອກການອີກ
ດ້ວຍ ກົບກູພຣະຍາທຽງສຸຮັເຊີ ແລະກົບກວ່າ
ເຊີ ເປັນອາກາຣທີ່ປ່ຽກງວອກນາຂອງການຊັດ
ແຍ້ງທາງການເມືອງໃນສັກນິໄທຢູ່ໃນຍຸກນີ້ ການ
ສະລະວັດສົມບັດຂອງ ຮ. ຜ ແລະການເຂົ້າຂ້ອງອັນ
ສກາຜູ້ແທນຮາຍງວຽ່ງທີ່ໄຫ້ພຣະພາຫລຸ ບໍ່ທັງ
ຈຳເປັນລາອອກຈາກທຳແຫ່ງນາຍກົມນກົມທີ່ເປັນ
ຫຼຸດກາຣົນທີ່ມາເຂົ້າຂ້ວງຂອງນຸ່ມຄລທີ່ເປັນຜູ້ນໍາ
ຂອງການປົງວິກີ ๒๔๗๕ ເພຣະຈຳນີ້ ເມື່ອ
ຈົມພລ ປ. ພິບູລສົງຄຣາມ ໄດ້ເປັນນາຍກົມ
ນກົມທີ່ອ່າງພຣະພາຫລຸ ວິທີການໃໝ່ ຈຶ່ງ
ຈົນສົງທີ່ຈຳເປັນຍ່າງຍິ່ງທ່ອງເສດີຍກາພຂອງ
ຮູ້ນາລ ແລະການນໍາຂອງຄະະຈະຮາຍງວຽ່ງ

หลังจากที่จอมพล ป. ได้มาเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ได้มีการเผยแพร่ถ้อยคำ “ผู้นำ” และความคิดที่ว่าในสถานการณ์โลกขณะนั้น กองทัพและทหารเท่านั้นที่สามารถกู้ชาติให้พ้นภัยอันตรายได้ นอกจากนี้จากนี้รัฐบาล จอมพล ป. ได้ดำเนินมาตรการกำจัดกลุ่มต่างๆ ที่เป็นปรบกษ์กับตน โดยมีหมายสั่งจับชุมนางค์ ต่างๆ พวกที่เป็นเจ้านิยมและผู้แทนราษฎรอีกหลายคน การผ่อนปรนอ่อนโยนของนายทัศนีย์ และพวกเจ้าได้ทำโดยการยกเลิกกระหะวง วัง และห้ามฟ้องเรียนประมวลกฎหมายลักษณ์ของร. ๙ มาติดตั้งตามสถานที่ต่างๆ พร้อมทั้งนี้ ก็ได้มีการพ่องศาลเกี่ยวกับกรณีที่รัฐบาลกล่าว หัวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร. ๙ ได้ทรงใช้เงินของรัฐอย่างมิชอบ เป็นจำนวนหนึ่งล้านบาท และขอร้องให้ศาลอาญาด้วยทรัพย์สินส่วนพระองค์ไว้ก่อน

เพราะเหตุที่ว่าอำนาจของสถาบันทางการเมืองและสัญญาลักษณ์ทางการเมืองเก่า ๆ ได้ถูกคลื่นลุ่มไปมาก จึงเป็นสิ่งที่ควรอย่างยิ่งที่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องสร้างห้องไว้ใหม่ ๆ มาแทนที่ สถาบันและสัญญาลักษณ์ใหม่ ๆ ที่ได้ตั้งขึ้นก็มีอาทิเช่น concept ของผู้นำ การเปลี่ยนวันชาติมาเป็นวันที่ ๒๔ มิถุนายน การใช้คำว่าเมืองไทย ประเทศไทย แทนคำว่าสยาม และการแนะนำให้ประชาชนสนใจในขบวนการรัฐนิยม

นอกเหนือจากนี้ไปก็มีการส่งเสริมการศึกษาและกับผู้ใหญ่ และการให้กรมโฆษณาการมีบทบาทมากขึ้นในการแนะนำประชาชนให้เกิดความเลื่อมใสใน “สยามยุคประยุกต์” อาทิเช่น รายการสนทนาระหว่างนายมั่นกับนายคงในวิทยุแห่งประเทศไทย เป็นต้น ขบวนการรัฐนิยมหรือชาตินิยมนั้น ได้เน้นถึงการสร้างความเบี่ยงประเด็นใหม่ๆ ที่จะทำให้ชาติเจริญโดยเฉพาะวิถีแต่งกาย การใช้นามบัตร และห้ามกินหมาก หั้งหี ก็อาจเป็นพระจอมพล ป. ท้องการที่จะให้คนไทยลืมของเก่า ๆ และหันมาสนใจกับสัญญาลักษณ์ของความเจริญใหม่ ๆ นั้นเอง

สิ่งที่เป็นผลเกี่ยวโยงกับขบวนการชาตินิยมก็คือการบัด ร.ร. จันและควบคุมกิจการต่าง ๆ ของคนจีนภายในประเทศไทย นโยบายอิกนโยบายของรัฐก็คือ การเรียกร้องคืนแดนคืนจากประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีผลต่อการให้ประชาชนที่นั่นหัวและแสดงความเลื่อมใสกับรัฐบาลของจอมพล ป. ได้อย่างมาก การเตือนดินแดนให้ฝรั่งเศสนั้นเป็นประวัติศาสตร์ที่คนไทยส่วนใหญ่ยังจำได้และลืมไม่ลง ฉะนั้น สมการระห่วงไทยกับฝรั่งเศสจึงเป็นส่วนรวมที่ประชาชนสนับสนุนและเห็นด้วย

ในระหว่างที่รัฐบาลจอมพล ป. พยายามแสวงหาความเป็นธรรมทางการเมือง (political legitimacy) โดยการส่งเสริมชาตินิยม

และการเรียกร้องดินแดนคืน (irredentism) นั้น ประจวบเหมาะกับระยะที่ญี่ปุ่นมีบทบาทมากขึ้นในการเมืองระดับโลก และโดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลจอมพล ป. ความช่วยเหลือทางอาชญาและการทูตจากญี่ปุ่นได้รับในสังคมไทยกับฝรั่งเศส และญี่ปุ่นก็ได้แสดงให้เห็นว่ามหำาสำนักงานดินแดนทั่วโลกนั้น ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์เหมือนอย่างที่คุณท่าน ๆ ไปคิด จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่รัฐบาลจอมพล ป. หันมามองญี่ปุ่นด้วยความเลื่อมใส การที่รัฐบาลจอมพล ป. ยินยอมล้มหัวโจมทัยกับญี่ปุ่นนั้น อาจจะทำไปเพื่อการคาดหมายว่าในวันข้างหน้า ญี่ปุ่นจะเป็นใหญ่ในอาเซียน และไทยจะเป็นประเทศที่สำคัญที่สุดในบริเวณอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ แต่ผลของการร่วมมือนี้ก็คือ การแตกแยกภายในของคณะราษฎร์แบ่งออกเป็นพวกจอมพล ป. และพวกลดลงประดิษฐ์ฯ

สังคมไทยภายใต้การนำของจอมพล ป. โดยเอาญี่ปุ่นมาเป็นแบบทันนั้น ดำเนินไปในแนวของปรัชญาให้ประชาชนเลื่อมใสในวินัยทหาร โดยมีการจัดขบวนการยุวชนทหารขึ้น และมีการเผยแพร่วินัยวิรธธรรมตามแบบฉบับของวินัย Bushido ของญี่ปุ่น การขยายดินแดนของรัฐบาลจอมพล ป. ก็ได้ดำเนินต่อไปจนถึงรัฐบาลในพม่าและการเข้าไปควบคุมบริเวณ

อาณา尼คุณของอังกฤษในมาลายาอีกด้วย

แต่ เพราะเหตุที่รัฐบาลจอมพล ป. ได้ยินยอมร่วมมือกับญี่ปุ่นจากคนของรัฐบาลนั้น จึงขึ้นอยู่กับความชะตาของประเทศไทยญี่ปุ่นในการทำสงครามเบ妣พิค จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจ เมื่อสองวันต่อจากที่นายก Tojo ของญี่ปุ่นลาออก รัฐสภาไทยก็มีการไม่ยอมลงคะแนนเสียงให้จอมพล ป. ย้ายเมืองหลวงไปเพชรบูรณ์ เพราะเหตุต่าง ๆ นี้ จอมพล ป. จึงต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและหลบไปอยู่ที่ลพบุรี

ฉะนั้น เรายาจสรุปได้ว่า นโยบายต่างประเทศของรัฐบาลจอมพล ป. ในคราวร่วมมือกับญี่ปุ่นนั้น เป็นผลของการเมืองภายใน ซึ่งเกิดจากการแย่งชิงอำนาจหลัง ๒๕๗๔ ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทย และการพยายามที่จะทำให้ประชาชนตื่นตัวกับการเมืองและอนาคตของชาติ เพื่อจะได้การเมืองญี่ปุ่นหลังเมจิเป็นหุ่นจำลองหรือแม่บทที่ดี ที่จอมพล ป. นำเสนอมาศึกษาและปฏิบัติ ฉะนั้นนโยบายที่จะร่วมมือกับญี่ปุ่น จึงหมาย สมกับสถานการณ์ภายในภายใต้การนำของจอมพล ป.

บทความเรื่องนี้มีแผนที่แสดงถึงดินแดนที่ไทยเรียกคืน และภาคผนวกที่ประกอบด้วยสนธิสัญญาสงบสุขระหว่างฝรั่งเศส และไทย (เป็นภาษาฝรั่งเศส) สนธิสัญญา

ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น (เป็นภาษาฝรั่งเศส) คำประการของผู้ว่าราชการແຜ่นดิน ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๘ (เป็นภาษาอังกฤษ) สนธิสัญญาเริ่มมีระหว่างไทยกับญี่ปุ่น (เป็นภาษาฝรั่งเศส) ความตกลงทางวัฒนธรรม ระหว่างประเทศไทยกับประเทศไทยญี่ปุ่น ประกาศให้ความตกลงทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

ไทยกับประเทศญี่ปุ่น และสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับประเทศไทยญี่ปุ่นว่าด้วยอาณาเขต ของประเทศไทยในมาลัยและภูมิภาคจาน

ทักษิ เฉลิมเดชรอด เก็บความจาก Charnvit Kasetsiri, "The First Phibun Government and its Involvement in World War II," *The Journal of the Siam Society*, 62 : 2 (July 1974).

หนังสือของโครงการฯ ที่กำลังจัดพิมพ์

เอเชียตะวันออกยุคใหม่

จากต้นฉบับ East Asia ; The Modern Transformation

ถกยนต์การเมือง
แปลโดย สุเทพ อัตถากร

วิชการศึกษาสังคมมนุษย์
ชนิท สมัครการ เรียบเรียง

การเปลี่ยนรัฐบาล ジョンポล ป. พิบูลสังกร (๒๔๘๗)

การเปลี่ยนรัฐบาลジョンポล ป. เมื่อ กว่าสามสิบปีมาแล้ว เป็นระยะเวลาที่ไม่ได้รับ การสนใจจากวงวิชาการอย่างพึงพอใจ เพราะ ในระยะสองครั้งนั้น วารสารต่างๆ ทั้งของ รัฐบาลและเอกชน รวมทั้งหนังสือพิมพ์ก็ได้ ยุติการไปเสียส่วนมาก และหนังสือที่ออก มาในช่วงนั้นก็มีน้อยและเป็นการลำบากที่จะ หามาอ่านได้ในเวลานี้ อนึ่ง ผลงานที่มีอยู่ส่วน ใหญ่แล้วจะเป็นการวิเคราะห์ เด่นเรื่องขบวน การต่อต้านญี่ปุ่น โดยไม่ได้คำนึงถึงประกาย การณ์ต่างๆ ในสังคมชนบทหรือการเมืองภายใน ของประเทศไทยเดียว

การศึกษาการเมืองไทยในระยะสองครั้ง โลกครั้งที่สองท้องทำโดยไม่เล็งถึงบัญชาของ ระบบลัทธิรัตน尼ยมของジョンポล ป. ลัทธิรัตน尼ยม นี้มีกำเนิดมาจากความคิดต่างๆ ตั้งแต่สมัย ร. ๖ ซึ่งถูกฯ ไปแล้วเป็นการสมมตานความ คิดและวัฒนธรรมจากตะวันตกและตะวันออก มาก่อนเป็นวัฒนธรรมแพร่ไปทั่วโลก ไม่สำหรับ เมืองไทย อาทิเช่น ถึงแม้รัฐบาลจะส่งเสริม ให้คนไทยนับถือศาสนาพุทธให้มากยิ่งขึ้น แต่ วิธีการแต่งกายนั้นควรเลียนแบบตะวันตกคือ

ใส่เสื้อผ้าแบบฝรั่ง สวมถุงมือ ใส่หมวกฯ ลฯ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนสนใจในลัทธิชาตินิยม นี้ รัฐบาลジョンポล ป. ได้เปลี่ยนชื่อจากสยาม มาเป็นประเทศไทย เพื่อเป็นการส่งเสริม ขบวนการ Pan-Thai และเน้นว่าในเมือง ไทยนั้น คนไทยเป็นเจ้าของ และการใช้ชื่อ ประเทศไทยจะเป็นการเรียกร้องความเลื่อมใส จากชนเผ่าไทยที่อยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียง เช่น ในพม่า ลาว และเขมร ซึ่งเป็นการบูรพ์ สำหรับนโยบายขยายอาณาเขตของประเทศไทย ยกไป ด้วยเหตุนี้จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่ สองครามเรียกร้องคืนเดนคืนระหว่างไทยกับ ฝรั่งเศสจึงบังเกิดขึ้น และเป็นข้อที่น่าสนใจ อีกว่า บรรดาผู้นำทางการเมืองของไทยทุกๆ ฝ่ายสนับสนุนนโยบายบังคับนี้เข้าเดนใหม่ และทุกๆ ฝ่ายก็ทำท่ามกลางสนับสนุนรัฐบาล ジョンポล ป. ให้ดำเนินการไปได้ถึงขั้นแตกหัก อีกด้วย

ถึงแม้ว่าประเทศไทยญี่ปุ่นได้ช่วยเจรจา ระงับศึกระหว่างไทยกับฝรั่งเศสจนเป็นผล สัมฤทธิ์ แต่หลังจากนั้นไม่นานรัฐบาลไทยมี ความหวัดหวั่นอ่านใจของประเทศไทยญี่ปุ่นใน

พื้นแผ่นดินอินโดจีน จนรัฐบาลไทยได้พยายามติดต่อกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเพื่อเป็นการถ่วงอำนาจของญี่ปุ่นในอนาคต แต่ก่อนที่จะมีการทดลองอะโรกันญี่ปุ่น ก็ได้ยกทัพขึ้นประเทศไทยเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๘๔ ขันเป็นเหตุให้รัฐบาลไทยต้องยอมรับอำนาจต่อความต้องการของญี่ปุ่น การรับผ่านและสมยอมร่วมมือกับญี่ปุ่นนั้น เป็นการกระทำที่แม้แต่เดิมรัฐบาลไทยยังเป็นบัญชาที่ถูกเดียงกันอยู่ แต่ถ้าหากเหตุการณ์แสวงหานี้ได้ว่า การทดสอบใจของข้อมูล ป. นั้น เป็นการทดสอบใจที่ถูก เพราะภัยในบัดต่อมา ญี่ปุ่น ได้มีชัยชนะในการทำศึกและกองทัพไทยเองก็สามารถที่จะเข้าไปควบคุมอาณาเขตในรัฐบาลได้อีกด้วย

แต่ต่อมาในระยะปลาย ๆ ปี ๒๕๘๕ ประเทศไทยได้ประสบอุทกภัยน้ำท่วม เสียหายให้นาข้าวเสียหายเป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจซึ่งกำลังตกต่ำอยู่แล้ว เพราเดทุกที่การค้าระหว่างไทยกับประเทศตะวันตกหยุดชะงักไป และพระญี่ปุ่นเริ่มจะถูกประเทศสัมพันธมิตรตีกลับได้ เลยทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจภายในประเทศไทยต้องประสบบัญชาดಡอนบ่จัยชีวิตหลาย ๆ ประการและค่าครองชีพก็ได้ดีบตัวขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้จากบัญชาเศรษฐกิจแล้วจากข้อมูล ป. ยังประสบบัญชาของการแตกแยกระหว่างกลุ่มการเมืองต่าง ๆ กายในประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะบัญชาของ

ขบวนการเสรีไทยซึ่งทางขั้นมาต่อต้านญี่ปุ่น ชิงการแตกแยกนี้ปรากฏตัวต่อหน้าชนในเดือนสิงหาคม ๒๕๘๕ โดยการที่จอมพล ป. ได้ยกบัญชาขึ้นมาไว้จารณ์ในหน้าหันสือพิมพ์การต่อต้านญี่ปุ่นและนโยบายของรัฐบาลจอมพล ป. ที่ยอมร่วมมือกับญี่ปุ่นนั้นยังรุนแรงมากขึ้นหลังจากรัฐบาลโอลิจาราออกในเดือนกรกฎาคม ๒๕๘๗

วิกฤตการณ์ทางการเมืองที่เป็นผลทำให้รัฐบาลจอมพล ป. ต้องลาออกจากนี้คือนโยบายของจอมพล ป. ที่จะเคลื่อนย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่เพชรบูรณ์และการสร้างพระราชมณฑลที่สระบูรี แผนทั้งสองนี้ได้เริ่มกระทำไปบ้างแล้วก่อนที่รัฐบาลจะเสนอพระราชบัญญัติที่สภा เพราเดทุกที่ในขณะนี้ประชุมหมายเหตุกับทุกคนที่สภานี้ได้อยู่ในสมัยปัจจุบัน แต่เนื่องจากสมัยปัจจุบันแล้ว ภัยให้บกบัญญัติของรัฐธรรมนูญรัฐบาลต้องเสนอพระราชบัญญัติที่ย้ายเมืองหลวงและก่อสร้างพระราชมณฑลเพื่อให้สภานุบัติการกระทำของรัฐบาล แต่ผลที่ปรากฏออกมาก็คือพระราชบัญญัติทั้งสองนี้ไม่ผ่านสภางดงามเป็นผลให้รัฐบาลจอมพล ป. ถูกออก

ถึงแม้ว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับบัญชาเศรษฐกิจตกต่ำและบัญชาสงคราม แต่เหตุผลที่รัฐบาลจอมพล ป. ได้ให้ไว้นั้นก็คือพึงอยู่ คือ การย้ายเมืองหลวงไปเพชรบูรณ์นั้นจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายและการเมืองดำเนินการ

เตรียมพร้อมที่จะทำการต่อท้านญี่ปุ่น ส่วนการสร้างพระพุทธมณฑลนั้นจะช่วยส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบูรณะให้พระเก้ามรภก ทกอยู่ภายใต้การหงัลงเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรฝ่ายที่คัดค้านในส่วนใหญ่แล้วเป็น ต.ส. จากภาคอีสานซึ่งให้เหตุผลว่ารัฐบาลไม่ควรไปเกณฑ์แรงงานคนและใช้งบประมาณอย่างสรุย สรุยในนามที่ประชาชนและประเทศต้องประสบความยากเข็ญจากภัยสงครามอยู่ แต่ข้อสำคัญที่ทำให้สมาชิกสภาร่วมให้ญี่ปุ่นไม่สนับสนุนรัฐบาลของพล. นัมเดชซึ่งไปกว่านี้ ถ้าหากสมาชิกสภามีผู้แทนราชภราแล้วเป็นการยกที่จะเข้าใจได้ว่า ทำให้พระราชนมูญที่รัฐบาลเสนอจะไม่ได้รับการอนุมติ เพราะสมาชิกจำนวนครึ่งหนึ่งของสภาเป็นสมาชิกผู้ได้รับการแต่งตั้ง และส่วนมากนั้นเป็นข้าราชการทหารผู้สนับสนุนรัฐบาลอยู่แล้ว และถ้าหากประสบการณ์ก่อนฯ พระราชนมูญต่างๆ ของรัฐบาลก็ได้การอนุมติจากสภาร่วมเสียงทุกท่านทั้งนั้น แต่ในกรณีนี้เหตุผลต่างๆ ที่ทำให้สภาระดังความไม่พอใจกับรัฐบาล เช่น กรณีที่จอมพล ป. ไม่ยอมรับมติของสภาก่อนนายทวี บุญยอกุล เป็นประธานสภา โดยยัดเยียดคนของทัวเข้าไปแทน และกรณีที่ญี่ปุ่นกำลังประสบบัญชาติสัมภានพร้อมกับการเริ่มแสดงว่าการไม่พอใจกับรัฐบาลของพล. ป. ที่พยายามดำเนินงานให้คินดิกต่อ กับประเทศไทยสัมพันธมิตร การที่

จอมพล ป. ต้องประสนกับมรสุมทางการเมืองนั้น อาจจะเป็นเพื่อการยุ่งส่งเสริมของท่านประดิษฐ์ได้ แต่ตามกำหนดเวลาของนายเลียงชัยกาล แล้วเป็นการขัดกัน เพราะนายเลียงบอกว่าไม่มีการกลั่นแกล้งแต่เป็นการ “ฟุด” อย่างไรก็ตาม หลังจากที่พระราชนมูญตั้งตัวเมืองหลวง และการก่อสร้างพระพุทธมณฑล ได้ตกไป รัฐบาลของพล. ป. ได้ลาออกจากออก กรณีที่ยังเป็นบัญชาติยังคงเดินทางกลับอยู่ เพราะความจริงแล้วรัฐบาลไม่ต้องลาออกจากเพรเวมใช่ แต่จากการสนับสนุนการยกเสียงหรือไม่ไว้วางใจของสภาร่วมรัฐบาล แต่ท่านผู้หญิงลงทะเบียด พิบูลสงครามได้อธิบายไว้ว่า เหตุที่จอมพล ป. ยอมลาออกจากนั้นก็ เพราะท่านมีความเลื่อมใสในระบบประชาธิปไตย และเชื่อมั่นว่าฝ่ายสัมพันธมิตรจะเป็นฝ่ายมีชัยในสังคมนั้น ซึ่งถ้าประเทศไทยมีรัฐบาลใหม่ จะช่วยให้การคิดต่อ กับประเทศไทยสัมพันธมิตรนั้นง่ายขึ้น

หลังจากการถูกออกแล้ว จอมพล ป. ในฐานะที่เป็นผู้บัญชาติการทหารสูงสุดก็ได้ย้ายไปอยู่ที่ค่ายทหารที่ลพบุรี และนายวงศิริยวงศ์ก็ได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อมา การที่จอมพล ป. หลบไปอยู่ที่ลพบุรีนั้น คล้ายๆ กับการหลบไปตั้งป้อมรอเชิงอยู่ ทำให้รัฐบาลนายวงศิริยวงศ์ แห่งผู้นำต่างๆ ในสภานั้นห่วงกันมาก เพราะมันเป็นกลางของการแตกแยกอย่างเป็นอย่าง แต่หลังจากที่นายวงศิริยวงศ์สามารถกลับมายังให้พระยาพหลฯ ยอมเข้ามาร่วมในคณะรัฐมนตรี

และนายคง英勇ได้ไปพบจอมพล ป. ที่ลพบุรี เพื่อทำความเข้าใจกันแล้ว รัฐบาลนายคงจึงมีเสด็จยภาพให้ หลังจากนั้นทำหนังสือถวาย การทหารสูงสุดก็ถูกยกเลิกไป แล้วรัฐบาลนายคงก็ได้แต่งตั้งพระยาพหลฯ เป็นผู้บัญชาการทหารแทน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนรัฐบาลครั้งนี้ ส่วนใหญ่แล้วมองครุวัตตานายคงว่าเป็นรัฐบาลที่ต่อต้านญี่ปุ่น แต่ตามคำอธิบายของนายคง英勇 คำกล่าวอ้างข้างบนนั้นไม่ถูก เป็นนัก นาญคงได้เล่าไว้ว่า ก่อนที่จอมพล ป. จะลาออกจากรัฐบาลญี่ปุ่นกำลังไม่พอใจใน ภารกิจของตน จึงได้เดินทางกลับไปในวันที่ ๒๔ ชั่วโมง รัฐบาลญี่ปุ่นอาจจะใช้กำลังเปลี่ยนรัฐบาลไทยเองก็ได้ นายคงได้พูดต่อไปว่า รัฐบาลญี่ปุ่นแสดงความไม่ไว้วางใจ รัฐบาลจอมพล ป. เพราะเหตุที่รัฐบาลญี่ปุ่น กำลังคิดต่อ กับฝ่ายสัมพันธมิตร และทางแก้ที่ถูกคือประเทศไทยท้องมีรัฐบาลใหม่ที่แสดงให้ญี่ปุ่นเห็นว่า รัฐบาลไทยนั้นยังต้องการที่จะร่วมมือกับญี่ปุ่นต่อไป ฉะนั้น รัฐบาลนายคงจึงพยายามที่จะไม่ให้ความสนใจกับ ข่าวสารการเสรีไทร์ และทำหน้าที่อย่างเดียว คือติดต่อกับรัฐบาลญี่ปุ่นเท่านั้น นายคง英勇 ได้แสดงความยินยอมที่จะไปเยือนประเทศไทยญี่ปุ่นทั้งๆ ที่จอมพล ป. สมัยที่ยังดำรงทำหนังสือถวาย ให้กับรัฐมนตรีไม่ยอมทำเช่นนั้น การดำเนิน

นโยบายของนายคงเป็นผลสำเร็จคือญี่ปุ่นมิได้แสดงความคืบหน้าต่อไป และฝ่ายขบวนการเสรีไทร์สามารถทำงานต่อไปได้อย่างสะดวก

หลังจากสมการสังบทั้ง นาญคงก็ ลาออกจากตำแหน่งให้เหตุผลว่างานของเขามาหมดไป แล้ว และการที่ประเทศไทยจะรักษาารัฐบาลชั่วคราวได้ให้ความร่วมมือกับประเทศไทยญี่ปุ่นต่อไป นั้นจะไม่เหมาะสม รัฐบาลต่อ ๆ ไปได้ดำเนิน การลงทะเบียนที่จอมพล ป. ได้สร้างไว้ในสมัยที่ลักษณ์ “ผู้นำ” กำลังฟื้นฟู พุ่งสูง แล้วรัฐบาลได้พยายามทำให้สภาพการเป็นอยู่ การแต่งกาย ฯลฯ กลับไปสู่สภาพเดิม พร้อมกันนั้นได้มีนโยบายจัดตั้งพระราชกรณีย์ขึ้นและเบ็ดโอลกาสให้หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพมากขึ้น แต่ภายใต้เวลาอีกไม่กี่วัน รัฐบาลก็ถูกรัฐประหารโดยฝ่ายทหารบกในวันที่ ๒๕๙๐ และจอมพล ป. ก็กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกสมัยหนึ่ง และการที่รัฐประหารครั้งนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า รูปของภารกิจเมืองไทยนั้นได้เปลี่ยนไป เพราะหลังจากนั้น การซ่องซิงอำนาจได้เป็นเรื่องภายในของกองทัพบก แต่เป็นการซิงอำนาจระหว่างทหารบกและทหารเรือ พร้อมทั้งการแตกแยกภายในของผู้ก่อการ ๒๕๗๕ แบ่งออกเป็นกลุ่มพลเรือน และกลุ่มทหารบก ซึ่งอาจจะเป็นผลผลอยให้เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงขึ้นได้ในอนาคต

ท้าย เฉลิมเตียรณะ เก็บความจาก

Benjamin A. Batson, "The Fall of the Phibun Government 1944," *The Journal of the Siam Society*, 62:2 (July 1974).

ເຖິງນວរຣານ

ສາສຕຣາຈາරຍ໌ເວລາ ພູ້ເຂົ້າວ່າງຫາລູປະ
ວັດທະນາສະກຸນປະຈຳມາດຫຼາຍຫາວາຍ ທີ່ເປັນ
ຜູ້ເຂົ້າວ່າງຫາລູປະຈຳມາດຫຼາຍຫາວາຍ ໄກສັກ
ເຖິງນວຮຣານ ນັກອຸຄມກາຮແລະນັກສູ້ຂອງໄທຢ
ໃນຮ້າສມັບພະບາກສາມເຈົ້າພະຈຸລຸຈອມເກົດເຈົ້າ
ຢູ່ຫຼວ (ພ.ກ. ໨໔໑-໨໔໕) ແລະຮ້າສມັບພະບາກສາມເຈົ້າພະຈຸລຸ
ເກົດເຈົ້າຢູ່ຫຼວ (ພ.ກ. ໨໔໕-໨໔໖) ທີ່ໄປ່ມີຄ່ອຍຈະເປັນທີ່ຈຳກັນ
ໃນເມືອງໄທຢ ແລະໄກສັກແລ້ວໃນທ່າງແຄນ
ທີ່ທີ່ເຖິງນວຮຣານເປັນປາຈຸງທີ່ເຄື່ອນທີ່ສຸດຂອງ
ເມືອງໄທຢໃນຮະຍທັນກົງສົກສະກວະຈີທີ່ ໨໐ ເຖິງນວຮຣານ
ເປັນທັງບໍລະນາທີ່ກຳນົດກຳນົດກຳນົດກຳນົດ
ຜູ້ມີພຣສວຣົກ ນັກງູ້ມາຍ ແກສ້ກຣແລະເປັນ
ຄນຮອບຮູ້ທຸກດ້ານ ທັງການເມືອງ ວຽກຄົດ
ການກ່າວປະເທດ ສັງຄນ ແລະການພະຍົກ ເປັນ
ນັກເຂົ້າວ່າງຫາລູປະຈຳມາດຫຼາຍຫາວາຍໄທຢແລະ
ຮູ້ບາລໄທຢ ທີ່ຫຼາຍໄດ້ຢາກໃນເວລານີ້ພະຍາ
ເມືອງໄທຢປົກກອງໃນຮະບັນສົມບູຮາຖາວູາສີທີ່
ຮາຊ ແລະດີກັນວ່າງານປົກກອງເປັນເວົ້ອງຂອງ
ຫລວງ ຮາມງວຽຈທີ່ກ່າວຂ້ອງກ່າວ ເຖິງນວຮຣານ
ເປັນນັກເຂົ້າວ່າງຫາລູປະຈຳມາດຫຼາຍຫາວາຍ ທີ່ໄກສັກ
ກ້າວວ້າວ ແຕ່ຮົດພັນຫລັກປະຫາມາໄດ້ກີ່ພະຍາ
ໄມ່ເຄຍກັນຕົນເປັນຫຼວໜ້າກະບວນກາຮໄດ້ ຄນ

ສ່ວນນາກນັກອຸຄມກາຮແລະນັກສູ້ຂອງໄທຢ ເພີ້ງວ່າເປັນຄນສົກເສີຍຄນ
ທີ່ນີ້ ອັນທີ່ຈົງແລ້ວຫາກຈະພິຈາລາດກັນໄດ້ລົກໜຶ່ງ
ເຖິງນວຮຣານເປັນນັກວິຊາການ ນັກປົງປົງ ນັກນຸກ
ເປົກຄວາມຄົກລົງ ແຕ່ເຖິງນວຮຣານມີໃຊ້ຄນ
ນຸ່ກຈຸເຂົ້າເປັນຄນທຳການຈົງແລະສ່ວັງຜົງການ
ໄມ່ໃຊ້ດີເຕີຈະພຸດຍູ່ການທຳອັນນ ຩີອົດີເຕີຈະ
ກອຍໄຊ້ດີປັບປຸງຍູ່ບັນລັງສູງ

ຜູ້ເຂົ້າວ່າງຫາລູປະຈຳມາດຫຼາຍຫາວາຍໄທຢ
ນັ້ນເອົາຂອງການປົງປົງພະຍານເປັນຄນມີຄວາມຄົດ
ອີສະຮະແລະມີຄວາມກຳລັ້າຫາຍຸ ເດືອນຫາດ ທີ່ຈຸຈະ
ຜົດລັກໜະຂະຂອງຄນໄທຢໂຄຍກ່າວໄປ ເພະຕານ
ຮຽນເໝີຍໄທຢ ຜູ້ນ້ອຍຍ່ອມນັບດີຜູ້ໃຫຍ່ແລະ
ຈະກ້ອງໄມ່ວິຈາຮົນທີ່ໄວ້ແສດງຄວາມໄມ່ພອໃຈໃດໆ

ຜູ້ເຂົ້າວ່າງຫາລູປະຈຳມາດຫຼາຍຫາວາຍໄທຢ ຖ້າ
ວ່າເປັນຄນມີສຸດ ປູ້ເປັນຊັ້ນນາງ ຄຸງເປັນພະຍາ
ສັງພຣາຊ ພ່ອເປັນທຫາຮ ເມື່ອເລື້ອງໃຈ ໄດ້ເລົາ
ເວີຍຫັນສື່ອໃນວັງ ຮູ້ກາຍາໄທຢແລະກາຍາບາລີ
ທີ່ ພອຍ່າງເຂົ້າວ່າຍຸ່ນກົກຄະນອງໄປຕາມປະສາ
ຄນຫຸ່ນ ກິນແລ້ວ ຊກມວຍ ແຕ່ໄມ່ເຄຍປະ
ພຸດທິກິນພາລເກຣ ຈຳດຶງອາຍຸ ໑໙ ປີ ເວັມຈັບ
ອາຊີພຄ້າຂ້າຍຂຶ້ນລ່ອງຍູ່ແບບເໜີນເມືອງໄທຢແລະ
ທ່ອນມາເດີນເວີອຄ້າຂ້າຍຍູ່ ໄດ້ບົກວ່າ ຕະເວນໄປ
ທີ່ແຕບຝ້າທະເລີນແກວໜ້າເຕົາ ຢ່ອງກົງ ເຊິ່ງໄສ້

เมื่ออายุ ๒๐ ปี เที่ยนวรรณบัวชกิ้วต์บารันโนเว่น และถือเพศบีรรพชิ托อยู่ ๕ พรรษา เล่าเรียน ธรรมะและภาษาอังกฤษอย่างแตกฉาน จากชีวประวัติที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าเที่ยนวรรณเป็นผู้มีประสบการณ์มากกันหนึ่งสำหรับเวลา นั้น เพราะเป็นคนมีความรู้ดี ได้เล่าเรียนวิชา การทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ และได้เห็นโลก กว้างขวางทำให้ความคิดแตกฉานกว่าคนรุ่น สមัย

เที่ยนวรรณสืกออกมาใช้ชีวิตร้าวอาส เมื่ออายุ ๒๕ และนับจากนั้นมาอีก ๑๕ ปีจนถึงอายุ ๔๐ เที่ยนวรรณประกอบยาซีพ็อก้าขาย เกยเดินทางไปสิงคโปร์ครั้งหนึ่งแล้วก็ย้ายไปอยู่จังหวัดบุรี แต่งงานและย้ายกลับมาอยู่กรุงเทพฯ เริ่มเรียนกฎหมายจนหันมายิทธิอาชีพ หมายความ ระหว่างนี้เที่ยนวรรณเป็นนักอ่าน ที่ดูเดือด เขาร่านหนังสือทุกประเภททั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเริ่มงานเขียนหนังสือ แต่ไม่ปรากฏว่ามีเรื่องใดได้รับการตีพิมพ์ ในตอนนี้เที่ยนวรรณเริ่มมีแนวโน้มทวนตอก อย่างหนึ่น ได้ชัด เช่น แต่งตัวตามแบบฝรั่ง เริ่มไว้หนวด ซึ่งเป็นคนไทยคนแรกที่มีหนวด และตัดผมทรงฝรั่ง เริ่มพูดจาธุนแรง เรียก ร้องการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย เที่ยนวรรณถูกจับครั้งแรกเมื่ออายุ ๓๗ ปี แต่ไม่ได้ถูกจำคุก

พออายุได้ ๔๐ เที่ยนวรรณถูกจับอีก

ครั้งในข้อหาหมั่นประมาทศาล ที่จริงข้อหานี้ เป็นเรื่องธรรมชาติเสียเหลือเกิน แต่สำหรับเที่ยนวรรณกลับถูกยกเป็นหมั่นทอไซ เข้าถูกลงหัวาย ๕๐ ที่ และถูกตัดสินจำคุกตลอดชีวิต ในกรณีนี้ผู้เขียนให้ความเห็นว่าบทบาทพากชุน นางผู้ใหญ่ในเวลาหนึ่งจะหนัก ให้ความปากไม่อุ้ยสุขของเที่ยนวรรณอยู่แล้ว จึงแกลงตั้งข้อหาสร้างโภจจากเบาเป็นหนัก จนถึงจำคุกตลอดชีวิต

เที่ยนวรรณใช้ชีวิตร้อยในคุก ๑๗ ปี ทั้งความลำบากอย่างแสนสาหัส เขาเคยถูกจองจำห้าประการอยู่เป็นเดือนๆ ตอนหลังเมื่อคุณนายกับผู้คุกมีโอกาสนำหนังสือเข้าไปในเรือนจำได้ และเริ่มสะสมอ่านเป็นการใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ในตอนนี้เที่ยนวรรณเริ่มถ่ายทอดความคิดอ่านออกมายังด้านนอก เช่น หลังจากที่ถูกจับ ๕ ปีเที่ยนวรรณได้เขียนบทความชั้นหนึ่งเรียกร้องให้มีการปฏิริหารัฐธรรมนูญประเทศไทยและส่งไปถวายพระเจ้าบรมฯ เขายังคงเขียน ฟ้องพระราชนัดดา ให้ทราบถึงความไม่สงบในประเทศ พร้อมทั้ง บกความของเที่ยนวรรณชั้นหนึ่ง ไม่เป็นที่เปิดเผยรายละเอียด แต่เท่าที่มีผู้คนค้นคว้ามาได้ปรากฏว่า ได้มีการเรียกร้องให้ปรับปรุง ๙ ประการ ได้แก่ การทั้งนามสกุล การส่งเสริมวิชาการ การปรับปรุงระบบศาล เลิกการพนัน ส่งเสริมกำลังทหาร ตั้งกองทัพเรือ การเร่งผลิตยุทธปืน และขยายการศึกษา

เทียนวรณเดินออกจากบ้านครุเมื่อชีวิตย่างเข้าวัยชรา อายุได้ ๕๖ ปี เป็นตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพักราชหลังราชบูรีกรุงศรีฯ เสนานบดีกรุงรัชย์คิธารมในสมัยนั้นทรงเสนอจังหวัดเทียนวรณเข้าทำงานในกระทรวง แต่เทียนวรณตอบปฏิเสธอย่างไม่มีเชื่อใจ เพราะเกรงว่าหากเข้ารับราชการ ตัวเขางจะถูกกลืนด้วยระบบบันล้าหลัง เทียนวรณต้องการมากกว่านั้น เขาร้องการเห็นการปฏิรูประบบข้าราชการในสังคมไทย

ศาสตราจารย์เวลา บรรยายต่อไปว่า หลังจากออกจากบ้านครุ เทียนวรณเปิดร้านขายยาและเป็นทนายความไปพร้อม ๆ กัน เชารึมอยู่การสารทูลวิภาคพจนกิจ และการใช้นามปากกา ท.ว.ส. วันนาโก การใช้ชื่ออักษรย่อ คุณจะเป็นการเลียนแบบทะนงคก วารสารเล่นน้ำล้มลุกคลุกคลานทางค้านการเงินมาตลอด แต่ก็คงทัวอยู่ได้ถึง ๖ ปี นัยจากนี้เทียนวรณยังเขียนบทความต่าง ๆ อีกมากมาย และได้รวบรวมไว้เป็นหนังสือเล่มใหญ่ชื่อ ศิริพจนภาก ซึ่งมีบทความที่เทียนวรณเขียนทั้งสมัยที่อยู่ในบ้านและเมืองพัฒนาอย่างเดียว เมื่อเทียนวรณแก่ตัวลงชีวิตกลับลำบาก ตายด้วยด้วยแก่กรรมเมื่ออายุได้ ๗๓ ปีใน พ.ศ. ๒๔๔๘

ผู้เขียนพยายามวิเคราะห์ผลงานของเทียนวรณและลงความเห็นว่าเทียนวรณเริ่ม

มีความคิดเปลี่ยน ๆ ใหม่ ๆ มาแทนเดิมแต่รวมถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ไม่ได้มีโอกาสเขียน เพียงจะเขียนในระยะหลัง ๆ จะนั่นการจะตัดสินจากข้อเขียนเพียงอย่างเดียวอย่างไม่เพียงพอ ควรจะต้องพิจารณารวม ๆ กันไปในลักษณะที่เป็นความคิดเฉพาะตัวของเทียนวรณตั้งแต่รุ่นหนุ่มจนแก่

ศาสตราจารย์เวลาเห็นว่าเทียนวรณไม่ใช่นักประชุมในแง่ที่จะแสวงหาความจริงของชีวิต แต่เขาเป็นนักปฏิรูปที่ค่อยชี้ทางให้สังคม เทียนวรณเชื่อว่าเมืองไทยจะอยู่รอดต่อเมื่อไทยปรับปรุงตนเองตามแบบตะวันตก ประสานความสามัคคี ขาดความไม่เข้ามาบ่บัญญาและแก้ความเหลือชาของคนในสังคม

เทียนวรณเชื่อเหลือเกินว่าในสังคมไทยนี้ความเปลี่ยนแปลงย่อมเริ่มจากที่สูงมาสู่ที่ต่ำ คือจากองค์พระมหากษัตริย์ ราชวงศ์ ขุนนาง ลงมาถึงประชาชน แต่ในทันนี้ของเทียนวรณ คนเหล่านี้มีอำนาจมากจังอยู่แต่ทำงานไม่มีแผน ที่ร้ายกว่านั้นคือทุกคนเห็นแก่ตัว เทียนวรณชี้ว่าเมืองไทยนั้นมีโรคร้ายอยู่ ๒ ชนิด ชนิดแรกคือโรคโคงกินของข้าราชการและชนิดหลังคือความไม่เข้าของประชาชน รัฐบาลจะต้องเลิกโคง กิน และที่นั่นตัวกระปรี้กระปร្លោះปร่าวในการทำงานเพื่อส่วนรวม เทียนวรณทำหนิ่ว่า รัฐบาลไทยสมัยนั้นขาด

ความรับผิดชอบ เข้าจากหาญแม้กระทั้งกล่าว
คำทำนองค์พระประมุชว่ามิได้ทรงวางพระ
ยังก์เพื่อประชาชน และไม่ได้มีโอกาสทรง
ทราบสุขทุกข์และความเป็นไปที่แท้จริงของ
บ้านเมือง ข้าราชการอยู่ก็มัวแต่จะสนใจเรื่อง
ส่วนตัว มุ่งกอบโกยลาภยศ เงินทอง ทุก
คนโง่ ประพฤติกันน่าขยะแขยง เป็นต้นรู
ของประชาชน ขาดความคิดริเริ่ม ค่อยแต่
จะเอาตัวรอด และสรุปว่าความล่วงร้ายในวง
ราชการไทยนั้นเปรียบเสมือนคัตรุภัยในซึ่ง^{ใน}
ล่วงร้ายกว่าคัตรุภัยนัก เพราะคัตรุภัยนัก
ยังพอมองเห็นตัว แต่คัตรุภัยในนั้นจะค่อยๆ
เชื้ะ กัดกร่อน ทำลายให้ประเทศชาติผุพัง^{ไป} ด้วย ฯ ที่เที่ยนวรรณจึงเรียกร้อง
ให้คนพุกจริง ทำจริง และมีสักจะ

ที่เที่ยนวรรณเสนอให้ทั้งสภาคูดแทนราษฎรทำหน้าที่เชื่อมช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับ^{หัวใจ}
ประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียง บรรร
เทาภารณ์ของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ผู้เขียน
วิจารณ์ว่าความคิดของเที่ยนวรรณเกี่ยวกับ^{หัวใจ}
เรื่องสภานักไม่ค่อยจะเจ้มแจ้งนัก เพราะดู
เหมือนเที่ยนวรรณเองจะไม่ได้สนใจรัฐธรรม^{หัวใจ}
นญุหรืออำนาจของประชาชนอันเกิดจากรัฐ
ธรรมนญุ เขาเพียงแต่เชื่อว่าอเมริกาและญี่ปุ่น
เป็นประเทศที่มีประสิทธิภาพทางการบริหาร^{หัวใจ}
 เพราะสองประเทศนี้มีสภาคูดแทนราษฎรท่า
นนเอง

เที่ยนวรรณเน้นมากในเรื่องสิทธิเสรี
ภาพ เขากล่าวการให้ประชาชนมีสิทธิเสนอ
ความคิดเห็น มีสิทธิในการรู้ดู เสรีภาพ
ในการพิมพ์ และเรียกร้องความยุติธรรมใน
สังคม เขากล่าวให้เลิกการพนัน เลิกทาส ปรับ
ปรุงระบบการศึกษาและยกฐานะศศรี

ในหัวข้อของเที่ยนวรรณนี้การพนัน
เป็นอย่างมุ่งที่แล้วร้ายที่สุด เพราะการพนัน^{หัวใจ}
ทำให้คนเสียคน คนมั่งมีกลับยากงาน คนดี^{หัวใจ}
กลับกลายเป็นคนเลว เกิดบัญชาความจน
บัญชาโจรกรรม ตลอดจนบัญชาหักควิบท
กรรม ภัยธรรมชาติชนิดต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม^{หัวใจ}
ไฟไหม้ก็ยังไม่แล้วร้ายเท่าการพนัน และสิ่งที่^{หัวใจ}
เที่ยนวรรณทูลไม่ได้คือการที่รัฐบาลส่งเสริม^{หัวใจ}
การพนัน เพราะรัฐบาลต้องการรายได้จาก^{หัวใจ}
การเก็บภาษีการพนัน ประมาณกันว่าหลวง^{หัวใจ}
มีรายได้จากการภาษีการพนันราوا ๕-๖% ของราย^{หัวใจ}
ได้หั้งหมด เที่ยนวรรณประณามรัฐบาลว่า ใจ^{หัวใจ}
แคบ ไม่ได้มองถึงความยากลำบากของประ^{หัวใจ}
ชาติ เพราะการพนันเป็นเหตุ สำหรับเรื่อง^{หัวใจ}
การใช้ทาส เที่ยนวรรณได้เสนอให้เลิกเสีย^{หัวใจ}
แต่ได้ให้เหตุผลเพียงสั้น ๆ ว่า เพื่อจะช่วย^{หัวใจ}
ให้ฝรั่งเลิกเหยียดหยามไทย

ในบรรดาโครงการต่างๆที่เที่ยนวรรณ
เสนอแนะนั้น เขายังได้ให้ความสำคัญแก่การ^{หัวใจ}
ศึกษามากที่สุด เที่ยนวรรณบอกว่าคนโน้ะเป็น^{หัวใจ}
กันเหตุให้ประเทศโน้ะ ถอยหลังเข้าคลอง และ^{หัวใจ}

เสนอให้มีการเร่งปรับปรุงระบบการศึกษาเสียใหม่ จริงอยู่ การศึกษาในวัดที่ปฏิบัติกันมานั้น ก็มิได้มีอะไรเสียหาย หากแต่ไม่อาจจะทำให้ คนเดินไปถึงเป้าหมายชีวิตได้ เพราะการศึกษาแบบพระมิได้สอนให้คนรู้ทันโลกหรือรู้จักชีวิต อันแท้จริงของโลกเสมอไป พระมักจะจำกัดขอบเขตการศึกษาอยู่เพียงในโลกของสมญที่ ออกจากไกลกับความเป็นจริงของมหาราช พุทธศาสนาให้คำสั่งสอนอันประเสริฐสำหรับผู้ที่ต้องการจะหนีจากโลกของมหาราช แต่ไม่ก่อประโยชน์สำหรับผู้ที่จะอยู่เผชิญความจริงในสังคมมนุษย์มากนัก จะนั่นเพื่อที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลง เทียนวรรณเสนอให้มีการศึกษาบัญชาสังคมและอุทิศตนให้กับงานสังเคราะห์สังคมมากขึ้น การศึกษาจะต้องขยายกว้างออกไปกว่าธรรมะหรือภาษาบาลี ให้ครอบคลุมไปถึงการแพทย์ เกมี ตลอดจนด้านธุรกิจและให้ทุกคนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน

เทียนวรรณให้ความเห็นว่าชาติตะวันตกเจริญได้ก็เพราะการศึกษา คนตะวันตกติดการอ่านหนังสือเท่า ๆ กับที่คนไทยติดการรับประทานข้าว บ้านในยุโรปและอเมริกาทุกบ้านจะต้องมีห้องนั่งสือ บ้านที่ไม่มีห้องนั่งสือมีน้อยเหลือเกิน ซึ่งตรงกันข้ามกับไทย เพราะในเมืองไทยบ้านที่มีห้องนั่งสือกลับหายากหาเย็น คนยุโรปยังเรียนก็ยังรู้และยังกล้า กล้าเสียงเดินทางไปรอมโลก ทำแผนที่ เสาระแสวงหา

ความรู้ใหม่ ๆ เมื่อพบบัญชาอะไรขึ้นก็ร่วงกันแก้ไข แต่คนไทยหรือคนตะวันออกมีลักษณะตรงกันข้าม เป็นคนขาด ไม่กล้าเสียงกัย อันตรายไม่รู้ในทะเลหรือในบึง ลองคุณเดินถนนในกรุงเทพฯ สัก ๑๐ คน จะไม่มีสักคนเดียวที่ถือระดาษหรือคินสอ หรือใน ๑๐๐ คนจะไม่มีสักคนที่ใส่เนพิกา คนไทยมักจะชอบแต่งเครื่องประดับที่หาประโยชน์ไม่ได้อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนบนอกกว่าเทียนวรรณเองก็ไม่ได้เสนอโครงสร้างการศึกษา เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล แต่เขาก็ได้เรียกร้องให้มีการตั้งมหาวิทยาลัย โรงเรียนการค้า โรงเรียนชั้นบท และโรงเรียนสตรี โดยเฉพาะในประการหลังเทียนวรรณถือเป็นเรื่องใหญ่ เพราะถือว่าผู้หญิงเป็นกำลังสำคัญของประเทศ สตรีเป็นแรงขับเคลื่อนสามีและเป็นผู้รักบรมกุลบุตรกุลธิดา ผู้หญิงโดยอ้อมเป็นเครื่องถ่วงความเจริญของสามีและอบรมเยาวชนของชาติให้ไปทางไปด้วย

เทียนวรรณโจนที่ผู้ชายที่มีภารยาหลายคน ในเรื่องนี้ศาสตราจารย์เวลลาเห็นว่า เทียนวรรณกล้าหาญชาญชัยเป็นพิเศษ เพราะในเวลาหนึ่นชั้นปักร่องในเมืองไทยล้วนแล้วแต่มีภารยากันแนบเป็นสิบ ๆ ทั้งนั้น เทียนวรรณเห็นว่าคนมีภารยามากจะต้องมาเสียเวลาในเรื่องส่วนตัว ไม่ได้อุทิศตนให้งานข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่แห่งอยู่ในข้อเขียน

ของเทียนวรรณ ได้แก่ การขยายการคุณนาคม ทัดถอน สร้างทางรถไฟ ชุดคดอย การประชนิย การส่งเสริมให้ทั้งโรงงานเครื่องบันคินเพา โรงงานแก้ว โรงงานกระดาษ โรงงานกระป่อง ตั้งกรมทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งธนาคาร จัดกองทุนเงินกู้ในราคาก่อเป็นยู ฯ ส่งเสริมการค้าห้างเรือ ข้อหลักนี้อาจ จะได้อิทธิผลมาจากการที่เทียนวรรณเคยมีประสบการณ์ทางด้านการค้าห้างเรือมาตั้งแต่สมัยหนุ่ม

ผู้เขียนยังว่า เทียนวรรณมีไฟแห่งความรักชาติรุนแรงมาก ด้วยความรักอันบริสุทธิ์เช่นนี้เขาจึงกล้าที่จะเสนอทุกๆ อย่างที่จะเป็นประโยชน์แห่งความก้าวหน้าของประเทศไทย เทียนวรรณมักเปรียบเทียนเมืองไทยกับประเทศอื่น ๆ เขายกย่องความแข็งแกร่งของยุโรป ความเจริญของญี่ปุ่น แต่แม้ว่าเทียนวรรณจะยกย่องบุชาตวันตก เขา ก็ไม่เคยเรียกร้องให้ไทยยอม kaps ตก เพียงแต่ขอให้นำวิธีการตะวันตกเข้ามายึดเพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกภาพของชาติไทย

ศาสตราจารย์เวลล่าสุรุปว่า ความคิดของเทียนวรรณหลาย ๆ อย่างแสดงให้เห็นถึงวิญญาณแห่งการต่อสู้ แม้ว่าความคิดนี้จะไม่ได้มีอิทธิพลในเชิงปฏิบัติที่ตาม แต่หากพิจารณาให้ที่จะเห็นว่าข้อเสนอถูกอย่างของเทียนวรรณ ได้รับการยอมรับอย่างเงิน ๆ แต่

แน่นอนที่เดียวที่ผู้มีอำนาจอยู่จะไม่ยอมรับว่า ทันเด็กของความคิดคือเทียนวรรณ ทัวอย่าง เช่นข้อเสนอการเลิกภาษีของเทียนวรรณเริ่มนี้ ผลเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการเลิกภาษีเป็นขั้น ๆ และมาสั่นศุคลงในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ และในปีเดียวกันนี้รัฐบาลไทย ได้ออกประกาศเลิกการพนัน นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงการศึก และในบรรดาข้อเสนอ ๓๔ ข้อของเทียนวรรณที่ได้พิมพ์อยู่ในคลิวภาคพจนกิจ ฉบับวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๔๗ จะเห็นว่ามีบางข้อได้รับการปรับปรุงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีอยู่บางเรื่องที่ไม่น่าจะเกิดผลอะไร แต่กลับมาได้รับการพิจารณาอย่างน่าประหลาดใจ เช่น ความนิยมในหมู่คนไทย ให้ผู้ชายมีภรรยาได้เพียงคนเดียว

แม้ว่าเทียนวรรณจะมีได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อองค์พระประมุขและชนชั้นบริหาร แต่เขาก็มีส่วนชักนำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เช่น จากบทพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเรื่องชาติไทย พระองค์ได้ทรงเรียกร้องให้มีการตั้งธนาคารในต่างจังหวัด อาจจะเป็นไปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคงจะได้ทรงอ่านข้อเขียนของเทียนวรรณและได้มีอิทธิพลความคิด ท่าง ๆ ไว้คงแต่สมัยยังทรงดำรงตำแหน่งเป็นรัชทายาท

ศาสตราจารย์เวลาขอมรับว่าสิ่งที่เด่นที่สุดของเทียนวรณคือการพิสูจน์ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงในเมืองไทยนั้นได้ขึ้นอยู่กับ ชนชั้นปกครองเท่านั้น หากแต่คนสามัญ ธรรมชาติก็อาจเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลง ได้ บัญหาที่จะต้องถามก็คือ ในปัจจุบันจะมี คนประเภทน้อยอยู่สักกี่คน ? และจะมีใครที่ มีความเด็ดเดี่ยวและความยึดมั่นในอุดมการ แม้จะต้องพยายามกับการถูกโนย ถูกจองจำ และ ถูกคุมขังก็ไม่ได้ท้อถอย ? เทียนวรณแพชิญ ทุกอย่างไม่พรัตน์สะฟึงกล้า

ขอเรียกร้องของสามัญชนอย่างเทียน วรณที่หน้าประทุมพระบรมมหาราชวังอาจจะดู

เป็นเรื่องเล็กๆ น้อย ๆ แล้วก็ลืมกันไป ข้อ เรียกร้องของบูร. ก. ๑๓๐ อาจจะคุ้มน้ำหนัก ขึ้นบ้าง แต่เรื่องก็ง่าย ข้อเรียกร้องในบี พ. ก. ๒๔๗๕ อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอำนาจ ของสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ผู้นำชุดใหม่ ที่เข้ามาบริหารก็เป็นคนหุทกวนถ่มที่ไม่พังโครง ฉะนั้นขอเรียกร้องก็จำต้องมีต่อไป และต่อไป โดยไม่หยุดยั้ง

แรมสุข นุ่มนนท์ เก็บความจากเรื่อง Thianwan of Siam: A Man Who Fought Giants ของ Walter F. Vella จากเอกสารที่เสนอในการประชุม สมาคมนักประวัติศาสตร์เอเชีย (I.A.H.A.) กรุงที่ ๖ ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ๑๖-๓๐ สิงหาคม ๒๔๙๗

โปรดอย่าอ่านงานคลาสสิกทางรัฐศาสตร์

ว่าด้วยประชาธิปไตยในอเมริกา

แปลจากต้นฉบับภาษาฝรั่งเศส

ของ อเล็กซีส เดอ ทอคเกอวิลล์

De La Démocratie En Amérique

แปลโดย ไพบูลย์ คัลเซ่

โครงการต่างๆ จัดพิมพ์

เชียงใหม่และการเริ่มต้นนโยบายการปกครอง รวมอำนาจที่สูงย์กลางในสยาม (ต่อ)

ปรากฏว่า ในช่วงเวลาปรับตัวระหว่าง ก.ศ. ๑๙๖๗ ถึง ๑๙๘๕ นี้ เองที่ความสัมพันธ์ ระหว่างกรุงเทพฯ กับเชียงใหม่ที่ความสำคัญ ขึ้น แต่ก่อนที่จะพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ ดังกล่าว จำเป็นที่เราจะท้องหน้าพิจารณาอีก บัญหาหนึ่งก่อน นั่นคือ รัฐบาลไทยขณะนั้นมี ปฏิกริยาต่อชาวตะวันตกอย่างไร และปฏิกริยา นี้เปลี่ยนไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด

ก่อตัวอย่างง่าย ๆ รัฐบาลไทยขณะนั้น มีเหตุผลเพียงพอที่จะหันเนரังฝรั่งเศส และ บางครั้งก็ระหว่างท่าทีของยังกฤษเช่นกัน เนื่อง จากตะวันตกดูจะมีอิทธิพลต่อสังคมไทยกว้าง ขวางยิ่งขึ้น ในขณะที่ชนชั้นปักษ์รองในไทย กลับมีท่าท้อต้อน雷ston แม้ว่าการเปลี่ยนฐานะ ทางสังคมจะพอเป็นไปได้ ก็มักไม่ค่อยช่วย เชิญชูฐานะกษัตริย์ให้มั่นคงนัก ยังเวลาล่วง เลี่ยไปมากเท่าใด เจ้านายในราชสกุลกึ่งลูก ฐานะแทบจะกล้ายกเป็นสามัญชนไป เว้นไว้ แต่จะได้รับการสถาปนาพระยศขึ้นมาใหม่เป็น บางกรณี อย่างไรก็ได้ ยังนับว่าโชคดีที่ฐานะ ทางสังคมของคนธรรมชาตสามัญที่มีความสา-

มารถสูง มักจะเข้าหาก้าได้เข้ารับราชการ ทหารหรือพลเรือน สำหรับต่างชาติที่เข้ามา พึ่งพระบรมโพธิสมภาราฯ ได้รับความคึกคิว ชอบจากการราชการ โดยเป็นตัวแทนการค้า หรือเป็นนายยากร แต่คนพวงนี้มีจำนวนไม่ มากนักและมักแข่งขันกัน โดยเฉพาะเมืองชาวดะ ที่วันต่อวันเริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมาก ขึ้น การได้มีโอกาสสิดติดต่อใกล้ชิดกับชาวตะวันตกเท่ากับเป็นใบเบิกทางไปสู่การมีอำนาจและ อิทธิพลในราชสำนัก

ชาติตะวันตกยังมีอิทธิพลทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ได้แก่ รวมมา แล้วว่า การค้าระหว่างไทยกับชาติตะวันตก หลังปี ก.ศ. ๑๙๘๕ คืออย่าง กะเต่อง แต่ ส่วนใหญ่มีศูนย์รวมอยู่เฉพาะในเขตกรุงเทพฯ เท่านั้น งานของคณะผู้สอนศาสนาที่เป็นไป ทำนองเดียวกันนี้ จนกระทั่งถึงทศวรรษ ๑๙๖๐ พากเพ้อค้าและหมออสอนศาสนาชาติตะวันตก ได้พยายามขยายอิทธิพลและงานของตนออก ไปในเขตหัวเมืองห่างไกลหรือเขตประเทศราช ไม่ว่าพวงนี้จะไปที่ใด มักเรียกร้องให้รัฐบาล

ตนปกป้องคุ้มครองชีวิต ทรัพย์สิน ตลอด
งานการทำงานของพวกรตน และเป็นธรรมชาติ
อยู่เสมอที่พวกรนจะต้องเรียกร้องจากรัฐบาลไทย
เพิ่มขึ้นทุกขณะเพื่อให้ตนได้ประโยชน์เต็มที่
นับเป็นโชคของพวกรนเข่นกันที่รัฐบาล

ไทยมีแนวโน้มที่จะปรับตนให้ดีหยุ่นเข้ากับ
สถานการณ์ทางการเมืองได้ดีกว่าชาติส่วนใหญ่
ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งไม่ใช่ เพราะ
ไทยมีระบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูก
(Patrimonial system) อย่างที่ประเทศไทยเพื่อน
บ้านอื่นๆ ของไทยมีมาก่อนหน้าคริสตศตวรรษ
ที่ ๑๙ หากเป็นพระไถ่ไทยโดยคดี มีคนรุ่นใหม่
ที่เรียกว่ากลุ่ม “สยามหนุ่ม” (Young Siam)
รับช่วงอำนาจ และนำประเทศจนสามารถปรับ
ตนให้เข้ากับสังเวಡล้อมใหม่ ๆ ได้ทันการ
นอกจากนี้ยังอาจเป็นเพราะในช่วงครึ่งแรก
ของคริสตศตวรรษที่ ๑๙ นั้นเอง ไทยมีกำลัง
ทหารเข้มแข็งสามารถขยายอาณาเขตได้ว้าง
ขวางอย่างน่าประหลาด รัฐบาลจึงสามารถรักษา
อำนาจและศักดิ์ศรีไว้ได้ ที่สำคัญที่สุดก็คือ
ไทยมีนักการเมืองที่สามารถ มีประสบการณ์
สูงอย่างสมเกียรติเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริวงศ์
ตลอดช่วงวิกฤติระหว่างค.ศ.๑๘๕๑ ถึง ๑๘๕๕
สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริวงศ์ได้ประ
มวลเหตุการณ์ต่าง ๆ ไว้ไม่ขาดตกบกพร่อง
จนสามารถประเมินผลและสรุปได้ว่า การ
ประนีประนอมกับชาติตะวันตกเป็นวิธีเดียวที่

จะนำอันตรายน้อยที่สุดมาสู่ประเทศไทย แต่กระ
นั้นก็ยังไม่อาจกล่าวได้ว่า ข้อคิดเห็นของสม
เด็จเจ้าพระยาฯ คันธ์มีผลต่อการวางแผน
ระยะยาวเพื่อการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ใน
ประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่
หัวราชกาลที่ ๔ ทรงมีลักษณะตรงกันข้ามกับ
สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริวงศ์ จาก
การที่พระองค์ไม่ได้รับการเห็นชอบจากคณะ
เสนาบดีให้ขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อปี ค.ศ.
๑๘๖๔ ตลอดงานความผันผวนทางการเมือง
ต่อมา เป็นเหตุให้พระองค์ขาดความมั่นพระ
ทัย ไม่ทรงไว้วางพระทัยในการจัดการ แม้แต่
พระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุนอิศริรัตน์
ที่ทรงสถาปนาเป็นพระบาทสมเด็จพระปีน
เกล้าเจ้าอยู่หัว (วังหน้า) ก็ทำให้พระองค์
ทรงระวงได้บ่อย ๆ พระองค์ทรงใช้เวลา
ส่วนใหญ่พยายามลดอำนาจ ของพวก สกุลบุน
นาคและบุคคลอื่น ๆ เพื่อทำให้สิทธิในราช
สมบัติของพระองค์มั่นคง อันจะมีผลให้เกิด
ความมั่นพระทัยในสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้นด้วย

เหตุนี้ในระยะต้นรัชกาลจนถึงกลาง
ศตวรรษ ๑๘๖๐ พระองค์จึงทรงพยายามทุก
วิถีทางที่จะทำให้ฐานะของพระองค์มั่นคงยิ่งขึ้น
ในด้านการต่างประเทศ ร. ๔ “ไม่ทรงพยายาม
ดำเนินวิเทศสាយตามสมเด็จเจ้าพระยาพระบรม
มหาศรีสุริวงศ์ ในทางตรงกันข้ามหลังจากที่ได้

ทรงพยายามบันทอนอ่านข้อของสมเด็จเจ้าพระยาฯ ไปบ้างแล้ว ก็ทรงพยายามหาทางให้อังกฤษกับฝรั่งเศษจัดกันตลอดเวลา แม้จะไม่เป็นผลนัก ในปี ค.ศ. ๑๘๖๗ การบีบคั้นด้านฝรั่งเศสลดลง แต่พระองค์ก็มิได้ทรงแสดงเยื่อใยที่จะเป็นมิตรกับอังกฤษ แสดงให้เห็นถึงท่าทีค่อนข้างสับสนในส่วนของพระองค์ เหตุนี้เมื่อปรากฏว่าพระองค์สั่นประชันมีลงอย่างกะทันหันในปี ค.ศ. ๑๘๖๙ จึงเป็นโอกาสให้สมเด็จเจ้าพระยาฯ กลับเรื่องอ่านข้อความนี้อีกครั้งหนึ่ง

ในสถานการณ์ทางการเมืองเช่นนี้ การที่เรียงใหม่เกิดมีความสำคัญขึ้นมาในช่วงทศวรรษ ๑๘๗๐ จึงเป็นไปอย่างกะทันหัน ไม่รู้ตัว และเกิดขึ้น เพราะแรงบีบคั้นจากชาติอังกฤษเป็นสำคัญ รัฐบาลอังกฤษที่ร่วงกุ้งได้ส่งร้อยเอก Lowndes มาสำรวจถูกทางค้าไม้สักในเขตเชียงใหม่ และรายงานกลับไปให้รัฐบาลพม่าที่ย่างกุ้งทราบบลางสถานการณ์

ร้อยเอก Lowndes รายงานข้อแรกแสดงความสนใจอย่างมากต่อการปกครองที่เชียงใหม่ ว่าเป็นของไกร ของชาวพื้นเมือง หรือของรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ และสรุปว่า อ่านมาเป็นของรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ อย่างแน่นอน อังกฤษจึงควรคิดท่อผ่านกรุงเทพฯ

ข้อที่สอง ร้อยเอก Lowndes ได้เตือนเรื่องการแย่งชิงผลประโยชน์ในหมู่บริหารของ

เจ้ากาวโลรส หลังจากที่เจ้ากาวโลรสสืบราชบัลลังก์ไปแล้วว่า ได้ทำให้พวกทั้มไม่พร้อมครอบครัวชาวพม่าที่อยู่ในสังกัดอังกฤษถูกฆ่าตายอย่างเลือดเย็นมากmany การพิจารณาความแม่นยำของกระทำกันที่ศาลกลางสูงอังกฤษในกรุงเทพฯ แต่ก็มีด้วยความน่า嗟悼 ว่ามีบุญามากมายเกิดขึ้น จึงเสนอให้รัฐบาลอังกฤษถือโอกาสแห่งแข่ง

ในช่วงเวลาดังนี้ เองที่ผ้ายไทยก็ให้ควำจะปรับปรุงระบบการบริหารประเทศ ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นว่า ทศนคติของคนรุ่นเก่าอย่างสมเด็จเจ้าพระยาฯ นั้นล้าสมัยไปเสียแล้ว ไทยต้องมีผู้นำรุ่นใหม่ พร้อมแนวความคิดใหม่ๆ ที่จะรักษาความสัมพันธ์กับภายนอกประเทศไว้ให้ได้ดีที่สุด เพื่อให้สัมคมไทยได้ดำรงคงอยู่ท่อไป

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่นี้ หลังจากเสด็จกลับจากการเยือนประเทศเพื่อนบ้าน คือ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย พม่าและอินเดียแล้ว ได้ทรงพยายามคิดต่อสัมพันธ์โดยตรงกับประเทศไทย วันนัก อังกฤษเป็นชาติแรกที่ทรงพยายามหาทางคิดต่อในลักษณะนี้ เพื่อขัดปัญหาเกี่ยวกับเชียงใหม่ ร. ๕ ได้ทรงส่งตัวแทนส่วนพระองค์ไปเจรจา กับรัฐบาลอังกฤษที่ย่างกุ้งและกัลกัตตา สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลทั้งสองในปี ค.ศ. ๑๘๗๓ เป็นผลตามมา สนธิสัญญาฉบับนี้ให้ประโยชน์

แก่องคุชและทำให้กรุงเทพฯ แยกตัวห่างออกจากเชียงใหม่ แทนที่จะเป็นอันหนึ่งอันเดียว กันอย่างที่ควรเป็น รัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ ได้เริ่มนโยนภารกิจหนาดให้เชียงใหม่ อยู่ในฐานะเป็นประเทศราชของไทยอย่างเป็นทางการ เมื่อไทยส่งคัวแทนในคำแทนเข้าหลวงพระยาการ (Judge-Commissioner) ไปประจำที่เชียงใหม่

คำแทนเข้าหลวงพระยาการนับเป็นคำแทนที่สร้างบัญญามากมายให้แก่การปกครองประเทศราชของไทย เนื่องจากไม่เคยปรากฏมีที่ไหนมาก่อน จะมีกี่แท้คำแทนเข้าหลวงประจำหัวเมือง (Permanent Royal Commissioner) ที่ภูเก็ต และที่มานิคำแทนคังกล่าวที่เชียงใหม่ ซึ่งถือเป็นคำแทนรับผิดชอบที่การทำให้อำนาจรัฐบาลกลางส่งไปถึงหัวเมืองได้รวดเร็วไกลัชิต โดยเฉพาะในด้านการรักษาความสงบ การศึก และการควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พระอุตสาหะวิริยะของร.๕ ที่จะคงเชียงใหม่ให้เข้ามาอยู่ใต้อำนาจกรุงเทพฯ ให้มากขึ้นนี้ ได้รับการชัดข่าวว่าอย่างหนักจากกลุ่มของสมเด็จเจ้าพระยานรนมหาครีสตุริวงศ์ และยังในช่วงหลังเหตุการณ์ที่เรียกว่า “กบฏวังหน้า” ค.ศ. ๑๘๙๕ เสียงคัดค้านก็ยังมีมากขึ้นจากคนทุกวงการเป็นเหตุให้โยนภารกิจของร.๕ เกี่ยวกับเรื่องนี้ต้องเปลี่ยนทิศทาง โชคชะตาของเชียงใหม่ท้องผูกติดอยู่

กับอังกฤษยิ่งขึ้น คัวแทนของรัฐบาลไทยที่เชียงใหม่จึงแทนจะไม่มีอำนาจอะไรในการปฏิบัติ นอกจากในบางครั้งที่พยายามผูกมิตรเป็นพิเศษกับพวกเจ้าผู้ครองนคร และอาศัยสถานการณ์ระหว่างที่เจ้านายห้องถันมีเรื่องแข่งขันอำนาจกันทั้งสองฝ่าย ให้กับฝ่ายไทยบ้าง

จนกระทั่งปี ค.ศ. ๑๘๘๐ เป็นทันไปรัฐบาลที่กรุงเทพฯ เกргจะเสียเชียงใหม่ให้กับอังกฤษ จึงพยายามหาทางกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเชียงใหม่ให้รัดกุมขึ้น ประจำวันกับต่อมาไม่นานนัก (ค.ศ. ๑๘๘๓) สมเด็จเจ้าพระยาบรรมหาครีสตุริวงศ์ถึงแก่พิราลัย พระกูḍลที่มีอิทธิพลด้านการค้าประจำอย่างประกูลบุนนาคจึงเริ่มลดความสำคัญลงไปบ้าง ทางเมืองเชียงใหม่เอง เจ้าผู้ครองนครผู้เข้มแข็ง คือเจ้าบุญทวงศึกสันชิพตักษัยแล้ว นางทิพย์เกษรชาวยผู้มีอิทธิพลขณะนั้นก็เปรียบได้กับไกลัฟซึ่งนับเป็นโอกาสที่รัฐบาลไทยจะรวบตั้งยำนาการปกครองจากเชียงใหม่มาไว้ที่กรุงเทพฯ

ไทยกับอังกฤษจึงได้ทำสัญญาเกี่ยวข้องกับเชียงใหม่อีกฉบับหนึ่งเป็นฉบับที่สอง (ค.ศ. ๑๘๘๓) แม้ฝ่ายไทยจะอนุญาตให้อยู่กฤษฎีมีรองกงสุลประจำเชียงใหม่ได้ แต่ภายในไม่ถึงหนึ่งปีต่อมา อำนาจของรัฐบาลไทยที่เชียงใหม่กลับคุ้มครองขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุล

จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงส่งสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นพิชิตปรีชากรไปประจำอยู่ ณ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่พระองค์ได้ทรงเริ่มนโยบายส่งเจ้านายอีกหลายองค์ไปดูแลหัวเมืองอื่น ๆ ด้วย จึงทำกับเป็นการแสดงว่าพระองค์ทรงพร้อมจะดึงหัวเมืองเหล่านั้นมาใกล้ชิดกรุงเทพฯ ให้มากที่สุด และผู้ที่พระองค์ทรงไว้วางพระราชหฤทัยให้ทำการนี้ได้ ก็คือ เชื้อพระวงศ์และผู้ใกล้ชิดเท่าชั้น

กรมหมื่นพิชิตปรีชากรได้ทรงพยายามกัดกันไม่ให้เจ้านายลَاวะวันตอกยอกตนเป็นอิสระหรือปักครองตนเองโดยตรง เหตุนี้จึงได้ทรงนำเอาระบบการปักครอง การทหาร การเก็บภาษี อากรแบบของกรุงเทพฯ มาใช้กับดินแดนลَاวะวันตอกหังหมอด แต่เมื่อปรากฏว่าสร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวพื้นเมืองมากเกินไป กรมหมื่นพิชิตปรีชากรจึงได้ทรงปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของห้องถังบังบ้าน ควยการจัตระบบที่เรียกว่า “ເກົ້າສັນນາມຫລວງແລະເສັນາທິກຳແຫ່ນໆ” เพื่อเบิกโอกาสให้เจ้านายฝ่ายเหนือที่มีอาวุโส ๖ เมืองควยกัน ได้รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ อันได้แก่งานด้านการศึกษา กลาโหม การคลัง การเกษตร มหาดไทย และฝ่ายในควยทัวเองแล้วรายงานโดยตรงท่อเสนาบดີที่กรุงเทพฯ (ซึ่งทำหน้าที่แทน “ເກົ້າສັນນາມຫລວງ” หรือ

State Council เดิมของพวກລາວ)

การจัดระเบียบการปักครองลَاวะวันตอกของกรมหมื่นพิชิตปรีชากรไม่ประสบผลเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าผู้ครองนครของพวກລາວ โดยเฉพาะเจ้าอินทนนท์แห่งเชียงใหม่ ไม่เห็นด้วย ประกอบกับทางกรุงเทพฯ เองผู้คนก็เริ่มไม่พอใจความล่าช้าในการทำงาน และนโยบาย “ต่างประเทศ” บางอย่างของกรมหมื่นพิชิตปรีชากรโดยเฉพาะนโยบายขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ในเขตราชฐานและแคว้นเชียงใหม่ ในช่วงปี ก.ศ. ๑๙๘๔ ที่รัฐบาลพม่าอ่อนแอด้อยย่างที่สุด นโยบายี้สร้างความไม่พอใจให้กับเจ้าผู้ครองนครเขตลَاวะวันตอก ควยเกรงจะกระทำการระเทือนบัญหาพรหมเดน ขณะเดียวกัน รัฐบาลอยังกฤษในพม่าก็เริ่มใช้นโยบายการทูตบีบคั้นรัฐบาลไทยที่กรุงเทพฯ ยังขึ้น เพื่อให้เลิกนโยบายรุกรานหรือขยายอำนาจนี้เสีย

นอกจากนี้ บัญญาကျေหมายระหว่างคนในบังคับอังกฤษกับชาวพื้นเมือง แม้กรมหมื่นพิชิตปรีชากรจะได้ทรงหาทางออกควยการจัดตั้งศาลต่างประเทศขึ้นที่เมืองเชียงใหม่ ก็ไม่ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น จึงเป็นธรรมชาติที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลไทยค้องหากเป็นเบ้าความไม่พอใจของทั้งสองฝ่ายสุดอังกฤษ และเจ้าผู้ครองนคร เพื่อให้สถานการณ์คลายไปในทางดีขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัวจึงมีรับสั่งเรียกตัวกรมหนึ่นพิชิตปรีชากรกลับกรุงเทพฯ ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๘๕ กระนั้นก่อนจะออกเดินทางจากเชียงใหม่ กรมหนึ่นพิชิตปรีชากรได้ทรงเตรียมการไว้เพื่อให้เจ้าค่าราษฎร์ รัชทายาทธองเจ้าอินทนนท์แห่งเชียงใหม่ได้แสดงสมรสกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระยานนตรีสุริวงศ์ 宦านชาญของสมเด็จเจ้าพระยาบรมหาราชวังปรีชากร ได้รับแต่งตั้งเป็นข้าหลวงล้าวทะวันทกระหว่าง ค.ศ. ๑๙๘๕ ถึง ๑๙๘๗ ซึ่งเป็นช่วงที่ล้าวทะวันทกระปักษ์รองทันเยง ได้สะควาชั้น กระนั้น พระยานนตรีสุริวงศ์ก็ได้สืบทอดตนโดยยายขยายอาณาเขตต่อจากกรมหนึ่นพิชิตปรีชากร ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบจากทูตอย่างกฤษท์ที่กรุงเทพฯ (นาย Ernest Satow) โดยขยายพร้อมแคนทะวันทกระของลาวออกไปจนเขตแม่น้ำสาละวินในช่วงไม่เดือนก่อน อังกฤษจะประกาศผนวกดินแดน พม่าท่อนบนกับรัฐบาล เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๑๙๘๖ นอกจากนี้ เจ้าอินทนนท์แห่งเชียงใหม่ยังได้นำเอาระบบ “เค้าสานมหลวงและเสนาหกคำแห่ง” ที่กรมหนึ่นพิชิตปรีชากรได้ทรงริเริ่มไว้มาใช้เพื่อสนองประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจแก่เจ้านครเชียงใหม่ จึงนับว่านโยบายของกรมหนึ่นพิชิตปรีชากรมีผู้สืบทอดต่อมาอย่างไม่ขาดตอน หากนี้จึงทำให้กรมหนึ่นพิชิตปรีชากรทรงมีบทบาทสำคัญในงาน

ปฏิรูปการปกครอง เช่นเดียวกับสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ โดยเฉพาะงานปฏิรูปที่จะทำให้รัชษาอธิบัติของประเทศไทยดันนั้น บัญหาความสัมพันธ์กับล้าวทะวันทกระ จะต้องเป็นบัญหาที่รัฐบาลไทยไม่อาจมองเป็นบัญหา “ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ” ด้วยการเห็นล้าวทะวันทกระเป็น “ต่างชาติ” หรือมิฉะนั้นก็ถูกผูกติดอยู่กับเรื่องความสัมพันธ์กับอังกฤษ หรือฝรั่งเศส

กระนั้นกับปฏิเสธไม่ได้ว่า อังกฤษคุกคามความมั่นคงของไทย แต่ขณะเดียวกันในปี ค.ศ. ๑๙๘๖ ฝรั่งเศสก็กำลังสร้างบัญหานักอภิภากบุี้ไทย รวม ๆ ค.ศ. ๑๙๘๘ ฝรั่งเศสได้รือฟื้นความสนใจในคินແດນล้าวทะวันออก และลุ่มน้ำแม่น้ำโขงอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ได้พยายามเข้าแทรกแซงเวียดนาม ให้มีชาวฝรั่งเศสเข้ามาสำรวจภาวะในลั่นน้ำโขงและลั่นน้ำเจ้าพระยา ผู้ใดไทยจึงได้รับสั่งกำลังไปตั้งมั่นอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ริมแม่น้ำโขงกือ อุบล กับจัมปาศักดิ์ อย่างไรก็ได้ เมื่อปรากฏว่าฝรั่งเศสทำสนธิสัญญา กับจีนในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๘๕ เพื่อยุติสิ่งแคร� แต่ทอกลับเกี่ยวกับบัญหานี้เวียดนามเรียบร้อยแล้ว รัฐบาลไทยคุมทีท่าทางใจในสถานการณ์ยิ่งขึ้น และไม่เห็นความจำเป็นต้องดำเนินถึงบัญหานี้ความมั่นคงของชาหยแคนด้านตะวันออกชั่วระยะหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าหากต้อง

คำนึงถึงบัญหาการปรับปรุงประเทศไทยเล้า ก็อาจ จำเป็นท้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในอนาคต จะ เป็นในอีกมืหรือสองปีข้างหน้าแต่ยังไม่ใช่ขณะนั้น (ค.ศ. ๑๙๘๕) ทั้งหมดคนนี้แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไทยมิแนวโน้มที่จะมองข้างบัญหาการ คุกคามจากฝ่ายฝรั่งเศส และยังมองไม่เห็น ความจำเป็นที่จะวางแผนล่วงหน้าไว้รับสถาน การณ์ที่จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในอนาคต นั้นคือ การหันแท้ “ขบวนการมุ่งไปข้างหน้า” (“forward movement”) สู่ดินแดนประเทศไทย ราชอาณาจักรตะวันตกไปยังอาณาจักรตะวันออก

จะเห็นว่า การคุกคามของฝรั่งเศส เป็นจริงขึ้นมาเพียงเวลาไม่กี่สัปดาห์ นับแต่ได้ เชื้อสัญญาภัยจีน รัฐบาลฝรั่งเศสเรียกร้อง สิทธิในการจัดตั้งสถานกงสุลฝรั่งเศสขึ้นที่ หลวงพระบางเพื่อปกบดองการค้า (ซึ่งยังไม่มี) ของฝรั่งเศสเดบลุ่มแม่น้ำโขง พร้อมทั้งเสนอ ไปยังรัฐบาลอังกฤษขอแบ่งไทยออกเป็นเขต อิทธิพลของฝรั่งเศสส่วนหนึ่งและอังกฤษอีก ส่วนหนึ่ง หลังจากพิจารณาเรื่องอยู่เกือบบี ฝ่ายไทยจึงยอมให้ฝรั่งเศสตั้งสถานกงสุลตามที่ ขอไปได้ โดยทำความเข้าใจกับกงสุลฝรั่งเศส ที่กรุงเทพฯ ว่า ไทยยังคงมีอำนาจบังคับอย่าง เห็นอกดินแดนหลวงพระบางอยู่

อย่างไรก็ ทั้ง ๆ ที่มิแรงบีคันจาก นอกประเทศไทย แต่การเปลี่ยนแปลงท่าทีของ รัฐบาลไทยเกี่ยวกับบัญหาอาณาจักรตะวันออก มี

สาเหตุมาจากการยุ่งยากภายในประเทศไทยเป็น สำคัญ มีบัญหาไม่สงบเกิดขึ้นແบ່ນມະຫາດ ทั้งเกี่ยวกับอาณาเขตต่อเคนจีน จากการรุกรานของพวkJin หรือ รัฐบาลไทยท้องส่งกอง ทัพเป็นปราบปรามระหว่าง ค.ศ. ๑๙๘๕-๖ การรับເບີນພລົມເກີ່ມໄຍ ເພຣະສາມາຮຣັດ ຮັກຊາຄວາມຍິງ ໃຫຍ່ເຫັນອົດິນແກນລາວທະວັນອອກ (ຕາມແບບຂອງໄທຍ) ອູ້ໄດ້ຕ່ອໄປ ເມື່ອໄທຍ ດອນທັກລັບກຽງເທິງ ເມື່ອຕັນນີ້ ค.ศ. ๑๙๘๗ ໄດ້ນຳພວກເຈົ້າລາວເປັນກັບປະກັນລັບກຽງເທິງ ດ້ວຍ ແລະທັກກຳລັງທຫາເພີ່ມເລັກນ້ອຍໄວ້ຮັກຊາ ການທ່ອໄປ

ໃນທັນທຶນໃຫຍ່ໄທຍດອນທັກລັບ ຈິນຂ່ອງກີ ເຂົ້າຮູກຮານຈຸ່ໂຈມແລະເພາທໍາລາຍເມື່ອງເສີຍຫາຍ ເປັນອັນນາກໍ ຜ່າຍໄທຍຈີງເວັນພິຈາລານບັນຍຸຫາ ການປົກຄອງປະເທດວຽກໃໝ່ອົກຄັ້ງຫົ່ງ ແລະ ເວັນສັຍໃນວິທີການຮັກຊາຄວາມນັ້ນຄົງກາຍໃນ ປະເທດຍ່າງທີ່ເຄີມມີມາວ່າໃຊ້ໄດ້ເພີ່ມໄດ້ ນັ້ນ ເປັນກໍາວໍສຳຄັງທີ່ກະຖຸນໃຫ້ຮູບພາບເຫັນຄວາມຈຳ ເປັນໃນການປົງປົງການປົກຄອງເພື່ອໃຫ້ອໍານາຈ ທີ່ສ່ວນກຳຄັນມີປະສົງກິພຍິງຂຶ້ນ ປະກອບກັບ ຂະນະນັ້ນສັກສົນການກົດລົງທະບຽນ ແລະ ດ້ວຍກໍານົດ ດ້ວຍກໍານົດກົດລົງທະບຽນ ແລະ ດ້ວຍກໍານົດກົດລົງທະບຽນ ແລະ ເວັນສັຍໃນລາວທະວັນອອກ ເປັນພລົມໄປສູ່ເຫຼຸດ ການຟົດໃນ ค.ศ. ๑๙๘๓ (ຮ.ສ. ๑๑๒) ຈຳໄທຍ ຕ້ອງເສີຍດິນແດນຝຶ່ງຊ້າຍຂອງແມ່ນ້ຳໂຈງໃຫ້ຝຣັ່ງ ເສົມໄປ

นโยบายของไทยในช่วงนี้ แม้จะปรับตัวไม่ได้รวดเร็วทันใจนัก แต่ก็ไม่ถึงกับสายเกินไป ไทยสามารถรักษาผู้ซึ่งขาดของเม่น้ำโขงไว้ได้ทันท่วงที ครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงแต่งตั้งข้าหลวงไปประจำเมืองหลวงพระบาง ทำหน้าที่ปกครองเมืองนนท์โดยตรง ในขณะที่เจ้าเมืองเดิมคงอำนาจแต่เพียงในนามเท่านั้น เท่ากับเป็นก้าวใหม่ ทำให้อำนาจของรัฐบาลไทยเหนืออินเดียและกั่งต่าวเข้มแข็งขึ้นอย่างผิดคาด นับว่าได้ผลในทางปฏิบัติมากกว่ากรณีของเชียงใหม่ ทั้งๆ ที่ใช้หลักการเดียวกัน คือมาในบี.ก.ศ. ๑๘๘๐ ไทยได้ส่งข้าหลวงให้ญี่ปุ่นแบบเดียวกันนี้ไปประจำตามเมืองให้ญี่ปุ่น ฯ เช่น หนองคายและจังหวัดกาญจนบุรีในเขตลาวตอนออก ทั้งหมด กรมหมื่นพิชิตปริชากรถูกส่งไปประจำณ เมืองจัมปาศักดิ์ ซึ่งจะกลายเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญในการเชิงหน้ากับฝรั่งเศสระหว่างเหตุการณ์ บี.ก.ศ. ๑๘๘๓ ซึ่งในช่วงเวลา ก่อนเหตุการณ์นั้นจะมาถึง กรมหมื่นพิชิตปริชากรได้ทรงทำให้รัฐบาลไทยมีอำนาจเพิ่มที่เหนือกว่าจังหวัดกาญจนบุรีทั้งในด้านการปกครอง การภาษีอากร แรงงานและอื่นๆ เป็นแบบสำคัญในการปกครองประเทศราช ตลอดจนหัวเมืองสำคัญที่อยู่ใกล้ออกไปอย่างไรก็ได้ ในบี.ก.ศ. ๑๘๘๓ นั้นเอง กรมหมื่นพิชิตปริชากรถูกเรียกตัวกลับกรุงเทพฯ มา

คำร้องทำแทนเงินเดือนของทวยที่ธรรม จึงเบิกทางให้กรมพระยาดำรงราชานุภาพเข้ามา มีบทบาทสำคัญผู้นำมหาดไทยแทน

ทั้งหมดนี้ได้หมายความว่า นโยบายเกี่ยวกับประเทศไทยของไทยเปลี่ยนแปลงไป เพราะเหตุการณ์เกี่ยวกับหลวงพระบางและการคุกคามของฝรั่งเศส แท้จริงแล้วได้เริ่มนิ่งคิดเปลี่ยนแปลงอย่างจริงๆ จังๆ มาอย่างน้อยที่สุดก็ระหว่าง บี.ก.ศ. ๑๘๘๖-๗ วิกฤตการณ์ลุ่มน้ำโขงซึ่งเป็นแต่เพียงชั่วขณะกระตุ้นให้การเปลี่ยนแปลงหลีกเลี่ยงไม่ได้ก่อต่อไปเท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายดังกล่าว มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับขบวนการปฏิรูปการปกครองทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในส่วนภูมิภาคนั้น ไม่เฉพาะแต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้นที่รัฐบาลต้องเร่งรัดขยายอำนาจส่วนกลางออกไปให้ถึง แต่ส่วนอื่นๆ ทั่วทั้งประเทศจำต้องมีระบบการปกครองที่รัดกุม ตลอดระยะเวลาหัวเสี้ยวหัวต่อนี้ รัฐบาลลงกฤษฎีก่อนดอนได้แสดงความประسันคงดีเจนว่า ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงพร้อมเด่นให้อาณัติอ่องกฤษโดยไทยเป็นผู้นำเสียผลประโยชน์ทว่าเจ้าหน้าที่อังกฤษที่มลายู (ของอังกฤษ) ยังคงกระหายที่จะได้คืนเดินภาคใต้ของไทย และแสดงความพอใจกับข้อเสนอของฝรั่งเศส เกี่ยวกับ “เขตอิทธิพล” เทคนี้จึงทำให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เจ้าอยู่หัวท้องเสือฯ

เมื่อยังจังหวัดภาคใต้ถึงสองครั้งในปี ก.ศ. ๑๘๙๙ กับ ๑๙๐๐ เพื่อทรงศึกษาถึงทางส่งข้าหลวงไปประจำต้นแดนແคนนั้น

อาจกล่าวได้ว่า ที่นิยมายฝ่ายไทยไม่ได้ผลเท่าที่ควรในลาวะวันตกก่อนนี้ ก.ศ. ๑๘๙๙ นั้น ไม่ใช่ เพราะไทยมัวค่านึงถึงผลประโยชน์ด้านการเมืองและการค้าของฝ่ายอังกฤษเป็นสำคัญอย่างที่เข้าใจกัน แต่หากเป็นเพรະภัยในปี ก.ศ. ๑๘๙๙ ลาวะวันตกได้ลดความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลไทยลงไปกว่าเมื่อ ๑๐ ปีก่อนมากมากนัก เช่นเดียวกับที่เรอาชาสังเกตได้ในปี ก.ศ. ๑๙๙๐ ว่า ลาวะวันออกมีความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายของไทยน้อยลงมากเช่นกัน คงได้กล่าวมาแล้วว่า พระยามนตรีสุริวงศ์ได้ถูกส่งไปเป็นข้าหลวงใหญ่ที่เชียงใหม่แทนกรมหมื่นพิชิตปริชากรในปี ก.ศ. ๑๘๙๔ และในปี ก.ศ. ๑๘๙๖ ถูกย้ายไปเป็นทูตไทยประจำปารีส พระยาเพ็ชรพิชัย (ชิน จารุจินดา) จึงถูกส่งไปทำหน้าที่แทน พระยาเพ็ชรพิชัยได้พยากรณ์รวมอำนาจของฝ่ายไทยให้มั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งก็ทำได้ไม่ยากนัก เนื่องจากฝ่ายเจ้าผู้ครองนครในลาวะวันตกกำลังอ่อนแอกโดยเฉพาะเจ้าอินทนนท์แห่งเชียงใหม่ เป็นที่คาดหมายกันว่าในบั้นปลายแห่งชีวิตคงจะถูกส่งมาอยู่กรุงเทพฯ และคงทำให้สายเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่สิ้นสุดลงในไม่ช้าไม่นาน

อย่างแน่นอน แต่แล้วเมื่อเปลี่ยนข้าหลวงใหญ่ คนใหม่ และเกิดมีบัญหาพากล้าไม่พอใจ การปกครองและนโยบายควบอำนาจเข้าสู่คุณย์กลางของฝ่ายไทย ผลจึงกลับเป็นกบฏพระยาแบบ ก.ศ. ๑๘๙๗ - ๙๐ ในช่วงเวลาที่รัฐบาลกรุงเทพฯ กำลังเผชิญกับวิกฤตการในลาวะวันออกและมูลค่าภาคใต้อยู่พอดี

แม้ว่าฝ่ายไทยปราบกบฏได้ในที่สุด แต่กบฏพระยาแบบก็ทำให้ไทยต้องเลิกยุ่งกับลาวะวันตกไปอีก ๗ หรือ ๘ ปี นอกจากนี้ยังมีผลดึงบัญหารห่วงประทัยอีกด้วย ด้วยในระยะทันนี้ ก.ศ. ๑๙๙๐ นั้นเอง รัฐบาลอังกฤษที่อนดียกกลังใจที่จะรื้อฟื้นสิทธิในการปกครองรัฐฉานทางผู้ที่รัฐฉานที่สำคัญที่สุดคือ เชียงกุ้ง เป็นการบังเอิญที่ขณะนั้นเจ้าเชียงกุ้งกำลังสนใจสนับสนุนเป็นฝ่ายกบฏพระยาแบบ แม้ฝ่ายอังกฤษจะได้พยายามหาทางระงับการแทรกแซงกบฏในลาวะวันตก แต่ก็ไม่อาจทำให้ฝ่ายไทยเข้าใจอังกฤษถูกต้องได้ ไทยเริ่มระวังท่าทีของอังกฤษอีกรอบหนึ่ง กระนั้นรัฐบาลไทยจำต้องผูกมิตรกับอังกฤษต่อไปเพื่อต่อรองคลองฟรั่งเศส ไทยต้องยอมปรับพร้อมเดินด้านหนึ่อใหม่ ยอมให้สัมปทานบ้ำไม้สักจำนวนมหาศาลแก่บริษัทอังกฤษตลอดจนเรียกตัวข้าหลวงใหญ่ของไทยประจำเชียงใหม่กลับ

กรุงเทพฯ ด้วย

เหตุนี้ เพื่อให้รัฐบาลกลางได้เผชิญกับวิกฤตการค้านลาวตะวันออกได้เต็มที่ ทั้งในด้านการเสริมสร้างอำนาจการปกครองและด้านการสื่อสารมวลชนที่จะทำให้ลาวตะวันออกอยู่ใต้อำนาจไทยให้มากที่สุด เหตุการณ์ในลาวตะวันตกจึงต้องทำให้สงบราบรื่นที่สุดด้วย แต่บางครั้งวิกฤตการระหว่างประเทศไทยทำให้ลาวตะวันตกกลดลงเป็นบัญชาติอยู่ขึ้นมา ในปี ค.ศ. ๑๙๗๓ (ร.ศ. ๑๑๒) เมื่อฝรั่งเศสได้รับสิทธิเข้าครองดินแดนผ่านชัยของเม่น้ำโขงแล้ว ฝรั่งเศสกลยุทธ์พร้อมแคนดิคท์ก่อจลาจลในลาวตะวันตกແດນเมืองน่าน และไม่ไกลจากเชียงใหม่นัก ฝรั่งเศสจึงมักหารืออย่างพากเพียรให้หัวเหล็กกับไทย หน้าซ้ายฝรั่งเศสกับอังกฤษซึ่งมีพร้อมแคนดิคท์ก่อจลาจลเนื่องในลาวตะวันตกขึ้นไป ก้มกจะมีข้อขัดแย้งกันตลอดเวลา เสียรากพืชของไทยจึงกระทำการเทียนอย่างถึง

งานกระหงบี๊ค.ศ. ๑๙๗๖ อังกฤษจึงคงลงกับฝรั่งเศสได้เกี่ยวกับบัญชาติพร้อมแคนและบัญชาติ “ເຊື້ອທິພລ” และในปีเดียวกันนั้นเอง อังกฤษได้ทำสัญญาฉบับกับรัฐบาลไทย ให้คำรับรองในบูรณาภพของดินแดนลุ่มน้ำเจ้าพระยา รัฐบาลไทยจึงได้เร่งรัดงานด้านการปฏิรูปการปกครองส่วนที่เป็นประเทศไทยแท้ๆ (Siam Proper) โดยนำเอาระบบ

เทศบาลเข้ามาใช้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองเชียงใหม่กับลาวตะวันตก รัฐบาลไทยได้พยายามรวบรวมอำนาจไว้กับฝ่ายไทยให้มากที่สุด ประจำบกบันนับเป็นโชคของฝ่ายไทยที่เจ้าอินทนนท์สันชีพตักษย์ในบี๊ค.ศ. ๑๙๗๗ พอดี จึงเป็นโอกาสให้รัฐบาลไทยเข้าควบคุมกิจการนำไปสู่ ภาคอีกราช ภาค ตำรา ทดลอง จนการปกครองทั้งหมดได้ ปฏิกริยาต่อต้านอำนาจการปกครองของไทยที่รุนแรงที่สุดเกิดขึ้นในบี๊ค.ศ. ๑๙๗๙ ในรูปของกบฎที่เรียกว่า “กบฎເງິຍ” พวກกบฎเป็นคนในสังกัดอังกฤษส่วนใหญ่ ไม่ใช่พวกลาว กบฎนี้ไม่ได้ทำให้ฐานะของรัฐบาลไทยในลาวตะวันตกลดลง กลับชี้ให้เห็นประสิทธิภาพทางการปกครองของไทยว่า ฝ่ายพลเรือนทำงานได้ผลดียิ่ง เพราะเมื่อปราบกบฏว่าทางกรุงเทพฯ ส่งกำลังกองทัพไปช่วยปราบกบฎ กำลังทางทหารเป็นแต่เพียงไปช่วยเสริมอำนาจซึ่งมีอยู่มากแล้วของฝ่ายพลเรือนเท่านั้น แต่ทั้งๆ ที่อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลไทยเพิ่มพูนขึ้นมาก และอำนาจของเจ้านายฝ่ายลาวตะวันตกหลังสมัยเจ้าอินทนนท์เกื้อบ ไม่มีเหลืออยู่เลยก็ตาม ไทยต้องใช้เวลาอีกหลายสิบปีต่อมาจึงจะทำให้พวกลาวตะวันตกมีความรู้สึกทางวัฒนธรรมความนิยมคิด แบบคนไทยทางใต้

สิ่งที่บกความนี้คือ ให้เห็นก็คือ โครงสร้างทางสังคมและทางการเมืองของไทยระหว่าง

คริสต์ศกครวุรษที่ ๑๙ ปฏิกริยาต่อท้า�การคุกคามของชาติตะวันตก เมี้ยในส่วนที่ถือเป็นจุดอ่อนที่สุดของไทย คือความสัมพันธ์ระหว่างกรุงเทพฯ กับประเทศไทยที่เชียงใหม่

เป็นธรรมชาติของสังคมนอกເเขตภัณฑ์ธรรมยูโรปอย่างประเทศไทย เมื่อต้องเผชิญกับคู่แข่งที่มีความเข้มแข็งทางทหารและมีความคิดองค์วัตต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าตน ก็ต้องปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสถานการณ์ดังกล่าว จากตัวอย่างที่เห็นกันระหว่างศศตวรรษที่ ๑๙ ประเทศส่วนใหญ่ในเอเชียไม่สามารถปรับตัวได้ แต่บางประเทศก็ทำได้ดีเกินคาดถึงขนาดก้าวเข้าสู่ฐานะห้ามนำเข้าญี่ปุ่นเป็นทัน

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีขนาดเล็กและไม่มีทางเป็นมหาอำนาจได้ คนไทยดูจะไม่มีทางเลือกมากนัก นอกจากต้องใช้ความร่วมตั้งระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากการเดินบนเส้นลวดที่ขึ้นตึง หากตกลงไปข้างใดข้างหนึ่ง ย่อมมีผลอย่างเดียวกัน คือเจ็บตัว การที่พวກารีตันยิมในเวียดนามที่ต่อต้านต่างชาติโดยสันเชิง เพื่อต้องการรักษาอารีตประเพณีของตนไว้ จะได้ภูมิใจได้เท่านั้นที่ ทำให้เวียดนามประสบความหายนง การลอกเลียนแบบตะวันตกโดยสันเชิงกีสร้างบัญญานานาชนิดในสังคม อาจทำให้พวกอนุรักษ์นิยมกับนักปฏิรูปขัดกันอย่างหนัก หรืออาจทำให้รัฐบาลที่เข้มแข็งต้องมีอันเป็นไป เมื่อจะไม่ถึงขั้นเป็นสังคมกลาง

เมืองอย่างที่เกิดขึ้นในเกาหลี แต่ก็อาจเป็นทางให้มหาอำนาจเข้าแทรกแซงได้ง่าย

ทั้งๆ ที่ต้องเตียงอย่างมาก ก็นับว่าเมืองไทยยังโชคดีอยู่บ้างที่ได้เปรียบหลายประเทศในเอเชีย หากพิจารณาด้านสังคมวิทยาคนไทยในอาณานิคมที่เป็นประเทศไทยแท้ๆ นั้น มีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการที่คนไทยสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกัน ฟันฟุชชาตื้นมาได้อย่างรวดเร็วนับแต่ที่อยุธยาต้องพังพินาศไปแล้วอย่างบันยะใน พิจารณาด้านประวัติศาสตร์ ประเทศไทยภายใต้การนำของราชวงศ์จักรีกำลังอยู่ในวัยหนุ่มที่ยังมีพลกำลังในการพัฒนาตัวเอง ประกอบกับสภาพภูมิศาสตร์อำนวย มีเมืองหลวงอยู่ใกล้ทะเล จึงทำให้ชนชั้นปักษ์รองในประเทศไทยมีสำนึกระดับมากเกี่ยวกับโลกภายนอก

น้ำจ้วยเหล่านี้เองช่วยให้นาย “ไตนันเส็นลวด” ไม่เป็นเรื่องผิดความรู้สึกนัก เพราะทุกอย่างดูเป็นไปได้ และเป็นธรรมหากว่าที่ควร กระนั้นคนไทยยังไม่ชอบการเตียงแบบนี้ นอกจากจะมีผู้นำซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริวงศ์ และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้นำเหล่านี้ แม้จะไม่คราวเต็มใจก็ต้องยอมรับความจำเป็นในการปฏิรูปประเทศ

ให้เข้ากับความต้องการใหม่ ๆ ที่ชาติตะวันตกนำเข้ามา การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการปกครองจึงเกิดขึ้น ทั้งนี้และทั้งนั้นก็มุ่งไปที่การเสริมสร้างอำนาจที่ส่วนกลางภายใต้การนำของกษัตริย์และราชวงศ์เป็นสำคัญที่สุด ในกรณี กษัตริย์ทรงได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากกลุ่มข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนที่มีความชำนาญสูง และได้รับการฝึกอบรมแบบสมัยใหม่ ครั้นถ้วงถึงปีค.ศ. ๑๘๓๒ เมื่อปรากฏว่าราชสำนักไม่ได้ผูกขาดการเป็นผู้นำทางการศึกษาอีกต่อไป และการคุกคามจากชาติตะวันตกก็ใกล้จะถึงที่สุดเช่นนี้ แล้ว กลุ่มข้าราชการในรูปแบบใหม่ก็อข้าราชการทั้งหมดเริ่มมีบทบาทแทนที่

ความสัมพันธ์ระหว่างกรุงเทพฯ กับ เชียงใหม่ซึ่งให้เห็นถึงวิัพนาการ์ด้านต่างๆ เป็นอย่างดี เมื่อชาติตะวันตกเริ่มปรากฏตัวบนผืนแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ลัตวะวันตกเป็นส่วนหนึ่งของไทยสยาม ในวันหนึ่งกรุงเทพฯ อาจต้องเสียลาภะวันตกไป เหมือนกับที่ได้เสียเมืองรีบแล้ว และหากต้องเป็นเช่นนั้น อะไรมาก็เกิดขึ้นอีกเป็นเรื่องน่าขับคิดอย่างยิ่ง

เมื่อปรากฏว่าอังกฤษกำลังรวมอำนาจในพม่าให้มั่นคงยิ่งขึ้น ในช่วงทศวรรษของปี ค.ศ. ๑๘๗๐ รัฐบาลไทยจึงเริ่มคิดถึงนโยบายเชียงใหม่จริงจังยิ่งขึ้น รัฐบาลอังกฤษที่อินเดียกับไทยจึงร่วมกันลงนามในสนธิสัญญา

เชียงใหม่ฉบับแรก การปักครอกร่องเชียงใหม่ในช่วงนี้ เกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุญหาการແย่งซิงอำนาจที่กรุงเทพฯ ระหว่างสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์กับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

นับแต่นั้นมาจนถึง ค.ศ. ๑๘๘๓ ไทย และความพยายามที่จะเข้าแทรกแซงในลาวะ-วันตก เนื่องจากได้รับการต่อ挺้านอย่างหนักจากกลุ่มผู้นำหัวแก้วทั้งฝ่ายไทยและลาว ระหว่าง ค.ศ. ๑๘๘๓ ถึง ๑๘๘๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเจริญวัยและได้อำนาจเต็มที่ ประกอบกับสถานการณ์ทางลาวะวันออกไม่น่าไว้วางใจ นโยบายของไทยจึงมุ่งไปที่การปักครอกร่องดินแคนประเทศไทยและหัวเมืองห่างไกลอย่างใกล้ชิด และมีผลตามมาทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องตัดสินพระทัยว่า ควรปรับปรุงประเทศไทยเป็นการใหญ่หรือควรรักษาสถานการณ์เดิมไว้

เหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศไทยจึงเป็นเรื่องที่ผู้นำประเทศไทยต้องถูกเดียงกันอย่างหนัก ไม่ใช่เพราะความเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์กับต่างชาติเท่านั้น หากเป็นเพาะะได้กล่าวเป็นเครื่องกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยส่วนรวมด้วย

สุจitra วุฒิเสือยร เก็บความจาก Nigel J. Brailey, "Chiangmai and the Inception of an Administrative Centralization Policy in Siam (II)," *South East Asian Studies*, XI: 4 (March, 1974), pp. 439-469.

ไทย - จีน :

จากนโยบายที่ไม่แน่นอนไปสู่การฝึกไฟ

แม้อาณาเขตของไทยจะไม่มีส่วนใด
ทิศต่อ กับ จีน เลย แต่จากข้อเท็จจริงทางสภาพ
ภูมิศาสตร์ ไทยก็มิได้ห่างจากจีนเท่าไอนัก ใน
ความรู้สึกของฝ่ายไทยที่มิต่อจีนมา ในสองแนว
ทางทิวทัศน์ คือ จีนเป็นศูนย์กลางของอิทธิพล
ทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ
เป็นแหล่งที่มาของคนไทย (?)

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์

ก่อนหน้าที่อาณาจักรน่านเจ้าในแผ่นดิน
ยุนนานจะถูกปราบลงโดยราชบุคุณโดยกุบไลข่าน
ใน พ.ศ. ๑๗๙๖ ความสัมพันธ์ของไทยที่มิต่อ
จีนก็คือความเป็นผู้หนึ่งกว่าและชนที่ป้าเดือน
แม้กระหึ่งไทยได้ถอยร่นลงได้ แล้วสถาปนา
ราชอาณาจักรใหม่นับแต่สุโขทัยไป พ่อขุน
รามคำแหงก็เคยเด็ดจีปีน้อยน้อยหนึ่งครั้ง
อยุธยาได้มีการส่งเครื่องบรรณาการท่อราชวงศ์
ให้มิขงจีน จนกระทั่งครั้งสุดท้ายสันสุกลงใน
พ.ศ. ๒๓๙๖ ซึ่งเป็นสมัยของกรุงเทพฯ แล้ว

ตามหลักฐานที่ปรากฏ การอพยพของ
ชาวจีนสู่ไทยได้มีมาแล้วนับแต่คราวราชที่ ๑๕
ซึ่งเป็นไปพร้อมกับการทิศต่อค้าชายและแลก
เปลี่ยนทางวัฒนธรรม ซึ่งเมื่อถึงคราวราชที่ ๑๐

ตอนทันจำนวนของผู้มิเชื้อสายจีนก็มีถึง ๑๐
เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด (นาย G.W.
Skinner ผู้เขียน Chinese Society in
Thailand ในพ.ศ. ๒๔๐๐ กล่าวว่าคนจีน
ในไทยในระยะ พ.ศ. ๒๔๗๘ มี ๒,๓๖,๐๐๐
คน ซึ่งเป็นผู้ที่เกิดในประเทศไทย ๖๙๖,๐๐๐
คน) ซึ่งมักจะมีอาชีพในการพาณิชยกรรม
และอุตสาหกรรม ตามหัวเมืองทั่วๆ

ท่าทีของไทยเมื่อมีการส่งราชบุตรด้าน
การท่องจีน แต่กระนั้นราชาทั้งหลายเสนอ จัน
กระทั้ง พ.ศ. ๒๓๗๘ มีการเบิกการค้าต่อ
ตะวันตกตามสัญญาบริวาร การส่งราชบุรุ
ษการดังกล่าวก็ได้ถูกยกเลิกไป เพราะชาติ
ต่างๆ ทางตะวันตกได้เข้ามาระบุหน้าที่ถ่วงดุลย์
สิ่งที่นำสัมภาระคือ ความสัมพันธ์ของไทยจีน
ในระยะศตวรรษหลังที่กระทำอย่างเป็นทางการ
นั้นมีเพียง ๔ ปีเท่านั้น นับแต่การรัฐประหาร
ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ แม้ทั้งสองประเทศจะมีการ
แลกเปลี่ยนค้าแทนกันแต่ก็มิได้ทำอย่างเป็น
ทางการ เพราะไทยเริ่มเกรงในพลังของพวก
คนจีน ซึ่งกล้ายกเป็นคนหมุนอ้อยในไทย จน
กระทั่ง พ.ศ. ๒๔๘๘ ไทยจึงได้มีความสัมพันธ์

ทางการทุก กับ จีน ตาม สาระ ใน ข้อ ตกลง ภายหลัง ส่ง ความ โลก ครั้ง ที่ สอง และ เมื่อ หลัง จาก ที่ พาก จีน ชาติ ถอย ไป สู่ เกาะ ได้ หัว วัน ใน พ.ศ. ๒๔๙๒ ประ ทek ไทย ก็ ไม่ยอม รับ จีน แผ่นดิน ให้ ญี่ปุ่น ท่อ ไป

บัญญัติ แปรเปลี่ยน ภาษา ใน ของ ไทย

จีน เป็น ประ เดิม สำคัญ และ ทึ้ง ระ ภัต ระหว่าง ของ ไทย เสมอมา พระองค์ เจ้า กรม หมื่น นราธิป พงศ์ ประ พันธ์ ใน ฐานะ รัฐมนตรี ต่าง ประเทศ ได้ ตรัส ค่อ สาธารณะ ใน พ.ศ. ๒๕๐๑ ว่า “ ประ ทek ไทย ตัดสินใจ เข้า ร่วม การ จัด ตั้ง องค์ การ สปอ. โดย การ สนับสนุน อย่าง เต็ม ที่ ของ ป ร า ช า ชน . . . ขณะนั้น จีน แดง กำลัง ท ร ร ั ฐ อ ร สาร ไ ท ย ใน ภ ร า ท ล ย น น า น . . . เพื่อ เตรียม ขยาย ตัว ลง มา ทาง ด้าน ใต้ ซึ่ง ย่อม จะ เป็น อัน ตราย อย่าง ให้ ญี่ปุ่น ลุ ง ต่อ ประ ทek ของ ข้าพเจ้า มาก เพราะ ใน ประ ชารัฐ แห่ง ๒๒ ล้าน คน มี คน จีน ถึง ๓ ล้าน คน . . . เมื่อ คำ นึง ถึง จำนวน ประ ชารัฐ ๕๐๐ ล้าน คน ของ จีน แล้ว ตาม ความ รู้ ศักดิ์ ของ ไทย สปอ. ก็ มี ใช่ การ รุกราน นอก ไป จำก การ บ่อง กัน กว่า . . . ” หรือ เมื่อ กระ ห ง น า ย เทพ โช ตินุชิต ผู้นำ ฝ่าย สังกม นิยม ก็ เน้น ถึง ความ รัก ชาติ และ จะ ไม่ยอม ให้ ไทย ต้อง ตกอยู่ ภาย ให้ อิทธิพล ของ จีน แน่นอน

จากนั้น นโยบาย ซึ่ง ไม่ ค่อย แน่นอน ของ ไทย ใน ระยะ พ.ศ. ๒๔๙๔-๒๕๐๑ กลุ่ม ทek ห ร ช ซึ่ง เป็น กลุ่ม การ ปกครอง สำคัญ กัน สำ ไทย ไป สู่

ความ ผูกพัน ที่ ใกล้ ชิด กับ สห รัฐ อเมริกา และ ทัด ขาด จาก ประ ทek จีน โดย สันเชิง ข้อ อ้าง ชี้ ง กลุ่ม ศุภ ศรี รัฐ ประ หาร จอม พล ป. ก็ คือ การ ติด ต่อ กับ คอม มิวนิสต์ ซึ่ง ขณะนั้น จีน ได้ เข้า ไป มี ส่วน ในการ ต่อ สู้ ภายใน ห้อง ของ ลาว และ กัมพูชา ซึ่ง ก็ มี นา หาน ก มาก พอ

กลุ่ม ทek ห ร ช บ ร น ด ร ร น น ย น บ ร น ช า ต น น ย น และ มี จีน เป็น ฝ่าย ตรง ข้าม นาน บ ร ต ท แก่ พ.ศ. ๒๕๗๕ ความ กลัว ภัย ของ จีน จาก ทาง ตอน เหนือ และ ทั้ง ภัย ใน ประ ทek ทำ ให้ เกิด น ย น า ย ต่อ ก้าน จีน อย่าง รุนแรง ใน สมัย ของ จอม พล ป. ก็ คือ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๗๑-๒๕๗๓ พ.ศ. ๒๕๗๐-๒๕๗๒ และ ๒๕๗๕-๒๕๗๖ ซึ่ง มี หลง วิจิ ท ร า ท กา ร เป็น ที่ ปร ร ิ ก ษา (คล อด จ น ถ ิ ง สม ย ของ จ อก พล ศ ุ ภ ด) กลุ่ม ที่ ให้ การ สนับสนุน นโยบาย ชาติ นิยม ของ ทek ห ร ช คือ กลุ่ม ข้า ร า ช กา ร พล ร ี น ช ี ง บ ร น “ ก น ไ ท ย ” ชน ชั้น กลาง ที่ ถูก ว ร ร บ า ล พ า ย า မ ที่ จะ ด ิ ง บ ร น พ ว ก โดย เห ท ุ ที่ พ ว ก น บ ร น ฝ ร ย ท ท ร ี ว พ น ก บ ป ร า ช า ชน โดย คร ร ง ส ร ว น อ ร ค ล ุ մ ห น น ง ค ค ล ุ մ ฟ ร ค ร า ไ ท ย - จ ี น ซึ่ง ให้ ห ท น และ เท ค น ิ ก กับ ฝ ร ย ป ร ค ร ง ใน ขณะ ที่ ได้ รับ อภิ สิ ทธ ทาง การ เมื่อ บ ร น เ ค ร ี อง ท บ น แต น กลุ่ม ช ี ง บ ร น อก ก ค ร ื ว กลุ่ม ก ง พร ร ค กา ร เมื่อ ป ร า ช า บ ร ต ค ร ี ย บ ร ต ค ร ี ย น ร ร ค ช า สถาน ภ า ป และ น ิ ย น ต ะ ว น ท ก า น ได้ รับ การ โ น ค ร ี จา ก ฝ ร ย ท ร ง ข ა น ว า บ ร น พ ว ก “ ศ ร ค ิ น ” และ “ ท า น ก บ น ฝ ร ร ง ต ะ ว น ค ร ี ”

ส่วนกลุ่มที่อยู่ตรงข้ามกับกลุ่มดังกล่าว ข้างบนคือกลุ่มนักบุคคล หรือบุคคลที่นิยมในคอมมิวนิสต์ และนายปรีดี พนมยงค์ ทางกลุ่มคอมมิวนิสต์ไทย—จีน เคยมีบทบาทค่อนข้างกันในระยะสงครามโลกครั้งที่สองในกรุงเทพฯ ซึ่งก่อนหน้านักคอมมิวนิสต์ในลายอ้วกaway ช้า กระทั้ง พ.ศ. ๒๔๘๓ ซื้อ พคท. ได้รับการกล่าวขวัญถึงบังเก็น้อย ในระยะที่จีนขัดแย้งกับสหภาพโซเวียต พคท. ก็มีแนวโน้มเอียงไปสู่ฝ่ายจีน แต่กลุ่มก็ไม่มีพลังนักเมื่อเทียบกับขบวนการที่เกิดขึ้นในเวียดนาม อินโดนีเซีย และประเทศไทย ซึ่งในลาวและเวียดนามได้สร้างแบบแนวร่วมขึ้นมาแทนการอยู่อย่างโศกๆ ทางนายปรีดีซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในกลุ่มยกเลิกสมบูรณ์ภูษิตธิราช เป็นผู้สำเร็จราชการในสมัย สงครามโลกครั้งที่สองพร้อมๆ กับหัวหน้าเสรีไทย และเป็นคนวางแผนจัดข้อมูล พ. เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ จนกระทั่งตกเป็นเหี้ยของจอมพล พ. ป. ใน พ.ศ. ๒๔๙๐ นายปรีดีมีนโยบายที่เป็นมิตรกับจีนมาก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙-๒๔๘๑ ซึ่งเขาเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ ก็ได้มีการคิดท่องกับจีน สร้างความสัมพันธ์ทางการทูต ใน พ.ศ. ๒๔๘๙ และเม็กะทั้งออกอัครราชทูตประจำกรุงนา กิจกน แรกก็เป็นผู้ร่วมงานกับเขาร่วมกับจีน ให้พิมพ์หนังสือพิมพ์ พี

เพลส เคดี้ โดยใช้ความสำเร็จของสารานุรักษ์ประชาชนเวียดนาม และเน้นว่าการกล่าวอ้างเอกสารของชาติไทยจากจีนและเวียดนามนั้น “เป็นการโน้มถ่วงด้วยของรัฐบาลปฏิริยาแห่งประเทศไทย” ที่เขาเห็นว่าสามประเทศนี้ควรมีสัมพันธ์กันบนหลัก บัญชาติ ซึ่ง “ประชาธิรัชชาติไทยจะต้องต่อสู้กับจักรพรรดินิยมอเมริกัน และรัฐบาลปฏิริยาไทย ซึ่งรับใช้จักรพรรดินิยมอเมริกัน . . . ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าไปสู่สันติภาพ เอกราชและอธิปไตยของประเทศไทย” บทความของนายปรีดีนี้เป็นการเบิกให้มีการถกเถียงกันมากโดยเฉพาะในบริการนักหนังสือพิมพ์และนักไชค์ปาร์ค แต่การรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ในเดือนคุณาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ในขณะที่กัมพูชาอยู่รับรองจีน ได้นำมาซึ่งการกวาดล้าง จับกุม เนรเทศกลุ่มผู้ช่วยงานสายลับ ตัวหรือลงสู่ใต้ดินไป การกวาดล้างดำเนินคิดท่องมาจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๐๗ สมาคมชาติไทยลักษ์ได้เข้ารวมตัวอยู่กับฝ่ายขวาบวนการประเทศไทย ลาวที่ทุ่งไหనและได้กราจายเสียงวิทยุ “เสียงประชาธิรัชชาติไทย” เป็นครั้งแรกในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ จากลาวหรือไม่ก็จีน โดยมีวิทยุของจีนช่วยการกระจายเสียงชาติให้ด้วย

พ.ศ. ๒๕๐๗ พระองค์มิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับประกาศเจตจำนงที่จะก่อตั้งแนวร่วมผู้รักชาติและประชาธิรัชชาติไทยเพื่อต่อต้าน

สหรัฐฯ ติดตามด้วยคำประการของขบวนการ กู้เอกราชของชาติไทยซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการ ท่อต้าน “จักรพรรดินิยมอเมริกันผู้รุกราน” และ “รัฐบาลทรราช บรรดาชนอม” โดยเน้นที่ ความเป็นกลาง สันติภาพ ปรัชญาธิปไตยและ ความวัฒนาถาวรของประชาชน และในที่สุด “แนวร่วมผู้รักชาติไทย” ก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๙ ซึ่งนายปรีดีได้ให้ การสนับสนุนอย่างเบ็ดเตล็ด ก่อตัวกันว่าตัว บุคคลผู้บุริหารเป็นพวกผู้นำพวคคอมมิวนิสต์ และบุคคลอย่างเช่น นายทิน ภูริพัฒน์ ซึ่งลี้ภัย ออกจากประเทศไทยหลัง พ.ศ. ๒๕๐๑ นอก จากนี้รัฐบาลไทยได้พุ่งความสนใจไปยังพวก กลุ่มพวคโน้นسانบ้างกลุ่ม และพวคโน้นสุดมิ คันจีนทางภาคใต้ซึ่งอาจติดต่อกันพวคคอมมิว นิสต์มาก่อน

ประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวพันกับ ความสัมพันธ์ไทย-จีน

ประเด็นหลักก็คือ การยอมหรือไม่ยอม รับรองฐานะของจีน ซึ่งไทยไม่ยอมรับรองจีน นับแต่ พ.ศ. ๒๕๗๓ มา โดยการเข้าร่วมกอง ทัพสหประชาชาติรับกับจีนในเกาหลี ความตึง เครียดหย่อนคลายลงบ้างในระยะ พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยมีการแตกเปลี่ยนทางการค้าเล็กน้อย และก็ ได้หยุดลงอีกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ เหตุผลที่ทำให้ ไทยรีบต่อการให้การรับรองจีนมากก็คือ ชน

กลุ่มน้อยชาวจีน ซึ่งการรีบในขณะที่ไม่มีชาว จีนอยพม่าอีก และอัตราเร่งในการกลืนชาว จีนนี้สูง ย่อมาจะเป็นทางเลือกที่พอใจต้อง การรับรองจีน ประเด็นที่สำคัญอีกอันหนึ่ง ในระยะ พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๗๗ ก็คือเรื่อง “รัฐไทยอิสระในมณฑลยูนนาน” ซึ่งพระองค์ วรรณและยกถ้าว่าเป็น “การระหว่างประเทศเพื่อ ขยายทวัลมหาทางใต้” ตามข้อเท็จจริงแล้ว หน่วยบริหาร คนกลุ่มนี้อยู่ในจีนอยู่ มากมาย และก็ไม่ค่อยมีใครสนใจกันนอกจากรัฐบาลไทย กระทำการpubปักน้ำระหว่างพระองค์วรรณกับ นายโจว เอön ให้ที่บันคุณ คำมั่นของทางฝ่าย จีนก็คือ “รัฐ” ดังกล่าวมิได้มีส่วนพادพิง ไปถึงการพยายามกลับคืนสู่อำนาจของนายปรีดี แต่อย่างไร

ทางจีน คอมมิวนิสต์เองก็กล่าวใจเป็น อย่างมากในการร่วมมือในลักษณะที่เป็นพันธ มิตรกันระหว่างไทยและอเมริกัน การเป็น สมาชิกของ สปอ. ไม่ร้ายเท่ากับร่วมมืออย่าง ใกล้ชิดนายทหาร ซึ่งเริ่มต้นด้วยการยอมรับ ความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐฯ การ ยอมให้มีฐานทัพของสหรัฐฯ ในไทย จำนวน ทหารสหรัฐฯ มีถึง ๕,๐๐๐ คนในกลางปี ๒๕๐๙ ทางจีนได้ให้ตอบใน น.ส.พ. พีเพลส์ ส. เคลื่อน “เป็นการมุ่งปฏิบัติที่ร้ายแรงต่อความมั่นคงของ จีน” ซึ่งจะต้องได้รับการท่อท้านจาก “มวล ชนชาวไทยอย่างกว้างขวาง” อย่างแน่นอน

นโยบายต่อส่องหน้า

นับแต่ พ.ศ. ๒๕๙๓ มา ไทยได้ผ่านไปถึง “ค่ายโภคเตร์” แห่งรัฐบาลไทยก็จะมีผลต่อความต้องการที่จะไม่เพิ่มข้อผูกมัดใด ๆ กับคนให้มากันนัก เช่น ไม่ประกันบูรณาภพของอาณาเขตในประเทศชาติเห็นอีกทาง ร่วมมือกับสหประชาชาติ หนุนนำพลเรือน หน่อสวรรค์ ในลาว ตลอดจนในการสนับสนุนทางวัสดุต่อพวกรักษาดินในพม่า เป็นต้น กระทำการดังกล่าวสมัยของ พล.ต.อ. ผู้บัญชาติ การปราบปราม และไม่ใชณาการชวนเชือต่อท่านคอมมิวนิสต์ ให้มีขึ้นอย่างรุนแรง และสิ่งที่การรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ชอบทำก็คืออ้างถึงการที่รัฐบาลของพล. ยุ่งให้คนหลายคนติดต่อกับจีน และ พล.ต.อ. ผู้บัญชาติอยู่ในข่ายของการโจมตีด้วย

เจ้าพื้นโรมนีส์หนุ่นได้เบิดเผยคำสอนหน้ากับนายเหมา เจ่อ คง ซึ่งนายเหมาเองได้ให้ความเห็นว่า เท่าที่ตนได้ทราบจากคณะผู้แทนไทยที่ไปเมืองจีน (อันได้แก่ นัก นสพ. ทีมน้ำสเกตบอร์ด ผู้นำกรรมการ กลุ่มนักแสดง นักการเมืองฝ่ายค้าน เช่น นายเทพ โชคินุชิต) นั้น ประเทศไทยเป็นพันธมิตร กับ สหประชาชาติ ที่สำคัญที่จำยอม และจะพยายามจำกัดสหประชาชาติ ออกไปเพื่อจะได้ยึดแนวนโยบายเป็นกลางในที่สุดในสถานะทางการทูต กลุ่มต่าง ๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตรและศัตรูของไทย (เช่น กัมพูชา

และจีน) ต่างเชื่อว่า ไทยมีนโยบายที่เปลี่ยนไป ได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะเหตุการณ์ในอดีตที่ไทยเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น แล้วกลับข้างยังทำให้ข้อตกลงที่มีเหตุผลมากขึ้น ไทยอาจเปลี่ยนนโยบายของตน ให้อย่างเช่นที่เคยปฏิบัติในสมัยสหภาพโซเวียตที่สอง นโยบายทางการทูตจะพยายามปรับตัวให้สามารถรองรับได้ในระยะของการเมืองโลก และท่อรัฐมหาอำนาจ ซึ่งให้การสนับสนุน ซึ่งทำให้ความไม่ไว้วางใจในนโยบายทางการเมืองของไทยยังคงดำเนินอยู่เช่นเดิม

ที่มาของแนวโน้มนโยบายใหม่

ที่มาของแนวโน้มนโยบายใหม่มีมาจากการ ทางคัวยกัน คือ จากภายในประเทศเอง และจากภายนอกประเทศ เท่าที่ผ่านมาในอดีต การเปลี่ยนแปลงกลุ่มปักครองแท่นกรุงซึ่งให้เห็นว่า บัญชาด้วยการสืบทอดทางการเมืองยังไม่สามารถกระทำได้อย่างเป็นแบบแผน แม้การตายของจอมพลสฤษดิ์จะส่งผลกระทบมีการสืบทอดทางอำนาจกันให้โดยราบรื่น แต่นอกไปยังมิได้หมายความว่าเป็นแบบแผนที่จะปฏิบัติกันสืบท่อไป และในประเด็นที่การต่อสู้ทางอำนาจพัฒนาไปในกลุ่มทหารากย์อย่างมหาศาลถึงว่าแนวโน้มนโยบายเกี่ยวกับจีนก็จะยังมีความสำคัญต่อไปจากสภาพของภูมิหลังของไทยทำให้ไทยพยายามเลียงประเด็นเจนมาก แต่การเมืองใน พ.ศ. ๒๕๐๘ ไทยได้เข้าไปมีส่วนในสังคมเวียด

นามด้วย ซึ่งแม้จะพยายามจำกัดขอบเขต แต่ก็เกี่ยวพันกันกับ ลาว กัมพูชา และการมีฐานบินอเมริกันในไทย ซึ่งสำคัญมาก คำเตือนของนักกิจกรรม “ไทยเข้า “ส่วนรอยสหราชู ในสังคมรวมเดียว” ได้ก่อให้เกิดแนวร่วมรักชาติ ซึ่งหนุนโดยนักกิจกรรมอันเชื่อมโยงกับการทำางของการบังคับใช้กฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ที่เป็นภัยต่อประเทศลาว และแนวร่วมปลดแอกแห่งประชาชาติเวียดนาม ให้คั่ว呀

ทางเลือกของไทยในอดีตมีสามแนวคือ เข้าร่วมกับพวกทวนตาก โดยเฉพาะอเมริกัน หรือร่วมกับจีนคอมมิวนิสต์ หรือการเดินในสายเป็นกลาง ซึ่งไทยก็ได้อ้างไปทางทวนตาก โดยเชื่อว่าเป็นแนวนโยบายทางการต่างประเทศที่เป็นอิสระและเป็นแบบ “ไทย ๆ ” ตาม

คำของจอมพลประภาส จารุเสถียร ซึ่งจุดหมายก็คือ พยายามรักษาความมั่นคงของชาติ และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับจีน ซึ่งเข่นให้ยกันกับจีนที่พยายามจะถือว่า “ไทยพยายามที่จะเป็นกลาง ตามคำพูดของนายเหมา เจ้อ คง จันกระทั่งวิกฤตการณ์ในลาวและกัมพูชา ในระยะ พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๕ ทำที่ของจีนจึงได้เปลี่ยนไปในทางการตระเตรียม “สังคมปลดแอกประชาชาติ” เพราะทำที่ของไทยซึ่งผูกไฝ่ฝ่ายสหราชู นั่นเอง

ทรงษ แวงษ์ เก็บความจาก

“Thailand And China: From Avoidance to Hostility” by George Modelska; Policies Toward China, A.M. Halpern ed. (McGraw Hill Book Company-1965) pp. 348-367

แปลเสร็จแล้วและกำลังจัดพิมพ์ คือ

สังคมไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์

โดย น.ร.ว อคิน ระพีพัฒน์

แปลโดย น.ร.ว ประกายทอง สิริสุข

และ พรรณี สรจมีนุญ

(หนังสือเล่มนี้มีหัวข้อรายครอป์แนลพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษสองครั้งแล้ว)

การวางแผนการศึกษาในเมืองไทย

การวางแผนการศึกษาในความหมายที่เข้าใจกันในปัจจุบัน เพิ่งจะเริ่มต้นในเมืองไทยในปี ๒๕๐๕ แผนการศึกษาที่ใช้ในเมืองไทยนั้นก็จะอาศัยเทคโนโลยีในการทำนายความต้องการกำลังคน (Manpower Requirement Approach) ซึ่งมีข้อบกพร่องที่สำคัญอยู่หลายประการ ข้อนอกพร่องที่สำคัญยิ่งคือการขาดแคลนสติ๊กที่จำเป็นในการทำนายความต้องการด้านกำลังคน สติ๊กเกี่ยวกับประชากรที่ใช้ได้จากการสำมะโนประชากรในปี ๒๕๐๓ ซึ่งถึงแม้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนคนงานในกองกำลังแรงงาน แต่สติ๊กการจ้างงานก็ไม่ได้มีการแยกแยะรายละเอียดตามอายุ ภาคที่ทำงาน อาชีพ และการศึกษาของคนงาน ซึ่งยังผลให้การทำนายความต้องการกำลังคนเป็นไปโดยความลำบากยิ่ง ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแรงงานดังกล่าวนี้ จึงต้องอาศัยรายงานการสำรวจแรงงานในเขตตัวเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งครอบคลุมจำนวนประชากรเพียงร้อยละ ๑๐ ของประเทศเท่านั้น มิหนำซ้ำสติ๊กการว่างงานก็เชื่อถือไม่ได้ เนื่องจากครอบคลุมเฉพาะเขตตัวเมืองเท่านั้น นอกจากนี้ สติ๊กการจ้างงานยังมิได้แยกแยะเป็นการจ้างงานในภาครัฐบาล

กับการจ้างงานในภาคเอกชนอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การแยกแยะสติ๊กการจ้างงานดังกล่าวนี้คงเป็นไปไดยาก ทั้งนี้ด้วยเหตุผลดังนี้

ประการแรก มีบัญหาเกี่ยวกับขอบเขตของคำว่า “การจ้างงานในภาครัฐบาล” ว่ามีความหมายครอบคลุมเพียงใด เพราะรัฐบาลได้มีส่วนถือหุ้นในวิสาหกิจประเภทต่างๆ เราจะถือว่า คนงานที่ทำงานในวิสาหกิจที่รัฐบาลถือหุ้นอยู่เป็นคนงานในภาครัฐบาลหรืออย่างไร

ประการที่สอง คนเป็นจำนวนมากนอกจากจะมีอาชีพรับราชการแล้ว ยังทำงานส่วนตัวหรือรับจ้างทำงานอื่นๆ อีกด้วย ดังนั้น จึงเป็นการยากลำบากที่จะระบุว่าคนงานเหล่านี้ เป็นคนงานของภาครัฐบาลหรือของภาคเอกชนขณะเดียวกันคนที่ทำงานในภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก มิได้รับจ้างผู้อื่นทำงาน แต่ทำงานให้ตัวเอง (self-employment) การที่คนเป็นจำนวนมากประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพ และทำงานทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ยังผลให้การจำแนกสติ๊กแรงงานตามอาชีพ และตามภาคเศรษฐกิจมีบัญหาอย่างมาก

ยกมาขึ้น และความยุ่งยากดังกล่าว อาจยังผลให้การดำเนินความต้องการกำลังคนปราศจากความหมายใด ๆ

งานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินความต้องการกำลังคนในเมืองไทยมีอยู่หลายชิ้น คือ

๑. Joint Thai-U.S. Task Force, *Preliminary Assessment of Education and Human Resources in Thailand* (Bangkok : A.I.D. – USOM, 1963) งานวิจัยชิ้นนี้ได้เสนอให้มีการขยายการมัธยมศึกษาอย่างขนาดใหญ่ นอกเหนือจากนิยงมีข้อเสนอที่น่าถูกเดียงอีกเป็นอันมาก เป็นทันท่วงที่เสนอให้มีการเรียนชั้นนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยไม่ต้องมีการสอบ ทั้งนี้เพื่อจัดบัญหาอันเกิดจากการที่เด็กต่างวัยกันเรียนในชั้นเดียวกัน และเสนอให้ขยายโอกาสแห่งการศึกษาในระดับต่ำมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าโรงเรียนมากขึ้น แทนที่จะเน้นถึงการจัดการศึกษาภาคบังคับ ให้แก่นักเรียน ในระบบโรงเรียนอย่างทั่วถึงตามแผนการราย แต่งานวิจัยชิ้นนี้ ก็มีข้อบกพร่องทั่วไปในด้านวิธีการวิเคราะห์และในด้าน การเชื่อมโยงแผนการศึกษากับ การพัฒนาเศรษฐกิจ

๒. S.E.M. (Research Committee on No. 10 Education), *Current and Projected Secondary Education Programs for Thailand : A Manpower and Educational Development*

Project (Bangkok : Ministry of Education, 1966) งานวิจัยชิ้นนี้เสนอว่ารัฐบาลควรสนใจการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการชนิดการฝึกฝนจากการทำงาน (on-the-job training) และการศึกษาผู้ใหญ่มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลการทำนายความต้องการกำลังคนปรากฏว่า ระบบเศรษฐกิจไทยมีความต้องการกำลังคนที่มีการศึกษาอย่างเป็นทางการอยู่เบื้องหลังมาก จึงควรสนับสนุนความต้องการดังกล่าว ด้วยการจัดการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการมากขึ้น เนื่องจากระบบโรงเรียนไม่อาจผลิตกำลังคนในปริมาณที่ต้องการได้ แต่งานวิจัยชิ้นนี้มีข้อบกพร่องในด้านวิธีการวิเคราะห์อย่างสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินความต้องการกำลังคนจำแนกตามอาชีพ ผู้วิจัยกำหนดระดับการศึกษาอันจำเป็นแก่การประกอบอาชีพหนึ่ง ๆ อย่างปราศจากกฎเกณฑ์ใด ๆ

๓. งานวิจัยของ V.R.K. Tilak แห่งองค์การกรรมกรระหว่างประเทศร่วมกับ H.F. McCusker แห่งสถาบันการวิจัยของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ซึ่งใช้ประกอบในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่สองในปี ๒๕๑๐ งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า กำลังคนที่ขาดแคลนเป็นกำลังคนระดับกลางและระดับสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่างผู้มีอ ครุ พยาบาล วิศวกร และแพทย์

๔. G. Hunter, *Higher Education*

and Development in Southeast Asia (Paris: UNESCO, ๑๙๖๗) งานวิจัยชั้นนี้ให้อธิบายว่า รัฐบาลควรจะขยายการมัธยมศึกษาอย่างระมัดระวัง พร้อมกันนี้จัดตั้งมีการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาด้วย แต่งานวิจัยนี้ก็มีข้อบกพร่องที่สำคัญ Harbison's Rule of Thumb ที่ว่า ผลผลิตของกำลังคนขึ้นสูงและกำลังคนขึ้นลดลง จัดตั้งเพื่อเป็นเป้าหมายต่อไป ของรายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ กฎดังกล่าวอนุญาตให้ประมาณการความต้องการกำลังคนมากกว่าที่ควร และเวลาที่นักเศรษฐศาสตร์การศึกษาได้ใช้ดือกภูน์แล้ว นอกเหนือ ผู้วิจัยยังอาศัยคุณพินิจส่วนบุคคลมากเกินไปในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ

การอาชัย Manpower Requirements Approach เป็นหลักในการวางแผนการศึกษาในเมืองไทย ก่อให้เกิดผลที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

การแรก การประมาณศึกษามีการขยายตัวอย่างค่อนข้างคงทัว ระหว่างปี ๒๕๔๗-๒๕๖๒ จำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาเพิ่มขึ้นถ้วนเฉลี่ยปีละ ๓.๖% เนพะ

ระดับประถมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้นถ้วนเฉลี่ยปีละ ๐.๔% ส่วนระดับประถมศึกษาตอนปลายปีละ ๙.๘%

ประการที่สอง สำหรับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในช่วงก่อนปี ๒๕๐๓ จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่รับนักศึกษาอย่างไม่จำกัดจำนวน แต่หลังจากที่มีการสถาปนาตั้งต้น นักศึกษามหาวิทยาลัยอย่างแพร่หลาย อัตราการเพิ่มขึ้นของนักศึกษามหาวิทยาลัยกลับลดลง แต่กลับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี ๒๕๑๑-๒๕๑๒

ประการที่สาม การใช้ Manpower Requirements Approach เป็นหลักในการวางแผนการศึกษา ได้ยังผลให้การฝึกหัดครุและอาชีวศึกษาขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ปี ๒๕๐๗ เป็นต้นมา ในขณะที่การขยายตัวของการมัธยมศึกษาสายสามัญกลับเชื่องช้าลง

รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์

เก็บความจาก Mark Blaug, "A Post-Mortem of Manpower Forecasts in Thailand" Journal of Development Studies, Vol. 8, No. 1 (October 1971)

จัดการดินนิยมลูบบันในบังจุบัน

เสน๊ งามริก แปลเสร็จแล้ว

โครงการตำราฯ กำลังจัดพิมพ์

วิทยานิพนธ์

*

ในจุดสارโศรุการดำเนิน ณ ฉบับก่อน ได้นำรายชื่อวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๖ มาลงพิมพ์ไว้ ทั้งเพื่อจุดประสงค์ในการทราบข่าวความเคลื่อนไหวในทางวิชาการด้านสูง ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำการค้นคว้าในด้านต่าง ๆ ในฉบับนี้ได้นำวิทยานิพนธ์ปริญญาโทของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์ไว้รวมมาลงเพื่อเป็นการต่อเนื่องกัน

**รายชื่อปริญญาบัณฑิตและผู้เขียนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
รุ่นการศึกษา ๒๕๑๖ ภาคเรียนที่ ๑**

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๑.	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดแบบสืบสาน-สืบทอด วิธีการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์	น.ส. จินตนา ราชร่องเมือง	มัธยมฯ	อ.ก. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ อ.ก. สมจิต สมัครพันธุ์
๒.	การทดลองเปรียบเทียบผลของวิธีสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นโครงสร้าง กับแบบไม่เน้นโครงสร้าง ที่มีต่อความสามารถในการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	น.ส. ทองริด ศิริวัฒน์	มัธยมฯ	ศ.ก. ดร. กานดา ณ ถลาง ผ.ศ.ก. ดร. พจน์ สะเพียรชัย
๓.	การศึกษาความสามารถในการเรียนເວັກເຕອົວของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	น.ส. เสาวนิตย์ วงศ์อ่ำໄພ	มัธยมฯ	ร.ศ.ก. ดร. สุชาติ รัตนกุล ผ.ศ.ก. สุพจน์ ชະนะນາ
๔.	ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางวรรณคดีไทย และความเข้าใจในวัฒนธรรมตะวันตกกับความสามารถในการเรียนวรรณคดีอังกฤษ	น.ส. กาญจนा พฤกษ์พงศ์รัตน์	อุปถัมภ์ฯ	ร.ศ.ก. ปราณี ธนะชาնนท์ อ.ก. กระแสร์ มาลยาภรณ์
๕.	ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจ โครงสร้างภาษาอังกฤษ กับความสามารถในการเรียนวรรณคดีอังกฤษ	น.ส. กึ่งกาญจน์ นิลรัตน์	อุปถัมภ์ฯ	ร.ศ.ก. ปราณี ธนะชาնนท์ ดร. สำอางค์ หริภูมิบูรณะ ¹ ดร. เนติมาวงศ์ วันสุนทร

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๖.	การศึกษาภาคบังคับของไทยในระยะ ๑๐ ปีก่อน พ.ศ. ๒๕๗๔	นางสาววรรณ ไวยเจตน์	อุตสาหกรรม	อ.จ. คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา อ.จ. ชาร สุขพานิช อ.จ. ดร. เอกวิทย์ ณ ถลาง
๗.	ปัจจัยการเรียนการสอนวรรณคดีอังกฤษ ในวิทยาลัย วิชาการศึกษา	น.ส. ฉลวย พร้อมมูล	อุตสาหกรรม	ร.ศ.จ. ปราณี ชนะชานันท์ ดร. สำอาง หิรัญบูรณะ ^๑ ดร. เนติวงศ์ วัจนะสุนทร ร.ศ.จ. ปราณี ชนะชานันท์ บ.จ. กระแสง นาลายารณ์
๘.	ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับการ เรียนวรรณคดีอังกฤษ	นางสาวณี ภูมวรรณ	อุตสาหกรรม	อ.จ. ดร. ประเสริฐ วิทยาวรร ร.ศ.จ. สถาท เสนาณรงค์
๙.	การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างของชุมชน เกษตรกรรมบ้านหนอง กับชุมชนอุตสาหกรรมท่าajan อำเภอบ้านหนอง จังหวัดสระบุรี	นางทัศนีย์ ศิริบุตร	อุตสาหกรรม	อ.จ. ดร. ประเสริฐ วิทยาวรร ร.ศ.จ. สถาท เสนาณรงค์
๑๐.	การศึกษาประสิทธิภาพของแบบทดสอบที่ใช้คัดเลือก นิสิตเข้าเรียนในชั้นบีที่ ๓ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ปีการศึกษา ๒๕๑๓	นายธัญญา ชนะานี	อุตสาหกรรม	อ.จ. ดร. สวัสดิ์ ประทุมราช อ.จ. สมบูรณ์ ชิดพงศ์
๑๑.	การวิเคราะห์การใช้ภาษาในการเขียนข่าว แบบ บรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รายวันสีนับ ๑ ในระยะ เวลาสามเดือน	นายบัญญัติ เว่องศรี	อุตสาหกรรม	ร.ศ.จ. กนกานัน พูลลิกะมาศ อ.จ. วิพุธ โสภวงศ์

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๑๒.	การศึกษารูปแบบของการเผยแพร่กระจายสินค้าใหม่ๆ ไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านชนบท เขตอิสลามเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม	นายบุญเลิศ สกสุชาติ	อุดมฯ	อ.ช. ดร. ประเสริฐ วิทยารัช ผ.ศ.จ. ดร. ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธ์ *
๑๓.	การศึกษาแนวทางการสอนและการสร้างอุปกรณ์การสอน เรื่องคลื่นเบื้องต้น	นายประเสริฐ มงคลธนพิ	อุดมฯ	ศ. ดร. พิทักษ์ รักษพลดেช อ.ช. ไซ สาลีณัน
๑๔.	การศึกษาความสามารถในการเรียนทوبโปโลยี (Topography) ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๓, ๔ และ ๕	นายปราโมทย์ ประเสริฐ	อุดมฯ	ร.ศ.จ. ดร. สุชาติ รัตนกุล ผ.ศ.จ. สุพจน์ ชะนะมา
๑๕.	การประเมินผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และการศึกษาสภาพการผังสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครุในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) บีการศึกษา ๒๕๑๕	นายนัฐยา การพานิช	อุดมฯ	ศ. ดร. พิทักษ์ รักษพลดेच อ.ช. สมจิต สมกัดพันธุ์
๑๖.	การปฏิรูปการศึกษาส่วนกลางของกระทรวงยุติธรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	นายมนู อุดมเวช	อุดมฯ	อ.ช. คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
๑๗.	วิเคราะห์เน้นทุกภูมิสังเวียนกล่องชั้นสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๒๑๙๙ ถึง พ.ศ. ๒๒๓๑) และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๓๓๔)	นายวิเชียร อชิโนนุกุลวัฒน์	อุดมฯ	อ.ช. ธนานิทร์ กรวยวิเชียร ร.ศ.จ. กุหลาบ ผลลัพธ์มาก อ.ช. สุวนันธ์ จงกระถุก

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๑๘.	ความสนใจในเนื้อหาแบบเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	นางสมสมัย แข่งขัน	อุตสาหกรรมฯ	ร.ศ.จ. เทือก กฤษณา ณ อยธยา อ.จ. บุญเจื้อ คงประดิษฐ์ อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๑๙.	การประเมินผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และการศึกษาสภาพการฝึกสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครุภัคให้เป็นการศึกษา ๒๕๐๕	นายเหมือน ทองชัย	อุตสาหกรรมฯ	ศ.ดร. พิทักษ์ รักษพลดชา พ.จ. บุญมี ก้อนทอง
๒๐.	เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างที่นา “ไร่อ้อย” และบ้านไส้กันลักษณะภูมิป่าทุก	ว่าที่ ร.ต. อรุณ ศรีประเสริฐ	อุตสาหกรรมฯ	อ.จ.ดร. ประเสริฐ วิทยารัฐ อ.จ. ประเทือง มหาภักดิ์
๒๑.	การศึกษาความสามารถทางการคิดเชิงนามธรรมในคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	นายอัมพล ธรรมเจริญ	อุตสาหกรรมฯ	ร.ศ.จ.ดร. สุชาติ รัตนกุล ผ.ศ.จ. สุพจน์ ชชนะมา
๒๒.	การศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำ (Leadership) กับความเกรงใจ (Krengchai) และโลกทัศน์แบบควบคุมภายนอก-ภายใน (World View of External -Internal Control)	นางจันทร์เพ็ญ เจริญผลารักษ์	แนะนำ	ผ.ศ.จ.ดร. สุกรรณ์ ศรีพหล อ.จ.ดร. วิรยุทธ วิเชียรโชติ อ.จ. ศิริณี ตาลະลักษณ์
๒๓.	การศึกษาเบรียบเทียบความสามารถ ความสนใจและความต้องการในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นม.ศ.๓ นักศึกษา ๒๕๐๕ ระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบประ	นายณรงค์ศักดิ์ คิดโสดา	แนะนำ	ร.ศ.จ. นภัสสรา สมวงศ์ อ.จ. ดร. สวัสดิ์ ประหมราช อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๒๔.	สมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ จังหวัดสกลนคร การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ ความสนใจ และ ความต้องการในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ.๓ ระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบประสมกับโรงเรียนมัธยม สายสามัญ จังหวัดเชียงใหม่	นายประจวน ประภาวงศ์	แนะแนว	ร.ศ.ดร. นาฏณลิยา สุมาวงศ์ อ.ช. ดร. สวัสดิ์ ประทุมราช อ.ช. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๒๕.	การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบลักษณะและธรรมชาติของ ความเกรงใจของคนไทย	น.ส. เพ็ญกุล สุทธิวงศ์	แนะแนว	อ.ช. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ อ.ช. โชติ เพชรชัน
๒๖.	การศึกษาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบความเกรงใจ แรงจูงใจให้สัมฤทธิ์ การได้หน้า-เสียหน้า ระหว่าง นักเรียนไทยเชื้อสายไทย กับนักเรียนไทยเชื้อสายจีน ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดในภาคกลาง	นายภัดดี ปรีวรรณ	แนะแนว	อ.ช. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ อ.ช. ไพบูล หัวพานิช อ.ช. บังอร เสนกนท์
๒๗.	การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นในสถาน พินิจและคุ้มครองเด็กกลางบังนา กับเด็กวัยรุ่นใน โรงเรียน	นางสุสินี อินสว่าง	แนะแนว	ร.ศ.ดร. นาฏณลิยา สุมาวงศ์ อ.ช. ไพบูล หัวพานิช
๒๘.	การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ ความสนใจ และ ความต้องการในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ.๓ ระหว่างโรงเรียนมัธยมแบบประสมกับโรงเรียนมัธยม	นายหวาน ประพาน	แนะแนว	ร.ศ.ดร. นาฏณลิยา สุมาวงศ์ อ.ช. ดร. สวัสดิ์ ประทุมราช อ.ช. สำเริง บุญเรืองรัตน์

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๒๙.	สายสามัญ จังหวัดสangขลา บีการศึกษา ๒๕๑๕ การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ ความสนใจ และ ความต้องการในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ. ๓ ระหว่างโรงเรียนมหิดลแบบปะสณ กับโรงเรียน มหิดลศึกษาสายสามัญ กรุงเทพมหานคร บีการศึกษา ๒๕๑๕	นายอ่ำไฟ จิตต์วัฒน	แนะแนว	ร.ศ. นภ. นางเนลลี่ว สุมาวงศ์ อ.จ. ดร. สวัสดิ์ ประทุมราช อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๓๐.	การศึกษาเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของความ เกรงใจและขบวนการสังคมประกิจระหว่างเจ้าทัยพุทธ และเด็กไทยคริสต์	น.ส. จงกล ทรัพย์สมบูรณ์	วัสดุ	อ.จ. ดร. วิรยุทธ วิเชียรโชติ อ.จ. ดร. นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ
๓๑.	ความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นใจของครู ความรู้สึก รับผิดชอบ พฤติกรรมความเป็นผู้นำ แรงจูงใจไฝ สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการผูกဆอนของ นักเรียนระดับชั้นมีที่ ๒ วิทยาลัยครุศาสตร์	น.ส. จิตราดา กิริสิรี	วัสดุ	ผ.ศ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงศ์
๓๒.	ผลของการเพิ่มข้อทดสอบอย่างเข้ากับแบบทดสอบ เลือกตอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา	น.ส. เนสิมกร ฉึงถิน	วัสดุ	อ.จ. ดร. สวัสดิ์ ประทุมราช อ.จ. โชค เพชรชั่น
๓๓.	การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ห้องค์ประกอบบุคลิกภาพ แบบ อนุรักษ์นิยม	นายเชิดศักดิ์ โโนวาสินธุ์	วัสดุ	ผ.ศ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๓๔.	การศึกษาเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ระหว่าง สังคมประจกิจและความเกรงใจของครอบครัวไทยกับ ครอบครัวจีน	น.ส. ทองห่อ วิภาวน	วัดผล	อ.ช. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชค อ.ช. ดร. นวลเพ็ญ วิเชียรโชค
๓๕.	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประมาณค่าต้น ลักษณะความเมื่นผู้นำ แรงจูงใจไฝสัมฤทธิ์ ความ สามารถในการเก็บบัญหาโดยใช้หลักการและผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษานี้ที่๓	น.ส. เปรมจิต ทศศะ	วัดผล	ผ.ศจ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.ช. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๓๖.	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิต ศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นปีก่อน ปีที่ ๗ ปีการศึกษา ๒๕๑๕ ระหว่างโรงเรียนเทคโนโลยี โรงเรียนราชภัฏ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและ โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารนครหลวง ในเขตกรุง หลวงกรุงเทพธนบุรีกับเกณฑ์ปกติระดับชาติ	นายมณฑีร วุฒิคุณ	วัดผล	ผ.ศจ. พจน์ สะเพียรชัย ผ.ศจ. สุพจน์ ชະนะมา
๓๗.	ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพสมองทางสัญญาณ (Symbolic Content) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์	นายสถาพร ทัพพะกุล	วัดผล	ผ.ศจ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.ช. สมบูรณ์ ชีตพงศ์
๓๘.	การศึกษาเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของขบวน การสังคมประจกิจ และความเกรงใจระหว่างเด็กไทย	น.ส. อัมพลิกา บั่ทมานนท์	วัดผล	อ.ช. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชค อ.ช. ดร. นวลเพ็ญ วิเชียรโชค

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๓๙.	พุทธกับเด็กไทยมุสลิม การศึกษาปัจจุบันและอุปสรรคในการใช้ภาษาโรงเรียน ประกอบการสอนของโรงเรียนในเขตจังหวัดนราธิวาส ลีมา บีการศึกษา ๒๕๑๕	นายชลอ มาลานันท์	โสตฯ	อ.จ. ชน ภูมิภาค อ.จ. ไพบูล หัวพานิช
๔๐.	การศึกษาเปรียบเทียบอัตราเร็วของการเรียนรู้ และ ความคงทนของความจำโดยใช้ภาพที่มีลักษณะปลอบ และซึ่งกักข้อความที่มีลักษณะปลอบและซึ่งกันนัก เรียนชั้นมัธยมบีที่ ๑ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสารพุทธ บีการศึกษา ๒๕๑๕	นายพงษ์สวัสดิ์ ลาภบุญเรือง	โสตฯ	อ.จ. ดร. เบรื่อง กุมกุ อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงษ์
๔๑.	การศึกษาผลการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสวนสอบ สวนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสังกัด และ ความคิดแบบสืบสวนสอบสวน	นายมั่งคล เอี่ยมสำอางค์	โสตฯ	อ.จ. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ ร.ศ.จ. สุนทร พิริยิกิจ อ.จ. สมศักดิ์ เจริญทะวงศ์
๔๒.	ทักษะคิดของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุง เทพมหานคร ที่มีต่อโสตทักษณ์ปกรณ์ บีการศึกษา ๒๕๑๕	นางรัตนา สุกันทะเกตุ	โสตฯ	อ.จ. ชน ภูมิภาค อ.จ. โชค เพชรชื่น
๔๓.	การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ความลึกของภาพ ๒ มิติ ของนักเรียนระดับชั้นประถมบีที่ ๑ และประถมบีที่ ๒	น.ส. วิบูลย์ศรี เวชวัฒน์	โสตฯ	อ.จ. ชน ภูมิภาค อ.จ. อังคณา สายยศ

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
	โดยใช้เครื่องชี้ (Cues) แบบแนวเส้น, ขนาดและการบังกัน			
๔๔.	ทักษิณคุณครูในญี่ปุ่นเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อโสดทักษิณบุญรัตน์	นายสมหวัง เล็กน้อย	โสดฯ	อ.จ. ชน ภูมิภาค อ.จ. โซคิ เพชรชื่น
๔๕.	การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ที่เป็นแบบโครงสร้างและแบบขบวนการในระดับประถมศึกษาที่ต้องการศึกษาโดยใช้ภาพประกอบแบบต่างๆ	นายสมาน เฉคระการ	โสดฯ	อ.จ. ดร. เปรื่อง กุ๊ก ร.ศ.จ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย
๔๖.	ศึกษารูปแบบและเนื้อเรื่องของวรรณภาษาไทยสำหรับเยาวชน ที่มีผลต่อการเลือกอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตส่วนกลางบีการศึกษา ๒๕๑๕	น.ส. จวจันทร์ พากะหาญ	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมุณ รัตนากร อ.จ. สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์
๔๗.	การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ ๓๐-๑๘ ปีในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายก นครสวรรค์ สระบุรี อ่างทอง	น.ส. ทองประดับ ลัมกระกุล	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมุณ รัตนากร อ.จ. สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์
๔๙.	การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ ๓๐-๑๘ ปีในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดลพบุรี	น.ส. ประไพกร วิสัยจาร	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมุณ รัตนากร อ.จ. สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
	อยธยา สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม นครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี			
๔๙.	การศึกษาการจัดตั้งคุณยัจดิหาวสักห้องสมุดวิทยาลัยครูทั่วประเทศ	นายบัญญา สุขเสน	บรรณา รักษ์	อ.จ. บุญสม ก้านสังหาร อ.จ. เกษร สุพรรณพายัพ
๕๐.	การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านของนักเรียน ระดับอายุ ๓๐-๑๘ ปี ในโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพ มหานคร	นายพิชัย เทพนิมตร	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมุล รักษาการ อ.จ. สนธิ แก้วลาย
๕๑.	การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ ๓๐-๑๘ ปี ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดอุตรธานี ขอนแก่น ศกลนคร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์	นายไพบูลย์ ลิไพบูลย์	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมุล รักษาการ อ.จ. ปราณี เชียงทอง
๕๒.	การศึกษาความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ ๓๐-๑๘ ปี ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี พัทลุง และครัวง	น.ส. นารกี ตรีกษายุทธ	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมุล รักษาการ อ.จ. สนธิ แก้วลาย
๕๓.	การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือการคุณ ของ นักเรียนอายุ ๘ ปี, ๙ ปี และ ๑๐ ปี ในปีการศึกษา	น.ส. สวนชัย ศรีสั่ง	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมุล รักษาการ อ.จ. อังคณา สายยศ

เลขที่	เรื่อง	ผู้กำกับ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๔๔.	การศึกษาความสนใจและแนวทางการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ ๑๓-๑๘ ปี ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดกระนี่ นราธิวาส ภูเก็ต ยะลา และสงขลา	น.ส. อรุณกร กำลัง	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมูล รักทากร อ.จ. สุนทร แก้วลาย
๔๕.	การศึกษาความสนใจและแนวทางการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ ๑๓-๑๘ ปี ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ	นายเอกรินทร์ สุนทรพงษ์	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมูล รักทากร อ.จ. ปราดี เชียงทอง
๔๖.	การศึกษาความสนใจและแนวทางการอ่านของนักเรียนอายุ ๑๓-๑๘ ปี ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และ่น่าน	น.ส. เอ้อมพร ชัยพัฒน์	บรรณา รักษ์	อ.จ. ณมูล รักทากร อ.จ. สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์
๔๗.	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความตัว-เก็บตัว และความรู้สึกชอบและคุณธรรมแห่งพ่อเมืองที่	น.ส. กานุจนา ควรสุภา	จิตวิทยา	อ.จ. ดร. ปรีชา ธรรมะ ¹ อ.จ. ดาวร เกิดเกียรติพงศ์ ² อ.จ. ภัทร ศุนธรวรพัย ³
๔๘.	ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย การคิดแบบออกนัย การคิดแบบอ่อนนัย และการสร้างนิภาพ	นายเกรียงศักดิ์ พราวศรี	จิตวิทยา	อ.จ. ดร. ปรีชา ธรรมะ ¹ ผ.ศ.ก.จ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย ⁴ อ.จ. ดาวร เกิดเกียรติพงศ์ ²

รุ่นบุนเดิส์กษา ๒๕๖๖ ภาคกลาง

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๑.	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาเรขาคณิตการแปลงสภาพของนักเรียนชั้นป्रerก董ศึกษาตอนปลาย	นายโชคชัย ศักดิ์ครี	ประถมฯ	ร.ศ.ดร. สุชาติ รักนกุล ผ.ศ.ส. สุพจน์ ชชนะมา
๒.	วิถีทางการสอน ร.ศ. ๑๙๙	น.ส. จิราภรณ์ สถาปนาวรรณะ	มัธยมฯ	อ.ช. คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ฯ อ.ช. ดร. เทช บุนนาค
๓.	การศึกษาความสามารถในการเรียนร่วมกลุ่ม (group) เบื้องต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	นายทวี สิกธิศร	อุดมฯ	ร.ศ.ดร. สุชาติ รักนกุล ผ.ศ.ส. สุพจน์ ชชนะมา
๔.	การเจรจาและข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอังกฤษเกี่ยวกับหัวเมืองชายแดนล้านนาไทย และพม่า สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระยะ พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๕๗๘	นายนคร พันธุ์ณรงค์	อุดมฯ	ร.ศ. สาร ช่วยประเสริฐ ดร. ขาว สุขพานิช
๕.	การสร้างและทดลองใช้แบบเรียนโปรแกรมสอนวิชาเคมีในชั้นมัธยมปีที่ ๔	นายบรรษา รักนวย	อุดมฯ	อ.ช. ดร. นิตา สะเพียรชัย อ.ช. อังคณา สายยศ อ.ช. วนิดา อักรปรีดี
๖.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและประเทศราชในหัวเมืองล้านนาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	น.ส. ปริศนา ศิรินาม	อุดมฯ	อ.ช. คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ฯ อ.ช. ดร. เทช บุนนาค
๗.	พระบรมราโชบายเกี่ยวกับบัญชาชาวจีนในพระราช	น.ส. พวงร้อย กล่องເອີງ	อุดมฯ	อ.ช. คุณวรุณยุพา สนิทวงศ์ฯ

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขาวิชา	อาจารย์ที่ปรึกษา
	รายงานเข้าสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเจ้าอยู่หัว			อ.ดร. ชัย พานิช
๙.	การสังเกตและวิเคราะห์การสอนนวัตกรรมคิดไทยของนักศึกษาฝึกสอนชั้นปีรากอนนีบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ปฐม ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ด้วยระบบ The Reciprocal Category System	น.ส. ลินจง บุญยิ่งยืน	อุตสาหกรรมฯ	ศ.ดร. อาร์. สันหนวิ อ.จ. ละออ การุณยานิช
๑๐.	ศึกษาการผลิตมือครัวญี่ปุ่นในແຍ່ວຸດສາຫະກຽມในกรอบครัว	นายสมพันธ์ ทองแสง	อุตสาหกรรมฯ	ร.ศ. สาท เสนอธรรมรักษ์
๑๑.	การวิเคราะห์วรรณคดีเรื่องกำราบครีปราชญ์	น.ส. สุนีย์ ศรีณรงค์	อุตสาหกรรมฯ	อ.ดร. ประเสริฐ วิทยารัตน์
๑๒.	บุคคลและเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วรรณกรรมของสุนทรภู่	นางสุนีย์ แจ้งใจธรรม	อุตสาหกรรมฯ	ร.ศ. กุหลาบ มัลลิกะນก อ.จ. คงวรวุฒิพา สนิทวงศ์ฯ
๑๓.	บทบาทของการสอนแบบสืบสานสอบสวนที่ส่งผลต่อพัฒนาการค้นบุคคลิกภาพทางแรงจูงใจให้มีถูกต้องความคิดในการสร้างสังกัดและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการศึกษา	น.ส. พยอม กันณณี	แนะแนว	ศ.ดร. เทือก กาสาม ณ อยรยา อ.จ. สุวคนธ์ จังกระถล อ.จ. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงศ์
๑๔.	บทบาทการสอนแบบสืบสานสอบสวนที่ส่งผลต่อพัฒนาการบุคคลิกภาพด้านทักษะคิดทางวิชาการศึกษาพัฒนา	นางเรียน ศรีทอง	แนะแนว	อ.จ. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงศ์

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๑๔.	การค้นความคิดแบบสืบสวนสอบสวน และความคิดวิจารณญาณ	น.ส. ศิริพัฒน์ จันทร์ศิริ	แนะแนว	อ.จ. วันเพ็ญ พงศ์ประยูร
๑๕.	บทบาทของการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Investigative Method of Inquiry) ที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพค้านมโนภาคแห่งตน ความคิดสร้างสรรค์ และแบบการรับรู้	น.ส. สุจitra เหลืองรังสรรค์	แนะแนว	อ.จ. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชค อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงศ์ อ.จ. วันเพ็ญ พงศ์ประยูร
๑๖.	การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูกับนักธุรกิจ	นายน้ำ สุขอนันต์	โสคฯ	อ.จ. ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชค อ.จ. ดร. นวลเพ็ญ วิเชียรโชค
๑๗.	การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของวิธีสอนอ่านแบบในวิชาออกแบบและเขียนแบบ โดยใช้สไลเดอร์คู่กับหุ่นจำลองแบบโปรด়์ร়েস และใช้สไลเดอร์คู่กับหุ่นจำลองแบบที่บินในระดับชั้น ป.กศ. ต้น	นายบุญเลิศ ส่องสว่าง	โสคฯ	อ.จ. ดร. เปรื่อง กุมก อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงศ์
๑๘.	การประเมินผลการจัดทำและใช้สต็อกทัศนวัสดุอุปกรณ์ชีวะช่วยเหลือหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ตามโครงการการศึกษาในชนบท ปี ๒๕๐๙-๒๕๑๓	นายบุญเลิศ ส่องสว่าง	โสคฯ	อ.จ. ชม ภูมิภาค อ.จ. ไพบูล หวังพาณิช
๑๙.	การประเมินผลหลักสูตรวิชาการใช้ห้องสมุด (L.Sc. 101) ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษา	น.ส. บุญศรี ไพรัตน์	บรรณา รักษ์	ผ.ศ.ว. วิชญ์ ทับเที่ยง อ.จ. บุญสม ก้านสังวร

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๑๙.	กิจกรรมและบริการของห้องสมุดโรงเรียนสำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	น.ส. สมพร สวยปานแก้ว	บรรณา รักษ์	อ.จ. สำเริง บุญเรืองรักัน พ.ศจ. วิชญ์ ทับเที่ยง อ.จ. สุนทร แก้วลาย อ.จ. วิพุช โสภวงศ์

อ่าน

สังคมศาสตร์ปริพัฒน์

สุชาติ สวัสดิ์สุรี

บรรณาธิการ

เริ่มแกะปี ๒๕๑๘ ฉบับที่ ๓ เดือน

ภาคเรียนปลาย ปีการศึกษา ๒๕๑๖

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๑.	ผลของระยะทางจากทัวเมืองที่มีต่อจำนวนชนิดของสินค้าและบริการในเขตจังหวัดต่าง	นายประยงค์ ใจดี	ประถมฯ	อ.ดร. ประเสริฐ วิทยารัตน์ ร.ศ.จ. สาวก เสนาธรรมค์
๒.	การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาวิทยาลัยครุภัณฑ์ประจำศึกษาปีนี้บัตรวิชาการศึกษา	นายประทีป รุ่งทราบท์	ประถมฯ	ร.ศ.จ. ปราณี ชนะชานันท์ อ.จ. สุไร พงษ์ทองเจริญ
๓.	การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนประจำศึกษาปีนี้บัตรวิชาการศึกษานี้ที่สองกับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ห้า	น.ส. จำรัส อานามนารถ	มัธยมฯ	อ.จ. สุไร พงษ์ทองเจริญ [*] อ.จ. อังคณา สายยศ
๔.	การศึกษาความรู้ทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้า แผนกวิทยาศาสตร์ที่ใช้หนังสือตามหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๑๓ ของโรงเรียนแบบประเมิน	น.ส. จุรีย์ ทองเวส	มัธยมฯ	ศ.จ. ดร. กานดา ณ ถลาง ร.ศ.จ. ปราณี ชนะชานันท์
๕.	การประเมินผลการเรียนวิทยาศาสตร์และการศึกษาสภาพการผังสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครุภัณฑ์วันออกเฉียงเหนือ บ่มการศึกษา ๒๕๑๕	นายชาคริต คุปพิทยานันท์	อุดมฯ	ศ.จ. ดร. พิทักษ์ รักษ์ผลเดช อ.จ. บุญมี ก้อนทอง
๖.	การประเมินผลโครงการผลิตอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ เพื่อ	นางนงนุรี ภารกุล	"	ศ.จ. ดร. พิทักษ์ รักษ์ผลเดช

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขาวิชา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๗.	การฝึกสอนในระดับนักเรียนศึกษาปีที่ ๓ ของนิสิตฝึกสอนระดับปริญญาตรี วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสามัคตร ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๑๕			อ.จ. สมศักดิ์ แสงสุข
๘.	การวิเคราะห์ธาตุบางชนิดในน้ำมันหล่อลื่นเครื่องยนต์โดยวิธี Non-destructive Neutron Activation Analysis	นายกฤษดา กรุดทอง	อุตุนิสัย	อ.จ.น.ล. อันงค์ นิตอุบล อ.จ. สมเกียรติ กรีทอง
๙.	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหนาแน่นของเส้นทางรอยนักกับประสิทธิภาพของการผลิตฟิชไร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	นายกวี วรกวนิช	„	ดร. ประเสริฐ วิทยารัตน์ ร.ศ.จ. สาวก เสนานุวงศ์
๑๐.	การสำรวจหาสาหร่ายนำจีดในเขตพญาไทและชุมติกรุงเทพมหานคร	น.ส. จิรา จันทร์โรย়	„	อ.จ. สมศักดิ์ แสงสุข อ.จ. ประเสริฐ เกียรติประวัติ
๑๑.	การศึกษาสถานภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเรียนและการสอนวิชาพีสิกส์ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ของสถานศึกษาครู บีการศึกษา ๒๕๑๖	นายชวัลิต วัฒนาวงศ์	„	ศ.ดร. พิทักษ์ รักษ์พลดิษฐ อ.จ. อังคณา สายยศ
๑๒.	วรรณกรรมไทยลือ คำบทดยร่วม อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย	นายชัมนาณ รอดเหตุภัย	„	ดร. กีงแก้ว อัตถาการ อ.จ. อารีย์ สนหาติโภสิน
๑๓.	การประเมินผลเขตโรงเรียนโดยวิธีโปรแกรมเส้นตรง	นายชูศักดิ์ แสงมุกดา	„	ร.ศ.จ. เต็มศิริ บุณยสิงห์ อ.จ. ดร. ประเสริฐ วิทยารัตน์

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๑๓.	การศึกษาปัญหาและความคิดเห็นของครูใหญ่โรงเรียน ฝึกสอนในการปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนฝึกสอนของ โครงการฝึกหัดครุชั้นบท	นายนิทัศน์ ผ้าเจริญผล	อุปน.ฯ	ดร. วิจิตร ธีระกุล อ.ช. ละออด การณ์ยะวนิช อ.ช. อังคณา สายยศ
๑๔.	วิเคราะห์บทละกรร่วนเรื่องอิเหนาพระราชพินธ์ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาส以來 โดยเฉพาะ สภาพชีวิตความเป็นไปที่ปรากฏในเรื่อง	น.ส. บัวงาม อรรถพันธ์	„	ศ.ก. เทือก ฤทธิ์ ณ อยุธยา อ.ช. คุณวรุณย์พา สนิทวงศ์ฯ
๑๕.	การสำรวจสาหร่ายน้ำจืด ในเขตบางกอกใหญ่และภาคี เจริญ กรุงเทพมหานคร	นายบุญยัง ขันธะกาด	„	อ.ช. สมศักดิ์ แสนสุข อ.ช. ประเสริฐ เกียรติประวัติ
๑๖.	การวิเคราะห์ธาตุเชิงเนียม ทองแดง และอาร์เซนิค ในเลือดโดยวิธีนิวตรอน แยกตัวเวชัน	นายประคิษฐ์ มีสุข	„	อ.ช. น.ล. อนงค์ นิตยบุญ อ.ช. สมเกียรติ ภรรทกวง
๑๗.	การค้นหาตัวพยากรณ์ บางตัวที่สัมพันธ์กับความสำเร็จ ในการเรียนวิชาเอกเคมีของนิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา	นายประเสริฐ ศรีไพรเจน	„	อ.ช. สุวัล จันทร์กระจ่าง อ.ช. โชค เพชรชื่น
๑๘.	การศึกษาความรู้ศัพท์ภาษาอังกฤษของนิสิตบีที่สอง ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประถมมิตร	นางปริยา พันธุ์พันธ์	„	ศ.ก. ดร. กานดา ณ สถาบัน ร.ศ.ก. ปราณี ธนชาตันนท์
๑๙.	การสำรวจสาหร่ายน้ำจืด ในเขตฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้า พระยาในจังหวัดนนทบุรี	น.ส. มัณฑนา เลาหบรรจง	„	อ.ช. สมศักดิ์ แสนสุข อ.ช. ประเสริฐ เกียรติประวัติ
๒๐.	การวิเคราะห์ปริมาณ โปรตีน ไขมัน ความชื้น และ น้ำ份 ในอาหาร	น.ส. เยาวราช เจริญจิตร์	„	อ.ช. ไพศาล เถ้าท์เรณุ

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
	๔๙. รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงกลืนหินในปลาทูเข้ม ฉ่ายรังสี			อ.ช. วนิดา อัครบุตรี
๒๑.	การศึกษาบุคลิกภาพของสุนทรรถ์ตามหลักจิตวิทยา	น.ส. วนิดา ลิขิตกันทิมา	บุคคลฯ	อ.ช. ดร. นవฤทธิ์ วิเชียรโชค ร.ศ.จ. กุหลาบ มัลลิกะมาก อ.ช. สมทรง วีสกุล อ.ช. โซ สาลีฉัน
๒๒.	การสร้างและศึกษาทดสอบเพื่อใช้ในการเรียนการสอนวิชาอิเล็กทรอนิกและวิทยุขั้นพื้นฐาน	นายวีระพันธ์ สิทธิพงศ์	"	อ.ช. สมทรง วีสกุล อ.ช. โซ สาลีฉัน
๒๓.	การศึกษาการใช้ Micro-teaching ในการฝึกสอนของ วิทยาลัยครุยนบุรี	นางคริสตัลณ์ อุสาหะ	"	ผ.ศ.จ. มานิก สารินทร์ อ.ช. ใจดี เพชรชื่น อ.ช. พิงใจ สินหวานท์
๒๔.	ความเหมาะสมของการสอนเรื่องเมตริกในชั้นประถม ศึกษาตอนปลาย	นายศุภกิจ เฉลิมวิสุമนกุล	"	ร.ศ.จ. สุชาติ รัตนกุล ผ.ศ.จ. สพจน์ ชัชนะมา
๒๕.	การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนศิลธรรม ระดับประการนี้ยับตัววิชาการศึกษา ปีการศึกษา๒๕๑๖	นายศุภกร ศรีแสน	"	ร.ศ.จ. เต็มศิริ บุณยสิงห์ อ.ช. สุขุม ศรีบุรินทร์ อ.ช. สุนันท์ ศลโภสุน ร.ศ.จ. เต็มศิริ บุณยสิงห์
๒๖.	การวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนการสอนศิลธรรม ระดับประการนี้ยับตัววิชาการศึกษาชั้นสูง ปีการศึกษา ๒๕๑๖	นายสถาพร มาลีเวชพงศ์	"	อ.ช. สุขุม ศรีบุรินทร์ อ.ช. สุนันท์ ศลโภสุน ร.ศ.จ. สุชาติ รัตนกุล
๒๗.	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเรื่อง “ความน่าจะ	นายสุเทพ ทองอยู่	"	

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๒๙.	เป็น"(Probability)ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์ลักษณะกลอนในนิราศของสุนทรภู่	นายประทีป วาทิกินกร	อุตุนิ	ผ.ศ.ก. สุพจน์ ชะนะมา ร.ศ.ก. ฤทธาบ มัลลิกะมาก อ.จ. สุภา ปานเจริญ
๓๐.	ผลการฝึกเสียงทางหลังสองเสียง (Final Clusters) ที่มีเสียงหยุดชนิดไม่มีเสียง (Voiceless Stops) ปรากฏ อยู่จากการสอนด้วยครุไทย กรุเจ้าของภาษา และครุ ไทยที่ใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษาช่วยสอน	นายสิทธิชัย ชาดานิทิ	อุตุนิ	ศ.ดร. กานดา ณ ถลาง อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๓๑.	การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสอนวิชาภูมิศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของนิสิตฝึกสอนของวิทยาลัยวิชา การศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๑๖	นายอภิศักดิ์ ไสมอนทร์	อุตุนิ	ร.ศ.ก. สาวก เสนาธรรมร์ ผ.ศ.ก. จันทนา พรมหมีรณี
๓๒.	การศึกษาสมรรถภาพการบริหารการศึกษาประชาชน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกรมสามัญศึกษา และ ^๑ เทศบาลในเขตการศึกษา ๖	นายเกียรติศักดิ์ นาคประสิทธิ์	บริหาร	ดร. วิจิตร ชีระกุล ร.ศ.ก. ดร. สุวรรณ์ ศรีพหล
๓๓.	การศึกษาลักษณะผู้นำแบบต่าง ๆ ของครุใหญ่ที่ส่งผล ต่อชีวิตหรือกำลังใจของครุในโรงเรียนประถมศึกษา ^๒ จังหวัดสุโขทัย	นายณรงค์ รัมณียกุล	บริหาร	ร.ศ.ก. ดร. สุวรรณ์ ศรีพหล อ.จ. นิภา แวนบุญเนยร อ.จ. ปฐม นิคมานนท์
๓๔.	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับวัย รุ่น คุณวุฒิ และความเกรงใจของครุใหญ่ในโรงเรียน	น.ส. รำพึง อัมเรศ	บริหาร	ดร. วิจิตร ชีระกุล ร.ศ.ก. ดร. สุวรรณ์ ศรีพหล

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๓๔.	ประเมินศึกษาในจังหวัดอ่างทอง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับ ความคิดสร้างสรรค์ และความเกรงใจของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในเขตศึกษา ๓	นายณัณ พะเพชร	แนะแนว	ผ.ศ.ฯ. สมควร อภัยพันธ์ อ.จ. โชคิ เพชรชื่น
๓๕.	การศึกษาสภาพการให้บริการนิสิตของวิทยาลัยวิชาการ ศึกษา ปทุมวัน บางแสน และสงขลา	นายทักษิร ประเสริฐสุข	แนะแนว	ร.ศ.ฯ. นาฏเณถียา สุมาวงศ์ อ.จ. ปฐม นิมานนท์
๓๖.	การศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังระหว่างครู และ นักเรียนโรงเรียนมัธยมแบบประเมินภาคเหนือที่มีต่อ ^๑ ตักษะของผู้ให้คำปรึกษาและการเปลี่ยนแปลงความ คาดหวังของนักเรียน เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง	นายธารา ชาตุประยูร	แนะแนว	ร.ศ.ฯ. อัมพา โชคิกเสถียร อ.จ. ปฐม นิมานนท์
๓๗.	การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของครูปริญญาโท สาขา แนะแนวและครูปริญญาโทสาขาอื่น ๆ ที่มีต่ออาชีพครู	น.ส. ธิดา บุญย่านา	แนะแนว	ร.ศ.ฯ. อัมพา โชคิกเสถียร อ.จ. อังคณา สายยศ
๓๘.	การศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาระดับ ป.กศ.ต้น ที่ ออกฝึกสอนที่ทำการแก้ปัญหาในชั้นเรียน และการสร้าง แบบจำลองของบัญชา (Simulation) เพื่อใช้ฝึกสอน นักศึกษาในการคิดแก้ปัญหา ก่อนออกฝึกสอน	น.ส. นันทนา จุหังคง	แนะแนว	ร.ศ.ฯ. นาฏเณถียา สุมาวงศ์ อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๓๙.	การศึกษาบัญชาและความต้องการของนิสิตที่อยู่ประจำ หอพักของวิทยาลัยวิชาการศึกษาในส่วนภูมิภาค บีการ	นายประเทือง เก้า	แนะแนว	ร.ศ.ฯ. นาฏเณถียา สุมาวงศ์ อ.จ. ปฐม นิมานนท์

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๔๐.	ศึกษา ๒๕๑ การศึกษาพุทธิกรรมของนิสิตปริญญาตรีสาขาวาระคอมพิวเตอร์ ออกแบบที่ออกฝึกสอนต่อการแก้ปัญหาในชั้นเรียนและการสร้างแบบจำลองของบัญชา (Simulation) เพื่อใช้ฝึกสอนนิสิตนักศึกษาในการคิดแก้ปัญหาก่อนออกฝึกสอน	นายไพบูลย์ อั่มประเสริฐ	แนะแนว	ร.ศ.ดร. นภัสสรา สมวงศ์ อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๔๑.	การศึกษาสภาพการให้บริการนิสิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก มหาสารคาม	นายศรัณย์ คำรุษุ	แนะแนว	ร.ศ.ดร. นภัสสรา สมวงศ์ อ.จ. ปฐุม นิคมานันท์
๔๒.	การศึกษาสภาพการให้บริการนิสิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร พระนคร และผลศึกษา	นายสารคร เข็มทอง	แนะแนว	ร.ศ.ดร. นภัสสรา สมวงศ์ อ.จ. ปฐุม นิคมานันท์
๔๓.	การศึกษาพุทธิกรรมของนักศึกษาระดับบ.กศ.สูงที่ออกฝึกสอนต่อการแก้ปัญหาในชั้นเรียนและการสร้างแบบจำลองของบัญชา (Simulation) เพื่อใช้ฝึกสอนนักศึกษาในการคิดแก้ปัญหาก่อนออกฝึกสอน	น.ส. สิรินา เลิบครุ	แนะแนว	ร.ศ.ดร. นภัสสรา สมวงศ์ อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๔๔.	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบ การปรับตัว และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้น ป. ๗ และ ม.ศ. ๓ ในเขตเทศบาลเมืองกาฬ	นายอภิสิทธิ์ วงศ์	แนะแนว	ร.ศ.ดร. นภัสสรา สมวงศ์ อ.จ. ปฐุม นิคมานันท์
๔๕.	ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพสมองทางรูปภาพ (Figural Content) กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา	น.ส. จิวนทร์ ประสงค์สม	วัดผล	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. ถวัน สายยศ

เลขที่	เรื่อง	ผู้ท่า	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๔๖.	วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพประชาธิปไตย	นายธงชัย ลักษณสุวรรณ	วัสดุ	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. สำเริง บุญเรืองรัตน์
๔๗.	การศึกษาทัศนคติของครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อระเบียบการเลื่อนขั้นโดยอัตโนมัติ	นายบรรดล สุขปิติ	วัสดุ	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงศ์
๔๘.	การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพสมองด้านการคิดแบบอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	น.ส. บังอร พุ่มสะอาด	วัสดุ	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. เพศาล หวังพาณิช
๔๙.	การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพสมอง ด้านการคิดอเนกนัยทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	นายบุญเชิด กิจโภโจนันทพงษ์	วัสดุ	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. เพศาล หวังพาณิช
๕๐.	การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพสมองด้านการรู้และเข้าใจภาษาตามทฤษฎี โครงสร้างทางสมองของกิลฟอร์ดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	น.ส. ผจงจิต อินทสุวรรณ	วัสดุ	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. เพศาล หวังพาณิช
๕๑.	ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะแบบความจำกัดภายในอก ต่อทักษะทางวิทยาศาสตร์ และความเชื่อเชิงลุ่มผู้มืออาชีพครู	นายมนตรี อนันตรักษ์	วัสดุ	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย ร.ศ. จันทนา พรหมเกรدنี
๕๒.	การศึกษาเปรียบเทียบความอยากรู้อยากเห็น ทักษะ	น.ส. วันทนีย์ บุพพัฒชาติ	วัสดุ	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๕๓.	เชิงวิทยาศาสตร์ นำใจของการเป็นครูและเพทบุญของนักศึกษาปีที่ ๑-๔ วิทยาลัยครุภัณฑ์วิชาชีพฯ การศึกษาความสามารถของการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Operation) เอกนัย (Convergent Operation) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์	นายสมศักดิ์ วยะนันท์	วิศว	อ.จ. สมบูรณ์ ชีตพงศ์
๕๔.	การศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพ สมองด้านความจำทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ดกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	น.ส. เสาวณี คุณาวัฒนาวนิช	วิศว	ร.ศ.จ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. สมบูรณ์ ชีตพงศ์
๕๕.	การศึกษาความมีน้ำใจของครู ความอยากรู้อยากรู้เห็น ความเอื้อเพื่อและเพทบุญของนักศึกษาปีที่ ๑-๔ วิทยาลัยครุภัณฑ์ปฐม	น.ส. นิภา บุณยกรีสวัสดิ์	วิศว	ร.ศ.จ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. สมบูรณ์ ชีตพงศ์
๕๖.	อิทธิพลของวิธีดำเนินการสอนต่อความสามารถในการ ตอบแบบทดสอบของกลุ่มนักเรียนที่มีสมรรถภาพใน การเรียนสูงและกำลัง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคณิตต่อการถือศีลห้า ความ รู้สึกรับผิดชอบบินัยในตนเอง ความเกรงใจ และผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน	นายบุญรักษ์ ตันท์เจริญรักษ์	วิศว	ร.ศ.จ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย ดร. เนติมวงศ์ วัฒนสุนทร
๕๗.	ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคณิตต่ออาชีพครู วินัยในตน	นางภัตรา นิคมานันท์	วิศว	อ.จ. ดร. นวลเพ็ญ วิเชียรโขต อ.จ. โชค เพชรชื่น
๕๘.	ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคณิตต่ออาชีพครู วินัยในตน	น.ส. วรรณาวิภา ทองยก	วิศว	ร.ศ.จ. ดร. พจน์ สะเพียรชัย

เลขที่	เรื่อง	ผู้ท่า	สาขา	อาจารย์ที่ปรึกษา
	เรอง ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการสอน ของนิสิต ฝึกสอนวิทยาลัยวิชาการศึกษาพิชณ์โลก			อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงศ์
๕๙.	การศึกษาความที่ยังคงใช้พยากรณ์ของแบบทดสอบ ที่ใช้สอบคัดเลือกนักเรียนฝึกหัดครูระดับ ป.กศ. ของ วิทยาลัยครุพัชรบุรีและวิทยาลัยครุนครภูมิ	นายวิสุตร รอดเชื้อ	วัสดุ	ร.ศ.ดร. พจน์ สะเพียรชัย อ.จ. สมบูรณ์ ชิตพงศ์
๖๐.	การศึกษาสถานภาพของบริการโสตทัศนศึกษาในโรง เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดอุทัยธานี	นายเต็มสิทธิ์ สงค์ทอง	โสตฯ	อ.จ. ชน ภูมิภาค อ.จ. ไพรожน์ นาใจ
๖๑.	การศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับการผลิตและการใช้โสต ทัศน์ปกรณ์ของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึก ษาที่มีประถมศึกษาตอนปลายสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดราชบุรี จังหวัดราชบุรี บีการศึกษา	นายธีรศักดิ์ ลิขิตวัฒนศรี	โสตฯ	อ.จ. ชน ภูมิภาค อ.จ. เกศินี โชคิกเสถียร
๒๕๑๖				
๖๒.	การศึกษาสถานภาพเกี่ยวกับการผลิตและการใช้โสต ทัศน์ปกรณ์ของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึก ษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ บีการศึกษา	นายบุญทัศน์ ทุนคำ	โสตฯ	อ.จ. ชน ภูมิภาค อ.จ. เกศินี โชคิกเสถียร
๒๕๑๗				
๖๓.	เปรียบเทียบผลการใช้สื่อที่สร้างขึ้นจากภาพถ่าย ภาพ วาดเหมือนและภาพวาดลายเส้นเป็นทัศนวัสดุประกอบ	นายประسنศ์ นิมมา	โสตฯ	อ.จ. ประมวล ยะกีฟ ดร. เนติมวงศ์ วัฒนสุนทร

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขาวิชา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๖๔.	การสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมปีที่ ๕ การศึกษาบัญหาและอุปสรรคในการใช้วิทยุโรงเรียน ประกอบการสอนของโรงเรียนในเขตจังหวัดแพร่ ปี การศึกษา ๒๕๑๖	นายวิโรจน์ แสนเสมอ	โสตฯ	อ.จ. มีชัย วรสาขันธ์ อ.จ. ชม ภูมิภาค อ.จ. เกศินี โชคิกเสถียร
๖๕.	การศึกษาความสนใจและแนวทางอ่านหนังสือของนัก เรียนอายุ ๓๐-๔๘ ปี ในโรงเรียนแร้งบานด์ จังหวัด กำแพงเพชร ทาง ลำปาง เรียงใหม่	นายมนู นิมพิบูลย์	บรรณา รักษ์	อ.จ. ลุมฉล รักตากร อ.จ. สุพัฒน์ สองแสงจันทร์
๖๖.	โครงการจากวรรณคดีไทยประเพ�รร้อยกรอง สมัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	น.ส. นวลจันทร์ รักนากร	บรรณา รักษ์	ผ.ศ.ว. วิชญ์ ทับเที่ยง อ.จ. วิพุช ສกวางค์
๖๗.	โครงการจากวรรณคดีไทยประเพ�รร้อยกรอง สมัย รัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์	น.ส. ไฟเราะ คุณารักษ์	บรรณา รักษ์	ผ.ศ.ว. วิชญ์ ทับเที่ยง อ.จ. วิพุช ສกวางค์
๖๘.	พฤติกรรมการเลือกจากสองคำตอบท่อสถานการณ์แก้ บัญหาทั้งที่มีทางแก้และที่ไม่มีทางแก้	เกณเนช แคนป์	จิตวิทยา	ดร. ระพันธ์ ไสมนะพันธ์ ดร. ปรีชา ธรรมะ
๖๙.	ความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเหตุผลในเชิงตรรกะ ศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์และความอยากรู้ อยากรเหมือนกับเด็กเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา ๒๕๑๕ ภาคศึกษา ๕	นายทองหล่อ วงศ์อินทร์	จิตวิทยา	อ.จ. ดร. ปรีชา ธรรมะ อ.จ. ถาวร เกิดเกียรติพงษ์ อ.จ. กัทรา สุคนธรวรพัย
๗๐.	ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเรียงคุ้ม การพึงผู้อื่น	นายประณต เล็กสวัสดิ์	จิตวิทยา	ดร. นవฤทธิ์ วิเชียรโชติ

เลขที่	เรื่อง	ผู้ทำ	สาขาวิชา	อาจารย์ที่ปรึกษา
๗๑.	พฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำและความรู้สึกปรับผิดชอบ ความสัมพันธ์ระหว่างสังกัดกับตน (Self-Concept) ความเชื่อแบบผึ่งใจ (Dogmatism) และผล สมฤทธิ์ทางการเรียน	นายสมชัย ชินะคระกุล	จิตวิทยา	ดร. ดวงเดือน พันธุ์มนวน ดร. ปรีชา ธรรมานา อ.ช. ถาวร เกิดเกียรติพงษ์
๗๒.	ความชื่อต้องต่อหน้าที่ โนนกภาพเกี่ยวกับตน ความ เกรงใจของเด็กไทยพุทธและเด็กไทยมุสลิมในสังจังหวัด ชายแดนภาคใต้	นายสุริวงศ์ ชัยรักัน	จิตวิทยา	ดร. ปรีชา ธรรมานา อ.ช. ถาวร เกิดเกียรติพงษ์

ป้ายสาร

ยุคใหม่รายสามเดือน

นำความคิดการศึกษา

แทรกความคิดการเมือง

นบกรับเบี้นสามชิกไดที่ นายพิภพ คงไชย สารานุยกร มูลนิธิเสรียรโ哥เศค-นาຄะประทับ

๑๙๑๕ ถนนพระราม ๔ สามย่าน กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๖๖๖๓๐

สามชิกบล๊ะ ๔๐ บาท สั่งซ่าย ปณ. รองเมือง

หนังสือของสำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์ฯ

ประวัติศาสตร์อาเซียนภาคเหนือ

การปฏิรูปการศึกษาในสมัย ร. &

ความสำเร็จและความล้มเหลว

ประวัติผ่านธรรมเนียม

บัญญัติสถาที่

ถักษ์และวรรณกรรมไทยยุค

บันทึกความรู้ต่าง ๆ (๔ เล่มชุด)

ชุมนุมพระชนม์พันธ์

ประเพลิงไทย (๔ เล่มชุด)

หมอกอ่อน ดุลช

การศึกษาในสมัยรัชกาล

หนังสือสนับ

โสกราติส

เอนก ยอดนักเขียน

พจนานุกรมภูมิศาสตร์

อชินาบทกิจปรีศนาธรรมไทย

ประวัติศาสตร์อสาน (๒ เล่มชุด)

หน่อไม้เจ้าสิทธิพร กฤดากร

ประวัติศาสตร์ฉบับ

ไกรจะกุณยะดาอาเซียน –

พุทธศาสนาหรือลัทธิโอมฯ

แรงงานกับอตสาหกรรมไทย

อิسلامสมัยแรก

แผนดินพระนครแห่งกรุง

เอโรโดಡัส

สมทรปราการ

รัฐประหาร ๒๕๔๐

ประชญาเรย์เบด

ประวัติจิตรกรอาเมริกัน

ลายรดน้ำและลายกำมะล๊อ

พระแนวแห่งความรู้

ธิ่งหญิงไทย

บี. อาร์. เพิร์น แก่น

ม.ร.ว. จิรวัฒน์ จักรพันธ์ แบบ

วุฒิชัย มูลศิลป์

ม.ล. บุญเหลือง เทพยสุวรรณ

อ. เสด็จราถ

คณะกรรมการบัญญัติคำพิพากษา

ประจำกอง นิตามานเหมินทร์

กรรมพระยาคำรงฯ

เสรียรโเกศ

อาภรณ์ ชาตินิรัช (แบบ)

เฉลา ไชยรักษ์

ส. ศิริวักษ์

ส. ศิริวักษ์ (แบบ)

บันลือ ภินพังงา (แบบ)

มนู วัลยะเพ็ชร์ (แบบ)

วัฒนา ประทุมสินธุ์

พุทธทาสภิกขุ

เติม วิภาวดนันกิจ

(อนุสรณ์)

พ. ศิริวักษ์ (แบบ)

จำเนก ทองประเสริฐ

นิคม จันทร์วิทัย

นิธิ เอี่ยวศรีวงศ์

นิชา ทองไสว (แบบ)

ชานาญ อินทุโลภัย (แบบ)

เดลิน สุขเกษม

สุชิน ตันติกิต

เดลิน อายุเวียงชัย

น. ณ ปากน้ำ (แบบ)

จุลทักษิณ พญาวนันท์

พระยาอนุมาณราชชน

กรรมพระยาคำรงราชานุภาพ

หนังสือชุด วรรณไวยากรณ์ พิมพ์เป็นเล่มย่ออย่างเดียวสาขาวิชา

พุทธธรรม (๒๕ บาท)

พระคริสต์ทูลโนร์

วรรณคดี (๒๕ บาท)

วรรณคดีจิราภรณ์และการศึกษาวรรณคดี

เจกานา นาควัชระ

หัวเรื่องของวรรณคดีไทย

น.ส. บุญเดือน เทพยสุวรรณ

ภาษาศาสตร์ (๒๕ บาท)

อะไรคือบาลี

พระมหาเศรษฐีรพงษ์ ปัญญาดุโณ

การศึกษาประวัติความเป็นมาทางภาษาฯ

วิจินณุ ภานุพงษ์

เศรษฐศาสตร์ (๒๕ บาท)

ระบบภาษีอากรเพื่อการพัฒนา

อรัญ ธรรมโน

ทฤษฎีอัตราการปักนึ่องฯ

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา

มาตรการระหว่างประเทศฯ

ประชุม โนมลัย

นิติศาสตร์และการต่างประเทศ

การติดอาชญากรรมโดยการอุยกุญหมายฯ

หยุ่น แสงคุกขัย

ผู้ติดพันของคุกคามสหประชาชาติ

วรพุทธิ ชัยนาม

วารสารศาสตร์ (๑๙ บาท)

การรักษาความลับของนักสื่อมวลชน

สรวัณน์ นั่นนันท์

โอกาสและลักษณะอย่างไรที่นับว่าเหมาะสมฯ

สุภา ศิริมา้นท์

การศึกษา (๒๐ บาท)

เพื่อความเข้าใจสาระและธรรมชาติของการศึกษา

เอกวิทย์ ณ ถลง

อภิการทางการศึกษาของไทย

สุลักษณ์ ศิริรักษ์

บทบาทของมหาวิทยาลัยต่อการพัฒนาประเทศไทย

สิบปันน์ เกตุทัต

บทบาทของพดุลกรรมศาสตร์ฯ

รัจิต บาร์

รัฐศาสตร์ (๒๐ บาท)

นิสิตนักศึกษา กับ การพัฒนาการเมืองไทย

สุจิต บุญบงการ

วัฒนธรรมการเมืองไทย กับ การพัฒนาทางการเมือง

กนก สมวิชัย

ค่านิยมของผู้นำ กับ การพัฒนา

ปราโมทย์ นครทรรพ

ปรัชญา (๑๙ บาท)

กระบวนการนักวิชาการปรัชญา – มนุษย์ – โลก

โภค ศินร่ววนนท์

จริยศาสตร์

วิทย์ วิทยาทรัพย์

นักกฎหมาย “ตัวตน” ในปรัชญาของเบลโล

พินิจ รัตนกุล

ประวัติการตัดสินใจและวัฒนธรรม (๑๙ บาท)

การเจรจาทางการทัศน์ ระหว่างไทย กับ อังกฤษ

แรมรุษ นั่นนันท์

พระยาแซ่กง จีดั้ง เมืองคนคิดขอบด

เกษ บันนาค

การใช้แบบความคิดเรื่อง “วัฒนธรรม” ฯ

พทายา สาขทู

(ไทยวัฒนาพานิชพิมพ์)

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣຕໍາຮາ ສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣຕໍາຮາ
ສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

* ວິຊາປະຫວາງ ໂດຍ
ໃນກຳນົດຂອງວຽກ

* ນາງາກກາກໄວ້ນອງໄປທີ່

* ວິຊາຮັດກິໂລະ

* ວິຊາກາວເສັ້ນນາ

ສາກົນສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣຕໍາຮາ
ສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

* ປັບປຸງຕົວຕົງພົມໄດ້ມີກຳໄຫວ້
* ປັບປຸງຕົວຕົງພົມໄດ້ມີກຳໄຫວ້
* ປັບປຸງຕົວຕົງພົມໄດ້ມີກຳໄຫວ້
* ປັບປຸງຕົວຕົງພົມໄດ້ມີກຳໄຫວ້

ສາກົນສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣຕໍາຮາ
ສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

ສາກົນສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣຕໍາຮາ ສັນຄມຕາສຕຣ໌ ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

ບັດທ. ១ ມິຖຸນັດ ៥ ເລີ່ມ

ຢັ້ງມືເລື່ອຈຳນວນຈຳກັດ

ຜູ້ທີ່ຕ້ອງການ ເກັບທັງໝົດ

ໂປຣຕົດຕ່ອ

ນາຍชาญວິທີ່ ເກຍຕວຄົວ
ຄະະສືລປສຕຣ໌
ນຫວີທໜາລັບຮຽມສາສຕຣ໌
ພຣັນດັບເຊົ້າຮ້ອງນາມຕີໄປປະເທົ່າ
ສັ່ງຈ່າຍ ປ.ສ. ກຳນົດພະລານ

ຮາຄາ ៣០ ນາທ

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣຕໍາຮາ
ສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

* ປັບປຸງຕົວຕົງພົມໄດ້ມີກຳໄຫວ້
* ປັບປຸງຕົວຕົງພົມໄດ້ມີກຳໄຫວ້
* ປັບປຸງຕົວຕົງພົມໄດ້ມີກຳໄຫວ້

ສາກົນສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

* ນັກທີ່ກຳຍາແລະ ປະບຍາດີປົກຍາ
* ກາວ່າວຸມທີ່ລື້ອຂອງທີ່ມີກຳໄຫວ້
* ບໍ່ມີກຳໄຫວ້
* ຮັບນາມເລື່ອອື່ນເອົນສຶກນິນາ
* ໄກສອກການຈຳພະວະຍາ
* ເຊື່ອໃຫ້ແລະ ກາວ່າວຸມວ່າມາຈ
* ທຸດູນບໍ່ມີກຳໄຫວ້

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣຕໍາຮາ
ສັນຄມຕາສຕຣ໌ແລະ ມນຸໜຍຕາສຕຣ໌

ສໍາຫຼວັບຜູ້ທີ່ຕ້ອງການເປັນສາມາຊີກປະຈຳ
ຂອງບັດທ. ២ ໂປຣດິດຕ່ອດາມຊື່ອ
ແລະ ທີ່ອູ້ໆຂ້າງບັນ ພຣັນດັບວ່າຍີ່ສາມາຊີກ
៣០ ນາທເຊັ່ນກັນ

ຈຸລສາຣໂຄຮງກາຣຕໍາຮາ

ກຳນົດອອກປີລະ ៥ ເລີ່ມ